

FILE

Name: AVi9752__Abhidhammapitaka_Vibhangappakarana_2_BJT_43.pdf
PURL: http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl/?gr_elib-328
Type: Plain image PDF; index/bookmarks to be added at a later date
Encoding: (no text)
Date: 3.7.2015

BRIEF RECORD

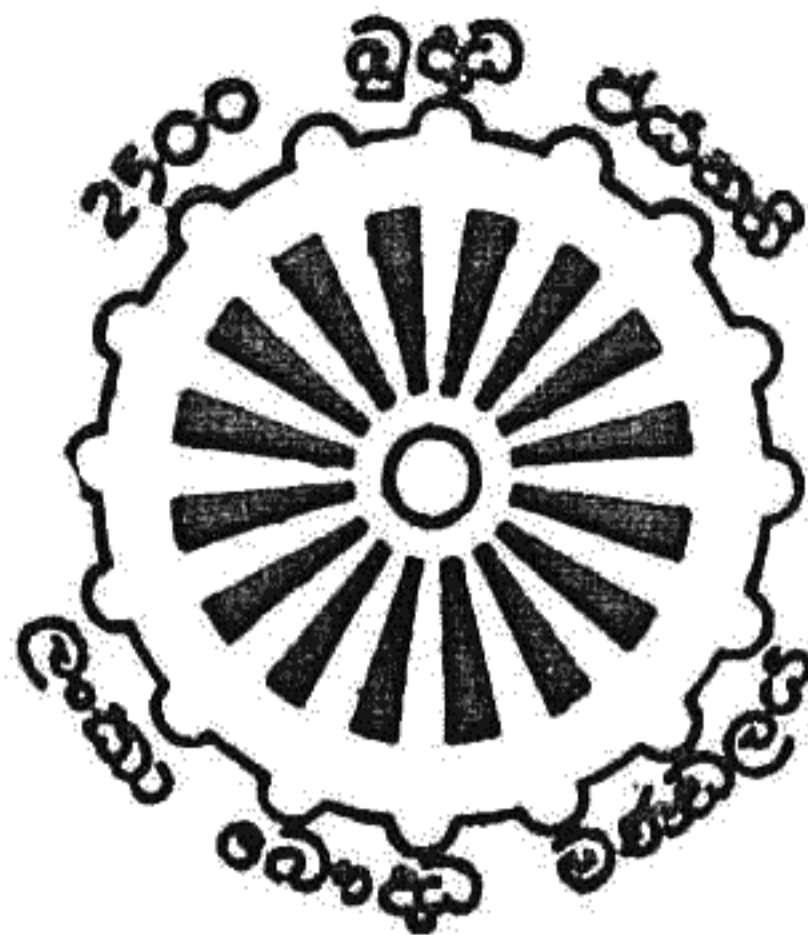
Title: Vibhangappakarana, the Second Book in the Abhidhamma Pitaka, with the Sinhala Translation, *Part II*.
Publ.: [Colombo] : Lankāṇḍuva 1975
Series: Buddhajayantī Tripiṭakagranthamālā, 43
Description: pp. 2-328 (only even pages; Sinhalese translation not included)

FULL RECORD

http://gretil.sub.uni-goettingen.de/gr_elib.htm

NOTICE

This file may be copied on the condition that its entire contents, including this data sheet, remain intact.

අභිධම්මපිටකයෙහි

තෙවැනි ග්‍රන්ථය

විභවගප්පකරණ

ථේනිය භාගය

ලංකාබෞද්ධමණ්ඩලයේ ආරාධනයෙන්

ත්‍රිපිටක සංස්කාරක මණ්ඩලයේ
සම්මතය පරිදි

රාජකීය පණ්ඩිත,

ලබ්‍රෙගම ලංකානන්ද අනුනායක සථවීරයන් වහන්සේ

හා

රාජකීය පණ්ඩිත,

කරහම්පිටිගොඩ සුමනසාර සථවීරයන් වහන්සේ

විසින් කරන ලද

පාඨශෝධන පූර්ව සිංහල අනුවාදයෙන්
සුක්ත යි.

ශ්‍රී ලංකා ජනරජය මගින් ප්‍රකාශිත යි.

ශ්‍රී ල. ව. 2518

ක්‍රි. 1975

Buddha Jayanthi Tripitaka Series, Volume XLIII

THE THIRD BOOK

in

THE ABHIDHAMMA PITAKA

VIBHANGAPPAKARANA

Second Part

with

THE SINHALESE TRANSLATION

by

The Venerable Pandita

LABUGAMA LANKĀNANDA THERA

Anunāyaka of the Kōtte Sri Kalyānī Sāmaggrīdharma Mahāsaṅgha Sabhā
Vice Principal, Pravacanōdaya Pirivena, Molligoda, Wādduwa.

&

The Venerable Pandita

KARAHAMPITIGODA SUMANASĀRA THERA

Mākadawara Vihāra, Hingula.

PUBLISHED

UNDER THE PATRONAGE

OF

THE REPUBLIC OF ŚRĪ LANKĀ

B.E. 2518

C.E. 1975

අභිධම්මපිටකේ

විභංගසාරකරණං

දුතියො භාගො

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්මුද්ධස්ස

10. බොජ්ඣංගවිභංගො

533. සත්ත බොජ්ඣංගා : සතිසංකල්පාදිබොධො ධම්මවිචය-
සංකල්පාදිබොධො විරියසංකල්පාදිබොධො පිතිසංකල්පාදිබොධො පස්සද්ධි-
සංකල්පාදිබොධො සමාධිසංකල්පාදිබොධො උපෙක්ඛා¹සංකල්පාදිබොධො.

534. තත්ථ කතමො සතිසංකල්පාදිබොධො : ඉධ භික්ඛු සතිමා භොති
පරමෙන සතිනෙපකෙක්ඛන සමන්තාගතො චිරකතම්චි චිරභාසිතම්චි
සරිතා² අනුසසරිතා, අයං චූළචති සතිසංකල්පාදිබොධො.

සො තථා සතො විහරන්තො තං ධම්මං පඤ්ඤාය විචිනති
පච්චිනති³ පච්චරති. පරිචිමංසමාපජ්ජති, අයං චූළචති ධම්මවිචය
සංකල්පාදිබොධො.

තස්ස තං ධම්මං පඤ්ඤාය විචිනතො පච්චිනතො පච්චරතො
පරිචිමංසමාපජ්ජතො ආරභං භොති විරියං අසලීනං, අයං චූළචති
විරියසංකල්පාදිබොධො.

ආරභවිරියස්ස⁴ උපපජ්ජති පිති නිරුමිසා, අයං චූළචති පිති-
සංකල්පාදිබොධො.

පිතිමනස්ස කායො'පි පස්සමති චිත්තම්චි පස්සමති, අයං චූළචති
පස්සද්ධිසංකල්පාදිබොධො.

පස්සද්ධිකායස්ස සුඛිනො චිත්තං සමාධියති, අයං චූළචති සමාධි
සංකල්පාදිබොධො.

සො තථා සමාහිතං චිත්තං සාධුතං අජ්ඣුපෙක්ඛිතා භොති, අයං
චූළචති උපෙක්ඛාසංකල්පාදිබොධො.

535. සත්ත බොජ්ඣංගා : සතිසංකල්පාදිබොධො ධම්මවිචය-
සංකල්පාදිබොධො විරියසංකල්පාදිබොධො පිතිසංකල්පාදිබොධො පස්සද්ධි-
සංකල්පාදිබොධො සමාධිසංකල්පාදිබොධො උපෙක්ඛාසංකල්පාදිබොධො.

1. උපෙක්ඛා - පා.වි.

3. පච්චිනාති - සිරිමු.

2. සරිතා භොති - සිරිමු, මජ්ඣ.

4. ආරභස්ස විරියස්ස - සි පා.වි.

536. තත්ථ කතමො සතිසංඛොජ්ඣංගො : අනු අජ්ඣන්තං ධම්මෙසු සති, අනු ඛේඛා ධම්මෙසු සති. යද්පි අජ්ඣන්තං ධම්මෙසු¹ සති තද්පි සතිසංඛොජ්ඣංගො අභිඤ්ඤාය සංඛොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති, යද්පි ඛේඛා ධම්මෙසු සති තද්පි සතිසංඛොජ්ඣංගො අභිඤ්ඤාය සංඛොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති.

තත්ථ කතමො ධම්මවිචයසංඛොජ්ඣංගො : අනු අජ්ඣන්තං ධම්මෙසු පච්චයො, අනු ඛේඛා ධම්මෙසු පච්චයො. යද්පි අජ්ඣන්තං ධම්මෙසු පච්චයො තද්පි ධම්මවිචයසංඛොජ්ඣංගො අභිඤ්ඤාය සංඛොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති, යද්පි ඛේඛා ධම්මෙසු පච්චයො තද්පි ධම්මවිචයසංඛොජ්ඣංගො අභිඤ්ඤාය සංඛොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති.

තත්ථ කතමො විරියසංඛොජ්ඣංගො : අනු කාසිකං විරියං, අනු චේතසිකං විරියං. යද්පි කාසිකං විරියං තද්පි විරියසංඛොජ්ඣංගො අභිඤ්ඤාය සංඛොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති, යද්පි චේතසිකං විරියං තද්පි විරියසංඛොජ්ඣංගො අභිඤ්ඤාය සංඛොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති.

තත්ථ කතමො පිතිසංඛොජ්ඣංගො : අනු සවිතකකසම්මාරු පිති, අනු අවිතකකසම්මාරු පිති. යද්පි සවිතකකසම්මාරු පිති තද්පි පිති සංඛොජ්ඣංගො අභිඤ්ඤාය සංඛොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. යද්පි අවිතකකසම්මාරු පිති තද්පි පිතිසංඛොජ්ඣංගො අභිඤ්ඤාය සංඛොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති.

තත්ථ කතමො පසංගාමිසංඛොජ්ඣංගො : අනු කායපසංගාමි අනු චිත්තපසංගාමි. යද්පි කායපසංගාමි තද්පි පසංගාමිසංඛොජ්ඣංගො අභිඤ්ඤාය සංඛොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති, යද්පි චිත්තපසංගාමි තද්පි පසංගාමිසංඛොජ්ඣංගො අභිඤ්ඤාය සංඛොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති.

තත්ථ කතමො සමාධිසංඛොජ්ඣංගො : අනු සවිතකකසම්මාරු² සමාධි, අනු අවිතකකසම්මාරු³ සමාධි. යද්පි සවිතකකසම්මාරු² සමාධි තද්පි සමාධිසංඛොජ්ඣංගො අභිඤ්ඤාය සංඛොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති, යද්පි අවිතකකසම්මාරු³ සමාධි තද්පි සමාධිසංඛොජ්ඣංගො අභිඤ්ඤාය සංඛොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති.

තත්ථ කතමො උපෙක්ඛාසංඛොජ්ඣංගො : අනු අජ්ඣන්තං ධම්මෙසු උපෙක්ඛා, අනු ඛේඛා ධම්මෙසු උපෙක්ඛා. යද්පි අජ්ඣන්තං ධම්මෙසු උපෙක්ඛා තද්පි උපෙක්ඛාසංඛොජ්ඣංගො අභිඤ්ඤාය සංඛොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති, යද්පි ඛේඛා ධම්මෙසු උපෙක්ඛා තද්පි උපෙක්ඛාසංඛොජ්ඣංගො අභිඤ්ඤාය සංඛොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති.

537. සත්ථ බොජ්ඣංගො : සතිසංඛොජ්ඣංගො ධම්මවිචය-සංඛොජ්ඣංගො විරියසංඛොජ්ඣංගො පිතිසංඛොජ්ඣංගො පසංගාමි-සංඛොජ්ඣංගො සමාධිසංඛොජ්ඣංගො උපෙක්ඛාසංඛොජ්ඣංගො.

1. අජ්ඣන්තධම්මෙසු - ස.

2. සවිතකකසම්මාරු - සිරිමු, මජ්ඣං, සූ. 1.

3. අවිතකකසම්මාරු - සිරිමු, මජ්ඣං, සූ. 1.

538. තත්ථ කතමො සතිසංඛොජ්ඣංගො : ඉධ භික්ඛු සති-සංඛොජ්ඣංගො භාවෙනි විවේකනිස්සිතං විරුහනිස්සිතං නිරෝධනිස්සිතං චොස්සග්ගපරිණාමිං, ධම්මවිචයසංඛොජ්ඣංගො භාවෙනි -පෙ- විරිය-සංඛොජ්ඣංගො භාවෙනි -පෙ- පිනිසංඛොජ්ඣංගො භාවෙනි -පෙ- පස්සද්ධිසංඛොජ්ඣංගො භාවෙනි -පෙ- සමාධිසංඛොජ්ඣංගො භාවෙනි -පෙ- උපෙක්ඛාසංඛොජ්ඣංගො භාවෙනි විවේකනිස්සිතං විරුහනිස්සිතං නිරෝධනිස්සිතං චොස්සග්ගපරිණාමිං.

සුත්තානුභාෂණියං.

539. සත්තංඛොජ්ඣංගො : සතිසංඛොජ්ඣංගො ධම්මවිචයසංඛොජ්ඣංගො විරියසංඛොජ්ඣංගො පිනිසංඛොජ්ඣංගො පස්සද්ධිසංඛොජ්ඣංගො සමාධිසංඛොජ්ඣංගො උපෙක්ඛාසංඛොජ්ඣංගො.

540. තත්ථ කතමෙ සත්තංඛොජ්ඣංගො : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙනි නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෙ'වි කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං¹ උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ සත්තංඛොජ්ඣංගො භොනති. සතිසංඛොජ්ඣංගො -පෙ- උපෙක්ඛාසංඛොජ්ඣංගො.

541. තත්ථ කතමො සතිසංඛොජ්ඣංගො : යා සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අසමුද්ධානතා සති සතිඤ්ඤං සතිබලං සම්මාසති සතිසංඛොජ්ඣංගො මග්ගං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුච්චති සතිසංඛොජ්ඣංගො.

තත්ථ කතමො ධම්මවිචයසංඛොජ්ඣංගො : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසංඛොජ්ඣංගො මග්ගං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුච්චති ධම්මවිචයසංඛොජ්ඣංගො.

තත්ථ කතමො විරියසංඛොජ්ඣංගො : යො චේතසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචාරායාමො විරියසංඛොජ්ඣංගො මග්ගං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුච්චති විරියසංඛොජ්ඣංගො.

තත්ථ කතමො පිනිසංඛොජ්ඣංගො : යා පිනි පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා භාසො පභාසො විතති ඕදග්ගං² අත්තමනතා විතතස්ස පිනිසංඛොජ්ඣංගො, අයං වුච්චති පිනිසංඛොජ්ඣංගො.

තත්ථ කතමො පස්සද්ධිසංඛොජ්ඣංගො : යා වේදනාකඛිකිස්ස සඤ්ඤාකඛිකිස්ස සංඛාරකඛිකිස්ස විඤ්ඤාණකඛිකිස්ස පස්සද්ධි පටිපපස්සද්ධි පස්සමනා පටිපපස්සමනා පටිපපස්සමනිත්තනතං පස්සද්ධි-සංඛොජ්ඣංගො, අයං වුච්චති පස්සද්ධිසංඛොජ්ඣංගො.

1. පථමජ්ඣානං - සිරිමු, මජ්ඣ.

2. ඕදග්ගං - සිරිමු.

තත්ථ කතමො සමාධිසමොච්ඤ්ඤො : යං විතතස්ස ඡීති -පෙ- සමමාසමාධි සමාධිසමොච්ඤ්ඤො මඤ්ඤං මඤ්ඤපරියාපනං, අයං වුච්චති සමාධිසමොච්ඤ්ඤො.

තත්ථ කතමො උපෙක්ඛා සමොච්ඤ්ඤො : යං උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣන්තනා විතතස්ස උපෙක්ඛාසමොච්ඤ්ඤො, අයං වුච්චති උපෙක්ඛාසමොච්ඤ්ඤො. ඉමෙ වුච්චන්ති සත්තබොජ්ඣංගො. අවසෙසා ධම්මො සත්තංගි බොජ්ඣංගොගි සම්පයුත්තා.

542 සත්තබොජ්ඣංගො : සතිසමොච්ඤ්ඤො -පෙ- උපෙක්ඛා සමොච්ඤ්ඤො.

තත්ථ කතමො සතිසමොච්ඤ්ඤො : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සම්මෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාහිඤ්ඤං. යං තස්මිං සම්මෙ සති අනුස්සති -පෙ- සමමාසති සතිසමොච්ඤ්ඤො මඤ්ඤං මඤ්ඤපරියාපනං, අයං වුච්චති සතිසමොච්ඤ්ඤො, අවසෙසා ධම්මො සතිසමොච්ඤ්ඤොසම්පයුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මො ධම්මවිචය සමොච්ඤ්ඤොසම්පයුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මො විරියසමොච්ඤ්ඤො සම්පයුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මො චිත්තිසමොච්ඤ්ඤොසම්පයුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මො පසංදානිසමොච්ඤ්ඤොසම්පයුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මො සමාධිසමොච්ඤ්ඤොසම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමො උපෙක්ඛා සමොච්ඤ්ඤො : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සම්මෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාහිඤ්ඤං. යං තස්මිං සම්මෙ උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣන්තනා විතතස්ස උපෙක්ඛා සමොච්ඤ්ඤො, අයං වුච්චති උපෙක්ඛා සමොච්ඤ්ඤො. අවසෙසා ධම්මො උපෙක්ඛා සමොච්ඤ්ඤොසම්පයුත්තා.

543. සත්තබොජ්ඣංගො : සතිසමොච්ඤ්ඤො -පෙ- උපෙක්ඛා සමොච්ඤ්ඤො.

තත්ථ කතමො සත්තබොජ්ඣංගො : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සම්මෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාහිඤ්ඤං. යො තස්මිං සම්මෙ එසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙකපො භොති, ඉමෙ ධම්මො කුසලා.

තස්සෙ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්ඛානස්ස කතන්තා භාවිතතා විපාකං විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤං. තස්මිං සම්මෙ සත්තබොජ්ඣංගො භොන්ති සතිසමොච්ඤ්ඤො -පෙ- උපෙක්ඛාසමොච්ඤ්ඤො.

තත්ථ කතමො සතිසමොච්ඤ්ඤො : යං සති අනුස්සති -පෙ- සමමාසති සතිසමොච්ඤ්ඤො මඤ්ඤං මඤ්ඤපරියාපනං, අයං වුච්චති සතිසමොච්ඤ්ඤො -පෙ-.

තත්ථ කතමො උපෙක්ඛා සමොච්ඤ්ඤො : යං උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣන්තනා විතතස්ස උපෙක්ඛාසමොච්ඤ්ඤො, අයං වුච්චති උපෙක්ඛාසමොච්ඤ්ඤො. ඉමෙ වුච්චන්ති සත්තබොජ්ඣංගො, අවසෙසා ධම්මො සත්තංගි බොජ්ඣංගොගි සම්පයුත්තා.

544. සත්තබොජ්ඣංගා: සතිසබ්බොජ්ඣංගො -පෙ- උපෙක්ඛා සබ්බොජ්ඣංගො.

තත්ථ කතමො සතිසබ්බොජ්ඣංගො: ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාහිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිඤ්ඤපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්ඛානස්ස කතන්තා භාවිතන්තා විපාකං විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤං. යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති -පෙ- සම්මාසති සති සබ්බොජ්ඣංගො මග්ගධං මග්ගපරියාපනං, අයං වුච්චති සතිසබ්බොජ්ඣංගො, අවසෙසා ධම්මා සතිසබ්බොජ්ඣංගසම්පයුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මා ධම්මවිචයසබ්බොජ්ඣංගසම්පයුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මා විරියසබ්බොජ්ඣංගසම්පයුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මා පිතිසබ්බොජ්ඣංගසම්පයුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මා පස්සද්ධිසබ්බොජ්ඣංගසම්පයුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මා සමාධිසබ්බොජ්ඣංගසම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමො උපෙක්ඛාසබ්බොජ්ඣංගො: ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චො'ව 'කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපට්ඨං දක්ඛාහිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිඤ්ඤපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්ඛානස්ස කතන්තා භාවිතන්තා විපාකං විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤං, යා තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣාපෙක්ඛනා මජ්ඣන්තනා විතනස්ස උපෙක්ඛා සබ්බොජ්ඣංගො, අයං වුච්චති උපෙක්ඛාසබ්බොජ්ඣංගො. අවසෙසා ධම්මා උපෙක්ඛාසබ්බොජ්ඣංගසම්පයුත්තා.

අභිධම්මභාෂණියං.

545. සත්තබොජ්ඣංගා: සතිසබ්බොජ්ඣංගො ධම්මවිචය¹ සබ්බොජ්ඣංගො විරියසබ්බොජ්ඣංගො පිතිසබ්බොජ්ඣංගො පස්සද්ධිසබ්බොජ්ඣංගො සමාධිසබ්බොජ්ඣංගො උපෙක්ඛාසබ්බොජ්ඣංගො.

546. සත්තන්තං බොජ්ඣංගානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අව්‍යාකතා -පෙ- කති සරණා, කති අරණා:

547. සියා කුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

පිතිසබ්බොජ්ඣංගො සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තො. ඡ බොජ්ඣංගො සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තො, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තො.

සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා.

1. ධම්මවිචයො - සිරිමු.

අනුපාදිනනානුපාදනියා.

අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙයිකා.

සියා සවිතකකසවිවාරු, සියා අවිතකකවිවාරමතතා, සියා අවිතකක අවිවාරු.

පිතිසමොජ්ඣකෙහි න පිතිසහගතො සුඛසහගතො න උපෙක්ඛා-සහගතො. ඡ බොජ්ඣංගිකා සියා පිතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා.

නෙ'ව දස්සනෙන න භාවනාය පභානබ්බා.

නෙ'ව දස්සනෙන න භාවනාය පභානබ්බහෙතුකා.

සියා අපචයගාමිනො, සියා නෙවාචයගාමි නාපචයගාමිනො.

සියා සෙක්ඛා, සියා අසෙක්ඛා.

අපපමාණා.

අපපමාණාරම්මණා.

පණීතා.

සියා සම්මතනනියතා, සියා අනියතා.

න මග්ගාරම්මණා, සියා මග්ගහෙතුකා, සියා මග්ගාධිපතීනො, සියා න චත්තබ්බා මග්ගහෙතුකාති'පි මග්ගාධිපතීනොති'පි.

සියා උපපන්නා, සියා අනුපපන්නා, සියා උපපාදිනො.

සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා.

න චත්තබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුප්පන්නා රම්මණාති'පි.

සියා අජ්ඣතතා සියා බහිද්ධා සියා අජ්ඣතතබහිද්ධා.

අජ්ඣතතබහිද්ධාරම්මණා.

අනිදස්සනඅපපට්ඨා.

548. ධම්මවිචයසමොජ්ඣකෙහි හෙතු. ඡ බොජ්ඣංගිකා න හෙතු. සහෙතුකා.¹

හෙතුසම්පයුත්තා.

ධම්මවිචයසමොජ්ඣකෙහි හෙතු වෙච්ඡි සහෙතුකො ච ඡ බොජ්ඣංගිකා න චත්තබ්බා හෙතු වෙච්ඡි සහෙතුකාති'සි සහෙතුකා වෙච්ඡි න ච හෙතු.

ධම්මවිචයසමොජ්ඣකෙහි හෙතු වෙච්ඡි හෙතුසම්පයුත්තො ච, ඡ බොජ්ඣංගිකා න චත්තබ්බා හෙතු වෙච්ඡි හෙතුසම්පයුත්තාති'සි, හෙතු සම්පයුත්තා වෙච්ඡි න ච හෙතු.

ඡ බොජ්ඣංගිකා න හෙතු සහෙතුකා. ධම්මවිචයසමොජ්ඣකෙහි න චත්තබ්බො න හෙතු සහෙතුකොති'පි න හෙතු අහෙතුකොති'පි

1. න හෙතු, සහෙතුකා. ඉති අගං මරමච්ඡට්ඨසංඝායකො පොඤ්ඤා ඉද්දිකසිහලකරපොඤ්ඤෙ ච න දිස්සති.

549. සප්පව්වය.

සබ්බතා.

අනිදස්සනා.

අප්පට්ඨා.

අරුපා.

ලොකුතතරා.

කෙනච්චි විඤ්ඤායා; කෙනච්චි න විඤ්ඤායා.

550. නො ආසවා.

අනාසවා.

ආසවවිප්පය්‍යතා.

න වත්තබ්බා ආසවා වෙච්චි සාසවානි'පි සාසවා වෙ'ච්චි නො ච ආසවානි'පි.

න වත්තබ්බා ආසවා වෙච්චි ආසවසම්පය්‍යතානි'පි ආසවසම්පය්‍යතා වෙච්චි නො ච ආසවානි'පි.

ආසවවිප්පය්‍යතා අනාසවා

551. නො සඤ්ඤාජනා -පෙ- නො ගන්ථා -පෙ- නො ඕඝා -පෙ- නො යොගා -පෙ- නො නීවරණා -පෙ- නො පරාමාසා -පෙ-

552. සාරම්මණා.

නො විතතා.

වෙතසිකා.

විතතසම්පය්‍යතා.

විතතසංසට්ඨා.

විතතසමුට්ඨානා.

විතතසහභුතො.

විතතානුපරිච්ඡිතනිතො.

විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුතො.

විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡිතනිතො.

බාහිරා.

නො උපාදා.

අනුපාදිතා.

553. නො උපාද්‍යනා -පෙ- නො කිලෙසා -පෙ-

න දක්ඛනෙන පභාතබ්බා.

න භාවනාය පභාතබ්බා.

න දක්ඛනෙන පභාතබ්බහෙතුකා.

න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

සියා සවිනක්ඛා සියා අවිනක්ඛා.

සියා සවිචාරා සියා අවිචාරා.

පිතිසම්බොජ්ඣංගො අප්පිතිකො. ඡ් බොජ්ඣංගො සියා සප්පිතිකා
සියා අප්පිතිකා.

පිතිසම්බොජ්ඣංගො න පිතිසහගතො. ඡ් බොජ්ඣංගො සියා
පිතිසහගතා සියා න පිතිසහගතා.

පිතිසම්බොජ්ඣංගො සුඛසහගතො. ඡ් බොජ්ඣංගො සියා සුඛසහගතා,
සියා න සුඛසහගතා.

පිතිසම්බොජ්ඣංගො න උපෙක්ඛාසහගතො. ඡ් බොජ්ඣංගො සියා
උපෙක්ඛාසහගතා සියා න උපෙක්ඛාසහගතා.

න කාමාවච්චරා.

න රූපාවච්චරා.

න අරූපාවච්චරා.

අපරිසාපනා.

සියා නිය්‍යානිකා සියා අනිය්‍යානිකා.

සියා නියතා සියා අනියතා.

අනුතතරු.

අරණාති.

පඤ්ඤාපුළ්ඤ්ඤං.

බොජ්ඣංගවිග්ගො නිට්ඨිතො.

—

11. මගගවිභවේශා

554. අරියො අට්ඨබ්බිකො මග්ගො : සෙය්‍යපිදං : සමමාදිට්ඨි සමමා සඛකපෙසා සමමාවාචා සමමාකමමනෙතා සමමාආඡ්චො සමමාවායාමො සමමාසති සමමාසමාධි.

555. තත්ථ කතමො සමමාදිට්ඨි : දුකෙව සද්දණං දුකඛසමුදයෙ සද්දණං දුකඛනිරෝධෙ සද්දණං දුකඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සද්දණං, අයං වුච්චති සමමාදිට්ඨි.

තත්ථ කතමො සමමාසඛකපෙසා : නෙකඛමමසඛකපෙසා අව්‍යාපාද-සඛකපෙසා අවිහිංසාසඛකපෙසා, අයං වුච්චති සමමාසඛකපෙසා.

තත්ථ කතමො සමමාවාචා : මුඛවාදා වෙරමණි පිසුනාය වාචාය¹ වෙරමණි ඵරුසාය වාචාය² වෙරමණි සමථපප්‍රාපා වෙරමණි, අයං වුච්චති සමමාවාචා.

තත්ථ කතමො සමමාකමමනෙතා : පාණාතිපාතා වෙරමණි අදින්නාදනා වෙරමණි කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණි, අයං වුච්චති සමමාකමමනෙතා.

තත්ථ කතමො සමමාආඡ්චො : ඉධ අරියසාවකො මිච්ඡාආඡ්චං පහාය සමමාආඡ්චෙන ජීවිතං කපෙසති, අයං වුච්චති සමමාආඡ්චො.

තත්ථ කතමො සමමාවායාමො : ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ඛමමානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණකාති පදහති, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ඛමමානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණකාති පදහති, අනුප්පන්නානං කුසලානං ඛමමානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණකාති පදහති, උප්පන්නානං කුසලානං ඛමමානං සීතියා අසමෝසාය භියෙය්‍යාභාවාය වෙසුලාය ගාවනාය පාරිපුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණකාති පදහති, අයං වුච්චති සමමාවායාමො.

තත්ථ කතමො සමමාසති : ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සි විහරති ආතාපි සමපඡානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං, වෙදනාසු වෙදනානුපස්සි විහරති ආතාපි සමපඡානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං, විනෙත විතතානුපස්සි විහරති ආතාපි සමපඡානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං, ධම්මෙසු ඛමමානුපස්සි විහරති ආතාපි සමපඡානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං, අයං වුච්චති සමමාසති.

1. පිසුණාවාචා - සිරිමු. පිසුණාවාචාය - සිපාවි.

2. ඵරුසාවාචා - සිරිමු, ඵරුසාවාචාය - සිපාවි.

තත්ථ කතමො සමමාසමාධි : ඉධ භික්ඛු විවිච්චෙ'ව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතකකං සවිචාරං විචෙකජං පිනිසුඛං පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති විතකකවිචාරනං චූපසමා අජ්ඣන්තං සම්පසාදනං චේතසො ඵකොදිභාවං¹ අවිතකකං අවිචාරං සමාධිජං පිනිසුඛං දුතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති, පිනියා ව විරුගා උපෙක්ඛකො ව විහරති. සතො ව සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති යං නං අරියා අවිකක්ඛන්ති උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරීති නං තතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති, සුඛස්ස ව පහානා දුක්ඛස්ස ව පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සද්දෙමනස්සානං අත්ථගමා² අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛා සති පාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං චූච්චති සමමාසමාධි.

556 අරියො අට්ඨබ්බිකො මග්ගො : සෙසයපිදං : සමමාදිට්ඨි සමමාසඛක්ඛප්පො සමමාවාචා සමමාකම්මනො සමමාආජ්චො සමමාවායාමො සමමාසති සමමාසමාධි.

තත්ථ කතමා සමමාදිට්ඨි : ඉධ භික්ඛු සමමාදිට්ඨිං භාවෙති විචෙකනිසිද්ධිං විරුගනිසිද්ධිං නිරෝධනිසිද්ධිං වොස්සග්ගපටිනාමිං -පෙ- සමමාසඛක්ඛප්පං භාවෙති -පෙ- සමමාවාචං භාවෙති -පෙ- සමමාකම්මනං භාවෙති -පෙ- සමමාආජ්චං භාවෙති -පෙ- සමමාවායාමං භාවෙති -පෙ- සමමාසතිං භාවෙති -පෙ- සමමාසමාධිං භාවෙති විචෙකනිසිද්ධිං විරුගනිසිද්ධිං නිරෝධනිසිද්ධිං වොස්සග්ගපටිනාමිං.

සු තතනනභාජනියං.

557. අට්ඨබ්බිකො මග්ගො : සමමාදිට්ඨි -පෙ- සමමාසමාධි.

තත්ථ කතමො අට්ඨබ්බිකො මග්ගො : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සම්මෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපච්ඡයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දුක්ඛාභිඤ්ඤං. තස්මිං සම්මෙ අට්ඨබ්බිකො මග්ගො භොති : සමමාදිට්ඨි -පෙ- සමමාසමාධි.

තත්ථ කතමා සමමාදිට්ඨි : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි ධම්මවිචයසමොජ්ඣබ්බිකො මග්ගභිගං මග්ගපටියා පනනං, අයං චූච්චති සමමාදිට්ඨි.

තත්ථ කතමො සමමාසඛක්ඛප්පො : යො තකෙකා විතකෙකා සඛක්ඛප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චේතසො අභිනිරෝපනා සමමාසඛක්ඛප්පො මග්ගභිගං මග්ගපටියාපනනං, අයං චූච්චති සමමාසඛක්ඛප්පො.

තත්ථ කතමා සමමාවාචා : යා චතුභි වච්චුච්චරිතෙහි ආරති විරති පටිවිරති චේරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපතති චෙලාඅනතිකකමො සෙතුකානො සමමාවාචා මග්ගභිගං මග්ගපටියාපනනං, අයං චූච්චති සමමාවාචා.

1. ඵකොධිභාවං - සිරිමු.

2. අත්ථගමා - PTS.

තත්ථ කතමො සම්මාකම්මනෙතා : යා තිති කායදුච්චරිතෙති ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනුඤ්ඤාපතති චෙලා අනතික්කමො සෙත්තුසානො සම්මාකම්මනෙතා මග්ගඛගං මග්ගපරියාපනනං, අයං වුච්චති සම්මාකම්මනෙතා.

තත්ථ කතමො සම්මාආඡ්චො : යා මිච්ඡාආඡ්චා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනුඤ්ඤාපතති චෙලා අනතික්කමො සෙත්තුසානො සම්මාආඡ්චො මග්ගඛගං මග්ගපරියාපනනං, අයං වුච්චති සම්මාආඡ්චො.

තත්ථ කතමො සම්මාචායාමො : යො චේතසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මා චායාමො විරියසම්මොඤ්ඤාමො මග්ගඛගං මග්ගපරියාපනනං, අයං වුච්චති සම්මාචායාමො.

තත්ථ කතමො සම්මාසති : යා සති අනුස්සති -පෙ- සම්මාසති සතිසම්මොඤ්ඤාමො මග්ගඛගං මග්ගපරියාපනනං, අයං වුච්චති සම්මා සති.

තත්ථ කතමො සම්මාසමාධි : යා විත්තස්ස සීති -පෙ- සම්මාසමාධි සමාධිසම්මොඤ්ඤාමො මග්ගඛගං මග්ගපරියාපනනං, අයං වුච්චති සම්මා සමාධි. අයං වුච්චති අට්ඨබ්බිකො මග්ගො. අවසෙසා ධම්මා අට්ඨබ්බිකො මග්ගො සම්පසුත්තා.

558. පඤ්චබ්බිකො මග්ගො : සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඛකපෙපා සම්මා චායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි.

තත්ථ කතමො පඤ්චබ්බිකො මග්ගො : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සම්මෙ ලොකුත්තරං කුතං භාවෙති නිශ්ඤානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙති -පෙ- පඨමං කුතං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දැකාභිඤ්ඤං. තස්මිං සම්මෙ පඤ්චබ්බිකො මග්ගො භොති : සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඛකපෙපා සම්මා චායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි.

තත්ථ කතමො සම්මාදිට්ඨි : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්මොඤ්ඤාමො මග්ගඛගං මග්ගපරියාපනනං, අයං වුච්චති සම්මාදිට්ඨි.

තත්ථ කතමො සම්මාසඛකපෙපා : යො තකෙකා විතකෙකා -පෙ- සම්මාසඛකපෙපා මග්ගඛගං මග්ගපරියාපනනං, අයං වුච්චති සම්මා සඛකපෙපා.

තත්ථ කතමො සම්මාචායාමො : යො චේතසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචායාමො විරියසම්මොඤ්ඤාමො මග්ගඛගං මග්ගපරියාපනනං, අයං වුච්චති සම්මාචායාමො.

තත්ථ කතමො සම්මාසති : යා සති අනුස්සති -පෙ- සම්මාසති සතිසම්මොඤ්ඤාමො මග්ගඛගං මග්ගපරියාපනනං, අයං වුච්චති සම්මාසති.

තත්ථ කතමො සම්මාසමාධි : යා විත්තස්ස සීති -පෙ- සම්මාසමාධි සමාධිසම්මොඤ්ඤාමො මග්ගඛගං මග්ගපරියාපනනං, අයං වුච්චති සම්මා සමාධි. අයං වුච්චති පඤ්චබ්බිකො මග්ගො. අවසෙසා ධම්මා පඤ්චබ්බිකො මග්ගො සම්පසුත්තා.

559. පඤ්චබ්බිකො මග්ගො : සම්මාදිට්ඨි සම්මාසංකප්පො සම්මා වායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි.

තත්ථ කතමො සම්මාදිට්ඨි : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දක්ඛාභිඤ්ඤං. යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජ්ජනනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචය සමෝපක්ඛිබ්බො මග්ගබ්බං මග්ගපරියාපනං, අයං චූළවති සම්මාදිට්ඨි. අවසෙසා ධම්මා සම්මාදිට්ඨියා සම්පයුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මා සම්මාසංකප්පෙන සම්පයුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මා සම්මාවායාමෙන සම්පයුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මා සම්මාසතියා සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමො සම්මාසමාධි : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දක්ඛාභිඤ්ඤං, යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස සිති -පෙ- සම්මාසමාධි සමාධිසමෝපක්ඛිබ්බො මග්ගබ්බං මග්ගපරියාපනං, අයං චූළවති සම්මාසමාධි, අවසෙසා ධම්මා සම්මා සමාධිනා සම්පයුත්තා.

560. අට්ඨබ්බිකො මග්ගො : සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මාසමාධි.

තත්ථ කතමො අට්ඨබ්බිකො මග්ගො : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දක්ඛාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකෙක්ඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෝච ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්කානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දක්ඛාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ අට්ඨබ්බිකො මග්ගො හොති: සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මාසමාධි. අයං චූළවති අට්ඨබ්බිකො මග්ගො. අවසෙසා ධම්මා අට්ඨබ්බිකෙන මග්ගෙන සම්පයුත්තා.

561. පඤ්චබ්බිකො මග්ගො : සම්මාදිට්ඨි සම්මාසංකප්පො සම්මා වායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි.

තත්ථ කතමො පඤ්චබ්බිකො මග්ගො : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දක්ඛාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකෙක්ඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෝච ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්කානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛා පට්ඨදං දක්ඛාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චබ්බිකො මග්ගො හොති: සම්මාදිට්ඨි සම්මාසංකප්පො සම්මාවායාමො සම්මා සති සම්මාසමාධි. අයං චූළවති පඤ්චබ්බිකො මග්ගො. අවසෙසා ධම්මා පඤ්චබ්බිකෙන මග්ගෙන සම්පයුත්තා.

562. පඤ්චබ්බිකො මග්ගො : සම්මාදිට්ඨි සම්මාසංකප්පො, සම්මා වායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි.

තත්ථ කතමො සම්මාදිට්ඨි : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෙව්ව කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දක්ඛාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව්ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්කානස්ස කතන්තා භාවිත්තන්තා විපාකං විවිච්චෙව්ව කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දක්ඛාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤං. යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානන්තා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්චෙසො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්මොඤ්ඤාමිහො මග්ගධානං මග්ගපරියාපන්නං, අයං වුච්චති සම්මාදිට්ඨි. අවසෙසා ධම්මා සම්මාදිට්ඨියා සම්පසුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මා සම්මාසංකප්පෙන සම්පසුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මා සම්මාචාරාමෙන සම්පසුත්තා -පෙ- අවසෙසා ධම්මා සම්මාසතියා සම්පසුත්තා.

තත්ථ කතමො සම්මාසමාධි : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෙව්ව කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දක්ඛාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව්ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්කානස්ස කතන්තා භාවිත්තන්තා විපාකං විවිච්චෙව්ව කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛා පට්ඨපදං දක්ඛාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤං. යා තස්මිං සමයෙ විත්තස්ස සිති සංඝස්ති අවට්ඨිති අවිසාහාරෙ අවිකේධපො අවිසාහට්ඨානසන්තා සමථො සමාධිඤ්ඤා සමාධිබලං සම්මාසමාධි සමාධිසම්මොඤ්ඤාමිහො මග්ගධානං මග්ගපරියාපන්නං, අයං වුච්චති සම්මාසමාධි. අවසෙසා ධම්මා සම්මාසමාධිනා සම්පසුත්තා.

අභිධම්මසාප්තියං.

563 අරියො අට්ඨබ්බිකො මග්ගො, සෙය්‍යපීදං : සම්මාදිට්ඨි සම්මා සංකප්පො, සම්මාචාරා, සම්මාකම්මන්තො, සම්මාආර්ථවො, සම්මාචාරාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි.

564. අට්ඨන්තං මග්ගධානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අව්‍යාකන්තා -පෙ- කති සරණා, කති අරණා :

565. සියා කුසලා, සියා අව්‍යාකන්තා.

සම්මාසංකප්පො සුඛාය වේදනාය සම්පසුත්තො. සත්ත මග්ගධානං සියා සුඛාය වේදනාය සම්පසුත්තො, සියා අදුක්ඛම්මසුඛාය වේදනාය සම්පසුත්තො.

සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා.

අනුපාදිත්තානුපාදනියා.

අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා.

සමමාසඛිකපෙපා අවිතක්කවිචාරමනෙතා. සත්ත මහ්භගා සියා සවිතක්කසවිචාර, සියා අවිතක්කවිචාරමනතා, සියා අවිතක්කඅවිචාර.

සමමාසඛිකපෙපා පිතිසහගතො සුඛසහගතො න උපෙක්ඛා සහගතො. සත්ත මහ්භගා සියා පිතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා.

නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පභානබ්බා.

නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පභානබ්බහෙතුකා.

සියා අපචයගාමිනො, සියා භෙවාචයගාමි නාපචයගාමිනො.

සියා සෙක්ඛා, සියා අසෙක්ඛා.

අපපමාණා.

අපපමාණාරම්මණා.

පණීතා.

සියා සමමතනනියතා, සියා අනියතා.

න මහ්භාරම්මණා. සියා මහ්භෙතුකා, සියා මහ්භාගිපතිනො, සියා න චත්තබ්බා මහ්භෙතුකාති'පි මහ්භාගිපතිනොති'පි.

සියා උපපන්නා, සියා අනුපපන්නා, සියා උපපාදිනො.

සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුපපන්නා.

න චත්තබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුපපන්නා-රම්මණාති'පි.

සියා අජ්ඣිත්තා, සියා බහිඤා, සියා අජ්ඣිත්තබහිඤා.

බහිඤාරම්මණා.

අතිදස්සනාපථිකා.

566. සමමාදිට්ඨි හෙතු. සත්ත මහ්භගා න හෙතු.

සහෙතුකා.

හෙතුසම්පයුත්තා.

සමමාදිට්ඨි හෙතුවෙච්ච සහෙතුකා ච. සත්ත මහ්භගා න චත්තබ්බා හෙතුවෙච්ච සහෙතුකාති, සහෙතුකාවෙ'ච න ච හෙතු.

සමමාදිට්ඨි හෙතු වෙ'ච හෙතුසම්පයුත්තා ච, සත්ත මහ්භගා න චත්තබ්බා හෙතු වෙ'ච හෙතුසම්පයුත්තාති, හෙතුසම්පයුත්තාවෙ'ච න ච හෙතු.

සත්ත මහ්භගා න හෙතු සහෙතුකා. සමමාදිට්ඨි න චත්තබ්බා න හෙතු සහෙතුකාති'පි න හෙතු අහෙතුකාති'පි.

567. සප්පව්වය.

සබ්බකා.

අතිදස්සනා.

අප්පට්ඨා.

අරුපා.

ලොකුතතරු.

කෙනච්චි විඤ්ඤායා, කෙනච්චි න විඤ්ඤායා.

නො ආසවා.

අනාසවා.

ආසව්විප්පයුතනා.

න චත්තබ්බා ආසවා චෙ'ව සාසවාති'පි සාසවා චෙ'ව නො ච ආසවාති'පි.

න චත්තබ්බා ආසවා චෙ'ව ආසව්විප්පයුතනාති'පි ආසව්විප්පයුතනා-චෙ'ව නො ච ආසවාති'පි.

ආසව්විප්පයුතනා, අනාසවා.

568. නො සංයෝජනා -පෙ- නො ගන්තා -පෙ- නො භික්ඛා -පෙ- නො යොගා -පෙ- නො නීවරණා -පෙ- නො පරුමාසා -පෙ-

569. සාරමමණා.

නො විතනා.

චෙනසිකා.

විතනසම්පයුතනා.

විතනසංසට්ඨා.

විතනසමුට්ඨානා.

විතනසහභුතො.

විතනානුපරිවතතිනො.

විතනසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

විතනසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුතො.

විතනසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවතතිනො.

බාහිරු.

නො උපාදා.

අනුපාදිනා.

570. නො උපාදානා -පෙ- නො කිලෙසා -පෙ- න දස්සනෙන පභානබ්බා.

න භාවනාය පභානබ්බා

න දස්සනෙන පභානබ්බහෙතුකා.

න භාවනාය පභානබ්බහෙතුකා.

සමමාසඛකපෙපා අවිතකෙකා. සත්ත මග්ගඛා සියා සවිතකකා, සියා අවිතකකා.

සමමාසඛකපෙපා සවිචාරො. සත්ත මග්ගඛා සියා සවිචාරු, සියා අවිචාරු.

සමමාසඛකපෙපා සපපිතිකො. සත්ත මග්ගඛා සියා සපපිතිකා, සියා අපපිතිකා.

සමමාසඛකපෙපා පිතිසහගතො. සත්ත මග්ගඛා සියා පිතිසහගතා, සියා න පිතිසහගතා.

සමමාසඛකපෙපා සුඛසහගතො. සත්ත මග්ගඛා සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා.

සමමාසඛකපෙපා න උපෙක්ඛාසහගතො. සත්ත මග්ගඛා සියා උපෙක්ඛාසහගතා, සියා න උපෙක්ඛාසහගතා.

න කාමාවචරු.

න රූපාවචරා.

න අරූපාවචරු.

අපරියාපනනා.

සියා නිය්‍යානිකා, සියා අනිය්‍යානිකා.

සියා නියතා, සියා අනියතා.

අනුත්තරු.

අරණාති.

පඤ්ඤාපුච්ඡකං.

මග්ගවිභවිකා නිට්ඨිතො.

12. කොන්විහබෙහා

571. ඉඬ හික්කු පාතිමොක්කසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොවර සමපනො අනුමනෙත්ත සුචෙත්සු භසදස්සාපි සමාදාය සික්ඛති සික්ඛා- පදෙත්ත ඉන්ද්‍රියෙත්ත ගුත්තථාරො හොජනෙ මත්තස්සෙත්ත පුබ්බරත්තා'පර රත්තං ජාගරියානුයොගමනුස්සනො සාතවං නෙපකකං බොධිපක්ඛි- යානං¹ ධම්මානං භාවනානුයොගමනුස්සනො. සො අභික්කනො පටික්කනො සමපජානකාරී හොති, ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සමපජානකාරී හොති, සමමිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සමපජානකාරී හොති, සබ්බාපිපත්තවිවරධාරණෙ සමපජානකාරී හොති, අසිතෙ පිතෙ බාසිතෙ² සාසිතෙ සමපජානකාරී හොති, උච්චාරපස්සාවකමෙම සමපජානකාරී හොති, ගතෙ සිතෙ නිසිතො සුතො ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හිභාවෙ සමපජානකාරී හොති. සො විවිත්තං සෙනාසනං හජති: අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං සිරිගුහං සුසානං වනපඤ්ඤං අබ්බොකාසං පලාලපුඤ්ඤං අපසසද්දං අපසනිගෙස්සාසං විජනවානං මනුස්සරුහසෙය්‍යකං පටිසල්ලානසාරුපං. සො අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤගාරගතො වා නිසීදති පලලඛකං ආභුජිත්වා උජ්ජං කායං පනිධාය පරිමුඛං සතිං උපධංපෙත්වා. සො අභිජ්ඣං ලොකෙ පහාය විගතාභිජ්ජෙත්ත චේතසා විහරති අභිජ්ඣාය විත්තං පරිසොධෙති. ව්‍යාපාදපදෙසං පහාය අව්‍යාපනතවිත්තො විහරති සබ්බපාණ්ඩුතභිතානුකම්පී, ව්‍යාපාදපදෙසා විත්තං පරිසොධෙති. පිනමිථං පහාය විගතපිනමිථො විහරති. ආලොකසඤ්ඤී සතො සමපජානො, පිනමිථා විත්තං පරිසොධෙති. උභවචක්ඛකකුච්චං පහාය අනුභවතො විහරති අජ්ඣන්තං වූපසන්තවිත්තො, උභවචක්ඛකකුච්චා විත්තං පරිසොධෙති. විවිකිල්පං පහාය තිණ්ණවිවිකිල්පා විහරති අකථංකපී කුසලෙත්ත ධම්මෙත්ත, විවිකිල්පාය විත්තං පරිසොධෙති. සො ඉමෙ පඤ්චනීවරණෙ පහාය චේතසො උපකක්ඛිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලිකරණෙ විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතකකං සවිචාරං විචෙකජං පිතිසුඛං පථමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජි විහරති. විතකක විචාරානං වූපසමා අජ්ඣන්තං සමපසාදනං චේතසො එකොදිභාවං අවිතකකං අවිචාරං සමාධිජං පිතිසුඛං දුතියං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජි විහරති. පිතියා ච පීරුගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො ච සමපජානො සුබඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආවික්කනති උපෙක්ඛකො සතිමා සුබවිහාරීති තං තතියං ක්‍යානං¹ උපසම්පජ්ජි විහරති. සුබස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙ'ව සොමනස්සදෙමනස්සානං අත්ථගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජි විහරති. සබ්බසො රුපසඤ්ඤානං සමතික්කමා² පටිසසඤ්ඤානං අත්ථගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරු අනනො ආකාසො'ති ආකාසා- නඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජි විහරති. සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කමම අනන්තං විඤ්ඤාණනති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජි විහරති. සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කමම නත්ති කිඤ්චිති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජි විහරති. සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කමම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජි විහරති.

මානිකා.

1. බොධිපක්ඛිකානං - සිරිමු, මජ්ඣිම, සා. බොධිපක්ඛිකානං - සිපාවි.
2. බාදිතෙ - සිපාවි. 1. තතියජ්ඣානං - සිරිමු. 2. සමතික්කමාය - සිපාවි.

572. 'ඉධා'නි ඉමිස්සා දිට්ඨියා ඉමිස්සා ඛනාතියා ඉමිස්සා රුපියා ඉමස්මිං ආදයෙ ඉමස්මිං ධර්මෙ ඉමස්මිං විනයෙ ඉමස්මිං ධර්මවිනයෙ ඉමස්මිං පාවචනෙ ඉමස්මිං බ්‍රහ්මචරියෙ ඉමස්මිං සන්ත්‍රස්සනෙ. තෙන වුච්චති ඉධාති.

573. 'භික්ඛු'නි සමඤ්ඤය භික්ඛු, පටිඤ්ඤය භික්ඛු, භික්ඛනී'නි භික්ඛු, භික්ඛකෝ'නි භික්ඛු, භික්ඛාචරියං අජ්ඣුපගතො'නි භික්ඛු, භික්ඛපට්ඨරෝ'නි භික්ඛු, භික්ඛ පාපකෙ අකුසලෙ ධර්මෙ'නි භික්ඛු, භික්ඛතතා පාපතානං අකුසලානං ධර්මානං භික්ඛු, භික්ඛසා කිලෙසානං පභානා භික්ඛු, අනොධිසො කිලෙසානං පභානා භික්ඛු, සෙකෙඛා භික්ඛු, අසෙකෙඛා භික්ඛු, නෙවසෙකෙඛා නා සෙකෙඛා භික්ඛු, අග්ගො භික්ඛු භද්‍රො භික්ඛු, මහෙඛා භික්ඛු, සාරෙ භික්ඛු, සමග්ගෙන සබ්බෙන ඤාතීවතුන්තෙ කමමෙන අකුප්පෙන ධානාර්ථෙන උපසම්පන්නො¹ භික්ඛු.

574. 'පාතීමොක්ඛ'නති සීලං පතීට්ඨා ආදි වරණං සඤ්ඤමො සංවරෙ ඉධං පඉධං² කුසලානං ධර්මානං සමාපතති. සංවරෙ'නි කාසිකො අවිතික්ඛමො, වාචසිකො අවිතික්ඛමො, කාසිකවාචසිකො අවිතික්ඛමො. සංවුතො'නි ඉතිනා පාතීමොක්ඛසංවරෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො³ උපපන්නො සමුපපන්නො⁴ සන්නොගතො. තෙන වුච්චති පාතීමොක්ඛසංවරසංවුතොති.

575. 'විහරතී'නි ඉරියති වතතති පාලෙති යපෙති යාපෙති වරති විහරති. තෙන වුච්චති විහරතී'නි.

576. 'ආචාර ගොචර සම්පන්නො'නි අත්ථි ආචාරෙ, අත්ථි අනාචාරෙ. තත්ථ කතමො අනාචාරෙ: කාසිකො විතික්ඛමො වාචසිකො විතික්ඛමො, කාසිකවාචසිකො විතික්ඛමො, අයං වුච්චති අනාචාරෙ. සබ්බමපි දුස්සීලසං අනාචාරෙ: ඉධෙකච්චො චෙඨදනෙන වා පත්තදනෙන වා පුප්ඨදනෙන වා ඵලදනෙන වා සිනානදනෙන වා දන්තකට්ඨදනෙන වා වාටුකමයතාය වා මුග්ගසුප්පතාය වා පාරිභට්ඨතාය වා ජබ්බපෙසනිසෙන වා, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා බ්‍රහ්මචරිකුට්ඨෙන ඡිව්ජාජ්චෙන ජිවිකං කපෙති, අයං වුච්චති අනාචාරෙ. තත්ථ කතමො ආචාරෙ: කාසිකො අවිතික්ඛමො වාචසිකො අවිතික්ඛමො කාසිකවාචසිකො අවිතික්ඛමො, අයං වුච්චති ආචාරෙ, සබ්බමපි සීලසංවරෙ ආචාරෙ. ඉධෙකච්චො න චෙඨදනෙන න පත්තදනෙන න පුප්ඨදනෙන න ඵලදනෙන න සිනානදනෙන න දන්තකට්ඨදනෙන න වාටුකමයතාය න මුග්ගසුප්පතාය න පාරිභට්ඨතාය න ජබ්බපෙසනිසෙන⁵ න අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන බ්‍රහ්මචරිකුට්ඨෙන ඡිව්ජාජ්චෙන ජිවිකං කපෙති, අයං වුච්චති ආචාරෙ.

1. උපසම්පන්නොති - සීපාපි, සා 2. මොක්ඛං, පාමොක්ඛං - සිරිමු, මජ්ඣං.
3. උපාගතො සමුපාගතො - සිරිමු, මජ්ඣං.
4. උපපන්නො සමුපපන්නො - සිරිමු, මජ්ඣං.
5. ජබ්බපෙසනිසෙන - සිරිමු, මජ්ඣං.

‘ගොවිරේ’ති අපි ගොවිරේ, අපි අගොවිරේ. තත්ත කතමො අගොවිරේ: ඉධෙකච්චො වෙසියගොවිරේ වා හොති. විධිවාගොවිරේ වා, ථුලලකුමාරිගොවිරේ වා, පණ්ඩකගොවිරේ වා, භික්ඛුනීගොවිරේ වා, පානාගාරගොවිරේ වා, සංඝථෙඨා විහරති රුජ්ඣි රුජමහාමනෙතභි තිත්ථියෙහි තිත්ථියසාවකෙහි අනනුලොමිකෙන සංඝඤ්ඤා. යාති වා පන තාති කුලාති අස්සඤ්ඤාති අප්පසන්නාති අනොපානභුතාති අනෙකාසක පරිභාසකාති අනත්තකාමාති අභිතකාමාති අභාසකකාමාති අයොගකෙට්ඨමකාමාති භික්ඛුනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං. තථාරූපාති කුලාති සෙවති භජති පසිරුපාසති, අයං වුච්චති අගොවිරේ.

තත්ත කතමො ගොවිරේ: ඉධෙකච්චො න වෙසියගොවිරේ හොති. න විධිවාගොවිරේ න ථුලලකුමාරිගොවිරේ න පණ්ඩකගොවිරේ න භික්ඛුනීගොවිරේ න පානාගාරගොවිරේ, අසංඝථෙඨා විහරති රුජ්ඣි රුජමහාමනෙතභි තිත්ථියෙහි තිත්ථියසාවකෙහි අනනුලොමිකෙන සංඝඤ්ඤා. යාති වා පන තාති කුලාති සඤ්ඤාති පසන්නාති ඔපානභුතාති කාසාවපජ්ජාතාති ඉසිවාතපට්ඨිවාතාති අත්තකාමාති භිතකාමාති භාසකකාමාති යොගකෙට්ඨමකාමාති භික්ඛුනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං. තථාරූපාති කුලාති සෙවති භජති පසිරුපාසති, අයං වුච්චති ගොවිරේ. ඉති ඉමිනා ච ආචාරෙන ඉමිනා ච ගොවිරෙන උපෙතො හොති -පෙ- සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති ආචාරගොවිරසමපන්නොති.

577. ‘අණුමනෙතසු වජේසු භයදස්සාපි’ති තත්ත කතමෙ අණුමතතා වජ්ජා: යාති තාති වජ්ජාති අප්පමත්තකාති ඔරමත්තකාති ලුහසාති¹ ලුහසමමතාති² සංඝමකරණීයාති සංවරකරණීයාති විත්තුපාදකරණීයාති මනසිකාරපට්ඨිඤ්ඤාති, ඉමෙ වුච්චන්ති අණුමතතා වජ්ජා. ඉති ඉමෙසු අනුමනෙතසු වජේසු වජ්ජදස්සාපි ච හොති භයදස්සාපි ච ආදීනවදස්සාපි ච නිස්සරණදස්සාපි ච. තෙන වුච්චති අනුමනෙතසු වජේසු භයදස්සාපිති.

578. ‘සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු’ති තත්ත කතමා සික්ඛා: චතස්සො සික්ඛා: භික්ඛුනං භික්ඛුසික්ඛා, භික්ඛුනීනං භික්ඛුනීසික්ඛා, උපාසකානං උපාසකසික්ඛා, උපාසිකානං උපාසිකාසික්ඛා. ඉමා වුච්චන්ති සික්ඛායො. ඉති ඉමාසු සික්ඛාසු සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අසෙසං නිස්සෙසං සමාදාය වත්තති. තෙන වුච්චති සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසුති.

1. ලුහකාති - සිරිමු.

2. ලුහසමමතාති - සිරිමු.

579. 'ඉන්ද්‍රියයෙහි ගුණාදාරණ'නි අනි ඉන්ද්‍රියයෙහි ගුණාදාරණා, අනි අගුණාදාරණා. තත් කතමා ඉන්ද්‍රියයෙහි අගුණාදාරණා: ඉධෙකච්චො චක්ඛනා රූපං දිස්සා නිමිත්තඤ්ඤාති හොති අනුබ්‍යාසාදනඤ්ඤාති. යත්ථාධිකරණමෙනං චක්ඛන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අනායාසවේශං, තස්ස සංවරය න පටිපජ්ජති න රක්ඛති චක්ඛන්ද්‍රියං, චක්ඛන්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති. සොනෙන සද්දං සුත්වා -පෙ- භානෙන ගතං භාසිත්වා -පෙ- ජීව්හාය රසං සාසිත්වා -පෙ- කායෙන ථොට්ඨබ්බං පුසිත්වා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නිමිත්තඤ්ඤාති හොති අනුබ්‍යාසාදනඤ්ඤාති. යත්ථාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අනායාසවේශං, තස්ස සංවරය න පටිපජ්ජති, න රක්ඛති මනින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති. යා ඉමෙසං ඡන්තං ඉන්ද්‍රියානං අගුණාදාරණාදොමනා අනාරක්ඛා¹ අනංවරෙ, අයං වුච්චති ඉන්ද්‍රියයෙහි අගුණාදාරණා. තත් කතමා ඉන්ද්‍රියයෙහි ගුණාදාරණා: ඉධෙකච්චො චක්ඛනා රූපං දිස්සා න නිමිත්තඤ්ඤාති හොති නානුබ්‍යාසාදනඤ්ඤාති. යත්ථාධිකරණමෙනං චක්ඛන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අනායාසවේශං, තස්ස සංවරය පටිපජ්ජති. රක්ඛති චක්ඛන්ද්‍රියං චක්ඛන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොනෙන සද්දං සුත්වා -පෙ- භානෙන ගතං භාසිත්වා -පෙ- ජීව්හාය රසං සාසිත්වා කායෙන ථොට්ඨබ්බං පුසිත්වා මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තඤ්ඤාති හොති. නානුබ්‍යාසාදනඤ්ඤාති. යත්ථාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අනායාසවේශං, තස්ස සංවරය පටිපජ්ජති. රක්ඛති මනින්ද්‍රියං. මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. යා ඉමෙසං ඡන්තං ඉන්ද්‍රියානං ගුණාදාරණාදොමනා අනාරක්ඛා¹ අනංවරෙ, අයං වුච්චති ඉන්ද්‍රියයෙහි ගුණාදාරණා. ඉමාය ඉන්ද්‍රියයෙහි ගුණාදාරණාය උපෙතො හොති සම්මපෙතො -පෙ- සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති ඉන්ද්‍රියයෙහි ගුණාදාරණෙනි.

580. 'භොජනෙ මත්තඤ්ඤා'නි අනි භොජනෙ මත්තඤ්ඤානා, අනි අමත්තඤ්ඤානා. තත් කතමා භොජනෙ අමත්තඤ්ඤානා: ඉධෙකච්චො අප්පට්ඨිකඛා අයොනිසො ආහාරං ආහාරෙති දවාය මදාය මණ්ඩනාය විභුසනාය¹ යා තත් අසනතුට්ඨිතා අමත්තඤ්ඤානා අප්පට්ඨිකඛා භොජනෙ, අයං වුච්චති භොජනෙ අමත්තඤ්ඤානා. තත් කතමා භොජනෙ මත්තඤ්ඤානා: ඉධෙකච්චො පටිසඛා යොනිසො ආහාරං ආහාරෙති නෙව දවාය න මදාය න මණ්ඩනාය න විභුසනාය යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ඕතිසා යාපනාය විහිංසුපරතියා බ්‍රහ්මවරියානුග්ගහාය ඉති පුරුණඤ්ඤා වෙදනං පටිහඛාමි, නවඤ්ඤා වෙදනං න උප්පාදෙස්සාමි, යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති අනවජ්ජනා ච ඵාසුච්ඡාරෙඤ චාති. යා තත් සනතුට්ඨිතා මත්තඤ්ඤානා පටිසඛා භොජනෙ, අයං වුච්චති භොජනෙ මත්තඤ්ඤානා. ඉමාය භොජනෙ මත්තඤ්ඤානාය උපෙතො හොති පෙ- සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති භොජනෙ මත්තඤ්ඤානි.

1. අනාරක්ඛා - මජ්ඣං.

581. කථංඤ්ඤා භික්ඛු පුබ්බරත්තාපරරත්තං ජාගරියානුයොගමනු-
යුතො හොති: ඉධ භික්ඛු දිවසං වඩකමෙන නිසජ්ජාය ආචරණීයෙහි
ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති. රත්තියා පඨමං යාමං වඩකමෙන
නිසජ්ජාය ආචරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති. රත්තියා
මජ්ඣමං යාමං¹ දක්ඛිණෙන පසෙසන සිහසෙය්‍යං කප්පෙති පාදෙ
පාදං අව්වාධාය සතො සම්පජානො වුට්ඨානසද්දං මනසි කරිත්වා.
රත්තියා පඨමං යාමං පච්චුට්ඨාය වඩකමෙන නිසජ්ජාය ආචරණීයෙහි
ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති. එවං භික්ඛු පුබ්බරත්තාපරරත්තං
ජාගරියානුයොගමනුයුතො.

582. 'සාතච්ච'නති යො චේතසිකො විරියාරම්භො-පෙ-සම්මාචාරාමො

583. 'නෙපකක'නති යා පද්දා පජානනා-පෙ-අමොහො ධම්ම
විචයො සම්මාදිට්ඨි.

584. බොධිපක්ඛියානං ධම්මානං භාවනානුයොගමනුයුතො'ති :
තත්ථ කතමෙ බොධිපක්ඛියා ධම්මා : සත්තබොජ්ඣායා: සතිසම්මො-
ජ්ඣායෙහි, ධම්මවිචයසම්මොජ්ඣායෙහි, විරියසම්මොජ්ඣායෙහි, පිතිසම්මො-
ජ්ඣායෙහි, පසංඛිසම්මොජ්ඣායෙහි, සමාධිසම්මොජ්ඣායෙහි, උපෙක්ඛා-
සම්මොජ්ඣායෙහි, ඉමෙ වුච්චන්ති බොධිපක්ඛියා ධම්මා. ඉති ඉමො
බොධිපක්ඛියෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති ඛුද්ධිකරෙති. තෙන වුච්චති
බොධිපක්ඛියානං ධම්මානං භාවනානුයොගමනුයුතො'ති.

585. කථංඤ්ඤා භික්ඛු අභික්ඛනෙන පටික්ඛනෙන සම්පජානකාරී
හොති, ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සම්මිඤ්ජනෙ
පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සංඝාටිපත්තවිවරධාරණෙ සම්පජානකාරී
හොති, අසිතෙ පිතෙ බාසිතෙ සාසිතෙ සම්පජානකාරී හොති,
උච්චාරපස්සාවකමෙම සම්පජානකාරී හොති, ගතෙ සිතෙ නිසිතෙන
සුතෙන ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හිභාවෙ සම්පජානකාරී හොති : ඉධ භික්ඛු
සතො සම්පජානො අභික්ඛමති, සතො සම්පජානො පටික්ඛමති, සතො
සම්පජානො ආලොකෙති, සතො සම්පජානො විලොකෙති, සතො
සම්පජානො සම්මිඤ්ජෙති² සතො සම්පජානො පසාරෙති, සතො
සම්පජානකාරී හොති සංඝාටිපත්තවිවරධාරණෙ, සතො සම්පජානකාරී
හොති අසිතෙ පිතෙ බාසිතෙ සාසිතෙ, සතො සම්පජානකාරී හොති
උච්චාරපස්සාවකමෙම, සතො සම්පජානකාරී හොති ගතෙ සිතෙ නිසිතෙන
සුතෙන ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හිභාවෙ.

'සතො'ති³ තත්ථ කතමා සති : යා සති අනුස්සති-පෙ-සම්මාසති,
අයං වුච්චති සති.

1. මජ්ඣමයාමං - මජ්ඣමං.

2. ඉති තෙ - සිරිමු, මජ්ඣමං.

3. සම්මිඤ්ජෙති - මජ්ඣමං.

4. සතො සම්පජානකාරී හොතිති - සිරිමු, මජ්ඣමං.

‘සමපජානෝ’ති නත්ත කතමං සමපජ්ඣෙය්‍යං : යා පඤ්ඤා පජානනා - පෙ-අමොහො ධම්මවිචයො සමාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති සමපජ්ඣෙය්‍යං. ඉති ඉමාය ච සතියා ඉමිනා ච සමපජ්ඣෙය්‍යන උපෙතො හොති-පෙ-සමන්තාගතො. එවං භික්ඛු සතො සමපජානො අභික්කමති සතො සමපජානො පටික්කමති, සතො සමපජානො ආලොකෙති. සතො සමපජානො විලොකෙති, සතො සමපජානො සමමිඤ්ඤති¹ සතො සමපජානො පසාරෙති, සතො සමපජානකාරී හොති සංඝාථි-පත්තච්චරධාරණේ, සතො සමපජානකාරී හොති අසිතෙ පිතෙ බාසිතෙ සාසිතෙ, සතො සමපජානකාරී හොති උච්චාරපඤ්ඤාති කමෙව, සතො සමපජානකාරී හොති ගතෙ සිතෙ නිසිතො සුතො ජාගරිතො භාසිතො තුණ්හිභාවෙ.

586. ‘විවිත්ත’නති සනතිකෙ චෙ’පි සෙනාසනං හොති. තං ච අනාකිණ්ණං ගහට්ඨති පබ්බජිතෙති, තෙන තං විවිත්තං. දුරෙ චෙ’පි සෙනාසනං හොති, තං ච අනාකිණ්ණං ගහට්ඨති පබ්බජිතෙති, තෙන තං විවිත්තං.

587. ‘සෙනාසන’නති මඤ්ඤා’පි සෙනාසනං, පිඨමපි සෙනාසනං භික්ඛි’පි සෙනාසනං, බිම්බොහනමපි සෙනාසනං, විහාරෙ’පි සෙනාසනං අධිස්සොගො’පි සෙනාසනං, පාසාදො’පි සෙනාසනං, අට්ටො’පි සෙනාසනං, මාලො’පි සෙනාසනං, ලෙනමපි සෙනාසනං, ගුහා’පි සෙනාසනං, රාක්ඛමුලමපි සෙනාසනං, වෙළුගුලො’පි සෙනාසනං, යත්ථ වා පන භික්ඛු පටික්කමනති සබ්බමෙතං සෙනාසනං.

588. ‘භජනී’ති² ඉමං විවිත්තං සෙනාසනං භජනී සමාජනී සෙවති නිසෙවති සංසෙවති, තෙන වුච්චති විවිත්තං සෙනාසනං භජනී’ති.

589. ‘අරඤ්ඤ’නති නික්ඛමිත්වා බහිශුඤ්ඤිලා සබ්බමෙතං අරඤ්ඤං.

590. රාක්ඛමුල’නති රාක්ඛමුලඤ්ඤෙ’ව රාක්ඛමුලං. පබ්බතොයෙව පබ්බතො. කඤ්ඤොයෙව කඤ්ඤං. ධීරිගුහායෙව ගරිගුහා. සුභානංයෙව සුභානං. අබ්බොකාසොයෙව අබ්බොකාසො. පලාලපුඤ්ඤා එව පලාලපුඤ්ඤා.

591. ‘වනපඤ්ඤ’නති දුරුතමෙතං සෙනාසනානං අධිවචනං, ‘වනපඤ්ඤ’නති වනසණ්ඛානමෙතං සෙනාසනානං අධිවචනං, ‘වනපඤ්ඤ’නති භිංසනකානමෙතං සෙනාසනානං අධිවචනං, ‘වනපඤ්ඤ’නති සලොම-හංසානමෙතං සෙනාසනානං අධිවචනං, ‘වනපඤ්ඤ’නති පරිකන්තානමෙතං සෙනාසනානං අධිවචනං, ‘වනපඤ්ඤ’නති න මුහුසුපචාරුතමෙතං සෙනාසනානං අධිවචනං, ‘වනපඤ්ඤ’නති දුර්භිසමාචාරුතමෙතං සෙනාසනානං අධිවචනං.

592. ‘අප්පසද්ද’නති සනතිකෙ චෙ’පි සෙනාසනං හොති තං ච අනාකිණ්ණං ගහට්ඨති පබ්බජිතෙති, තෙන තං අප්පසද්දං. දුරෙ චෙ’පි සෙනාසනං හොති තඤ්ඤා අනාකිණ්ණං ගහට්ඨති පබ්බජිතෙති, තෙන තං අප්පසද්දං.

1. සමිඤ්ඤති - මජ්ඣං.

2. විවිත්තං සෙනාසනං භජනීති - සිරිමු, මජ්ඣං.

593. 'අප්පනිග්ගෙකාස'නි යදෙව නං අප්පසද්දං තදෙව නං අප්පනිග්ගෙකං, යදෙවනං අප්පනිග්ගෙකං තදෙව නං විජ්නවානං, යදෙව නං විජ්නවානං තදෙව නං මනුස්සරාගසෙය්‍යකං, යදෙව නං මනුස්සරාගසෙය්‍යකං තදෙව නං පටිසල්ලානසාරාපං.

594. අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමුලගතො වා සුඤ්ඤගාරගතොවා'ති අරඤ්ඤගතො වා හොති රුක්ඛමුලගතො වා සුඤ්ඤගාරගතො වා.

595. නිසීදති පලලංකං ආභුජිකා'ති නිසිනො හොති පලලංකං ආභුජිකා.

596. 'උජ්ජං කායං පනිධායා'ති උජ්ජකො හොති කායො ඕතො පණ්ණිතිතො.

597. 'පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙකා'ති තත්ථ කතමා සති : යං සති අනුස්සති -පෙ- සම්මාසති, අයං වුච්චති සති. අයං සති උපට්ඨනා හොති සුපට්ඨනා නාසිකග්ගෙ වා මුඛනිමිතො වා. තෙන වුච්චති 'පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙකා'ති.

598. 'අභිජ්ඣං ලොකෙ පහායා'ති තත්ථ කතමා අභිජ්ඣා : යො රාගො සාරාගො -පෙ- විතතස්ස සාරාගො, අයං වුච්චති අභිජ්ඣා. තත්ථ කතමො ලොකො : පඤ්චුපාදනකකිකා ලොකො, අයං වුච්චති ලොකො. අයං අභිජ්ඣා ඉමමිති ලොකෙ සත්තා හොති සමිතා වුපසත්තා අත්ථගතා අබ්භත්ථගතා අපපිතා ව්‍යපපිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තිකතා, තෙන වුච්චති 'අභිජ්ඣං ලොකෙ පහායා'ති.

599. 'විගතාභිජ්ඣන වෙතසා'ති තත්ථ කතමං විතතං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතූ, ඉදං වුච්චති විතතං. ඉදං විතතං විගතාභිජ්ඣං හොති. තෙන වුච්චති 'විගතාභිජ්ඣන වෙතසා'ති.

600. 'විහරති'ති ඉරියති චතතති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති. තෙන වුච්චති 'විහරති'ති.

601. 'අභිජ්ඣාය විතතං පරිසොධෙති'ති තත්ථ කතමා අභිජ්ඣා : යො රාගො සාරාගො -පෙ- විතතස්ස සාරාගො අයං වුච්චති අභිජ්ඣා. තත්ථ කතමං විතතං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතූ, ඉදං වුච්චති විතතං. ඉදං විතතං ඉමාය අභිජ්ඣාය සොධෙති විසොධෙති පරිසොධෙති මොචෙති විමොචෙති පරිමොචෙති, තෙන වුච්චති 'අභිජ්ඣාය විතතං පරිසොධෙති'ති.

602. 'ව්‍යාපාදපදෙසං පහායා'ති අත්ථි ව්‍යාපාදෙ අත්ථි පදෙසො. තත්ථ කතමො ව්‍යාපාදෙ : යො විතතස්ස ආඝාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිවිරෝධො භ්‍යාපො පකොපො සම්පකොපො දෙසො පදෙසො සම්පදෙසො විතතස්ස ව්‍යාපතති මනොපදෙසො කොධො කුජ්ඣිනා කුජ්ඣිනතතං දෙසො දුස්සනා දුස්සිනතතං ව්‍යාපතති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජනතතං විරෝධො පටිවිරෝධො චණ්ඩිකකං අසුරෝපො අනන්ත-මනො විතතස්ස, අයං වුච්චති ව්‍යාපාදෙ.

තත්ථ කතමො පදෙසො : යො ව්‍යාපාදෙ සො පදෙසො, යො පදෙසො සො ව්‍යාපාදෙ, ඉති අයං ච ව්‍යාපාදෙ අයං ච පදෙසො සත්තා හොති සමිතා වුපසත්තා අත්ථගතා අබ්භත්ථගතා අපපිතා ව්‍යපපිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තිකතා. තෙන වුච්චති 'ව්‍යාපාදපදෙසං පහායා'ති.

603. 'අව්‍යාපන්නවිනෝ'ති තත් කතමං විතනං : යං විතනං මනෝ මානසං -පෙ- තත්ත්වමනෝවිකල්පයානු, ඉදං වූච්චති විතනං. ඉදං විතනං අව්‍යාපන්නං හොති. තෙන වූච්චති 'අව්‍යාපන්නවිනෝ'ති විහරති'ති -පෙ- තෙන වූච්චති 'විහරති'ති.

604. 'ව්‍යාපාදපදෙසා විතනං පරිසොධෙති'ති අත්ථි ව්‍යාපාදෙ අත්ථි පදෙසො. තත් කතමො ව්‍යාපාදෙ : යො විතනස්ස ආභාතො පටිභාතො -පෙ- චණ්ඩිකකං අසුරොපො අනත්තමිනතා විතනස්ස, අයං වූච්චති ව්‍යාපාදෙ. තත් කතමො පදෙසො : යො ව්‍යාපාදෙ සො පදෙසො, යො පදෙසො සො ව්‍යාපාදෙ. තත් කතමං විතනං : යං විතනං මනෝ මානසං -පෙ- තත්ත්වමනෝවිකල්පයානු, ඉදං වූච්චති විතනං, ඉදං විතනං ඉමං ව්‍යාපාදපදෙසා සොධෙති විසොධෙති පරිසොධෙති මොචෙති විමොචෙති පරිමොචෙති. තෙන වූච්චති 'ව්‍යාපාදපදෙසා විතනං පරිසොධෙති'ති.

605. 'පීනමිදං පභායා'ති අත්ථි පීනං අත්ථි මිදං. තත් කතමං පීනං : යා විතනස්ස අකල්පනා අකම්මකල්පනා ඔලියනා සලලීයනා ලීනං ලීයනා ලීඝිතතනං පීනං පීයනා පීඝිතතනං විතනස්ස, ඉදං වූච්චති පීනං. තත් කතමං මිදං : යා කායස්ස අකල්පනා අකම්මකල්පනා ඕනාහො පරිසොනාහො අනෙතාසමොරොධො මිදං සොපපං¹ පච්චාසිකා සොපපං¹ සුපනා සුපිතතනං², ඉදං වූච්චති මිදං. ඉති ඉදං ච පීනං ඉදං ච මිදං සන්තා හොන්ති සමිතා වූපසන්තා -පෙ- සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තිකතා. තෙන වූච්චති 'පීනමිදං පභායා'ති.

606. 'විගතපීනමිදො'ති තස්ස පීනමිදස්ස චන්තනතා චන්තනතා මුත්තනතා පභිනතනා පටිතිස්සට්ඨතනා පභිනපටිතිස්සට්ඨතනා. තෙන වූච්චති 'විගතපීනමිදො'ති.

'විහරති'ති ඉරියති -පෙ- විහරති. තෙන වූච්චති විහරති'ති.

607. 'ආලොකකකල්පී'ති තත් කතමා සකල්පො : යා සකල්පා සකල්පානතා සකල්පානිතතනං, අයං වූච්චති සකල්පො. අයං සකල්පො ආලොකා හොති විච්චා පරිසුඛා පරියොද්ධා. තෙන වූච්චති 'ආලොකකකල්පී'ති.

608. 'සතො සම්පජානෝ'ති තත් කතමා සති : යා සති අනුස්සති -පෙ- සම්මා සති, අයං වූච්චති සති. තත් කතමං සම්පජකල්පො : යා පකල්පා පජානතා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං වූච්චති සම්පජකල්පො. ඉති ඉමාස ච සතිතා ඉමිතා ච සම්පජකල්පක උපෙතො හොති -පෙ- සම්මතාගතො. තෙන වූච්චති 'සතො සම්පජානෝ'ති.

1. සුපපං - සිරිමු, මජ්ඣ.

2. සුපනා සුපිතතනං - සිරිමු, මජ්ඣ.

609. 'පිනමිඳා, විතතං පරිසොධෙති'ති අපි පිනං අපි මිඳං. තත් කතමං පිනං : යං විතතස්ස අකල්‍යානා -පෙ- පිසිතතතං විතතස්ස, ඉදං වුච්චති පිනං. තත් කතමං මිඳං : යා කායස්ස අකල්‍යානා -පෙ- සුපිතතතං, ඉදං වුච්චති මිඳං. තත් කතමං විතතං : යං විතතං මනෝ -පෙ- තජ්ජාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති විතතං. ඉදං විතතං ඉමමා; පිනමිඳා සොධෙති විසොධෙති පරිසොධෙති මොචෙති විමොචෙති පරිමොචෙති. තෙන වුච්චති 'පිනමිඳා, විතතං පරිසොධෙති'ති.

610. 'උභවකුක්කුච්චං පභායා'ති අපි උභවං අපි කුක්කුච්චං. තත් කතමං උභවං : යං විතතස්ස උභවං අවුපසමො චේතසො විකේඛපො භන්තතතං විතතස්ස, ඉදං වුච්චති උභවං. තත් කතමං කුක්කුච්චං : අකපපියෙ කපපියසඤ්ඤිතා, කපපියෙ අකපපියසඤ්ඤිතා අවජ්ජේ වජ්ජසඤ්ඤිතා, වජ්ජේ අවජ්ජසඤ්ඤිතා, යං ඵවරූපං කුක්කුච්චං කුක්කුච්චායනා, කුක්කුච්චාසිතතතං චේතසො විපප්පිසාරො මනෝවිලෙඛො, ඉදං වුච්චති කුක්කුච්චං. ඉති ඉදං ච උභවං ඉදං ච කුක්කුච්චං සන්තා, හොති සමිතා වුපසන්තා අත්ඛිගතා අබ්භත්ඛිගතා අපපිතා ව්‍යපපිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තිකතා. තෙන වුච්චති 'උභවකුක්කුච්චං පභායා'ති.

611. 'අනුභවො'ති තස්ස උභවකුක්කුච්චස්ස චන්තනතා චන්තනතා මුත්තනතා පභිනනතා පටිනිස්සට්ඨතතා පභිනපටිනිස්සට්ඨතතා. තෙන වුච්චති 'අනුභවො'ති. විහරතීති -පෙ- තෙන වුච්චති 'විහරතී'ති.

612. 'අජ්ඣතත'නති යං අජ්ඣතතං පච්චතතං. 'වුපසන්තවිතො'ති. තත් කතමං විතතං : යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝ විඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති විතතං, ඉදං විතතං අජ්ඣතතං සන්තං හොති සමිතං වුපසන්තං. තෙන වුච්චති, අජ්ඣතතං වුපසන්තවිතො'ති.

613. 'උභවකුක්කුච්චා; විතතං පරිසොධෙති'ති අපි උභවං අපි කුක්කුච්චං. තත් කතමං උභවං : යං විතතස්ස උභවං අවුපසමො චේතසො විකේඛපො භන්තතතං විතතස්ස, ඉදං වුච්චති උභවං. තත් කතමං කුක්කුච්චං : අකපපියෙ කපපියසඤ්ඤිතා, -පෙ- වජ්ජේ අවජ්ජසඤ්ඤිතා. යං ඵවරූපං කුක්කුච්චං කුක්කුච්චායනා, කුක්කුච්චාසිතතතං චේතසො විපප්පිසාරො මනෝවිලෙඛො, ඉදං වුච්චති කුක්කුච්චං. තත් කතමං විතතං : -පෙ- ඉදං වුච්චති විතතං. ඉදං විතතං ඉමමා; උභවකුක්කුච්චා; සොධෙති විසොධෙති පරිසොධෙති මොචෙති විමොචෙති පරිමොචෙති. තෙන වුච්චති 'උභවකුක්කුච්චා; විතතං පරිසොධෙති'ති.

614. 'විවිකිච්ඡං පභායා'ති තත් කතමා විවිකිච්ඡා : යා කඛ්ඛා කඛ්ඛායනා කඛ්ඛාසිතතතං විමති විවිකිච්ඡා දොලහකං ද්විධාපථො සංසයො අනෙකංසගාහො අසප්පනා පරිසප්පනා අපරිසොගාහනා ඵවතිතතතං විතතස්ස මනෝවිලෙඛො, අයං වුච්චති විවිකිච්ඡා. අයං විවිකිච්ඡා සන්තා හොති සමිතා වුපසන්තා අත්ඛිගතා අබ්භත්ඛිගතා අපපිතා ව්‍යපපිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තිකතා. තෙන වුච්චති 'විවිකිච්ඡං පභායා'ති.

615. 'තිණණවිවිකිච්ඡා'ති ඉමං විවිකිච්ඡං තිණණං හොති උත්තිණණං නිත්තිණණං පාරං ගතො පාරමිනුප්පතො. තෙන වුච්චති 'තිණණවිවිකිච්ඡා'ති. 'විහරති'ති -පෙ- තෙන වුච්චති 'විහරති'ති.

616. 'අකථංකපී කුසලෙසු ධම්මෙසු'ති ඉමාය විවිකිච්ඡාය කුසලෙසු ධම්මෙසු න කඛිති න විවිකිච්ඡති. අකථංකපී හොති. නික්කථංකපො¹ විගතකථංකපො². තෙන වුච්චති අකථංකපී කුසලෙසු ධම්මෙසුති.

617. 'විවිකිච්ඡාය විතතං පරිසොධෙති'ති තත්ථ කතමා විවිකිච්ඡා : යා කඛිතා කඛිතායනා කඛිතාසිතතතං -පෙ- ඵමහිතතතං³ විතතස්ස මනොවිලෙඛො අයං වුච්චති විවිකිච්ඡා. තත්ථ කතමං විතතං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති විතතං. ඉදං විතතං ඉමාය විවිකිච්ඡාය සොධෙති විසොධෙති පරිසොධෙති මොචෙති විමොචෙති පරිමොචෙති. තෙන වුච්චති 'විවිකිච්ඡාය විතතං පරිසොධෙති'ති.

618. 'ඉමෙ පඤ්චනීවරණෙ පභායා'ති ඉමෙ පඤ්චනීවරණා සත්තා හොන්ති සමිතා වුපසන්නා අත්ථභගතා අභගත්ථභගතා අප්පිතා ව්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තිකතා. තෙන වුච්චති 'ඉමෙ පඤ්චනීවරණෙ පභායා'ති.

619. 'චේතසො' උපකක්ඛිලෙසෙ'ති ඉමෙ පඤ්චනීවරණා විතතස්ස උපකක්ඛිලෙසා.

620. 'පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ'ති ඉමෙහි පඤ්ඤාහි නීවරණෙහි අනුප්පන්නා චෙච්ච පඤ්ඤා න උප්පජ්ජති උප්පන්නා ච පඤ්ඤා නිරුජ්ඣති. තෙන වුච්චති 'පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ'ති.

621. 'විවිච්චෙච්ච කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි'ති : තත්ථ කතමෙ කාමා : ඡන්දො කාමො රුගො කාමො ඡන්දරුගො කාමො සඛකප්පො කාමො රුගො කාමො සඛකප්පරුගො කාමො, - ඉමෙ වුච්චන්ති කාමා. තත්ථ කතමෙ අකුසලා ධම්මා : කාමච්ඡන්දො ව්‍යාපාදො පීනං මිද්ධං උද්ධච්චං කුක්කච්චං විවිකිච්ඡා ඉමෙ වුච්චන්ති අකුසලා ධම්මා, ඉති ඉමෙහි ච කාමෙහි ඉමෙහි ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි විවිතො හොති තෙන වුච්චති 'විවිච්චෙච්ච කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි'ති.

622. 'සවිතකකං සවිචාර'න්ති අපී විතකෙකා අපී විචාරෙ. තත්ථ කතමො විතකෙකා : යො තකෙකා විතකෙකා සඛකප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චේතසො අභිනිරුපනා සමාසඛකප්පො, අයං වුච්චති විතකෙකා. තත්ථ කතමො විචාරෙ : යො චාරෙ විචාරෙ අනුච්චාරෙ උපවිචාරෙ විතතස්ස අනුසකින්නා අනුපෙක්ඛන්නා, අයං වුච්චති විචාරෙ. ඉති ඉමිනා ච විතකෙකන ඉමිනා ච විචාරෙන උපෙතො හොති-පෙ-සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති 'සවිතකකං සවිචාර'න්ති.

1. නික්කථංකපී - සිරිමු, මජ්ඣ.

2. විකථංකපො - සිරිමු, මජ්ඣ.

3. ඡමහිතතතං - සිරිමු, මජ්ඣ.

623. 'විවේකජ'නහි විනාශකොට විවාදය පිහි සුඛං විනාශය
 එකඟතා, තෙ ඉමමහි විවේකෙ ජාතා ගොනහි සංස්ථාතා නිබ්බතතා
 අභිනිබ්බතතා පාදාදාතා. තෙන චූළචහි 'විවේකජ'නහි.

624. 'පිතිසුඛ'නති : අපි පිති, අපි සුඛං. තත් කතමා පිති : යා පිති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා භාසො පභාසො විනති ඔදග්ගං අත්තමනනා විත්තස්ස, අයං වුච්චති පිති. තත් භාතමං සුඛං : යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතොසල්ඤ්ජං සාතං සුඛං චේදසිතං චේතොසල්ඤ්ජං සාතා සුඛා චේදනා, ඉදං වුච්චති සුඛං ඉදං සුඛං ඉමාය පිතියා සහගතං හොති සහජාතං සංසර්ථං සම්පයුතතං. තෙන වුච්චති 'පිතිසුඛ'නති.

625. 'පඨම' නැති ගණනානුප්පබ්බතා¹ පඨමං, ඉදං පඨමං සමාප්තීති පඨමං.

626. 'කොන' නම් විභක්තො, විවාදෙ පිති සුඛං විතතස්ස එකගතො.

627. 'උපසම්පජ්ජ'හි යො පඨමස්ස කුණ්ඩසස් ලාභො පටිලාභො පනති සම්පනති ජුහන්තා² සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා.

628. 'විහරනී'හි ඉදිරිය -පෙ- තෙත වුවහි 'විහරනී'හි.

629. 'විතකකවිචාරනං වුපසමා'හි අනුචිතකොකා අනුචි වච්ඡරො. තත්ථ කතමො විතකොකා : යො තකොකා විතකොකා -පෙ- සමමාසඛිකපෙපා. අයං වුච්චති විතකොකා. තත්ථ කතමො විචාරෙ : යො චාරෙ විචාරෙ අනුචිව,රෙ උපවිව,රෙ විතකොකා අනුසකොතනා අනුපෙකකිනනා, අයං වුච්චති විචාරෙ. ඉති අයස්ථෙ විතකොකා අයස්ථෙ විචාරෙ සනනා හොනති සමිතා වුපසනනා අත්ථගිතනා අබ්භත්ථගිතනා අපජිතා ව්‍යපජිතා සොසිතා විසොසිතා බ්‍යන්තිකතා. තෙන වුච්චති 'විතකකවිචාරනං වුපසමා'හි.

630. 'අජ්ඣත්ත' නම් සං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං.

631. 'සමපසාදන' නම් යා සද්ධා, සද්දහන, ඔක්කපන, අභිපසාදය.

632. 'වෙනසො එකොදිහැව' නැති යා විතරා සස සිති - පෙ - සමමාසමායි.

633. 'අවිතක්කං අවිචාර'නති අනථි විතකෙකා, අනථි විචාරෙ. තත්ථ කතමො විතකෙකා: යො තකෙකා විතකෙකා -පෙ- සම්මාසංඛිතපො අයං වුච්චති විතකෙකා. තත්ථ කතමො විචාරෙ: යො චාරො -පෙ- අනුපෙක්ඛනතා. අයං වුච්චති විචාරෙ. ඉති අයඤ්ච විතකෙකා අයඤ්ච විචාරෙ සනතා භොනති සමිතා වුපසනතා අත්ථගතා අබගත්ථගතා අපපිතා ව්‍යපපිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යනතිකතා. තෙන වුච්චති 'අවිතක්කං අවිචාර'නති.

1. ගණනා බුද්ධිමය - සියා.

2 එසේම, - සි.පී.වි.

634. 'සමාධිජ'නි සමපසාදෙ පිතිසුඛං, නෙ ඉමමහි සමාධිමහි ජානා හොනති සඤ්ජානා නිබ්බතනා අභිනිබ්බතනා පාභුභුනා. තෙන වුච්චති 'සමාධිජ'නති.

635. 'පිතිසුඛ'නති අත්ථි පිති, අත්ථි සුඛං. තත්ථ කතමා පිති -පෙ- අයං වුච්චති පිති. තත්ථ කතමං සුඛං -පෙ- ඉදං වුච්චති සුඛං, ඉදං සුඛං ඉමාය පිතියා සහගතං හොති සහජාතං සංසර්ථිං සමපසුතතං. තෙන වුච්චති 'පිතිසුඛ'නති.

636. 'දුතිය'නති ගණනානුපුබ්බතා දුතියං. ඉදං දුතියං සමාපජ්ජතීති දුතියං.

637. 'කොන්'නති සමපසාදෙ පිතිසුඛං විතනස්ස ඵකග්ගතා.

638. 'උපසමපජ්ජා'ති යො දුතියස්ස කොන්තස්ස ලාභො පටිලාභො පතති සමපතති පුෂනා සච්ඡිකිරියා උපසමපදා.

639. 'විහරතී'ති -පෙ- තෙන වුච්චති 'විහරතී'ති.

640. 'පිතියා ච විරුගා'ති තත්ථ කතමා පිති : යා පිති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා භාසො පභාසො විතති ඔදග්ගං අත්තමනතා විතනස්ස. අයං වුච්චති පිති. අයං පිති සන්නා හොති සමිනා වුපසන්නා අත්ථභගතා අබ්බත්ථභගතා අපපිතා ව්‍යපපිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යනති කතා. තෙන වුච්චති 'පිතියා ච විරුගා'ති.

641. 'උපෙක්ඛකො'ති තත්ථ කතමා උපෙක්ඛා : යා උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣන්තනා විතනස්ස, අයං වුච්චති උපෙක්ඛා. ඉමාය උපෙක්ඛාය උපෙතො හොති -පෙ- සමන්නාගතො. තෙන වුච්චති 'උපෙක්ඛකො'ති.

642. 'විහරතී'ති -පෙ- තෙන වුච්චති 'විහරතී'ති.

643. 'සතො ච සමපජානො'ති තත්ථ කතමා සති : යා සති අනුස්සති -පෙ- සමමාසති, අයං වුච්චති සති. තත්ථ කතමං සමපජ්ඤ්ඤං : යා පඤ්ඤ පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති සමපජ්ඤ්ඤං. ඉති ඉමාය ච සතියා ඉමිනා ච සමපජ්ඤ්ඤන උපෙතො හොති -පෙ- සමන්නාගතො. තෙන වුච්චති 'සතො ච සමපජානො'ති.

644. 'සුඛං ච කායෙත පටිසංවෙදෙතී'ති තත්ථ කතමං සුඛං : යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං වේතො සමථස්සජ්ජං සාතං සුඛං වේදසිතං වේතොසමථස්සජ්ජං සාතා සුඛා වේදනා, ඉදං වුච්චති සුඛං. තත්ථ කතමො කායො : සඤ්ඤකඛකේධා සඛ්ඛාරකඛකේධා විඤ්ඤණකඛකේධා, අයං වුච්චති කායො. ඉදං සුඛං ඉමිනා කායෙත පටිසංවෙදෙතී. තෙන වුච්චති 'සුඛං ච කායෙත පටිසංවෙදෙතී'ති.

645. 'යං තං අරියා ආවිකඛනතී'ති තත්ථ කතමෙ අරියා : අරියා වුච්චනති බුද්ධා ච බුද්ධසාවකා ච, නෙ ඉමං ආවිකඛනති දෙසෙනති පඤ්ඤපෙනති පට්ඨපෙනති විචරනති විභුජනති උත්තානිකරොනති පකාසෙනති. තෙන වුච්චති 'යං තං අරියා ආවිකඛනතී'ති.

646. 'උපෙක්ඛනො සතිමා සුඛවිහාරී'ති තත්ථ කතමා උපෙක්ඛා: යං උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣත්තනා විතතස්ස, අයං වුච්චති උපෙක්ඛා. තත්ථ කතමා සති: යා සති අනුස්සති -පෙ- සමමාසති, අයං වුච්චති සති. තත්ථ කතමං සුඛං: යං චේතයිකං සාතං -පෙ- ඉදං වුච්චති සුඛං. ඉති ඉමාය ච උපෙක්ඛාය ඉමාය ච සතියා ඉමිනා ච සුඛෙන සමන්තාගතො ඉරියති විතතති පාලෙති යාපෙති චරති විහරති. තෙන වුච්චති 'උපෙක්ඛනො සතිමා සුඛවිහාරී'ති.

647. 'තතිය'නති ගණනානුපුබ්බතා¹ තතියං, ඉදං තතියං සමා-පජ්ජති'ති තතියං.

648. 'කොන'නති උපෙක්ඛාසතිසමපජ්ඣදාදං සුඛං විතතස්ස ඵකස්සතා.

649. 'උපසමපජ්ජා'ති යො තතියස්ස කොනස්ස ලාභො පටිලාභො පතති සමපතති පුසනා සච්ඡිකිරියා උපසමපදා.

650. 'විහරති'ති -පෙ- තෙන වුච්චති විහරති'ති.

651. 'සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා'ති අත්ථි සුඛං, අත්ථි දුක්ඛං. තත්ථ කතමං සුඛං: යං කායිකං සාතං කායිකං සුඛං කායසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වේදයිතං කායසමපස්සජා සාතා සුඛා වේදනා, ඉදං වුච්චති සුඛං. තත්ථ කතමං දුක්ඛං: යං කායිකං අසාතං කායිකං දුක්ඛං කායසමපස්සජං අසාතං දුක්ඛං වේදයිතං කායසමපස්සජා අසාතා දුක්ඛා වේදනා, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං. ඉති ඉදං ච සුඛං ඉදං ච දුක්ඛං සන්තා හොනති සමිතා වුපසන්තා අත්ථබ්ගතා අබ්ගත්ථබ්ගතා අපටිතා ව්‍යපටිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තීකතා. තෙන වුච්චති 'සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා'ති.

652. 'පුබ්බෙව සොමනස්ස දොමනස්සානං අත්ථබ්ගමා'ති අත්ථි සොමනස්සං, අත්ථි දොමනස්සං. තත්ථ කතමං සොමනස්සං: යං චේතයිකං සාතං චේතයිකං සුඛං චේතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වේදයිතං චේතො සම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වේදනා, ඉදං වුච්චති සොමනස්සං. තත්ථ කතමං දොමනස්සං: යං චේතයිකං අසාතං චේතයිකං දුක්ඛං චේතො-සම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වේදයිතං චේතොසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වේදනා, ඉදං වුච්චති දොමනස්සං. ඉති ඉදං ච සොමනස්සං ඉදං ච දොමනස්සං පුබ්බෙව සන්තා හොනති සමිතා වුපසන්තා අත්ථබ්ගතා අබ්ගත්ථබ්ගතා අපටිතා ව්‍යපටිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තීකතා. තෙන වුච්චති 'පුබ්බෙව සොමනස්ස දොමනස්සානං අත්ථබ්ගමා'ති.

653. 'අදුක්ඛමසුඛ'නති යං චේතයිකං නෙව සාතං නාසාතං චේතො-සම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වේදයිතං චේතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වේදනා. තෙන වුච්චති 'අදුක්ඛමසුඛ'නති.

1. ගණනානුපුබ්බතො - ස්‍යා.

654. 'උපෙක්ඛාසනිපාරිසුද්ධි'නති තත් කතමා උපෙක්ඛා : යා උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣන්තනා විතනස්ස, අයං වුච්චති උපෙක්ඛා. තත් කතමා සති : යා සති අනුස්සති -පෙ-සමමාසතී. අයං වුච්චති සති. අයං සති ඉමාය උපෙක්ඛාය විවටා හොති පරිසුද්ධා පරියොද්ධා. තෙන වුච්චති 'උපෙක්ඛාසනිපාරිසුද්ධි'නති.

655. 'චතුත්ත'නති ගණනානුපුබ්බතා¹ චතුත්තං. ඉදං චතුත්තං සමාපජ්ජතීති චතුත්තං.

656. 'කොත'නති උපෙක්ඛා සති විතනස්ස එකග්ගතා.

657. 'උපසම්පජ්ජා'නි, යො චතුත්තස්ස කොතස්ස ලාභො පටිලාභො පතති සම්පතති පුසනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා.

658. 'විහරතී'ති -පෙ- තෙන වුච්චති 'විහරතී'ති.

659. 'සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා'නි. තත් කතමා රූපසඤ්ඤා : රූපාවචරසමාපතතිං සමාපන්නස්ස වා උපපන්නස්ස වා දිට්ඨධම්ම²සුඛවිහාරිස්ස වා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතතනං, ඉමා වුච්චනති රූපසඤ්ඤායො. ඉමා රූපසඤ්ඤායො අතික්කතොතො හොති විතික්කතොතො සමතික්කතොතො. තෙන වුච්චති 'සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා'නි.

660. 'පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථංගමා'නි තත් කතමා පටිඝසඤ්ඤා : රූපසඤ්ඤා සද්දසඤ්ඤා ගඤ්ඤා රසසඤ්ඤා ථොට්ඨබ්බසඤ්ඤා, ඉමා වුච්චනති පටිඝසඤ්ඤායො. ඉමා පටිඝසඤ්ඤායො සනතා හොතති සමතො වුපසනතො අත්ථංගතො අබ්බත්ථංගතො අප්පිතො ව්‍යප්පිතො සොසිතො විසොසිතො ව්‍යනතී කතො, තෙන වුච්චති පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථංගමානි.

661. 'නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරු'නි. තත් කතමා නානත්ත සඤ්ඤා : අසමාපන්නස්ස මනොධාතුසම්මිතිස්ස වා මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්මිතිස්ස වා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතතනං, ඉමා වුච්චනති නානත්තසඤ්ඤායො. ඉමා නානත්තසඤ්ඤායො න මනසිකරෙති. තෙන වුච්චති 'නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරු'නි.

662. 'අනනො ආකාසො'නි තත් කතමො ආකාසො : යො ආකාසො ආකාසගතං අභං අසගතං විවරො විවරගතං අසමුප්පට්ඨං චතුභි මහාභුතෙභි, අයං වුච්චති ආකාසො. තස්මිං ආකාසෙ විතතං ධූපෙති සණ්ඨපෙති අනන්තං ඵරතී. 'තෙන වුච්චති අනනො ආකාසො'නි.

663. 'ආකාසානඤ්ඤායතන'නති ආකාසානඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස වා උපපන්නස්ස වා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරිස්ස වා විතතවෙනසිකා ධම්මො.

664. 'උපසම්පජ්ජා'නි යො ආකාසානඤ්ඤායතනස්ස ලාභො පටිලාභො පතති සම්පතති පුසනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා.

665. 'විහරතී'ති -පෙ- තෙන වුච්චති 'විහරතී'ති.

1. ගණනානුපුබ්බතො - ස්‍යා.

2. දිට්ඨධම්මො - සිප්ඵි.

666. 'සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කමො'ති, ඉමං ආකාසානඤ්චායතනං අතික්කන්තො හොති විතික්කන්තො සමතික්කන්තො. 'තෙන වුච්චති සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කමො'ති.

667. 'අනන්තං විඤ්ඤාණ'නති තං යෙව ආකාසං විඤ්ඤාණෙන ථුට්ඨං මනසිකරොති අනන්තං ඵරති. තෙන වුච්චති 'අනන්තං විඤ්ඤාණ'නති.

668. 'විඤ්ඤාණඤ්චායතන'නති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස වා උපපන්නස්ස වා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරිස්ස වා විතතවෙනසිකා ධම්මා.

669. 'උපසම්පජ්ජා'ති යො විඤ්ඤාණඤ්චායතනස්ස ලාභො පටිලාභො පතති සම්පතති ණ්ණනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා.

670. 'විහරති'ති -පෙ- තෙන වුච්චති 'විහරති'ති.

671. 'සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කමො'ති ඉමං විඤ්ඤාණඤ්චායතනං අතික්කන්තො හොති විතික්කන්තො සමතික්කන්තො. තෙන වුච්චති 'සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කමො'ති.

672. 'නජී කිංචි'ති තං යෙව විඤ්ඤාණං භාවෙති විභාවෙති අනන්තරධාපෙති නජී කිඤ්චිති පස්සති. තෙන වුච්චති 'නජී කිඤ්චි'ති.

673. 'ආකිඤ්චඤ්ඤායතන'නති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස වා උපපන්නස්ස වා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරිස්ස වා විතතවෙනසිකා ධම්මා.

674. 'උපසම්පජ්ජා'ති යො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනස්ස ලාභො පටිලාභො පතති සම්පතති ණ්ණනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා.

675. 'විහරති'ති -පෙ- තෙන වුච්චති 'විහරති'ති.

676. 'සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කමො'ති ඉමං ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං අතික්කන්තො හොති විතික්කන්තො සමතික්කන්තො. තෙන වුච්චති 'සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කමො'ති.

677. 'නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා'ති තං යෙව ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සන්නතො මනසිකරොති සඤ්ඤාරාචසෙසසමාපතති. භාවෙති. තෙන වුච්චති 'නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා'ති.

678. 'නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන'නති නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස වා උපපන්නස්ස වා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරිස්ස වා විතතවෙනසිකා ධම්මා.

679. 'උපසම්පජ්ජා'ති යො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනස්ස ලාභො පටිලාභො පතති සම්පතති ණ්ණනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා.

680. 'විහරති'ති ඉරියති වතනති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති. තෙන වුච්චති 'විහරති'ති.

සුත්තානන්තරාමනියං.

681. චතුරාර්ථ ක්‍රියානාති : පරමං ක්‍රියානං¹ දුතියං ක්‍රියානං තතියං ක්‍රියානං චතුර්ථං ක්‍රියානං.

682. තත්ථ කතමං පරමං ක්‍රියානං : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපප-පතනියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පරමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චබ්බිකං ක්‍රියානං භොති විතකෙකා විචාරෙ පිති සුඛං විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති පරමං ක්‍රියානං. අවසෙසා ධම්මා ක්‍රියානසම්පයුතතා.

683. තත්ථ කතමං දුතියං ක්‍රියානං : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපප-පතනියා මග්ගං භාවෙති විතකකවිචාරනං වුපසමා -පෙ- දුතියං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ තිව්බ්බිකං ක්‍රියානං භොති පිති සුඛං විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති දුතියං ක්‍රියානං. අවසෙසා ධම්මා ක්‍රියානසම්පයුතතා.

684. තත්ථ කතමං තතියං ක්‍රියානං : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපප-පතනියා මග්ගං භාවෙති පිතියා ච විරුගා -පෙ- තතියං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ දුච්චිකං ක්‍රියානං භොති සුඛං විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති තතියං ක්‍රියානං. අවසෙසා ධම්මා ක්‍රියානසම්පයුතතා.

685. තත්ථ කතමං චතුර්ථං ක්‍රියානං : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපප-පතනියා මග්ගං භාවෙති සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුර්ථං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ දුච්චිකං ක්‍රියානං භොති උපෙකකා විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති චතුර්ථං ක්‍රියානං. අවසෙසා ධම්මා ක්‍රියානසම්පයුතතා.

686. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපපපතනියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පරමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චබ්බිකං ක්‍රියානං භොති විතකෙකා විචාරෙ පිති සුඛං විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති පරමං ක්‍රියානං. අවසෙසා ධම්මා ක්‍රියානසම්පයුතතා.

687. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපපපතනියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චව කාමෙති විවිච්ච අකුසලෙති ධම්මෙති අවිතකකං විචාරමත්තං² විචෙකජං පිති සුඛං දුතියං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ චතුර්බ්බිකං ක්‍රියානං භොති. විචාරෙ පිති සුඛං විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති දුතියං ක්‍රියානං. අවසෙසා ධම්මා ක්‍රියානසම්පයුතතා.

688. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපපපතනියා මග්ගං භාවෙති විතකකවිචාරනං වුපසමා -පෙ- තතියං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ තිව්බ්බිකං ක්‍රියානං භොති පිති සුඛං විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති තතියං ක්‍රියානං. අවසෙසා ධම්මා ක්‍රියානසම්පයුතතා.

689. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපපපතනියා මග්ගං භාවෙති පිතියා ච විරුගා -පෙ- චතුර්ථං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ දුච්චිකං ක්‍රියානං භොති. සුඛං විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති චතුර්ථං ක්‍රියානං. අවසෙසා ධම්මා ක්‍රියානසම්පයුතතා.

1. පරමජ්ඣානං - සිරිමු.

2. අවිතකකවිචාරමත්තං - සීපාවි.

690. ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ රුප්පතතියා මග්ගං භාවෙති. සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- පඤ්චමං කානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ දුට්ඨිතිකං කානං භොති උපෙක්ඛා විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති පඤ්චමං කානං. අවසෙසා ධම්මා කානසම්පය්‍යතා.

691. ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ අරුප්පතතියා මග්ගං භාවෙති සබ්බසො ආකිඤ්ඤායතනං සමතික්කමම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං. සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං කානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ දුට්ඨිතිකං කානං භොති උපෙක්ඛා විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති චතුත්ථං කානං. අවසෙසා ධම්මා කානසම්පය්‍යතා.

692. චත්තාරි කානානි: පරමං කානං, දුතියං කානං, තතියං කානං, චතුත්ථං කානං.

693. තත්ථ කතමං පරමං කානං: ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං. දිට්ඨිගතානං පභානාය පරමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පරමං කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුංභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චමිතිකං කානං භොති. විතතෙකා විචාරො පීති සුඛං විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති පරමං කානං. අවසෙසා ධම්මා කානසම්පය්‍යතා.

694. තත්ථ කතමං දුතියං කානං: ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං. දිට්ඨිගතානං පභානාය පරමාය භූමියා පතතියා විතකකවිචාරනං වුපසමා -පෙ- දුතියං කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුංභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ තිව්ච්චිතිකං කානං භොති පීති සුඛං විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති දුතියං කානං. අවසෙසා ධම්මා කානසම්පය්‍යතා.

තත්ථ කතමං තතියං කානං: ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං. දිට්ඨිගතානං පභානාය පරමාය භූමියා පතතියා පීතියා ච විරුගා -පෙ- තතියං කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුංභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ දුට්ඨිතිකං කානං භොති සුඛං විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති තතියං කානං. අවසෙසා ධම්මා කානසම්පය්‍යතා.

696. තත්ථ කතමං චතුත්ථං කානං: ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං. දිට්ඨිගතානං පභානාය පරමාය භූමියා පතතියා සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුංභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ දුට්ඨිතිකං කානං භොති උපෙක්ඛා විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති චතුත්ථං කානං. අවසෙසා ධම්මා කානසම්පය්‍යතා.

697. ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං. දිට්ඨිගතානං පභානාය පසමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පරමං කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුංභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චමිතිකං කානං භොති. විතතෙකා විචාරො පීති සුඛං විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති පරමං කානං. අවසෙසා ධම්මා කානසම්පය්‍යතා.

698. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙති විවිච්ච අකුසලෙති ධම්මෙති අවිතකකං විචාරමත්තං විචෙකජං පිතිසුඛං දුතියං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිකං. නස්මිං සමයෙ චතුර්විධිකං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. හොති විචාරෙ පිති සුඛං විතතස්ස ඵකංගතා, ඉදං වුච්චති දුතියං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. අවසේසා ධම්මා ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය.

699. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං. දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතනියා විතකකවිචාරානං වුපසමා -පෙ- තනියං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිකං. නස්මිං සමයෙ තිව්චිතිකං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. හොති පිති සුඛං විතතස්ස ඵකංගතා, ඉදං වුච්චති තනියං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. අවසේසා ධම්මා ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය.

700. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතනියා, පිතියා ච විරාගා -පෙ- චතුර්විධිකං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිකං. නස්මිං සමයෙ දුට්ඨිතිකං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. හොති සුඛං විතතස්ස ඵකංගතා, ඉදං වුච්චති චතුර්විධිකං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. අවසේසා ධම්මා ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය.

701. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතනියා සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- පඤ්චමං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිකං, නස්මිං සමයෙ දුට්ඨිතිකං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. හොති උපෙකකා විතතස්ස ඵකංගතා, ඉදං වුච්චති පඤ්චමං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. අවසේසා ධම්මා ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය.

702. චත්තාරි ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය : පථමං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය, දුතියං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය, තනියං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය, චතුර්විධිකං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය.

703. තත්ථ කතමං පථමං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුප්පපතනියා මග්ගං භාවෙති. විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පථමං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. නස්මිං සමයෙ ඵසේසා හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තස්සෙව රුපාවච්චරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකා විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පථමං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. නස්මිං සමයෙ පඤ්චමං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. හොති. විතකකා විචාරෙ පිති සුඛං විතතස්ස ඵකංගතා, ඉදං වුච්චති පථමං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. අවසේසා ධම්මා ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය.

704. තත්ථ කතමං දුතියං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුප්පපතනියා මග්ගං භාවෙති. විතකකවිචාරානං වුපසමා -පෙ- දුතියං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. නස්මිං සමයෙ ඵසේසා හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තස්සෙව රුපාවච්චරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං විතකක විචාරානං වුපසමා -පෙ- දුතියං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. -පෙ- තනියං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. -පෙ- චතුර්විධිකං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. -පෙ- පථමං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. -පෙ- පඤ්චමං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. නස්මිං සමයෙ දුට්ඨිතිකං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. හොති. උපෙකකා විතතස්ස ඵකංගතා, ඉදං වුච්චති පඤ්චමං ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. අවසේසා ධම්මා ක්‍රි.පූ. 12 වන සහස්‍රකය. -පෙ-

705. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ අරුපුප්පනතියා මග්ගං භාවෙති. සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායනං සමතික්කමම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනං සඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුස්සං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව අරුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායනං සමතික්කමම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනං සඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුස්සං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති තස්මිං සමයෙ දුට්ඨිකං ක්කානං හොති උපෙක්ඛා විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති චතුස්සං ක්කානං. අවසෙසා ධම්මා ක්කානසම්පයුත්තා.

706. චත්තාරි ක්කානානි : පථමං ක්කානං, දුතියං ක්කානං, තතියං ක්කානං, චතුස්සං ක්කානං.

707. තස්ස කතමං පථමං ක්කානං : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිශ්ශානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පනතියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාහිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්කානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛා පටිපදං දක්ඛාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චබ්බිකං ක්කානං හොති : විතකේකා විචාරෙ පිති සුඛං විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති පථමං ක්කානං. අවසෙසා ධම්මා ක්කානසම්පයුත්තා.

708. තස්ස කතමං දුතියං ක්කානං : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිශ්ශානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පනතියා විතකකවිචාරානං වුපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාහිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති, -පෙ- අවිකේඛපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්කානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විතකකවිචාරානං වුපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුස්සං ක්කානං -පෙ- පථමං ක්කානං -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාහිඤ්ඤං සුඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ දුට්ඨිකං ක්කානං හොති උපෙක්ඛා විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති පඤ්චමං ක්කානං. අවසෙසා ධම්මා ක්කානසම්පයුත්තා.

709. චත්තාරි ක්කානානි : පථමං ක්කානං, දුතියං ක්කානං, තතියං ක්කානං, චතුස්සං ක්කානං.

710 තස්ස කතමං පථමං ක්කානං : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුපාවචරං ක්කානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං. විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චබ්බිකං ක්කානං හොති. විතකේකා විචාරෙ පිති සුඛං විතතස්ස එකග්ගතා, ඉදං වුච්චති පථමං ක්කානං. අවසෙසා ධම්මා ක්කානසම්පයුත්තා.

තත්ථ නතම් දුතියං කුමාරං : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ රූපාවචරං කුමාරං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, විතක්කවිචාරණං වුපසමා-පෙ-දුතියං කුමාරං-පෙ-තතියං කුමාරං-පෙ-චතුත්ථං කුමාරං-පෙ-පථමං කුමාරං-පෙ-පඤ්චමං කුමාරං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තසම් සමයෙ දුට්ඨකිං කුමාරං භොති උපෙක්ඛා විතක්ක ඵකග්ගතා, ඉදං වුච්චති පඤ්චමං කුමාරං අවසෙසා ධම්මා කුමාරසම්පයුත්තා-පෙ-.

712. ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ අරූපාවචරං කුමාරං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කමම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සඤ්ඤාසහගතං. සුඛස්ස ච පහානා-පෙ-චතුත්ථං කුමාරං උපසම්පජ්ජ විහරති. තසම් සමයෙ දුට්ඨකිං කුමාරං භොති උපෙක්ඛා විතක්ක ඵකග්ගතා. ඉදං වුච්චති චතුත්ථං කුමාරං. අවසෙසා ධම්මා කුමාරසම්පයුත්තාති.

අභිධම්මනාස්නියං.

713. වතනාරි කුමාරාති : පථමං කුමාරං දුතියං කුමාරං තතියං කුමාරං චතුත්ථං කුමාරං.

714. චතුත්තං කුමාරානං තති කුසලා, තති අකුසලා, තති අව්‍යාකතා-පෙ-තති සරණා, තති අරණා :

715. සියා කුසලා සියා අව්‍යාකතා.

තිණ්ණි කුමාරාති ඵජ්ජප්පන්නං සුඛං වේදනං ථපෙත්වා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා. චතුත්ථං කුමාරං ඵජ්ජප්පන්නං අදුක්ඛම්සුඛං වේදනං ථපෙත්වා අදුක්ඛම්සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං.

සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්මධම්මා.

සියා උපාදිනනුපාදානියා සියා අනුපාදිනනුපාදානියා සියා අනුපාදිනනඅනුපාදානියා.

සියා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා සියා අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකා.

පථමං කුමාරං ඵජ්ජප්පන්නෙ විතක්කවිචාරෙ ථපෙත්වා සවිතක්කං සවිචාරං. තිණ්ණි කුමාරාති අවිතක්කඅවිචාරං.

ඥො කුමාරා ඵජ්ජප්පන්නං පිතී ථපෙත්වා පිතීසහගතා. තිණ්ණි කුමාරාති ඵජ්ජප්පන්නං සුඛං ථපෙත්වා සුඛසහගතා. චතුත්ථං කුමාරං ඵජ්ජප්පන්නං උපෙක්ඛං ථපෙත්වා උපෙක්ඛායහගතං.

නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහානබ්බා.

නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහානබ්බහෙතුකා.

සියා ආවයගාමිනො සියා අපවයගාමිනො සියා නෙව ආවය-
ගාමිනාපවයගාමිනො.

සියා සෙකකා සියා අසෙකකා සියා නෙවසෙකකානාසෙකකා.

සියා මහගගතා සියා අපපමාණා.

නිණ්ණි කානානි නවත්තබ්බා පරිත්තාරමමණානිපි මහගගතාරමමණානිපි
සියා අපපමාණාරමමණා සියා න වත්තබ්බා අපපමාණාරමමණානි.
චතුස්සං කානං සියා පරිත්තාරමමණං සියා මහගගතාරමමණං සියා
අපපමාණාරමමණං සියා න වත්තබ්බං පරිත්තාරමමණානිපි මහගගතා-
රමමණානිපි අපපමාණාරමමණානිපි.

සියා මජ්ඣමා සියා පණ්ණිනා.

සියා සම්මත්තනිසතා සියා අනිසතා.

නිණ්ණි කානානි න මග්ගාරමමණා සියා මග්ගගෙතුකා සියා මග්ගාධි-
පතීනො සියා න වත්තබ්බා මග්ගගෙතුකානි'පි මග්ගාධිපතීනොනි'පි
චතුස්සං කානං සියා මග්ගාරමමණං සියා මග්ගගෙතුකං සියා මග්ගාධිපතී
සියා න වත්තබ්බං මග්ගාරමමණානි'පි මග්ගගෙතුකානි'පි මග්ගාධිපතීනි'පි.

සියා උප්පන්නා සියා අනුප්පන්නා සියා උප්පාදිනො.

සියා අනිතා සියා අනාගතා සියා පච්චුප්පන්නා.

නිණ්ණි කානානි න වත්තබ්බා අනිතාරමමණානි'පි අනාගතා-
රමමණානි'පි පච්චුප්පන්නාරමමණානි'පි. චතුස්සං කානං සියා අනිතා-
රමමණං සියා අනාගතාරමමණං සියා පච්චුප්පන්නාරමමණං. සියා න
වත්තබ්බං අනිතාරමමණානි'පි අනාගතාරමමණානි'පි පච්චුප්පන්නා-
රමමණානි'පි.

සියා අජ්ඣත්තා සියා බහිද්ධා සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධා.

නිණ්ණි කානානි බහිද්ධාරමමණා. චතුස්සං කානං සියා අජ්ඣත්තාරමමණං
සියා බහිද්ධාරමමණං සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධාරමමණං සියා න වත්තබ්බං
අජ්ඣත්තාරමමණානි'පි බහිද්ධාරමමණානි'පි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරමම-
ණානි'පි.

716. අනිදසුනඅප්පට්ඨා.

න හෙතු.

සහෙතුකා.

හෙතුසම්පයුත්තා.

න වත්තබ්බා හෙතු වෙච්ච සහෙතුකානි, සහෙතුකා වෙච්ච න ච හෙතු

න වත්තබ්බා හෙතු වෙච්ච හෙතුසම්පයුත්තානි, හෙතුසම්පයුත්තා වෙච්ච
න ච හෙතු.

න හෙතු සහෙතුකා.

717. සප්පච්චයා සඛිතා.

අනිදස්සනා.

අප්පට්ඨා.

අරුපා.

සියා ලොකියා සියා ලොකුතතරු.

කෙනච්චි විඤ්ඤායා, කෙනච්චි න විඤ්ඤායා.

718. නො ආසවා.

සියා සාසවා සියා අනාසවා.

ආසවච්චිප්පය්‍යනා.

න චත්තඛ්ඛා ආසවා චෙච්චි සාසවානි, සියා සාසවා චෙච්චි නො ච ආසවා, සියා න චත්තඛ්ඛා සාසවා චෙච්චි නො ච ආසවානි.

න චත්තඛ්ඛා ආසවා චෙච්චි ආසවසම්පය්‍යනානි'පි, ආසවසම්පය්‍යනා චෙච්චි නො ච ආසවානි'පි.

සියා ආසවච්චිප්පය්‍යනා සාසවා, සියා ආසවච්චිප්පය්‍යනා අනාසවා.

719. නො සඤ්ඤාප්ඤා-පෙ-නො ගන්ථා-පෙ-නො ඕඤා-පෙ-නො යොගා-පෙ-නො නීවරණා-පෙ-නො පරුමාසා-පෙ-.

720. සාරම්මණා.

නො චිත්තා.

චේතසිකා.

චිත්තසම්පය්‍යනා.

චිත්තසංසට්ඨා.

චිත්තසමුට්ඨානා.

චිත්තසහභූතො.

චිත්තානුපරිච්ඡේදනො.

චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභූතො.

චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡේදනො.

බාහිරු.

නො උපාදා.

සියා උපාදිනා, සියා අනුපාදිනා.

721. නො උපාදානා-පෙ-නො කිලෙසා-පෙ-න දක්ඛනෙන පභා-
තබ්බා න භාවනාය පභාතබ්බා.

න දක්ඛනෙන පභාතබ්බහෙතුකා.

න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

පථමං කෘතං එඤ්ජප්පන්නං විතක්ඛං ධපෙඤා සවිතක්ඛං. තිණ්ඤි
කෘතාති අවිතක්ඛා.

පථමං කෘතං එඤ්ජප්පන්නං විචාරං ධපෙඤා සවිචාරං. තිණ්ඤි
කෘතාති අවිචාරු.

ඥො කෘතා එඤ්ජප්පන්නං පිතිං ධපෙඤා සප්පිතිකා. ඥො කෘතා
අප්පිතිකා.

ඥො කෘතා එඤ්ජප්පන්නං පිතිං ධපෙඤා පිතිසහගතා. ඥො කෘතා
න පිතිසහගතා.

තිණ්ඤි කෘතාති එඤ්ජප්පන්නං සුඛං ධපෙඤා සුඛසහගතා. චතුත්ථං-
කෘතං න සුඛසහගතං.

චතුත්ථං කෘතං එඤ්ජප්පන්නං උපෙක්ඛං ධපෙඤා උපෙක්ඛාසහගතං.
තිණ්ඤි කෘතාති න උපෙක්ඛාසහගතා.

න කාමාවචරු.

සියා රූපාවචරු. සියා න රූපාවචරු.

තිණ්ඤි කෘතාති න අරූපාවචරු. චතුත්ථං කෘතං සියා අරූපාවචරං
සියා න අරූපාවචරං.

සියා පරියාපන්නා, සියා අපරියාපන්නා.

සියා නිය්‍යාතිකා, සියා අනිය්‍යාතිකා.

සියා නියතා, සියා අනියතා.

සියා සඋත්තරු, සියා අනුත්තරු.

අරණංති.

පඤ්ඤාපුළ්ඤ්ඤං.

කෘත්තිහමයං නිවසිතො.

13. අප්පමඤ්ඤා විභවේශා

722. චේතසා අප්පමඤ්ඤායො. ඉධ භික්ඛු මේත්තාසහගතෙන චේතසා එකං දිසං ඵරිඤා විහරති. තථා දුතියං තථා තතියං තථා චතුස්සී.¹ ඉති උභිමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවිත්තං ලොකං මේත්තාසහගතෙන චේතසා විපුලෙන මහගගතෙන අප්පමාණෙන අවේරෙන අබ්‍යාපජේඤ්ඤා² ඵරිඤා විහරති. කරුණාසහගතෙන චේතසා එකං දිසං ඵරිඤා විහරති. තථා දුතියං තථා තතියං තථා චතුස්සී. ඉති උභිමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවිත්තං ලොකං කරුණාසහගතෙන චේතසා විපුලෙන මහගගතෙන අප්පමාණෙන අවේරෙන අබ්‍යාපජේඤ්ඤා ඵරිඤා විහරති. මුද්දිනාසහගතෙන චේතසා එකං දිසං ඵරිඤා විහරති. තථා දුතියං තථා තතියං තථා චතුස්සී. ඉති උභිමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවිත්තං ලොකං මුද්දිනාසහගතෙන චේතසා විපුලෙන මහගගතෙන අප්පමාණෙන අවේරෙන අබ්‍යාපජේඤ්ඤා ඵරිඤා විහරති. උපෙක්ඛාසහගතෙන චේතසා එකං දිසං ඵරිඤා විහරති. තථා දුතියං තථා තතියං තථා චතුස්සී. ඉති උභිමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවිත්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චේතසා විපුලෙන මහගගතෙන අප්පමාණෙන අවේරෙන අබ්‍යාපජේඤ්ඤා ඵරිඤා විහරති.

723. තථං ච භික්ඛු මේත්තාසහගතෙන චේතසා එකං දිසං ඵරිඤා විහරති : සෙය්‍යථාපි නාම එකං පුග්ගලං පියං මනාපං දිස්වා මේත්තායෙය්‍ය ඵචමේච සබ්බෙ සතො මේත්තාය ඵරති.

තස්ස කතමා මේත්තා : යා සතොසු මෙත්ති මේත්තායනා මේත්තාසි-
තතං මේත්තාවේතොවිමුත්ති. අයං වුච්චති මේත්තා. තස්ස කතමං
විත්තං : යං විත්තං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනායතනං
මනිඤ්ජයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තජ්ජාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං
වුච්චති විත්තං. ඉදං විත්තං ඉමාය මේත්තාය සහගතං හොති සහජාතං
සංසට්ඨං සම්පසුත්තං, තෙන වුච්චති මේත්තා සහගතෙන චේතසාති.

‘එකං දිස’නති : පුරස්ථිමං වා දිසං පච්ඡිමං වා දිසං උත්තරං වා
දිසං දක්ඛිණං වා දිසං උභිං වා අධො වා තිරියං වා විදිසං වා.

‘ඵරිඤා’ති : ඵරිඤා අධිමුච්චිඤා.

‘විහරති’ති : ඉරියති චිත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති³
තෙන වුච්චති විහරතිති.

‘තථා දුතිය’නති : යථෙච එකං දිසං තථා දුතියං දිසං, තථා තතියං
දිසං, තථා චතුස්සී දිසං, තථා උභිං, තථා අධො, තථා තිරියං, තථා
විදිසං.

1. චතුස්සී - මජ්ඣං.

2. අබ්‍යාපජේඤ්ඤා - මජ්ඣං.

3. විවරති - සිමු 1, සිමු 2.

‘සබ්බං සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොක’නාහි : සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අසෙසං නිසෙසං පරියාදාය වචනමෙන ‘සබ්බං සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොක’නාහි

‘මේත්තාසහගතෙන චේතසා’හි තත්ථ කතමා මේත්තා : යා සත්තෙසු මේතාහි මේත්තායනා මේත්තාසිත්තනං මේත්තාවෙතොවිඤ්ඤානා අයං වුච්චති මේත්තා. තත්ථ කතමං චිත්තං : යං චිත්තං මනෝ මානසං-පෙ-තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං ඉමාය මේත්තාය සහගතං හොති සහජානං සංසර්ථං සම්පයුත්තං, තෙන වුච්චති මේත්තාසහගතෙන චේතසාහි.

‘විපුලොක’හි යං විපුලං තං මහගගනං, යං මහගගනං තං අප්පමාණං, යං අප්පමාණං සො අවේරෙ, යො අවේරෙ සො අව්‍යාපජේඛා¹.

‘ඵරිකා’හි ඵරිකා අභිමුච්චිකා.

‘විහරති’හි -පෙ- තෙන වුච්චති විහරතිහි.

724. කථංකුච භික්ඛු කරුණාසහගතෙන චේතසා ඵකං දිසං ඵරිකා විහරති : සෙය්‍යථාපි නාම ඵකං පුග්ගලං දුග්ගතං දුරුපෙතං දිසා කරුණායෙය්‍ය, ඵචමෙව සබ්බං සත්තං කරුණාය ඵරති².

තත්ථ කතමා කරුණා : යා සත්තෙසු කරුණා කරුණායනා කරුණාසිත්තනං කරුණාවෙතොවිඤ්ඤානා, අයං වුච්චති කරුණා. තත්ථ කතමං චිත්තං : යං චිත්තං මනෝ මානසං-පෙ-තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු ඉදං වුච්චති චිත්තං, ඉදං චිත්තං ඉමාය කරුණාය සහගතං හොති සහජානං සංසර්ථං සම්පයුත්තං, තෙන වුච්චති ‘කරුණාසහගතෙන චේතසා’හි.

‘ඵකං දිස’නාහි : පුරුජම්මං වා දිසං පච්ඡිමං වා දිසං උත්තරං වා දිසං දකුණං වා දිසං උභිං වා අධො වා නිරියං වා විදිසං වා.

‘ඵරිකා’හි : ඵරිකා අභිමුච්චිකා.

‘විහරති’හි -පෙ- තෙන වුච්චති ‘විහරති’හි.

‘තථා දුතිය’නාහි : යථෙව ඵකං දිසං තථා දුතියං දිසං, තථා තතියං දිසං, තථා චතුත්ථිං දිසං, තථා උභිං, තථා අධො, තථා නිරියං, තථා විදිසං.

‘සබ්බං සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොක’නාහි : සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අසෙසං නිසෙසං පරියාදාය වචනමෙන ‘සබ්බං සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොක’නාහි.

‘කරුණාසහගතෙන චේතසා’හි තත්ථ කතමා කරුණා : යා සත්තෙසු කරුණා කරුණායනා කරුණාසිත්තනං කරුණාවෙතොවිඤ්ඤානා, අයං වුච්චති කරුණා. තත්ථ කතමං චිත්තං : යං චිත්තං මනෝ මානසං-පෙ-තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං ඉමාය කරුණාය සහගතං හොති සහජානං සංසර්ථං සම්පයුත්තං, තෙන වුච්චති කරුණාසහගතෙන චේතසාහි.

1. අව්‍යාපජේඛා - මජ්ඣං

2. විහරති - සිමු 1, සිමු 2.

‘විප්පලෙනා’ති : යං විප්පලං තං මහග්ගතං, යං මහග්ගතං තං අප්පමාදං,
 යං අප්පමාදං සො අවේරෙ, යො අවේරෙ සො අව්‍යාපජේඛා.

‘ඵරිකා’ති : ඵරිකා අභිමුච්චිකා.

‘විහරති’ති : -පෙ- තෙන වුච්චති විහරතිති.

725. කථංඤා භික්ඛු මුදිතා සහගතෙන චේතසා ඵකං දිසං ඵරිකා
 විහරති : සෙය්‍යථාපි නාම ඵකං පුග්ගලං පිගං මනාපං දිස්වා මුදිතො
 අස්ස, ඵච්චෙව සබ්බෙ සතෙහ මුදිතාය ඵරති.

තත්ථ කතමා මුදිතා : යා සතෙහසු මුදිතා මුදිතායනා මුදිතාසිත්තනං
 මුදිතාවේතොවිමුතති, අයං වුච්චති මුදිතා. තත්ථ කතමං විතතං : යං
 විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතූ, ඉදං වුච්චති
 විතතං. ඉදං විතතං ඉමාය මුදිතාය සහගතං හොති සහජාතං සංසට්ඨං
 සම්පයුත්තං, තෙන වුච්චති මුදිතා සහගතෙන චේතසාති.

‘ඵකං දිස’නති : පුරත්තිමං වා දිසං පච්ඡිමං වා දිසං උත්තරං වා දිසං
 දක්ඛිණං වා දිසං උභං වා අධො වා නිරිගං වා විදිසං වා.

‘ඵරිකා’ති : ඵරිකා අභිමුච්චිකා.

‘විහරති’ති : -පෙ- තෙන වුච්චති විහරතිති.

‘තථා දුතිය’නති : යථෙව ඵකං දිසං තථා දුතියං දිසං, තථා තතියං
 දිසං, තථා චතුත්තිං දිසං, තථා උභං, තථා අධො, තථා නිරිගං, තථා
 විදිසං.

‘සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවිතතං ලොක’නති : සබ්බෙන සබ්බං
 සබ්බථා සබ්බං අසෙසං නිසෙසසං පරියාදය වචනමෙනං ‘සබ්බධි
 සබ්බත්තතාය සබ්බාවිතතං ලොක’නති.

‘මුදිතාසහගතෙන චේතසා’ති : තත්ථ කතමා මුදිතා : යා සතෙහසු
 මුදිතා මුදිතායනා මුදිතාසිත්තනං මුදිතාවේතොවිමුතති, අයං වුච්චති
 මුදිතා. තත්ථ කතමං විතතං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ-
 තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතූ, ඉදං වුච්චති විතතං. ඉදං විතතං ඉමාය
 මුදිතාය සහගතං හොති සහජාතං සංසට්ඨං සම්පයුත්තං, තෙන වුච්චති
 ‘මුදිතා සහගතෙන චේතසා’ති.

‘විප්පලෙනා’ති : යං විප්පලං තං මහග්ගතං, යං මහග්ගතං තං අප්පමාදං,
 යං අප්පමාදං සො අවේරො, යො අවේරෙ සො අව්‍යාපජේඛා.

‘ඵරිකා’ති : ඵරිකා අභිමුච්චිකා.

‘විහරති’ති : -පෙ- තෙන වුච්චති විහරතිති.

726. කථං ච භික්ඛු උපෙක්ඛාසභගතෙන චේතසා එකං දිසං එරිකා විහරති : සෙය්‍යථාපි නාම එකං පුග්ගලං නෙව මනාපං න අමනාපං දිසවා උපෙක්ඛිතො අස්ස, එවමෙව සබ්බෙ සතො උපෙක්ඛාය එරති. තත්ථ කතමා උපෙක්ඛා : යා සතොසු උපෙක්ඛා උපෙක්ඛායනා උපෙක්ඛාසිතතං උපෙක්ඛාවේනොවිමුතති අයං වුච්චති උපෙක්ඛා. තත්ථ කතමං චිත්තං : යං චිත්තං මනෝ මානසං --පෙ-- නජ්ජාමනෝ විඤ්ඤාණධාතූ, ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං ඉමාය උපෙක්ඛාය සභගතං හොති සහජානං සංසර්ථං සම්පය්‍යතං, තෙන වුච්චති උපෙක්ඛාසභගතෙන චේතසා'ති.

'එකං දිස'නති : පුරුෂිමං වා දිසං පච්ඡිමං වා දිසං උත්තරං වා දිසං දක්ඛිණං වා දිසං උභිං වා අධෝ වා තිරියං වා විදිසං වා.

'එරිකා'ති : එරිකා අභිමුච්චිකා.

'විහරති'ති : --පෙ-- තෙන වුච්චති විහරතිති.

'තථා දුතිය'නති : යථෙව එකං දිසං තථා දුතියං දිසං, තථා තතියං දිසං, තථා චතුෂ්ඨිං දිසං, තථා උභිං, තථා අධෝ, තථා තිරියං, තථා විදිසං.

'සබ්බෙ සබ්බත්තතාය සබ්බාවිත්තං ලොක'නති : සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අසෙසං නිසෙසං පරියාදාය වචනමෙන සබ්බෙ සබ්බත්තතාය සබ්බාවිත්තං ලොක'නති.

'උපෙක්ඛාසභගතෙන චේතසා'ති තත්ථ කතමා උපෙක්ඛා : යා සතොසු උපෙක්ඛා උපෙක්ඛායනා උපෙක්ඛාසිතතං උපෙක්ඛාවේනොවිමුතති, අයං වුච්චති උපෙක්ඛා. තත්ථ කතමං චිත්තං : යං චිත්තං මනෝ මානසං --පෙ-- නජ්ජාමනෝ විඤ්ඤාණධාතූ, ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං ඉමාය උපෙක්ඛාය සභගතං හොති සහජානං සංසර්ථං සම්පය්‍යතං තෙන වුච්චති 'උපෙක්ඛාසභගතෙන චේතසා'ති.

'විපුලෙන'ති : යං විපුලං තං මහඤ්ඤං, යං මහඤ්ඤං තං අප්පමාණං, යං අප්පමාණං සො අවේරෙ, යො අවේරෙ සො අව්‍යාපජේඛා.

'එරිකා'ති : එරිකා අභිමුච්චිකා.

'විහරති'ති : ඉරියති චිත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති තෙන වුච්චති 'විහරති'ති.

සුත්තනිකාපනිශං.

727. චතස්සො අප්පමඤ්ඤායො : මෙත්තා කරුණා මුද්දිතා උපෙක්ඛා.

728. තත්ථ කතමා මෙත්තා : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුප්පපතතියා මග්ගං භාවෙති. විවිච්චව කාමෙති --පෙ-- පරිමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජි විහරති මෙත්තාසභගතං. යා නස්මිං සමයෙ මෙතති මෙත්තායනා මෙත්තාසිතතං මෙත්තාවේනොවිමුතති. අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පය්‍යතා.

තත්ථ කතමා මෙතනා : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ රුප්පපතතියා මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති මෙතනාසහගතං. යා තසම් සමයෙ මෙතති මෙතනායනා මෙතනාසිත්තනං මෙතනාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති මෙතනා. අවසෙසා ධම්මා මෙතනාය සමපය්‍යතනා.

තත්ථ කතමා මෙතනා : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ රුප්පපතතියා මග්ගං භාවෙති පිතියාච විරාගා -පෙ- තතියං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති මෙතනාසහගතං. යා තසම් සමයෙ මෙතති මෙතනායනා මෙතනාසිත්තනං මෙතනාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති මෙතනා. අවසෙසා ධම්මා මෙතනාය සමපය්‍යතනා.

729. ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ රුප්පපතතියා මග්ගං භාවෙති. විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති මෙතනාසහගතං. යා තසම් සමයෙ මෙතති මෙතනායනා මෙතනාසිත්තනං මෙතනාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති මෙතනා. අවසෙසා ධම්මා මෙතනාය සමපය්‍යතනා.

ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ රුප්පපතතියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි අවිතක්කං විචාරමත්තං චිචේකජං පිතියුඛං දුතියං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති මෙතනාසහගතං. යා තසම් සමයෙ මෙතති මෙතනායනා මෙතනාසිත්තනං මෙතනාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති මෙතනා. අවසෙසා ධම්මා මෙතනාය සමපය්‍යතනා.

ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ රුප්පපතතියා මග්ගං භාවෙති විතක්ක විචාරානං වූපසමා -පෙ- තතියං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති මෙතනාසහගතං. යා තසම් සමයෙ මෙතති මෙතනායනා මෙතනාසිත්තනං මෙතනාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති මෙතනා. අවසෙසා ධම්මා මෙතනාය සමපය්‍යතනා.

ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ රුප්පපතතියා මග්ගං භාවෙති පිතියාච විරාගා -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති මෙතනාසහගතං. යා තසම් සමයෙ මෙතති මෙතනායනා මෙතනාසිත්තනං මෙතනාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති මෙතනා. අවසෙසා ධම්මා මෙතනාය සමපය්‍යතනා.

730. තත්ථ කතමා කරුණා : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ රුප්පපතතියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං. යා තසම් සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණාසිත්තනං කරුණාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය සමපය්‍යතනා.

තත්ථ කතමා කරුණා : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ රුප්පපතතියා මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං. යා තසම් සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණාසිත්තනං කරුණාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය සමපය්‍යතනා.

තුන් කතමා කරුණා: ඉඩ හික්කු සසම්. සමයේ රුද්ධප්පතියා
 මගහ. හාලෙහි පිතියා ව විරුගා -පෙ- තතිය. ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති
 කරුණාසහගතං. යා තසම් සමයේ කරුණා කරුණායනා කරුණාසි-
 තතනං කරුණාලෙතොවිද්ධතී, අසං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා,
 කරුණාය සමපසුතතා.

731. ඉඩ හිකුණු යසම් සමයෙ රුපුපපනකියා මගනං භාවෙනි විවිච්චව
 කාමෙහි -පෙ- පථමං කුතං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං. යා
 තසම් සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණාසිත්තනං කරුණාවෙනො-
 විලුන්නී, අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය සම්පසුත්තා.

ඉඩ හික්කු යසම්. සමයෙ රුසුපපනතියා මගහ. භාවෙනි විවිච්චව
 භාවෙනි විවිච්ච අකුසලෙහි බිමෙහි අවිනක්කං විචාරමත්තං විචෙකජං.
 ජිතිසුඛං දුතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං, යා තසම්.
 සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණාසිතත්තං කරුණාවෙනොවිමුත්ති,
 අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා බිමො කරුණාය සම්පසුත්තා.

ඉඩ හිකුණු යහමිං සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙනි විතකක-
 විචාරානං වුපසමා - ඡප - තනියං කියානං උපසමපඡ්ඡ විහරති කරුණා-
 සහගතං. යා තසමිං සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණායිතතනං
 කරුණාවෙනොවිමුතති, අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය
 සමපයුතතා.

ඉඩ හික්කු යසම්. සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙනි පිතියා ව
 විරාගා -පෙ- චතුත්තං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං. යා
 නසම්. සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණාසිත්තනං කරුණාවෙනො-
 ච්ඡෙතති, අයං චුළචති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය සම්පසුතනා.

732. නන්ද කතමා මුදිතා: ඉධ භික්ඛු යසම්. සමගෙ රුප්පපතතිං
මග්ගං භාවෙති විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පථමං කිංචං උපසම්පජ්ජ
විහරති මුදිතා සහගතං. යා නසම්. සමගෙ මුදිතා මුදිතායනා මුදිතාසිතතතං
මුදිතාවෙතොවිමුතති, අයං වුච්චති මුදිතා. අවසෙසා ධම්මා මුදිතාය
සම්පසුතතා.

තත්ත්ව නැතහොත් මුද්‍රිතයා: ඉබ් හිකඩු සසම්මාන සමයේ රුපුපපතනියා මගහො
හා,වෙනි විතකකවිචාරනං වූපසමා -පෙ- දුතියං කියානං උපසමපණ්
විහරති මුද්‍රිතයාසහගතං, යා තසම්මාන සමයේ මුද්‍රිතයා මුද්‍රිතයානා මුද්‍රිතයාසහගතයා
මුද්‍රිතයා,වෙනොවිමුද්‍රිතයා, අයං වූවන් මුද්‍රිතයා. අවසන්සා ධර්මා මුද්‍රිතයා
සමපසුතනා.

නන්ද කතමා මුද්දිනා : ඉතිහාසය සමයේ සමයේ රාජ්‍යපදවතිය මගින්
 භාවේනි පිතියා ව විරාගා -පෙ- නතිය කියානං උපසම්පත් විහරති
 මුද්දිනාසහගතං. යා නසමි සමයේ මුද්දිනා මුද්දිනායනා මුද්දිනාසිතතනං
 මුද්දිනාවෙතොවිමුතති, අයං වුච්චති මුද්දිනා. අවසේසා ධම්මා මුද්දිනාය
 සම්පය්‍යතනා.

733. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුප්පපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුද්දිනාසහගතං, යා තස්මිං සමයෙ මුද්දිනා මුද්දිනායනා මුද්දිනාසිතතනං මුද්දිනාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති මුද්දිනා. අවසෙසා ධම්මා මුද්දිනාය සම්පය්ගතා.

ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුප්පපත්තියා මග්ගං භාවෙති. විවිච්චව කාමෙති විවිච්ච අකුසලෙති ධම්මෙති අවිතකකං විචාරමතනං විවේකජං පිතිසුඛං දුතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුද්දිනාසහගතං, යා තස්මිං සමයෙ මුද්දිනා මුද්දිනායනා මුද්දිනාසිතතනං මුද්දිනාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති මුද්දිනා. අවසෙසා ධම්මා මුද්දිනාය සම්පය්ගතා.

ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුප්පපත්තියා මග්ගං භාවෙති විතකක- විචාරනං වුපසමා-පෙ-තතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුද්දිනාසහගතං, යා තස්මිං සමයෙ මුද්දිනා මුද්දිනායනා මුද්දිනාසිතතනං මුද්දිනාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති මුද්දිනා. අවසෙසා ධම්මා මුද්දිනාය සම්පය්ගතා.

ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුප්පපත්තියා මග්ගං භාවෙති පිතියා ච විරුගා-පෙ-චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුද්දිනාසහගතං, යා තස්මිං සමයෙ මුද්දිනා මුද්දිනායනා මුද්දිනාසිතතනං මුද්දිනාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති මුද්දිනා. අවසෙසා ධම්මා මුද්දිනාය සම්පය්ගතා.

734. තත්ථ කතමා උපෙක්ඛා : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුප්පපත්තියා මග්ගං භාවෙති සුඛස්ස ච පභානා-පෙ-චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙක්ඛා සහගතං, යා තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා උපෙක්ඛායනා උපෙක්ඛාසිතතනං උපෙක්ඛාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති උපෙක්ඛා. අවසෙසා ධම්මා උපෙක්ඛාය සම්පය්ගතා.

735. චතස්සො අපමණකුසලාදියො මෙත්තා කරුණා මුද්දිනා උපෙක්ඛා.

736. තත්ථ කතමා මෙත්තා : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුප්පපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො භොති -පෙ- අවිකේඛපො භොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතනා උපවිතතනා විපාකං විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං, යා තස්මිං සමයෙ මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තාසිතතනං මෙත්තාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පය්ගතා.

තත්ථ කතමා මෙත්තා : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුප්පපත්තියා මග්ගං භාවෙති විතකකවිචාරනං වුපසමා-පෙ-දුතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තා සහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො භොති -පෙ- අවිකේඛපො භොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතනා උපවිතතනා විපාකං විතකකවිචාරනං වුපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං, යා තස්මිං සමයෙ මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තාසිතතනං මෙත්තාවෙනොවිමුත්ති. අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පය්ගතා.

737. තත්ථ කතමා කරුණා : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුප්පපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි-පෙ-පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා ගොති-පෙ-අවිකෙඛපො ගොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙසව රුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි-පෙ-පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං, යා තස්මිං සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණාසිත්තනං කරුණාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය සම්පසුත්තා.

තත්ථ කතමා කරුණා : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුප්පපත්තියා මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරනං වුපසමා-පෙ-දුතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා ගොති-පෙ-අවිකෙඛපො ගොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙසව රුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකං විතක්කවිචාරනං වුපසමා-පෙ-දුතියං ක්කානං පෙ-තතියං ක්කානං -පෙ- පථමං ක්කානං -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං, යා තස්මිං සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණාසිත්තනං කරුණාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය සම්පසුත්තා.

738. තත්ථ කතමා මුද්දිනා : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුප්පපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුද්දිනා සහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා ගොති-පෙ-අවිකෙඛපො ගොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙසව රුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි-පෙ-පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුද්දිනාසහගතං, යා තස්මිං සමයෙ මුද්දිනා මුද්දිනායනා මුද්දිනාසිත්තනං මුද්දිනාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති මුද්දිනා. අවසෙසා ධම්මා මුද්දිනාය සම්පසුත්තා.

තත්ථ කතමා මුද්දිනා : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුප්පපත්තියා මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරනං වුපසමා-පෙ-දුතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුද්දිනාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා ගොති-පෙ-අවිකෙඛපො ගොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙසව රුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකං විතක්කවිචාරනං වුපසමා-පෙ-දුතියං ක්කානං -පෙ-තතියං ක්කානං -පෙ- පථමං ක්කානං -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුද්දිනාසහගතං, යා තස්මිං සමයෙ මුද්දිනා මුද්දිනායනා මුද්දිනාසිත්තනං මුද්දිනාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති මුද්දිනා. අවසෙසා ධම්මා මුද්දිනාය සම්පසුත්තා.

739. තත්ථ කතමා උපෙක්ඛා : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රුප්ප-පත්තියා මග්ගං භාවෙති, සුඛස්ස ච පහානා-පෙ-චතුත්ථං ක්කානං උප-සම්පජ්ජ විහරති උපෙක්ඛා සහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා ගොති -පෙ-අවිකෙඛපො ගොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙසව රුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකං සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා-පෙ-චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙක්ඛා සහගතං. යා තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා උපෙක්ඛායනා උපෙක්ඛා සිත්තනං උපෙක්ඛාවෙනොවිමුත්ති, අයං වුච්චති උපෙක්ඛා. අවසෙසා ධම්මා උපෙක්ඛාය සම්පසුත්තා.

740. චතස්සො අප්පමඤ්ඤායො : මෙත්තා කරුණා මුදිතා උපෙක්ඛා.

741. තත්ථ කතමා මෙත්තා : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපාවචරං ක්ඛානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, විවිච්චවි කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්ඛාන උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං, යා තස්මිං සමයෙ මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තාසිත්තනං මෙත්තාවෙතොවිමුත්ති, අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමා මෙත්තා : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපාවචරං ක්ඛානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, විතකකවිචාරනං වූපසමා -පෙ- දුතියං ක්ඛානං -පෙ- තතියං ක්ඛානං -පෙ- පඨමං ක්ඛානං -පෙ- දුතියං ක්ඛානං -පෙ- තතියං ක්ඛානං -පෙ- චතුත්ථං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං, යා තස්මිං සමයෙ මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තාසිත්තනං මෙත්තාවෙතොවිමුත්ති, අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පයුත්තා.

742. තත්ථ කතමා කරුණා -පෙ- තත්ථ කතමා මුදිතා -පෙ- තත්ථ කතමා උපෙක්ඛා : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපාවචරං ක්ඛානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, සුඛස්ස ච පභානා දුක්ඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙක්ඛාසහගතං, යා තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා උපෙක්ඛායනා උපෙක්ඛාසිත්තනං උපෙක්ඛාවෙතොවිමුත්ති, අයං වුච්චති උපෙක්ඛා. අවසෙසා ධම්මා උපෙක්ඛාය සම්පයුත්තා.

අභිධම්මභාෂණියං

743. චතස්සො අප්පමඤ්ඤායො : ඉධ භික්ඛු මෙත්තාසහගතෙන චෙත්තසා එකං දිසං එරිත්වා විහරති. තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උඤ්චිමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවිත්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙත්තසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවේරෙන අබ්‍යාපජේඛිත එරිත්වා විහරති. කරුණාසහගතෙන චෙත්තසා එකං දිසං එරිත්වා විහරති. තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උඤ්චිමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවිත්තං ලොකං කරුණාසහගතෙන චෙත්තසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවේරෙන අබ්‍යාපජේඛිත එරිත්වා විහරති. මුදිතාසහගතෙන චෙත්තසා එකං දිසං එරිත්වා විහරති. තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උඤ්චිමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවිත්තං ලොකං මුදිතාසහගතෙන චෙත්තසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවේරෙන අබ්‍යාපජේඛිත එරිත්වා විහරති. උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙත්තසා එකං දිසං එරිත්වා විහරති. තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උඤ්චිමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවිත්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙත්තසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවේරෙන අබ්‍යාපජේඛිත එරිත්වා විහරති.

744. චතුත්තං අප්පමඤ්ඤානං කතී කුසලා, කතී අකුසලා, කතී අව්‍යාකතා -පෙ- කතී සරණා, කතී අරණා :

745. සියා කුසලා, සියා අව්‍යාකතා

තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො සුඛාය වේදනාය සම්පය්‍යනතා. උපෙක්ඛා අදුක්ඛිමසුඛාය වේදනාය සම්පය්‍යනතා.

සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙචි විපාක න විපාක ධම්මධම්මා.

සියා උපාදිනත්‍රපාදනියා, සියා අත්‍රපාදිනත්‍රපාදනියා.

අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා.

තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො සියා සම්මතකතච්චාරු, සියා අවිතකත-ච්චාරමත්තා, සියා අවිතකතඅච්චාරු. උපෙක්ඛා අවිතකතඅච්චාරු.

තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො සියා පිතීසහගතා, සියා සුඛසහගතා, න උපෙක්ඛාසහගතා, සියා න චිත්තබ්බා පිතීසහගතාති. උපෙක්ඛා උපෙක්ඛාසහගතා.

නෙචි දස්සනෙන න භාවනාය පභානබ්බා.

නෙචි දස්සනෙන න භාවනාය පභානබ්බභෙතුකා.

සියා ආචයගාමිනො, සියා නෙචාචයගාමි නාපචයගාමිනො.

නෙචි සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා.

මහග්ගතා.

න චිත්තබ්බා පරිත්තාරමමණාති'පි මහග්ගතාරමමණාති'පි අප්පමාණා-රමමණාති'පි.

මජ්ඣිමා.

අනියතා.

න චිත්තබ්බා මග්ගාරමමණාති'පි මග්ගභෙතුකාති'පි මග්ගාධිපතීනොති'පි.

සියා උප්පන්නා, සියා අත්‍රප්පන්නා, සියා උප්පාදිනො.

සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා.

න චිත්තබ්බා අතීතාරමමණාති'පි අනාගතාරමමණාති'පි පච්චුප්පන්නා-රමමණාති'පි.

සියා අජ්ඣත්තා, සියා බභිභා, සියා අජ්ඣත්තබභිභා.

බභිභාරමමණා.

අනිදස්සන අප්පට්ඨා.

746. මෙතනා හෙතු, තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො න හෙතු.

සහෙතුකා.

හෙතුසම්පයුතනා.

මෙතනා හෙතු වෙච්ච සහෙතුකා ච. තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො න චිත්තබ්බා හෙතු වෙච්ච සහෙතුකාති, සහෙතුකා වෙච්ච න ච්ච හෙතු.

මෙතනා හෙතු වෙච්ච හෙතුසම්පයුතනා ච, තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො න චිත්තබ්බා හෙතු වෙච්ච හෙතුසම්පයුතනාති, හෙතුසම්පයුතනා වෙච්ච න ච්ච හෙතු.

තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො න හෙතු සහෙතුකා, මෙතනා න චිත්තබ්බා හෙතු සහෙතුකාති'පි න හෙතු අහෙතුකාති'පි.

747. සප්පච්චයා.

සංඛිතා.

අනිදස්සනා.

අප්පට්ඨා.

අරූපා.

ලොකීයා.

කෙනච්චි විඤ්ඤායා, කෙනච්චි න විඤ්ඤායා.

748. නො ආසවා.

සාසවා.

ආසවවිප්පයුතනා.

හ චිත්තබ්බා ආසවා වෙච්ච සාසවාති, සාසවා වෙච්ච නො ච ආසවා.

න චිත්තබ්බා ආසවා වෙච්ච ආසවසම්පයුතනාති'පි ආසවසම්පයුතනා වෙච්ච නො ච ආසවාති'පි.

ආසවවිප්පයුතනා සාසවා.

749. නො සඤ්ඤාජනා -පෙ- නො ගජ්ඣා -පෙ- නො ඕභා -පෙ- නො යොගා -පෙ- නො තීවරණා -පෙ- නො පරුමාසා -පෙ-

750 සාරම්මණා.

නො චිත්තා.

වේතසිකා.

චිත්තසම්පයුතනා.

චිත්තසංසට්ඨා.

චිත්තසමුට්ඨානා.

විතතසහභුතො.

විතතානුපරිවතතිනො.

විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුතො.

විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවතතිනො.

බාහිරා.

නො උපාදා.

සියා උපාදිතතා, සියා අනුපාදිතතා.

751. නො උපාදානා -පෙ- නො කිලෙසා -පෙ-

න දස්සනෙන පභාතබ්බා.

න භාවනාය පභාතබ්බා.

න දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා.

න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

තිස්සො අපමඤ්ඤායො සියා සවිතකතා, සියා අවිතකතා. උපෙක්ඛා අවිතකතා.

තිස්සො අපමඤ්ඤායො සියා සවිචාරා, සියා අවිචාරා. උපෙක්ඛා අවිචාරා.

තිස්සො අපමඤ්ඤායො සියා සප්පිතිකා, සියා අප්පිතිකා. උපෙක්ඛා අප්පිතිකා.

තිස්සො අපමඤ්ඤායො සියා පිතිසහගතා, සියා න පිතිසහගතා. උපෙක්ඛා න පිතිසහගතා.

තිස්සො අපමඤ්ඤායො සුඛසහගතා. උපෙක්ඛා න සුඛසහගතා.

උපෙක්ඛා උපෙක්ඛාසහගතා. තිස්සො අපමඤ්ඤායො න උපෙක්ඛා සහගතා.

න කාමාවච්චරා.

රූපාවච්චරා.

න අරූපාවච්චරා.

පරියාපතතා.

අනියානිකා.

අනිසතා

සඋත්තරා.

අරණාති.

පඤ්ඤාපුළ්ඤ්ඤා.

අපමඤ්ඤා විගඩො නිට්ඨිතො.

14. සිකිඛාපදවිභවේශා

752. පඤ්ච සිකිඛාපදානි: පාණාතිපාතා වේරමණීසිකිඛාපදං, අදින්නාදානා වේරමණීසිකිඛාපදං, කාමෙසු චේත්ඡාචාරා වේරමණීසිකිඛාපදං, ඉත්තාචාරාදා වේරමණීසිකිඛාපදං, සුරුමේරයමඡ්ඡපමාදට්ඨානා වේරමණීසිකිඛාපදං.

753. තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වේරමණීසිකිඛාපදං: යස්මිං සමයෙ කාමාච්චරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං පාණාතිපාතා විරමනනස්ස යා තස්මිං සමයෙ පාණාතිපාතා ආරති විරති පටිවිරති වේරමණී අකිරියා අකරණං අනඤ්ඤාපතති චෙත්‍යාඅනතික්කමො සෙතුභානො, ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වේරමණීසිකිඛාපදං, අවසෙසා ධම්මා වේරමණියා සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වේරමණීසිකිඛාපදං: යස්මිං සමයෙ කාමාච්චරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං පාණාතිපාතා විරමනනස්ස යා තස්මිං සමයෙ චේතනා සඤ්ඤානනා චේතසිත්තනං,¹ ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වේරමණීසිකිඛාපදං, අවසෙසා ධම්මා චේතනාය සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වේරමණීසිකිඛාපදං: යස්මිං සමයෙ කාමාච්චරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං පාණාතිපාතා විරමනනස්ස යො තස්මිං සමයෙ එසෙසා -පෙ- පග්ගාහො අවිකෙඛපො, ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වේරමණීසිකිඛාපදං.

තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වේරමණීසිකිඛාපදං: යස්මිං සමයෙ කාමාච්චරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසංඛාරෙත -පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණවිපපයුත්තං -පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණවිපපයුත්තං සසංඛාරෙත -පෙ- උපෙකිකාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙකිකාසහගතං ඤාණවිපපයුත්තං සසංඛාරෙත -පෙ- උපෙකිකාසහගතං ඤාණවිපපයුත්තං සසංඛාරෙත පාණාතිපාතා විරමනනස්ස යා තස්මිං සමයෙ පාණාතිපාතා ආරති විරති පටිවිරති වේරමණී අකිරියා අකරණං අනඤ්ඤාපතති චෙත්‍යාඅනතික්කමො සෙතුභානො, ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වේරමණීසිකිඛාපදං, අවසෙසා ධම්මා වේරමණියා සම්පයුත්තා -පෙ-

තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වේරමණීසිකිඛාපදං: යස්මිං සමයෙ කාමාච්චරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති උපෙකිකාසහගතං ඤාණවිපපයුත්තං සසංඛාරෙත පාණාතිපාතා විරමනනස්ස යා තස්මිං සමයෙ චේතනා සඤ්ඤානනා චේතසිත්තනං, ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වේරමණීසිකිඛාපදං, අවසෙසා ධම්මා චේතනාය සම්පයුත්තා -පෙ-

තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වේරමණීසිකිඛාපදං: යස්මිං සමයෙ කාමාච්චරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති උපෙකිකාසහගතං ඤාණවිපපයුත්තං සසංඛාරෙත පාණාතිපාතා විරමනනස්ස යො තස්මිං සමයෙ එසෙසා -පෙ- පග්ගාහො අවිකෙඛපො, ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වේරමණීසිකිඛාපදං.

1. සඤ්ඤානසිත්තනං - මඡ්ඡං, සත්‍යා.

754. තත්ථ කතමං අදින්නාදනා වෙරමණී සිකිකාපදං : -පෙ-
කාමෙසුච්ඡිච්ඡාදා වෙරමණී සිකිකාපදං -පෙ- ඉතා වාදා වෙරමණී සිකිකාපදං
-පෙ- සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සිකිකාපදං. යස්මිං සමයෙ
කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති සොමනස්ස සහගතං
ඤ්ඤාසම්පයුත්තං සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා විරමනනස්ස යා තස්මිං
සමයෙ සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී
අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපතති වෙලාඅනතිකකමො සෙතුඤානො, ඉදං
වුච්චති සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සිකිකාපදං, අවසෙසා ධම්මා
වෙරමණීයා සම්පයුත්තා -පෙ-

තත්ථ කතමං සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සිකිකාපදං :
යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති සොමනස්ස
සහගතං ඤ්ඤාසම්පයුත්තං සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා විරමනනස්ස
යා තස්මිං සමයෙ චේතනා සඤ්ඤානා චේතසිතනං, ඉදං වුච්චති
සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සිකිකාපදං. අවසෙසා ධම්මා
චේතනාය සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමං සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සිකිකාපදං :
යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති සොමනස්ස-
සහගතං ඤ්ඤාසම්පයුත්තං සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා විරමනනස්ස
යො තස්මිං සමයෙ එසෙය් -පෙ- පග්ගාහො අවිකේඛපො, ඉදං වුච්චති
සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සිකිකාපදං.

තත්ථ කතමං සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සිකිකාපදං :
යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති සොම-
නස්ස සහගතං ඤ්ඤාසම්පයුත්තං සසංඛාරෙන -පෙ- සොමනස්ස සහගතං
ඤ්ඤාච්ඡපයුත්තං -පෙ- සොමනස්ස සහගතං ඤ්ඤාච්ඡපයුත්තං සසංඛාරෙන
-පෙ- උපෙකිකා සහගතං ඤ්ඤාසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙකිකා සහගතං ඤ්ඤා-
සම්පයුත්තං සසංඛාරෙන -පෙ- උපෙකිකා සහගතං ඤ්ඤාච්ඡපයුත්තං -පෙ-
උපෙකිකා සහගතං ඤ්ඤාච්ඡපයුත්තං සසංඛාරෙන සුරුමෙරයමජ්ජපමා-
දට්ඨානා විරමනනස්ස යා තස්මිං සමයෙ සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා
ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපතති
වෙලාඅනතිකකමො සෙතුඤානො, ඉදං වුච්චති සුරුමෙරයමජ්ජපමා-
දට්ඨානා වෙරමණී සිකිකාපදං, අවසෙසා ධම්මා වෙරමණීයා සම්පයුත්තා
-පෙ-

තත්ථ කතමං සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සිකිකාපදං :
යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති උපෙකිකා-
සහගතං ඤ්ඤාච්ඡපයුත්තං සසංඛාරෙන සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා
විරමනනස්ස යා තස්මිං සමයෙ චේතනා සඤ්ඤානා චේතසිතනං,
ඉදං වුච්චති සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සිකිකාපදං, අවසෙසා
ධම්මා චේතනාය සම්පයුත්තා -පෙ-

තත්ථ කතමං සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සිකිකාපදං :
යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති උපෙකිකා-
සහගතං ඤ්ඤාච්ඡපයුත්තං සසංඛාරෙන සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා
විරමනනස්ස යො තස්මිං සමයෙ එසෙය් -පෙ- පග්ගාහො අවිකේඛපො,
ඉදං වුච්චති සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සිකිකාපදං.

755 පඤ්ච සික්කාපදානි: පාණාතිපාතා වෙරමණීසික්කාපදං අදින්නාදානා වෙරමණීසික්කාපදං, කාමේසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණී සික්කාපදං, මුසාවාදා වෙරමණී සික්කාපදං, සුරාමේරසමජ්ජපමාදවසානා වෙරමණීසික්කාපදං.

756. තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වෙරමණීසික්කාපදං : යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතතං උපපන්නං ගොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං, ඡන්දයිපතෙය්‍යං විරියාධිපතෙය්‍යං විතතාධිපතෙය්‍යං විමංසාධිපතෙය්‍යං, ඡන්දයිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං, විරියාධිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං, විතතාධිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං විමංසාධිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං පාණාතිපාතා විරමනනස්ස, යා තස්මිං සමයෙ පාණාතිපාතා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපතති වෙලා අනතික්කමො සෙභුභාතො, ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්කාපදං, අවසෙසා ධම්මා වෙරමණීයා සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වෙරමණීසික්කාපදං : යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතතං උපපන්නං ගොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං, ඡන්දයිපතෙය්‍යං විරියාධි-පතෙය්‍යං විතතාධිපතෙය්‍යං විමංසාධිපතෙය්‍යං, ඡන්දයිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං විරියාධිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං විතතාධි-පතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං විමංසාධිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං පාණාතිපාතා විරමනනස්ස, යා තස්මිං සමයෙ චේතනා සඤ්චිතනා චේතසිතතනං, ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්කාපදං, අවසෙසා ධම්මා චේතනාය සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වෙරමණීසික්කාපදං : යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතතං උපපන්නං ගොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං, ඡන්දයිපතෙය්‍යං විරියාධි-පතෙය්‍යං විතතාධිපතෙය්‍යං විමංසාධිපතෙය්‍යං, ඡන්දයිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං -පෙ- විමංසාධිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං පාණාතිපාතා විරමනනස්ස, යො තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා-පෙ-පග්ගාගො අවිකෙඛපො, ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණීසික්කාපදං.

තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වෙරමණීසික්කාපදං : යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතතං උපපන්නං ගොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඛ්ඛාරේන-පෙ-සොමනස්සසහගතං ඤාණවිපසයුත්තං -පෙ-සොමනස්සසහගතං ඤාණවිපසයුත්තං සසඛ්ඛාරේන-පෙ-උපෙක්ඛා-සහගතං ඤාණසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිපසයුත්තං සසඛ්ඛාරේන-පෙ-උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිපසයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛා-සහගතං ඤාණවිපසයුත්තං සසඛ්ඛාරේන හිනං මජ්ඣිමං පණීතං, ඡන්දයිපතෙය්‍යං විරියාධිපතෙය්‍යං විතතාධිපතෙය්‍යං, ඡන්දයිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං විරියාධිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං විතතාධිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං පාණාතිපාතා විරමනනස්ස, යා තස්මිං සමයෙ පාණාතිපාතා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපතති වෙලා අනතික්කමො සෙභුභාතො, ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණීසික්කාපදං, අවසෙසා ධම්මා වෙරමණීයා සම්පයුත්තා-පෙ-අවසෙසා ධම්මා චේතනාය සම්පයුත්තා -පෙ- ඵසෙසා -පෙ- පග්ගාගො අවිකෙඛපො, ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණීසික්කාපදං.

757. තත්ථ කතමං අදින්නාදනා වෙරමණීසිකිකාපදං-පෙ-කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණීසිකිකාපදං-පෙ-මුසාවාදා වෙරමණීසිකිකාපදං-පෙ-සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණීසිකිකාපදං : යස්මිං සමයෙ කාමා-විචිරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණ-සම්පයුත්තං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං, ඡන්දාධිපතෙය්‍යං විරියාධිපතෙය්‍යං චිත්තාධිපතෙය්‍යං විමංසාධිපතෙය්‍යං, ඡන්දාධිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං, විරියාධිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං, චිත්තාධිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං, විමංසාධිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා විරමන්තස්ස, යා තස්මිං සමයෙ සුරුමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනඤ්ඤාපතති වෙලාඅනතික්කමො සෙතුඤානො, ඉදං වුව්වති සුරුමෙරය-මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණීසිකිකාපදං, අවසෙසා ධම්මා වෙරමණීයා සම්පයුත්තා-පෙ-අවසෙසා ධම්මා චේතනාය සම්පයුත්තා-පෙ-ඵසො-පෙ-පඤ්ඤායො අවිකේඛපො, ඉදං වුව්වති සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණීසිකිකාපදං.

තත්ථ කතමං සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණීසිකිකාපදං : යස්මිං සමයෙ කාමාවිචිරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසංඛාරේන -පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණවිපපයුත්තං-පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණවිපපයුත්තං සසංඛාරේන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං-පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිපපයුත්තං සසංඛාරේන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිපපයුත්තං සසංඛාරේන හිනං මජ්ඣිමං පණීතං, ඡන්දාධිපතෙය්‍යං විරියාධිපතෙය්‍යං චිත්තාධිපතෙය්‍යං, ඡන්දාධි-පතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං, විරියාධිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං, චිත්තාධිපතෙය්‍යං හිනං මජ්ඣිමං පණීතං සුරුමෙරයමජ්ජ-පමාදට්ඨානා විරමන්තස්ස, යා තස්මිං සමයෙ සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනඤ්ඤාපතති වෙලාඅනතික්කමො සෙතුඤානො, ඉදං වුව්වති සුරුමෙරයමජ්ජපමා-දට්ඨානා වෙරමණීසිකිකාපදං, අවසෙසා ධම්මා වෙරමණීයා සම්පයුත්තා-පෙ-අවසෙසා ධම්මා චේතනාය සම්පයුත්තා-පෙ-ඵසො-පෙ-පඤ්ඤායො අවිකේඛපො, ඉදං වුව්වති සුරුමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණීසිකිකාපදං.

758. කතමෙ ධම්මා සිකිකා : යස්මිං සමයෙ කාමාවිචිරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්බ තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා සිකිකා.

කතමෙ ධම්මා සිකිකා : යස්මිං සමයෙ කාමාවිචිරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසංඛාරේන -පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණවිපපයුත්තං-පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණවිපපයුත්තං සසංඛාරේන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං-පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිපපයුත්තං සසංඛාරේන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිපපයුත්තං සසංඛාරේන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්බ තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති ඉමෙ ධම්මා සිකිකා.

759. කතමෙ ධම්මා සිකිකා : යසම් සමයෙ රුපුපපතතියා මග්ගං භාවෙති -පෙ- අරුපුපපතතියා මග්ගං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං කිංචං භාවෙති නිශ්ශානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෙව්වි කාමෙහි -පෙ- පථමං කිංචං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපවිපදං දකිංහිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ එසොගා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා සිකිකා.

අභිධම්මභාෂණියං.

760. පඤ්ච සිකිකාපදානි : පාණාතිපාතා වේරමණීසිකිකාපදං, අදින්නාදානා වේරමණීසිකිකාපදං, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වේරමණීසිකිකාපදං මුසාචාදා වේරමණීසිකිකාපදං, සුරාමේරයමජ්ජපමාදධානා වේරමණීසිකිකාපදං.

761. පඤ්චන්තං සිකිකාපදානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අවිශාකතා -පෙ- කති සරණා, කති අරණා :

762. කුසලායෙව.

සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා.

විපාකධම්මධම්මා.

අනුපාදිතනුපාදානියා.

අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා.

සම්භක්ඛසම්චාරා.

සියා පිනිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා.

නෙවිදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා.

නෙවිදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා.

ආචයගාමිනො.

නෙවි සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා.

පරිත්තා.

පරිත්තාරම්මණා.

මජ්ඣිමා.

අනියතා.

න චත්තබ්බා මග්ගාරම්මණාති'පි මග්ගහෙතුකාති'පි මග්ගාධිපති-නොති'පි.

සියා උපපන්නා, සියා අනුපපන්නා, න චත්තබ්බා උපපාදිනොති.

සියං අනීතං, සියං අනාගතං, සියං පච්චුප්පන්නං.
 පච්චුප්පන්නාරම්මණං.
 සියං අජ්ඣිත්තං, සියං ඛග්ගිඤ්ඤං, සියං අජ්ඣිත්තඛග්ගිඤ්ඤං.
 ඛග්ගිඤ්ඤාරම්මණං.
 අනිදස්සනඅප්පට්ඨං.

763. න හෙතු.

සහෙතුකා.

හෙතුසම්පයුත්තං.

න චිත්තඛං හෙතුවෙච්ච සහෙතුකානි, සහෙතුකාවෙච්ච න ච්ච හෙතු.
 න චිත්තඛං හෙතුවෙච්ච හෙතුසම්පයුත්තානි, හෙතුසම්පයුත්තාවෙච්ච
 න ච්ච හෙතු.

න හෙතු සහෙතුකා.

764. සප්පච්චයං.

සඛිකා.

අනිදස්සනං.

අප්පට්ඨං.

අරුපං.

ලොකියං.

කෙනච්චි විඤ්ඤායං, කෙනච්චි න විඤ්ඤායං.

765. නො ආසවා.

සාසවා.

ආසවවිප්පයුත්තං.

න චිත්තඛං ආසවාවෙච්ච සාසවානි, සාසවාවෙච්ච නො ච්ච ආසවා.

න චිත්තඛං ආසවා වෙච්ච ආසවසම්පයුත්තානි'පි ආසවසම්පයුත්තා
 වෙච්ච නො ච්ච ආසවානි'පි.

ආසවවිප්පයුත්තං සාසවා.

766. නො සඤ්ඤාජනං -පෙ- නො ගත්තං -පෙ- නො ඕඤ්ඤං -පෙ-
 නො ඤානං -පෙ- නො නිවරණං -පෙ- නො පරිමාසං -පෙ-

767. සාරම්මණං.

නො වීතනා.

වෙනසිකා.

විතනසමපසුතනා.

විතනසංඝට්ඨා.

විතනසමුට්ඨානා.

විතනසහභුනො.

විතනානුපරිවතතිනො.

විතනසංඝට්ඨසමුට්ඨානා.

විතනසංඝට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො.

විතනසංඝට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවතතිනො.

බාහිරා.

නො උපාදා.

අනුපාදිතනා.

768. නො උපාදානා - පෙ - නො කිලෙසා - පෙ -
න දස්සනෙන පභාතබ්බා.

න භාවනාය පභාතබ්බා.

න දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා.

න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

සවිතකකා.

සවිචාරා.

සියා සප්පිතිකා, සියා අප්පිතිකා.

සියා පිතිසහගතා, සියා න පිතිසහගතා.

සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා.

සියා උපෙක්ඛාසහගතා, සියා න උපෙක්ඛාසහගතා.

කාමාවචරා.

න රූපාවචරා.

න අරූපාවචරා.

පරියාපකකා.

අනියතානිකා.

අනියතා.

සඋත්තරා.

අරණාති.

පඤ්ඤාපුච්ඡකං.

සික්කාපදවිග්ගෙයං නිට්ඨිතො.

15. පරිසමහිද, විභවෙහා

769. චතසො පරිසමහිද : අත්පරිසමහිද, ධම්මපරිසමහිද, නිරුතති පරිසමහිද, පරිභානපරිසමහිද. අනෙකුත් සද්ධා අත්පරිසමහිද, ධම්ම සද්ධා ධම්මපරිසමහිද, තත් ධම්මනිරුතතාභිලාපෙ සද්ධා නිරුතති පරිසමහිද, සද්ධාසු සද්ධා පරිභානපරිසමහිද.

770. චතසො පරිසමහිද : අත්පරිසමහිද, ධම්මපරිසමහිද, නිරුතතිපරිසමහිද, පරිභානපරිසමහිද. දුක්ඛ සද්ධා අත්පරිසමහිද, දුක්ඛසමුදයෙ සද්ධා ධම්මපරිසමහිද, දුක්ඛනිරෝධෙ සද්ධා අත්පරිසමහිද, දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පරිපදාය සද්ධා ධම්මපරිසමහිද, තත් ධම්මනිරුතතාභිලාපෙ සද්ධා නිරුතති පරිසමහිද, සද්ධාසු සද්ධා පරිභානපරිසමහිද.

771. චතසො පරිසමහිද : අත්පරිසමහිද, ධම්මපරිසමහිද, නිරුතතිපරිසමහිද, පරිභානපරිසමහිද. හෙතුමහි සද්ධා ධම්මපරිසමහිද, හෙතුවලෙ සද්ධා අත්පරිසමහිද, තත් ධම්මනිරුතතාභිලාපෙ සද්ධා නිරුතතිපරිසමහිද, සද්ධාසු සද්ධා පරිභානපරිසමහිද.

772. චතසො පරිසමහිද : අත්පරිසමහිද, ධම්මපරිසමහිද, නිරුතතිපරිසමහිද, පරිභානපරිසමහිද. යෙ ධම්ම, ජාතා භූතා සංඝජාතා නිබ්බතා අභිනිබ්බතා පාදාභූතා ඉමෙසු ධම්මෙසු සද්ධා අත්පරිසමහිද, යෙහි ධම්මෙහි¹ තෙ ධම්ම, ජාතා භූතා සංඝජාතා නිබ්බතා අභිනිබ්බතා පාදාභූතා තෙසු ධම්මෙසු සද්ධා ධම්මපරිසමහිද, තත් ධම්මනිරුතතාභිලාපෙ සද්ධා නිරුතතිපරිසමහිද, සද්ධාසු සද්ධා පරිභානපරිසමහිද.

773. චතසො පරිසමහිද : අත්පරිසමහිද, ධම්මපරිසමහිද, නිරුතතිපරිසමහිද, පරිභානපරිසමහිද. ජරාමරණෙ සද්ධා අත්පරිසමහිද, ජරාමරණසමුදයෙ සද්ධා ධම්මපරිසමහිද, ජරාමරණනිරෝධෙ සද්ධා අත්පරිසමහිද, ජරාමරණ නිරෝධගාමිනියා පරිපදාය සද්ධා ධම්මපරිසමහිද, තත්² ධම්මනිරුතතාභිලාපෙ සද්ධා නිරුතතිපරිසමහිද, සද්ධාසු සද්ධා පරිභානපරිසමහිද.

774. චතසො පරිසමහිද : අත්පරිසමහිද, ධම්මපරිසමහිද, නිරුතති පරිසමහිද, පරිභානපරිසමහිද. ජාතියා සද්ධා -පෙ- භවෙ සද්ධා -පෙ- උපාද්වනෙ සද්ධා -පෙ- වණ්භාය සද්ධා -පෙ- වෙදනාය සද්ධා -පෙ- එකෙ සද්ධා -පෙ- සලායවනෙ සද්ධා -පෙ- නාමරූපෙ සද්ධා -පෙ- විඤ්ඤාණෙ සද්ධා -පෙ- සංඛාරෙසු සද්ධා අත්පරිසමහිද, සංඛාරසමුදයෙ සද්ධා ධම්මපරිසමහිද, සංඛාරනිරෝධෙ සද්ධා අත්පරිසමහිද, සංඛාරනිරෝධගාමිනියා පරිපදාය සද්ධා ධම්මපරිසමහිද, තත් ධම්මනිරුතතාභිලාපෙ සද්ධා නිරුතතිපරිසමහිද, සද්ධාසු සද්ධා පරිභානපරිසමහිද.

1. යමා ධම්මා - සිමු, සි, මජ්ඣං.

2. තත් - සිපාචි, අවකාශං.

775 ව්‍යාසං පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තරි පටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. තත්ථ කතමා ධම්මපටිසම්භිදා : ඉධ භික්ඛු ධම්මං ජානාති සුත්තං ගෙය්‍යං චේය්‍යාකරණං ගාථං උදනං ඉතිවුත්තකං ජානකං අබ්භුතධම්මං චේදලො, අයං වුච්චති ධම්මපටිසම්භිදා. සො තස්ස වස්සෙව භාසිතස්ස අත්ථං ජානාති අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථොති අයං වුච්චති අත්ථපටිසම්භිදා. තත්ථ ධම්ම- නිරුත්තරාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තරිපටිසම්භිදා, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභාන පටිසම්භිදා.

සුත්තනාමාපනියං.

776. ව්‍යාසං පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තරි පටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා කුසලා : යස්මිං සමයෙ කාමාවච්චරං කුසලං විත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං රූපාරම්භං වා -පෙ- ධම්මාරම්භං වා යං යං වා පනාරම්භ නස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති ඉමෙ ධම්මා කුසලා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා, තෙසං විපාකෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තරියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාතී හොති, තත්ථ ධම්මනිරුත්තරාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තරිපටිසම්භිදා, යෙන ඤාණෙන තාති ඤාණාති ජානාති, ඉමාති ඤාණාති ඉදමත්ථ- ජොතකාතීති ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

777. ව්‍යාසං පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තරි පටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා කුසලා : යස්මිං සමයෙ කාමාවච්චරං කුසලං විත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණ සම්පයුත්තං සසම්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණවිපයුත්තං -පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණවිපයුත්තං සසම්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණ සම්පයුත්තං සසම්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිපයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිපයුත්තං සසම්ඛාරෙන රූපාරම්භං වා -පෙ- ධම්මාරම්භං වා යං යං වා පනාරම්භ නස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා, තෙසං විපාකෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තරියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාතී හොති, තත්ථ ධම්ම- නිරුත්තරාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තරිපටිසම්භිදා, යෙන ඤාණෙන තාති ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤාණාති ඉදමත්ථජොතකාතීති, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

778. ව්‍යාසං පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තරිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා කුසලා : යස්මිං සමයෙ රූප්ප්පත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා, තෙසං විපාකෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තරියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාතී හොති තත්ථ ධම්මනිරුත්තරාභි- ලාපෙ ඤාණං නිරුත්තරි පටිසම්භිදා, යෙන ඤාණෙන තාති ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤාණාති ඉදමත්ථජොතකාතීති ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

779. චතස්සො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා කුසලා : යස්මිං සමයෙ අරුප්පපත්තියා මග්ගං භාවෙති සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමිතිකකම්ම නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන සඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤ්ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා, තෙසං විපාකෙ ඤ්ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤානති භොති, තත්ථ ධම්ම- නිරුත්තාභිලාපෙ ඤ්ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා, යෙන ඤ්ඤාණෙන තාති ඤ්ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤ්ඤාණාති ඉදම්ඤ්ජොතකාතීති, ඤ්ඤාණෙසු ඤ්ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

780. චතස්සො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා කුසලා : යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති තිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨි- ගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චවි කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාභිඤ්ඤා, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤ්ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා, තෙසං විපාකෙ ඤ්ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤානති භොති, තත්ථ ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤ්ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා, යෙන ඤ්ඤාණෙන තාති ඤ්ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤ්ඤාණාති ඉදම්ඤ්ජොතකාතීති, ඤ්ඤාණෙසු ඤ්ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

781. චතස්සො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අකුසලා : යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උපපන්නං භොති සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගත- සම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ ඵස්සො භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤ්ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා, තෙසං විපාකෙ ඤ්ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤානති භොති තත්ථ ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤ්ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා, යෙන ඤ්ඤාණෙන තාති ඤ්ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤ්ඤාණාති ඉදම්ඤ්ජොතකාතීති, ඤ්ඤාණෙසු ඤ්ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

782. චතස්සො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා ධම්මපටිසම්භිදා නිරුත්ති පටිසම්භිදා පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අකුසලා : යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උපපන්නං භොති සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතවිපපයුත්තං -පෙ- සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතවිපපයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛා- සහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතවිපපයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතවිපපයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- දොමනස්ස සහගතං පටිසසම්පයුත්තං -පෙ- දොමනස්සසහගතං පටිසසම්පයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං විචිතිවජ්ජසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං උඤ්චිවසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මා- රම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ ඵස්සො භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤ්ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා, තෙසං විපාකෙ ඤ්ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤානති භොති. තත්ථ ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤ්ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා, යෙන ඤ්ඤාණෙන තාති ඤ්ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤ්ඤාණාති ඉදම්ඤ්ජොතකාතීති, ඤ්ඤාණෙසු ඤ්ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

783. තිස්සො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්ථපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ කාමාවච්චරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපච්ඡිතතතා විපාකං චක්ඛුම්භෙද්දාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසගගතං රූපාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වේදනා හොති, සංඤ්ඤා හොති, චේතනා හොති, චිත්තං හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තසංස්කරගතා හොති, මනිජ්ඣයං හොති, උපෙක්ඛිජ්ඣයං හොති, ජිවිතිජ්ඣයං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්ථයා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාතති හොති, තත්‍ර ධම්මනිරුත්ථතාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්ථපටිසම්භිදා, යෙන ඤාණෙන තාති ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤාණාති ඉදම්ඤ්ඤානාතිති, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

784. තිස්සො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්ථපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ කාමාවච්චරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපච්ඡිතතතා විපාකං කොතම්භෙද්දාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසගගතං සද්දරම්මණං -පෙ- ඝාතම්භෙද්දාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසගගතං ගඤ්ඤාරම්මණං -පෙ- ජිව්හාම්භෙද්දාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසගගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායම්භෙද්දාණං උප්පන්නං හොති සුඛසගගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වේදනා හොති, සංඤ්ඤා හොති, චේතනා හොති, චිත්තං හොති, සුඛං හොති, චිත්තසංස්කරගතා හොති, මනිජ්ඣයං හොති, සුඛිජ්ඣයං හොති, ජිවිතිජ්ඣයං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා. යාය නිරුත්ථයා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාතති හොති, තත්‍ර ධම්මනිරුත්ථතාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්ථපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තාති ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤාණාති ඉදම්ඤ්ඤානාතිති, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

785. තිස්සො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්ථපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ කාමාවච්චරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපච්ඡිතතතා විපාකා මනොධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසගගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වේදනා හොති, සංඤ්ඤා හොති, චේතනා හොති, චිත්තං හොති, විතතෙකා හොති, විවාඤ්ඤා හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තසංස්කරගතා හොති, මනිජ්ඣයං හොති, උපෙක්ඛිජ්ඣයං හොති, ජිවිතිජ්ඣයං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා. යාය නිරුත්ථයා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාතති හොති, තත්‍ර ධම්මනිරුත්ථතාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්ථපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තාති ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤාණාති ඉදම්ඤ්ඤානාතිති, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

786. කියෙය්‍යා පටිසම්භිදා: අත්ථ පටිසම්භිදා, නිරුතති පටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවච්චරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපවිත්තතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති සොමනස්සසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති, වේදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චේතනා හොති, විතතං හොති, විතකෙකා හොති, විචාරේ හොති, පිති හොති, සුඛං හොති, විතතෙය්‍යකගතා හොති, මනිජ්ඣයං හොති, සොමනස්සිජ්ඣයං හොති, ජීවිතිජ්ඣයං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථ පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනෝ ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුතතියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාතති හොති තත්‍ර ධම්මනිරුතතාභිලාපෙ ඤාණං නිරුතතිපටිසම්භිදා, යෙන ඤාණෙන තාති ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤාණාති ඉදමත්ථජොතකාතීති, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

787. කියෙය්‍යා පටිසම්භිදා: අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුතතිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවච්චරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපවිත්තතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති, වේදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චේතනා හොති, විතතං හොති, විතකෙකා හොති, විචාරේ හොති, උපෙක්ඛා හොති, විතතෙය්‍යකගතා හොති, මනිජ්ඣයං හොති, උපෙක්ඛිජ්ඣයං හොති, ජීවිතිජ්ඣයං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථ පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනෝ ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුතතියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාතති හොති, තත්‍ර ධම්මනිරුතතාභිලාපෙ ඤාණං නිරුතතිපටිසම්භිදා, යෙන ඤාණෙන තාති ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤාණාති ඉදමත්ථජොතකාතීති, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

788. කියෙය්‍යා පටිසම්භිදා: අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුතතිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවච්චරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපවිත්තතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුතතියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාතති හොති, තත්‍ර ධම්මනිරුතතාභිලාපෙ ඤාණං නිරුතතිපටිසම්භිදා, යෙන ඤාණෙන තාති ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤාණාති ඉදමත්ථජොතකාතීති, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

789. තිස්සො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්තරිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ රුප්ප-පතනියා මග්ගං භාවෙති, විවිච්චෙවි කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං විවිච්චෙවි කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු සද්දණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තරියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤානි හොති, තත්‍ර ධම්මනිරුත්තරාභිලාපෙ සද්දණං නිරුත්තරිපටිසම්භිදා, යෙන සද්දණෙන තාති සද්දණාති ජානාති ඉමාති සද්දණාති ඉදමත්ථජොතකාතීති, සද්දණෙසු සද්දණං පටිභානපටිසම්භිදා.

790. තිස්සො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්තරිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ අරුප්ප-පතනියා මග්ගං භාවෙති සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව අරුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු සද්දණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තරියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤානි හොති, තත්‍ර ධම්මනිරුත්තරාභිලාපෙ සද්දණං නිරුත්තරි පටිසම්භිදා, යෙන සද්දණෙන තාති සද්දණාති ජානාති ඉමාති සද්දණාති ඉදමත්ථජොතකාතීති, සද්දණෙසු සද්දණං පටිභානපටිසම්භිදා.

791. තිස්සො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්තරිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතනියා විවිච්චෙවි කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චෙවි කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤානං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා, ඉමෙසු ධම්මෙසු සද්දණං අත්ථපටිසම්භිදා. යාය නිරුත්තරියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤානි හොති, තත්‍ර ධම්මනිරුත්තරාභිලාපෙ සද්දණං නිරුත්තරිපටිසම්භිදා. යෙන සද්දණෙන තාති සද්දණාති ජානාති ඉමාති සද්දණාති ඉදමත්ථජොතකාතීති, සද්දණෙසු සද්දණං පටිභාන පටිසම්භිදා.

792. භික්ඛො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්ථපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකං චක්ඛුම්භෙද්දාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසගගතං රූපාරම්භං -පෙ- සොඛම්භෙද්දාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසගගතං සද්දරම්භං -පෙ- ඝානම්භෙද්දාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසගගතං ගක්ඛාරම්භං -පෙ- ජීවහම්භෙද්දාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසගගතං රසාරම්භං -පෙ- කායම්භෙද්දාණං උප්පන්නං හොති දුක්ඛසගගතං ථොට්ඨබ්බාරම්භං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වේදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චේතනා හොති, විතතං හොති, දුක්ඛං හොති, විතතස්සෙකඟ්ගතා හොති, මනිජ්ඣයං හොති, දුක්ඛිජ්ඣයං හොති, ජීවිතිජ්ඣයං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්ච සමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්ථයා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාත්ති හොති, තත්‍ර ධම්මනිරුත්ථතාහිලාපෙ ඤාණං නිරුත්ථි පටිසම්භිදා, යෙන ඤාණෙන තාති ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤාණාති ඉදමත්ථජොතකාතීති, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

793. භික්ඛො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා නිරුත්ථපටිසම්භිදා පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකා මනොධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසගගතා රූපාරම්භං වා -පෙ- ථොට්ඨබ්බාරම්භං වා -පෙ- මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති. උපෙක්ඛාසගගතා රූපාරම්භං වා -පෙ- ධම්මාරම්භං වා, යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වේදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චේතනා හොති, විතතං හොති, විතතෙකා හොති, විවාරෙ හොති, උපෙක්ඛා හොති, විතතස්සෙකඟ්ගතා හොති, මනිජ්ඣයං හොති, උපෙක්ඛිජ්ඣයං හොති, ජීවිතිජ්ඣයං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්ච සමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා. යාය නිරුත්ථයා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාත්ති හොති, තත්‍ර ධම්මනිරුත්ථතාහිලාපෙ ඤාණං නිරුත්ථි පටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තාති ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤාණාති ඉදමත්ථජොතකාතීති, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

794. භික්ඛො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්ථපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ මනොධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා තෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා උපෙක්ඛාසගගතා රූපාරම්භං වා -පෙ- ථොට්ඨබ්බාරම්භං වා, යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වේදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චේතනා හොති, විතතං හොති, විතතෙකා හොති, විවාරෙ හොති, උපෙක්ඛා හොති, විතතස්සෙකඟ්ගතා හොති, මනිජ්ඣයං හොති උපෙක්ඛිජ්ඣයං හොති, ජීවිතිජ්ඣයං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පටිච්ච සමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා. යාය නිරුත්ථයා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාත්ති හොති, තත්‍ර ධම්මනිරුත්ථතාහිලාපෙ ඤාණං නිරුත්ථි පටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තාති ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤාණාති ඉදමත්ථජොතකාතීති, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

795. තිස්සො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්තරි පටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ මනෝ-විඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා ගොති කිරියා නෙව කුසලා නා කුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා -පෙ- මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා ගොති කිරියා නෙව කුසලා නා කුසලා න ච කම්මවිපාකා උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ එස්සො ගොති, වේදනා ගොති, ස්ප්ඤ්ඤා ගොති, චේතනා ගොති, විතතං ගොති, විතකෙකා ගොති, විවාදෙ ගොති, උපෙක්ඛා ගොති, විතතස්සෙකානා ගොති, විරිසිඤ්ඤා ගොති, සමාධිඤ්ඤා ගොති, මනිඤ්ඤා ගොති, උපෙක්ඛිඤ්ඤා ගොති, ජිවිතිඤ්ඤා ගොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථ පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනෝ ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤ්ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා. යාය නිරුත්තරියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාතති ගොති, තත්‍ර ධම්මනිරුත්තරාභිලාපෙ ඤ්ඤාණං නිරුත්තරිපටිසම්භිදා. යෙන ඤ්ඤාණෙන තාති ඤ්ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤ්ඤාණාති ඉදමත්ථජොතකාතීති, ඤ්ඤාණෙසු ඤ්ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

796. තිස්සො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා නිරුත්තරිපටිසම්භිදා පටිභාන පටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා ගොති, කිරියා නෙව කුසලා නා කුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසහගතා ඤ්ඤාණසම්පයුත්තා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤ්ඤාණසම්පයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤ්ඤාණවිපයුත්තා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤ්ඤාණවිපයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤ්ඤාණසම්පයුත්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤ්ඤාණසම්පයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤ්ඤාණවිපයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- රූපච්චරං-ක්ඛානං භාවෙති -පෙ- අරූපච්චරං ක්ඛානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නා කුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මෙසුධිවිහාරං -පෙ- සබ්බතො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙව සඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ එස්සො ගොති -පෙ- අවිකෙඛපො ගොති, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤ්ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා. යාය නිරුත්තරියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාතති ගොති, තත්‍ර ධම්මනිරුත්තරාභිලාපෙ ඤ්ඤාණං නිරුත්තරිපටිසම්භිදා. යෙන ඤ්ඤාණෙන තාති ඤ්ඤාණාති ජානාති ඉමාති ඤ්ඤාණාති ඉදමත්ථජොතකාතීති, ඤ්ඤාණෙසු ඤ්ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

797. චතස්සො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තරිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා, තිස්සො පටිසම්භිදා, කාමාච්චර කුසලතො චතුසු ඤ්ඤාණසම්පයුත්තෙසු විතතුප්පාදෙසු, කිරියතො චතුසු ඤ්ඤාණසම්පයුත්තෙසු විතතුප්පාදෙසු උප්පජ්ජති. අත්ථපටිසම්භිදා එතෙසු චෙව උප්පජ්ජති චතුසු මග්ගෙසු චතුසු එලෙසු ච උප්පජ්ජති.

අභිධම්මගායනීයං.

798. චක්කො පටිසම්භිදා : අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්ති පටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා.

799. චතුත්තං පටිසම්භිදනං කඤ්ඤා, කඤ්ඤා අකුසලා, කඤ්ඤා අව්‍යාකතා -පෙ- කඤ්ඤා සරණා, කඤ්ඤා අරණා :

800. සියා කුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛම්සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා.

තිස්සො පටිසම්භිදා සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙවවිපාක න විපාකධම්මධම්මා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙවවිපාක න විපාකධම්මධම්මා.

තිස්සො පටිසම්භිදා අනුපාදිනනුපාදනියා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා.

තිස්සො පටිසම්භිදා අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකා.

තිස්සො පටිසම්භිදා සම්මතකසම්මතා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා සම්මතක සම්මතා, සියා අසම්මතකසම්මතා, සියා අසම්මතකසම්මතා.

සියා පිකිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා.

නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභානබ්බා.

නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභානබ්බගෙහුකා.

තිස්සො පටිසම්භිදා සියා ආවයගාමිනො, සියා නෙවාචයගාමි නාපචයගාමිනො, අත්ථපටිසම්භිදා සියා ආවයගාමිනී, සියා අපචයගාමිනී, සියා නෙවාචයගාමිනාපචයගාමිනී.

තිස්සො පටිසම්භිදා නෙව සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා සෙක්ඛා, සියා අසෙක්ඛා, සියා නෙව සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා.

තිස්සො පටිසම්භිදා පරිත්තා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා පරිත්තා, සියා අපපමාණා.

නිරුත්තිපටිසම්භිදා පරිත්තාරමමණා. තිස්සො පටිසම්භිදා සියා පරිත්තාරමමණා, සියා මහග්ගනාරමමණා, සියා අපපමාණාරමමණා.

තිස්සො පටිසම්භිදා මජ්ඣිමා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා මජ්ඣිමා, සියා පඤ්ඤා.

තිස්සො පටිසම්භිදා අනියතා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා සම්මතනනියතා, සියා අනියතා.

නිරුත්තිපටිසම්භිදා න චිත්තබ්බා මග්ගාරම්මණාතිපි, මග්ගහෙතුකාතිපි මග්ගාධිපතිතිපි. අත්ථපටිසම්භිදා න මග්ගාරම්මණා, සියා මග්ගහෙතුකා සියා මග්ගාධිපතිති, සියා න චිත්තබ්බා මග්ගහෙතුකාතිපි මග්ගාධිපතිතිතිපි. ඥො පටිසම්භිදා සියා මග්ගාරම්මණා න මග්ගහෙතුකා, සියා මග්ගාධිපතිනො, සියා න චිත්තබ්බා මග්ගාරම්මණාතිපි මග්ගාධිපතිනොතිපි.

තිස්සො පටිසම්භිදා සියා උප්පන්නා සියා අනුප්පන්නා, න චිත්තබ්බා උප්පාදිනොති. අත්ථපටිසම්භිදා සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා, සියා උප්පාදිති.

සියා අතිතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා.

නිරුත්තිපටිසම්භිදා පච්චුප්පන්නාරම්මණා. ඥො පටිසම්භිදා සියා අතිතාරම්මණා, සියා අනාගතාරම්මණා, සියා පච්චුප්පන්නාරම්මණා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා අතිතාරම්මණා, සියා අනාගතාරම්මණා, සියා පච්චුප්පන්නාරම්මණා, සියා න චිත්තබ්බා අතිතාරම්මණාතිපි අනාගතාරම්මණාතිපි පච්චුප්පන්නාරම්මණාතිපි.

සියා අජ්ඣත්තා, සියා බහිද්ධා, සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධා.

නිරුත්තිපටිසම්භිදා බහිද්ධාරම්මණා. තිස්සො පටිසම්භිදා සියා අජ්ඣත්තාරම්මණා, සියා බහිද්ධාරම්මණා, සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා.

අනිදස්සනඅප්පට්ඨා.

801. හෙතු.

සහෙතුකා.

හෙතුසම්පය්‍යතනා.

හෙතු චේච්ච සහෙතුකා ච.

හෙතු චේච්ච හෙතුසම්පය්‍යතනා ච.

න චිත්තබ්බා න හෙතු සහෙතුකාතිපි න හෙතු අහෙතුකාතිපි.

802. සප්පච්චයා.

සංඛතා.

අනිදස්සනා.

අප්පට්ඨා.

අරූපා.

තිස්සො පටිසම්භිදා ලොකියා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා.

කෙනච්චි විඤ්ඤායා, කෙනච්චි න විඤ්ඤායා.

803. නො ආසවා.

තිස්සො පටිසම්භිදා සාසවා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා සාසවා, සියා අනාසවා.

ආසව විපප්ප්පනා.

තිස්සො පටිසම්භිදා න චත්තබ්බා ආසවා චෙව සාසවාති, සාසවා චෙව නො ව ආසවා. අත්ථපටිසම්භිදා න චත්තබ්බා ආසවො¹ චෙව සාසවාති, සියා සාසවා චෙව නො ව ආසවො, සියා න චත්තබ්බා සාසවා චෙව නො ව ආසවොති.

න චත්තබ්බා ආසවා චෙව ආසවසම්පප්ප්පනාතිපි, ආසවසම්පප්ප්පනා චෙව නො ව ආසවාතිපි.

තිස්සො පටිසම්භිදා ආසවවිපප්ප්පනා සාසවා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා ආසවවිපප්ප්පනා සාසවා, සියා ආසවවිපප්ප්පනා අනාසවා.

804. නො සඤ්ඤාජනා -පෙ- නො ගත්ථා -පෙ- නො ඕසා -පෙ- නො යොගා -පෙ- නො නිවරණා -පෙ- නො පරිමාසා -පෙ-

805. සාරම්මණා.

නො විතතා.

චෙතසිතා.

විතතසම්පප්ප්පනා.

විතතසංසට්ඨා.

විතතසමුට්ඨානා.

විතතසහභුතො.

විතතානුපරිවතතිනො.

විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුතො.

විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවතතිනො.

බාහිරා.

නො උපාදා.

අනුපාදිතනා.

806. නො උපාදානා -පෙ- නො කිලෙසා -පෙ-

න දස්සනෙන පභානබ්බා.

න භාවනාය පභානබ්බා.

න දස්සනෙන පභානබ්බභෙදානා.

න භාවනාය පභානබ්බභෙදානා.

1. ආසවා - සිමු.

තිස්සො පටිසම්භිදා සම්බන්ධා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා සම්බන්ධා,
සියා අවිතක්කා.

තිස්සො පටිසම්භිදා සම්මාරු. අත්ථපටිසම්භිදා සියා සම්මාරු, සියා
අවිමාරු.

සියා සප්පිතිකා, සියා අප්පිතිකා.

සියා පිඤ්ඤාගතා, සියා න පිඤ්ඤාගතා.

සියා සුඛස්භගතා, සියා න සුඛස්භගතා.

සියා උපෙක්ඛාස්භගතා, සියා න උපෙක්ඛාස්භගතා.

තිස්සො පටිසම්භිදා කාමාවචරු. අත්ථපටිසම්භිදා සියා කාමාවචරු
සියා න කාමාවචරු.

න රූපාවචරු.

න අරූපාවචරු.

තිස්සො පටිසම්භිදා පරියාපනතා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා පරියාපනතා,
සියා අපරියාපනතා.

තිස්සො පටිසම්භිදා අනිශ්ශානිකා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා නිශ්ශානිකා,
සියා අනිශ්ශානිකා.

තිස්සො පටිසම්භිදා අනිශ්චයා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා නිශ්චයා, සියා
අනිශ්චයා.

තිස්සො පටිසම්භිදා ස උත්තරු, අත්ථපටිසම්භිදා සියා ස උත්තරු,
සියා අනුත්තරු.

අරණාති.

පඤ්ඤාපුච්ඡකං.

පටිසම්භිදා විගඤ්ඤා නිට්ඨිතො.

—

16. සද්දණ්ඩ්‍යවිභවය

807. එකවිධෙන සද්දණ්ඩ්‍යවිභවය: පඤ්ච විඤ්ඤාණං න ගෙහු, අගෙහුකා, ගෙහුච්ඡය්‍යකා, සප්පවයා, සංඛිතා, අරුපා, ලොකියා, සාසවා, සංකෙඤ්ඤාජනියා, ගජ්ඣතියා, ඔසතියා, යොගතියා, නිවරණියා, පරමධර්මා, උපාදානියා, සංකිලෙසිකා, අව්‍යාකතා, භාරමණා, අවෙනස්සිකා, විපාකා, උපාදිනනුපාදානියා, අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, න සවිතකකසවිචාරු, න අවිතකකවිචාරමතතා, අවිතකකඅවිචාරු, න පිතිසහගතා, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බා, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බගෙහුකා, නෙවාචයගාමිනාපචයගාමිනො, නෙව සෙකකා නාසෙකකා, පරිතතා, කාමාවචරු, න රුපාවචරු, න අරුපාවචරු, පරියාපනතා, නො අපරියාපනතා, අනියතා, අනියතානිකා, උපපනතා මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤායසා,¹ අනිච්චා, ජරාභිභූතා.

පඤ්චවිඤ්ඤාණං* උපපනතවිභවකා, උපපනතාරමමණා, පුරෙජාන-විභවකා, පුරෙජානාරමමණා, අජ්ඣතනිකවිභවකා, බාහිරරමමණා, අසමනිතනවිභවකා, අසමනිතනාරමමණා, නානාවිභවකා, නානාරමමණා, න අඤ්ඤමඤ්ඤාස්ස ගොචරවිසයං පච්චනුගොනති, න අසමනතාගාරු උපපජ්ජනති, න අමනසිකාරු උපපජ්ජනති, න අබ්බොධිණ්ණං උපපජ්ජනති, න අපුබ්බං අවරිමං උපපජ්ජනති, න අඤ්ඤමඤ්ඤාස්ස සමනනතරු උපපජ්ජනති.

පඤ්චවිඤ්ඤාණං අනාගොගා. පඤ්චභි විඤ්ඤාණෙහි න කිඤ්චි ධර්මං පටිජානාති අඤ්ඤානු අභිනිපානමතතා. පඤ්චනනං විඤ්ඤාණං සමනනතරුපි න කිඤ්චි ධර්මං පටිවිජානාති. පඤ්චභි විඤ්ඤාණෙහි න කිඤ්චි ඉරියාපථං කපෙපති. පඤ්චනනං විඤ්ඤාණං සමනනතරුපි න කිඤ්චි ඉරියාපථං කපෙපති. පඤ්චභි විඤ්ඤාණෙහි න කායකම්මං න චිචිකම්මං පට්ඨපෙති පඤ්චනනං විඤ්ඤාණං සමනනතරුපි න කායකම්මං න චිචිකම්මං පට්ඨපෙති. පඤ්චභි විඤ්ඤාණෙහි න කුසලා-කුසලං ධර්මං සමාදියති. පඤ්චනනං විඤ්ඤාණං සමනනතරුපි න කුසලාකුසලං ධර්මං සමාදියති. පඤ්චභි විඤ්ඤාණෙහි න සමාපජ්ජති, න වුට්ඨාති. පඤ්චනනං විඤ්ඤාණං සමනනතරුපි න සමාපජ්ජති, න වුට්ඨාති. පඤ්චභි විඤ්ඤාණෙහි න චචති, න උපපජ්ජති. පඤ්චනනං විඤ්ඤාණං සමනනතරුපි න චචති, න උපපජ්ජති. පඤ්චභි විඤ්ඤාණෙහි න සුපති, න පටිබුජ්ඣති, න සුපිනං පස්සති. පඤ්චනනං විඤ්ඤාණං සමනනතරුපි න සුපති, න පටිබුජ්ඣති, න සුපිනං පස්සති. යාථාචක² විභවි විභාවනා පඤ්ඤා.

එවං එකවිධෙන සද්දණ්ඩ්‍යවිභවය.

1. මනොවිඤ්ඤාණෙන විඤ්ඤායසා - සිරිමු. 2. යාථාචකා - සිපාචි.

* උපපනතා මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤායසා අනිච්චා ජරාභිභූතා පඤ්චවිඤ්ඤාණං—අයං ඡෙද්‍ය මරමඡට්ඨසංඛ්‍යායනා පොඤ්ඤා න දිස්සති.

808. ද්විවිධෙන සූත්‍රවිච්ඡේද : ලෝකීයා පඤ්ඤා, ලෝකානුත්තරා පඤ්ඤා කෙනෙවි විඤ්ඤායා පඤ්ඤා, කෙනෙවි න විඤ්ඤායා පඤ්ඤා. සංසාරා පඤ්ඤා, අනාසාරා පඤ්ඤා. ආසව්විප්පය්‍යතා සංසාරා පඤ්ඤා, ආසව්විප්පය්‍යතා අනාසාරා පඤ්ඤා. සංඤ්ඤාජනිතා පඤ්ඤා, අසංඤ්ඤාජනිතා පඤ්ඤා. සංඤ්ඤාජනෙන විප්පය්‍යතා සංඤ්ඤාජනිතා පඤ්ඤා, සංඤ්ඤාජන විප්පය්‍යතා අසංඤ්ඤාජනිතා පඤ්ඤා. ගන්තරිකා පඤ්ඤා, අගන්තරිකා පඤ්ඤා. ගන්තරිකා විප්පය්‍යතා ගන්තරිකා පඤ්ඤා, ගන්තරිකා විප්පය්‍යතා අගන්තරිකා පඤ්ඤා. ඔසනිකා පඤ්ඤා, අනොසනිකා පඤ්ඤා, ඔසවිප්පය්‍යතා ඔසනිකා පඤ්ඤා, ඔසවිප්පය්‍යතා අනොසනිකා පඤ්ඤා. යොගනිකා පඤ්ඤා, අයොගනිකා පඤ්ඤා. යොගවිප්පය්‍යතා යොගනිකා පඤ්ඤා, යොගවිප්පය්‍යතා අයොගනිකා පඤ්ඤා. නිවරණිකා පඤ්ඤා, අනිවරණිකා පඤ්ඤා. නිවරණවිප්පය්‍යතා නිවරණිකා පඤ්ඤා, නිවරණවිප්පය්‍යතා අනිවරණිකා පඤ්ඤා. පරමට්ඨා පඤ්ඤා, අපරමට්ඨා පඤ්ඤා. පරමාසවිප්පය්‍යතා පරමට්ඨා පඤ්ඤා, පරමාසවිප්පය්‍යතා අපරමට්ඨා පඤ්ඤා. උපාදිතා පඤ්ඤා, අනුපාදිතා පඤ්ඤා. උපාදිනිකා පඤ්ඤා, අනුපාදිනිකා පඤ්ඤා. උපාදිනවිප්පය්‍යතා උපාදිනිකා පඤ්ඤා, උපාදිනවිප්පය්‍යතා අනුපාදිනිකා පඤ්ඤා. සංකිලෙස්සිකා පඤ්ඤා, අසංකිලෙස්සිකා පඤ්ඤා. කිලෙසවිප්පය්‍යතා සංකිලෙස්සිකා පඤ්ඤා, කිලෙසවිප්පය්‍යතා අසංකිලෙස්සිකා පඤ්ඤා. සම්මතකා පඤ්ඤා, අසම්මතකා පඤ්ඤා. සම්මතාසවිප්පය්‍යතා පඤ්ඤා, අසම්මතාසවිප්පය්‍යතා පඤ්ඤා. සප්පිතිකා පඤ්ඤා, අප්පිතිකා පඤ්ඤා. පිතිසහගතා පඤ්ඤා, න පිතිසහගතා පඤ්ඤා. සුඛසහගතා පඤ්ඤා, න සුඛසහගතා පඤ්ඤා. උපෙක්ඛාසහගතා පඤ්ඤා, න උපෙක්ඛාසහගතා පඤ්ඤා. කාමාවචරා පඤ්ඤා, න කාමාවචරා පඤ්ඤා. රූපාවචරා පඤ්ඤා, න රූපාවචරා පඤ්ඤා. අරූපාවචරා පඤ්ඤා, න අරූපාවචරා පඤ්ඤා. පරියාපනා පඤ්ඤා, අපරියාපනා පඤ්ඤා. නිශ්ශාන්තිකා පඤ්ඤා, අනිශ්ශාන්තිකා පඤ්ඤා. නිශ්චයා පඤ්ඤා, අනිශ්චයා පඤ්ඤා. සඋත්තරා පඤ්ඤා, අනුත්තරා පඤ්ඤා. අත්ථාපිකා පඤ්ඤා, ථාපිතත්ථා පඤ්ඤා.

එවං ද්විවිධෙන සූත්‍රවිච්ඡේද.

809. ත්‍රිවිධෙන සූත්‍රවිච්ඡේද : විනාශමයා පඤ්ඤා සුඛමයා පඤ්ඤා භාවනාමයා පඤ්ඤා, දුකමයා පඤ්ඤා සීලමයා පඤ්ඤා භාවනාමයා පඤ්ඤා, අධිසීලෙ පඤ්ඤා අධිවිතෙහ පඤ්ඤා අධිපඤ්ඤාය පඤ්ඤා, ආයකොසල්ලං අපායකොසල්ලං උපායකොසල්ලං, විපාකා පඤ්ඤා විපාකධම්මධම්මං පඤ්ඤා නෙව විපාකනවිපාකධම්මධම්මං පඤ්ඤා, උපාදිනනුපාදිනිකා පඤ්ඤා අනුපාදිනනුපාදිනිකා පඤ්ඤා අනුපාදිනනුපාදිනිකා පඤ්ඤා, සම්මතකාසම්මතාසවිප්පය්‍යතා පඤ්ඤා අසම්මතකාසවිප්පය්‍යතා පඤ්ඤා, පිතිසහගතා පඤ්ඤා සුඛසහගතා පඤ්ඤා උපෙක්ඛාසහගතා පඤ්ඤා, ආවයගාමිනී පඤ්ඤා අපවයගාමිනී පඤ්ඤා නෙවාචයගාමි¹ නාපවයගාමිනී පඤ්ඤා, සෙක්ඛා පඤ්ඤා අසෙක්ඛා පඤ්ඤා නෙව සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා පඤ්ඤා, පරිත්තා පඤ්ඤා මහගතා පඤ්ඤා අපමාණා පඤ්ඤා, පරිත්තාරමමණා පඤ්ඤා මහගතාරමමණා පඤ්ඤා අපමාණාරමමණා පඤ්ඤා, මහාරමමණා පඤ්ඤා මහගෙහුකා පඤ්ඤා මහාධිපතිනී පඤ්ඤා, උප්පත්තා පඤ්ඤා අනුප්පත්තා පඤ්ඤා උප්පාදිනී පඤ්ඤා, අනිත්තා පඤ්ඤා අනාගතා පඤ්ඤා පච්චුප්පත්තා පඤ්ඤා, අනිත්තාරමමණා පඤ්ඤා අනාගතාරමමණා පඤ්ඤා පච්චුප්පත්තාරමමණා පඤ්ඤා, අඤ්ඤාතා පඤ්ඤා ඛණ්ඩා පඤ්ඤා අඤ්ඤාතඛණ්ඩා පඤ්ඤා, අඤ්ඤාතාරමමණා පඤ්ඤා ඛණ්ඩාරමමණා පඤ්ඤා අඤ්ඤාතඛණ්ඩාරමමණා පඤ්ඤා.

1. නෙවාචයගාමිනී - සීපාචි, සතා.

සම්පත්තියිවාරො පසුදු අත්ති විපාකා අත්ති විපාකධම්මධම්මො
අත්ති නෙව්විපාකනවිපාකධම්මධම්මො, අත්ති උපාදිනනුපාදනියා.
අත්ති අනුපාදිනනුපාදනියා අත්ති අනුපාදිනනඅනුපාදනියා, අත්ති පිති
සහගතා අත්ති සුඛසහගතා අත්ති උපෙක්ඛාසහගතා, අත්ති ආවයගාමිනී
අත්ති අපවයගාමිනී අත්ති නෙවාචයගාමිනාපවයගාමිනී, අත්ති සෙක්ඛා
අත්ති අසෙක්ඛා අත්ති නෙව්සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා, අත්ති පරිත්තා අත්ති
මහගගතා අත්ති අපපමාණා, අත්ති පරිත්තාරමමණා අත්ති මහගගතාරමමණා
අත්ති අපපමාණාරමමණා, අත්ති මග්ගාරමමණා අත්ති මග්ගසෙතුකා අත්ති
මග්ගාඛිපතිනී, අත්ති උපපන්නා අත්ති අනුපපන්නා අත්ති උපපාදිනී, අත්ති
අනීතා අත්ති අනාගතා අත්ති පච්චුපපන්නා, අත්ති අතීතාරමමණා අත්ති
අනාගතාරමමණා අත්ති පච්චුපපන්නාරමමණා, අත්ති අජ්ඣත්තා අත්ති
බ්බිඤ්ඤා අත්ති අජ්ඣත්තබ්බිඤ්ඤා, අත්ති අජ්ඣත්තාරමමණා අත්ති බ්බිඤ්ඤා-
රමමණා අත්ති අජ්ඣත්තබ්බිඤ්ඤාරමමණා.

අවිනක්කවිචාරමනනා පඤ්ඤා අත්ථි විපාකා, අත්ථි විපාකාධම්මධම්මා,
 අත්ථි නෙව්විපාකනවිපාකාධම්මධම්මා, අත්ථි උපාදිනනුපාදනියා අත්ථි
 අනුපාදිනනුපාදනියා අත්ථි අනුපාදිනනඅනුපාදනියා. අත්ථි ආවයගාමිනී
 අත්ථි අපචයගාමිනී අත්ථි නෙවාචයගාමි නාපචයගාමිනී. අත්ථි සෙකකා
 අත්ථි අසෙකකා අත්ථි නෙව්සෙකකා නාසෙකකා. අත්ථි උපපනනා අත්ථි
 අනුපපනනා අත්ථි උපපාදිනී. අත්ථි අනිනා අත්ථි අනාගතා අත්ථි
 පච්චුපපනනා. අත්ථි අජ්ඣතනා අත්ථි බහිඤ්ඤා අත්ථි අජ්ඣතනබහිඤ්ඤා.

අවිනිකක අවිචාරා පඤ්ඤා අත්ති විපාකා අත්ති විපාකාධම්මධම්මා,
 අත්ති නොවිවිපාකනවිපාකාධම්මධම්මා, අත්ති උපාදිනනුපාදනියා අත්ති
 අනුපාදිනනුපාදනියා අත්ති අනුපාදිතනඅනුපාදනියා, අත්ති පිත්තිසහගතා
 අත්ති සුඛසහගතා අත්ති උපෙක්ඛාසහගතා, අත්ති ආවයගාමිනී අත්ති
 අපවයගාමිනී අත්ති නෙවාචයගාමි නාපවයගාමිනී, අත්ති සෙක්ඛා අත්ති
 අසෙක්ඛා අත්ති නෙව, සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා, අත්ති පරිතතාරම්මණා අත්ති
 මහගගතාරම්මණා අත්ති අපපමාණාරම්මණා, අත්ති මගගාරම්මණා අත්ති
 මගගගෙනුකා අත්ති මගගාධිපතිනී, අත්ති උපපන්නා අත්ති අනුපපන්නා
 අත්ති උපපාදිනී, අත්ති අතීතා අත්ති අනාගතා අත්ති පච්චුපපන්නා, අත්ති
 අතීතාරම්මණා අත්ති අනාගතාරම්මණා අත්ති පච්චුපපන්නාරම්මණා, අත්ති
 අජ්ඣත්තා අත්ති ඛණ්ඩා අත්ති අජ්ඣත්තඛණ්ඩා, අත්ති අජ්ඣත්තාරම්මණා
 අත්ති ඛණ්ඩාරම්මණා අත්ති අජ්ඣත්තඛණ්ඩාරම්මණා.

පිනිසභගතා පඤ්ඤා - පෙ - සුඛසභගතා පඤ්ඤා අත්ති විපාකා අත්ති විපාකධම්මධම්මා, අත්ති නෙවිවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා, අත්ති උපාදිනනුපාදුනිසා අත්ති අනුපාදිනනුපාදුනිසා අත්ති අනුපාදිනන අනුපාදුනිසා, අත්ති සවිතකකසවිවාරා අත්ති අවිතකකවිවාරමනනා අත්ති අවිතකකඅවිවාරා, අත්ති අංචයගාමිනී අත්ති අපචයගාමිනී අත්ති නෙවාචය-ගාමි නාපචයගාමිනී, අත්ති සෙකකා අත්ති අසෙකකා අත්ති නෙවසෙකකා, නාසෙකකා, අත්ති පරිතතා අත්ති මහගගතා අත්ති අපපමාණා, අත්ති

පරිත්‍යාරම්මණං අපච්ඡි මහගගනාරම්මණං අපච්ඡි අපපමාණාරම්මණං, අපච්ඡි මග්ගාරම්මණං අපච්ඡි මග්ගගෙහතුකා අපච්ඡි මග්ගාධිපතිනී, අපච්ඡි උපපන්නා අපච්ඡි අනුපපන්නා අපච්ඡි උපපාදිනී, අපච්ඡි අතීතා අපච්ඡි අනාගතා අපච්ඡි පච්චුපපන්නා, අපච්ඡි අතීතාරම්මණං අපච්ඡි අනාගතාරම්මණං අපච්ඡි පච්චුපපන්නාරම්මණං, අපච්ඡි අජ්ඣත්තා අපච්ඡි ඛණ්ඩා අපච්ඡි අජ්ඣත්තඛණ්ඩා, අපච්ඡි අජ්ඣත්තාරම්මණං අපච්ඡි ඛණ්ඩාරම්මණං අපච්ඡි අජ්ඣත්තඛණ්ඩාරම්මණං.

උපෙක්ඛාසහගතා පඤ්ඤා අපච්ඡි විපාකා අපච්ඡි විපාකධම්මධම්මා, අපච්ඡි නෙවිවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා. අපච්ඡි උපාදිනනුපාදනියා අපච්ඡි අනුපාදිනනුපාදනියා අපච්ඡි අනුපාදිනනඅනුපාදනියා, අපච්ඡි ආවයගාමිනී අපච්ඡි අපවයගාමිනී අපච්ඡි නෙවාචයගාමිනාපවයගාමිනී, අපච්ඡි සෙක්ඛා අපච්ඡි අසෙක්ඛා අපච්ඡි නෙවසෙක්ඛා නාසෙක්ඛා, අපච්ඡි පරිත්‍යාරම්මණං අපච්ඡි මහගගනා අපච්ඡි අපපමාණං, අපච්ඡි පරිත්‍යාරම්මණං අපච්ඡි මහගගනාරම්මණං අපච්ඡි අපපමාණාරම්මණං, අපච්ඡි මග්ගාරම්මණං අපච්ඡි මග්ගගෙහතුකා අපච්ඡි මග්ගාධිපතිනී, අපච්ඡි උපපන්නා අපච්ඡි අනුපපන්නා අපච්ඡි උපපාදිනී, අපච්ඡි අතීතා අපච්ඡි අනාගතා අපච්ඡි පච්චුපපන්නා, අපච්ඡි අතීතාරම්මණං අපච්ඡි අනාගතාරම්මණං අපච්ඡි පච්චුපපන්නාරම්මණං, අපච්ඡි අජ්ඣත්තා අපච්ඡි ඛණ්ඩා අපච්ඡි අජ්ඣත්තඛණ්ඩා, අපච්ඡි අජ්ඣත්තාරම්මණං අපච්ඡි ඛණ්ඩාරම්මණං අපච්ඡි අජ්ඣත්තඛණ්ඩාරම්මණං.

එවං නිව්ඛෙධන සූත්‍රවච්ඡු.

810. චතුර්විධෙධන සූත්‍රවච්ඡු : කමමස්සකතං සූත්‍රං¹ සච්චානු-
ලොමිකං සූත්‍රං මග්ගසමඛිතිස්ස සූත්‍රං ඵලසමඛිතිස්ස සූත්‍රං, දුක්ඛ
සූත්‍රං දුක්ඛසමුදයෙ සූත්‍රං දුක්ඛනිරෝධෙ සූත්‍රං දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා
පටිපදාය සූත්‍රං. කාමාවචරා පඤ්ඤා රූපාවචරා පඤ්ඤා අරූපාවචරා
පඤ්ඤා අපරිඥාපන්නා පඤ්ඤා. ඛම්මෙ සූත්‍රං අනුගෙ සූත්‍රං පරිචේද්දෙ²
සූත්‍රං සමමුතියසූත්‍රං.³ අපච්ඡි පඤ්ඤා ආවයාය නො අපවයාය අපච්ඡි
පඤ්ඤා අපවයාය නො ආවයාය, අපච්ඡි පඤ්ඤා ආවයාය වෙව අපවයාය ව,
අපච්ඡි පඤ්ඤා නෙවාචයාය නො අපවයාය. අපච්ඡි පඤ්ඤා නිබ්බදාය
නො පටිච්චෙධාය, අපච්ඡි පඤ්ඤා පටිච්චෙධාය නො නිබ්බදාය, අපච්ඡි පඤ්ඤා
නිබ්බදාය වෙව පටිච්චෙධාය ව, අපච්ඡි පඤ්ඤා නෙව නිබ්බදාය නො
පටිච්චෙධාය. ගානභාගිනී පඤ්ඤා, සිතිභාගිනී පඤ්ඤා, විසේසභාගිනී
පඤ්ඤා, නිබ්බෙධභාගිනී පඤ්ඤා.

1. කමමස්සකතසූත්‍රං - සිරිමු, මජ්ඣිමං.

2. පරිචේද්දෙසූත්‍රං - සිරිමු, සංයා, පරිචේද - මජ්ඣිමං.

3. සමමුතියසූත්‍රං - සංචි.

විභක්තියා පටිසම්භිදා, විභක්තියා පටිපදා, විභක්තියා ආරම්භණාති,
ඡරාමරණේ සද්ධර්මං ඡරාමරණසම්මුදයේ සද්ධර්මං ඡරාමරණනිරෝධේ
සද්ධර්මං ඡරාමරණනිරෝධගාමිනියා පටිපදා සද්ධර්මං. ජාතියා සද්ධර්මං
-පෙ- භවේ සද්ධර්මං -පෙ- උපාදානේ සද්ධර්මං -පෙ- තණ්හාය සද්ධර්මං
-පෙ- වේදනාය සද්ධර්මං -පෙ- එසෙසා සද්ධර්මං -පෙ- සම්මාදානේ
සද්ධර්මං -පෙ- නාමරූපේ සද්ධර්මං -පෙ- විසුද්ධිසංකල්පනේ සද්ධර්මං -පෙ-
සංකල්පනේ සද්ධර්මං සංකල්පනසම්මුදයේ සද්ධර්මං සංකල්පනනිරෝධේ සද්ධර්මං
සංකල්පනනිරෝධගාමිනියා පටිපදා සද්ධර්මං.

එවං වතුබ්බිධෙන සද්ධර්මවත්තු.

811. පඤ්චවිධෙන සද්ධර්මවත්තු : පඤ්චවිධිකො සම්මාසමාධි, පඤ්ච
සද්ධර්මකො සම්මාසමාධි, එවං පඤ්චවිධෙන සද්ධර්මවත්තු.

812. ඡර්මවිධෙන සද්ධර්මවත්තු : ඡර්ම අභිසංකල්පන පඤ්ඤා, එවං
ඡර්මවිධෙන සද්ධර්මවත්තු.

813. සත්තවිධෙන සද්ධර්මවත්තු : සත්තසත්තති සද්ධර්මවත්තුති, එවං
සත්තවිධෙන සද්ධර්මවත්තු.

814. අට්ඨවිධෙන සද්ධර්මවත්තු : වතුසු මග්ගෙසු වතුසු එලෙසු පඤ්ඤා,
එවං අට්ඨවිධෙන සද්ධර්මවත්තු.

815. නවවිධෙන සද්ධර්මවත්තු : නවසු අනුප්පබ්බිසාරසමාපත්තිසු
පඤ්ඤා, එවං නවවිධෙන සද්ධර්මවත්තු.

816. දසවිධෙන සද්ධර්මවත්තු : දස තථාගතස්ස තථාගතබලාති : යෙහි
බලෙහි සම්මානාගතො තථාගතො ආසංගං ධානං පටිජානාති. පටිසාසු
සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පව්තෙතති, කතමාති දස : ඉධ තථාගතො
ධානසුඛා ධානසො අට්ඨානසුඛා අට්ඨානතො යථාභූතං පජානාති, යමි
තථාගතො ධානසුඛා ධානතො අට්ඨානසුඛා අට්ඨානතො යථාභූතං
පජානාති, ඉදමි තථාගතස්ස තථාගතබලං ගොති, යං බලං ආගමි
තථාගතො ආසංගං ධානං පටිජානාති පටිසාසු සීහනාදං නදති,
බ්‍රහ්මචක්කං පව්තෙතති.

පුනචපරං තථාගතො අනිත්තාගතපච්චුප්පන්නානං කම්මසමා-
දානානං ධානසො ගෙතුසො විපාකං යථාභූතං පජානාති, යමි
තථාගතො අනිත්තාගතපච්චුප්පන්නානං කම්මසමාදානානං ධානසො
ගෙතුසො විපාකං යථාභූතං පජානාති, ඉදමි තථාගතස්ස තථාගත
බලං ගොති, යං බලං ආගමි තථාගතො ආසංගං ධානං පටිජානාති,
පටිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පව්තෙතති.

පුනචපරං තථාගතො සබ්බස්මාගමිතිං පටිපදං යථාභූතං පජානාති
යමි තථාගතො සබ්බස්මාගමිතිං පටිපදං යථාභූතං පජානාති ඉදමි
තථාගතස්ස තථාගතබලං ගොති, යං බලං ආගමි තථාගතො
ආසංගං ධානං පටිජානාති, පටිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං
පව්තෙතති.

පුනච්ඡරං තථාගතො අනෙකධාතු නානාධාතු ලොකං යථාභූතං පජානාති, යම්පි තථාගතො අනෙකධාතු නානාධාතු ලොකං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගමි තථාගතො ආසනං ධානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පව්තෙතති.

පුනච්ඡරං තථාගතො සත්තානං නානාධිමුත්තිකතං යථාභූතං පජානාති, යම්පි තථාගතො සත්තානං නානාධිමුත්තිකතං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගමි තථාගතො ආසනං ධානං පජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පව්තෙතති.

පුනච්ඡරං තථාගතො පරස්සත්තානං, පරපුග්ගලානං ඉන්ද්‍රිය පරෙපරිසත්තං යථාභූතං පජානාති, යම්පි තථාගතො පරස්සත්තානං පරපුග්ගලානං ඉන්ද්‍රියපරෙපරිසත්තං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගමි තථාගතො ආසනං ධානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පව්තෙතති.

පුනච්ඡරං තථාගතො ක්කානවිමොක්ඛසමාධිසමාපත්තීනං සංකිලෙසං චොදනං වුට්ඨානං යථාභූතං පජානාති, යම්පි තථාගතො ක්කානවිමොක්ඛසමාධිසමාපත්තීනං සංකිලෙසං චොදනං වුට්ඨානං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගමි තථාගතො ආසනං ධානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පව්තෙතති.

පුනච්ඡරං තථාගතො පුබ්බෙතිවාසානුස්සතිං යථාභූතං පජානාති, යම්පි තථාගතො පුබ්බෙතිවාසානුස්සතිං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගමි තථාගතො ආසනං ධානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පව්තෙතති.

පුනච්ඡරං තථාගතො සත්තානං චුතුපපාතං යථාභූතං පජානාති, යම්පි තථාගතො සත්තානං චුතුපපාතං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගමි තථාගතො ආසනං ධානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පව්තෙතති.

පුනච්ඡරං තථාගතො ආසවානං බයං යථාභූතං පජානාති, යම්පි තථාගතො ආසවානං බයං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගමි තථාගතො ආසනං ධානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පව්තෙතති. ඉමානි දස තථාගතස්ස තථාගතබලානි, සෙති බලෙති සමන්තාගතො තථාගතො ආසනං ධානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පව්තෙතති.

එවං දසවිධෙන ඤාණවස්සු.

මානිකා

817. පඤ්ච විඤ්ඤාණං¹ න හෙතුමෙව, අහෙතුකමෙව, හෙතු විපපසුත්තමෙව, සපපවට්ඨයමෙව, සබ්බතමෙව, අරූපමෙව, ලොකියමෙව, සාසවමෙව, සංයොජනියමෙව, ගන්තීයමෙව, ඔසනීයමෙව, යොග- නීයමෙව, නිවරණීයමෙව, පරමධ්මමෙව, උපාදානියමෙව, සංකිලෙසික- මෙව, අව්‍යාකතමෙව, සාරමමණමෙව, අවේනසිකමෙව, විපාකමෙව, උපාදිනනුපාදානියමෙව, අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකමෙව, න සවිතකක සවිචාරමෙව, න අවිතකකවිචාරමත්තමෙව, අවිතකකඅවිචාරමෙව, න පිතිසහගතමෙව, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බමෙව, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකමෙව, නෙව ආචයගාමී න අපචයගාමීමෙව, නෙවසෙකකිනාසෙකකිමෙව, පරිත්තමෙව, කාමා- වචරමෙව, න රූපාවචරමෙව, න අරූපාවචරමෙව, පරියාපන්නමෙව, නො අපරියාපන්නමෙව, අනියතමෙව, අනියානිකමෙව, උප්පන්නං, මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤායාමෙව, අනිට්ඨමෙව, ජරහිභූතමෙව.

පඤ්චවිඤ්ඤාණං උපපන්නවිඤ්ඤා උපපන්නාරම්මණානි : උපපන්නසම්ම
විඤ්ඤානං උපපන්න ආරම්මණෙ උපපජ්ජනති. පුරෙජානවිඤ්ඤා පුරෙ-
ජානාරම්මණානි : පුරෙජානසම්ම විඤ්ඤානං පුරෙජානෙ ආරම්මණෙ
උපපජ්ජනති. අජ්ඣතනිකවිඤ්ඤා බාහිරාරම්මණානි : පඤ්චනතං විඤ්ඤා-
ණානං විඤ්ඤා අජ්ඣතනිකා, ආරම්මණා බාහිරා. අසම්මන්තවිඤ්ඤා
අසම්මන්තාරම්මණානි : අසම්මන්තසම්ම විඤ්ඤානං අසම්මන්තෙ ආරම්මණෙ
උපපජ්ජනති. නානාවිඤ්ඤා නානාරම්මණානි : අඤ්ඤං චක්ඛුවිඤ්ඤාණසං
විඤ්ඤා ව² ආරම්මණං ච, අඤ්ඤං සොඤ්ඤා විඤ්ඤාණසං විඤ්ඤා ව² ආරම්මණං ච,
අඤ්ඤං ඝානවිඤ්ඤාණසං විඤ්ඤා ව ආරම්මණං ච, අඤ්ඤං ජීවහාවිඤ්ඤාණසං
විඤ්ඤා ව² ආරම්මණං ච, අඤ්ඤං කායවිඤ්ඤාණසං විඤ්ඤා ව ආරම්මණං ච,
න අඤ්ඤාමඤ්ඤාසං ගොචරවිසයං පච්චන්තහොතීති : චක්ඛුවිඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයං සොඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති, සොඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයමපි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයං ඝානවිඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති, ඝානවිඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයමපි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයං ජීවහාවිඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති, ජීවහාවිඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයමපි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයං කායවිඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති, කායවිඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයමපි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති. සොඤ්ඤාණසං
-පෙ- ඝානවිඤ්ඤාණසං -පෙ- ජීවහාවිඤ්ඤාණසං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයමපි කායවිඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති, කායවිඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයං සොඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති, සොඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයමපි කායවිඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති. කායවිඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයං ඝානවිඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති, ඝානවිඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයමපි කායවිඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති. කායවිඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයං ජීවහාවිඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති, ජීවහාවිඤ්ඤාණසං
ගොචරවිසයමපි කායවිඤ්ඤාණං න පච්චන්තහොති. න අසම්මන්තාරා,
උපපජ්ජනතීති : සමන්තාගරනසං උපපජ්ජනති. න අමනසිකාරා
උපපජ්ජනතීති : මනසිකරුනසං උපපජ්ජනති. න අබ්බොධිණ්ණා
උපපජ්ජනතීති : න පටිපාටියා උපපජ්ජනති. න අපුබ්බං අවර්ගං
උපපජ්ජනතීති : න එකකමණෙ උපපජ්ජනති.

1. පාසැල් විකසනය - සිපාලි.

2. වර්ධ. ව - සිපැව.

න අසුසුමසුසුසු සමනනාරු උපපජ්ජති : චක්ඛුච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරු සොඛච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති, සොඛච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරුපි චක්ඛුච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති. චක්ඛුච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරු සාඛච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති, සාඛච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරුපි චක්ඛුච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති. චක්ඛුච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරු ජ්ඣාච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති, ජ්ඣාච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරුපි චක්ඛුච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති. චක්ඛුච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරු කායච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති, කායච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරුපි චක්ඛුච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති. සොඛච්ඡාදසුසු -පෙ- සාඛච්ඡාදසුසු -පෙ- ජ්ඣාච්ඡාදසුසු -පෙ- කායච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරු චක්ඛුච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති, චක්ඛුච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරුපි කායච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති. කායච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරු සොඛච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති, සොඛච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරුපි කායච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති. කායච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරු සාඛච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති, සාඛච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරුපි කායච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති. කායච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරු ජ්ඣාච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති, ජ්ඣාච්ඡාදසුසු උපනතසමනනාරුපි කායච්ඡාදසුසු න උපපජ්ජති.

පඤ්ච ච්ඡාදසුසු¹ අනාභොගාති : පඤ්චනාං ච්ඡාදසුසුනාං නච්චි ආචජ්ජනා වා අභොගො වා සමනනාරු වා මනසිකාරො වා. පඤ්චචි ච්ඡාදසුසුනෙති න කඤ්චි² ධම්මං පටිච්ඡානාති : පඤ්චචි ච්ඡාදසුසුනෙති න කඤ්චි ධම්මං පටිච්ඡානාති. අසුසුභු අභිනිපානමනනාති : අසුසුභු ආපානමනනා. පඤ්චනාං ච්ඡාදසුසුනාං සමනනාරුපි න කඤ්චි² ධම්මං පටිච්ඡානාති : පඤ්චනාං ච්ඡාදසුසුනාං සමනනාරු මනො-ධාතුයාපි න කඤ්චි ධම්මං පටිච්ඡානාති. පඤ්චචි ච්ඡාදසුසුනෙති න කඤ්චි ඉරියාපථං කපෙපති : පඤ්චචි ච්ඡාදසුසුනෙති න කඤ්චි ඉරියාපථං කපෙපති ගමනං වා රානං වා නිසජ්ජං වා සෙය්‍යං වා. පඤ්චනාං ච්ඡාදසුසුනාං සමනනාරුපි න කඤ්චි ඉරියාපථං කපෙපති : පඤ්චනාං ච්ඡාදසුසුනාං සමනනාරු මනොධාතුයාපි න කඤ්චි ඉරියාපථං කපෙපති ගමනං වා රානං වා නිසජ්ජං වා සෙය්‍යං වා. පඤ්චචි ච්ඡාදසුසුනෙති න කායකම්මං න ච්චිකම්මං පට්ඨපෙති : පඤ්චචි ච්ඡාදසුසුනෙති න කායකම්මං ච්චිකම්මං පට්ඨපෙති : පඤ්චනාං ච්ඡාදසුසුනාං සමනනාරුපි න කායකම්මං න ච්චිකම්මං පට්ඨපෙති : පඤ්චනාං ච්ඡාදසුසුනාං සමනනාරු මනොධාතුයාපි න කායකම්මං න ච්චිකම්මං පට්ඨපෙති. පඤ්චචි ච්ඡාදසුසුනෙති න කුසලාකුසලං ධම්මං සමාදියති : පඤ්චචි ච්ඡාදසුසුනෙති න කුසලාකුසලං ධම්මං සමාදියති. පඤ්චනාං ච්ඡාදසුසුනාං සමනනාරුපි න කුසලාකුසලං ධම්මං සමාදියති : පඤ්චනාං ච්ඡාදසුසුනාං සමනනාරු මනොධාතුයාපි න කුසලාකුසලං ධම්මං සමාදියති.

පඤ්චචි ච්ඡාදසුසුනෙති න සමාපජ්ජති න උට්ඨාති : පඤ්චචි ච්ඡාදසුසුනෙති න සමාපජ්ජති න උට්ඨාති.

පඤ්චනාං ච්ඡාදසුසුනාං සමනනාරුපි න සමාපජ්ජති න උට්ඨාති : පඤ්චනාං ච්ඡාදසුසුනාං සමනනාරු මනොධාතුයාපි න සමාපජ්ජති න උට්ඨාති.

1. ච්ඡාදසුසු - සිපාචි.

2. කඤ්චි - සිරිමු, සිපාචි

පඤ්චගි විඤ්ඤාණෙහි න චචති න උපපජ්ජති : පඤ්චගි විඤ්ඤාණෙහි න චචති න උපපජ්ජති. පඤ්චනනං විඤ්ඤාණානං සමනනනරාපි න චචති න උපපජ්ජති : පඤ්චනනං විඤ්ඤාණානං සමනනනරා මනොධාතුයාපි න චචති න උපපජ්ජති.

පඤ්චගි විඤ්ඤාණෙහි න සුපති න පටිබුජ්ඣති න සුපිනං පසාති : පඤ්චගි විඤ්ඤාණෙහි න සුපති න පටිබුජ්ඣති න සුපිනං පසාති.

පඤ්චනනං විඤ්ඤාණානං සමනනනරාපි න සුපති න පටිබුජ්ඣති : න සුපිනං පසාති : පඤ්චනනං විඤ්ඤාණානං සමනනනරා මනොධාතුයාපි න සුපති න පටිබුජ්ඣති න සුපිනං පසාති. එවං යාථාචකච්ඡුචිභාවනා පඤ්ඤා.

එවං එකවිධෙන ඤාණච්ඡු.

එකකං.

818. තිස්ස භූමිස්ස කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා ලොකීයා පඤ්ඤා, චතුස්ස මග්ගෙස්ස චතුස්ස එලෙස්ස පඤ්ඤා ලොකුතතරා පඤ්ඤා.

සබ්බාව පඤ්ඤා කෙනචි විඤ්ඤායා, කෙනචි න විඤ්ඤායා.

තිස්ස භූමිස්ස කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා සාසවා පඤ්ඤා, චතුස්ස මග්ගෙස්ස චතුස්ස එලෙස්ස පඤ්ඤා අනාසවා පඤ්ඤා.

තිස්ස භූමිස්ස කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා ආසවවිපපය්‍යතනා සාසවා පඤ්ඤා, චතුස්ස මග්ගෙස්ස චතුස්ස එලෙස්ස පඤ්ඤා ආසවවිපපය්‍යතනා අනාසවා පඤ්ඤා.

තිස්ස භූමිස්ස කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා සංයෝජනීයා පඤ්ඤා, චතුස්ස මග්ගෙස්ස චතුස්ස එලෙස්ස පඤ්ඤා අසංයෝජනීයා පඤ්ඤා.

තිස්ස භූමිස්ස කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා සංයෝජනවිපපය්‍යතනා සංයෝජනීයා පඤ්ඤා, චතුස්ස මග්ගෙස්ස චතුස්ස එලෙස්ස පඤ්ඤා සංයෝජන විපපය්‍යතනා අසංයෝජනීයා පඤ්ඤා.

තිස්ස භූමිස්ස කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා ගජ්ඣතීයා පඤ්ඤා, චතුස්ස මග්ගෙස්ස චතුස්ස එලෙස්ස පඤ්ඤා අගජ්ඣතීයා පඤ්ඤා.

තිස්ස භූමිස්ස කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා ගජ්ඣවිපපය්‍යතනා ගජ්ඣතීයා පඤ්ඤා, චතුස්ස මග්ගෙස්ස චතුස්ස එලෙස්ස පඤ්ඤා ගජ්ඣවිපපය්‍යතනා අගජ්ඣතීයා පඤ්ඤා.

තිස්ස භූමිස්ස කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා ඔසනීයා පඤ්ඤා, චතුස්ස මග්ගෙස්ස චතුස්ස එලෙස්ස පඤ්ඤා අනොසනීයා පඤ්ඤා.

තිස්ස භූමිස්ස කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා ඔසවිපපය්‍යතනා ඔසනීයා පඤ්ඤා, චතුස්ස මග්ගෙස්ස චතුස්ස එලෙස්ස පඤ්ඤා ඔසවිපපය්‍යතනා අනොසනීයා පඤ්ඤා.

තිස්ස භූමිස්ස කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා යොගනීයා පඤ්ඤා, චතුස්ස මග්ගෙස්ස චතුස්ස එලෙස්ස පඤ්ඤා අයොගනීයා පඤ්ඤා.

නිසු භූමිසු කුසලාච්ඡාකතෙ පඤ්ඤා යොගවිපප්පන්නා යොගනීයා පඤ්ඤා, චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා යොගවිපප්පන්නා අයොගනීයා පඤ්ඤා.

නිසු භූමිසු කුසලාච්ඡාකතෙ පඤ්ඤා නිවරණීයා පඤ්ඤා, චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අනිවරණීයා පඤ්ඤා.

නිසු භූමිසු කුසලාච්ඡාකතෙ පඤ්ඤා නිවරණවිපප්පන්නා නිවරණීයා පඤ්ඤා, චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා නිවරණවිපප්පන්නා අනිවරණීයා පඤ්ඤා.

නිසු භූමිසු කුසලාච්ඡාකතෙ පඤ්ඤා පරුමධිං පඤ්ඤා, චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අපරුමධිං පඤ්ඤා.

නිසු භූමිසු කුසලාච්ඡාකතෙ පඤ්ඤා පරාමාසවිපප්පන්නා පරුමධිං පඤ්ඤා, චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා පරාමාසවිපප්පන්නා අපරුමධිං පඤ්ඤා.

නිසු භූමිසු විපාකෙ පඤ්ඤා උපාදින්නා පඤ්ඤා, නිසු භූමිසු කුසලෙ නිසු භූමිසු කිරියාච්ඡාකතෙ චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අනුපාදින්නා පඤ්ඤා.

නිසු භූමිසු කුසලාච්ඡාකතෙ පඤ්ඤා උපාද්‍යනීයා පඤ්ඤා, චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අනුපාද්‍යනීයා පඤ්ඤා.

නිසු භූමිසු කුසලාච්ඡාකතෙ පඤ්ඤා උපාද්‍යනවිපප්පන්නා උපාද්‍යනීයා පඤ්ඤා, චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා උපාද්‍යනවිපප්පන්නා අනුපාද්‍යනීයා පඤ්ඤා.

නිසු භූමිසු කුසලාච්ඡාකතෙ පඤ්ඤා සංකිලෙසිකා පඤ්ඤා, චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අසංකිලෙසිකා පඤ්ඤා.

නිසු භූමිසු කුසලාච්ඡාකතෙ පඤ්ඤා කිලෙසවිපප්පන්නා සංකිලෙසිකා පඤ්ඤා, චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා කිලෙසවිපප්පන්නා අසංකිලෙසිකා පඤ්ඤා.

විතකකතමප්පන්නා පඤ්ඤා සවිතකකා පඤ්ඤා, විතකකවිපප්පන්නා පඤ්ඤා අවිතකකා පඤ්ඤා.

විචාරතමප්පන්නා පඤ්ඤා සවිචාරා පඤ්ඤා, විචාරවිපප්පන්නා පඤ්ඤා අවිචාරා පඤ්ඤා.

පිතිතමප්පන්නා පඤ්ඤා සපපිතිකා පඤ්ඤා, පිතිවිපප්පන්නා පඤ්ඤා අපපිතිකා පඤ්ඤා.

පිතිතමප්පන්නා පඤ්ඤා පිතිතහගතා පඤ්ඤා, පිතිවිපප්පන්නා පඤ්ඤා න පිතිතහගතා පඤ්ඤා.

සුඛතමප්පන්නා පඤ්ඤා සුඛතහගතා පඤ්ඤා, සුඛවිපප්පන්නා පඤ්ඤා න සුඛතහගතා පඤ්ඤා.

උපෙක්ඛාතමප්පන්නා පඤ්ඤා උපෙක්ඛා සහගතා පඤ්ඤා, උපෙක්ඛා විපප්පන්නා පඤ්ඤා න උපෙක්ඛා සහගතා පඤ්ඤා.

කාමාවච්චරකුසලාච්ඡාකතෙ පඤ්ඤා කාමාවච්චර පඤ්ඤා, රූපාවච්චර පඤ්ඤා අරූපාවච්චර පඤ්ඤා අපරිඥාපනතා පඤ්ඤා න කාමාවච්චර පඤ්ඤා.

රූපාවච්චරකුසලාච්ඡාකතෙ පඤ්ඤා රූපාවච්චර පඤ්ඤා, කාමාවච්චර පඤ්ඤා අරූපාවච්චර පඤ්ඤා අපරිඥාපනතා පඤ්ඤා න රූපාවච්චර පඤ්ඤා.

අරුපාවචරකුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා අරුපාවචර පඤ්ඤා, කාමාවචර පඤ්ඤා රුපාවචර පඤ්ඤා අපරියාපනතා පඤ්ඤා න අරුපාවචර පඤ්ඤා.

තීක්‍ෂ්ණ භූමීක්‍ෂ්ණ කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා පරියාපනතා පඤ්ඤා, චතුක්‍ෂ්ණ මග්ගෙක්‍ෂ්ණ චතුක්‍ෂ්ණ ඵලෙක්‍ෂ්ණ පඤ්ඤා අපරියාපනතා පඤ්ඤා.

චතුක්‍ෂ්ණ මග්ගෙක්‍ෂ්ණ පඤ්ඤා නියයානිකා පඤ්ඤා, තීක්‍ෂ්ණ භූමීක්‍ෂ්ණ කුසලෙ චතුක්‍ෂ්ණ භූමීක්‍ෂ්ණ විපාකෙ තීක්‍ෂ්ණ භූමීක්‍ෂ්ණ කිරියාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා අනියයානිකා පඤ්ඤා.

චතුක්‍ෂ්ණ මග්ගෙක්‍ෂ්ණ පඤ්ඤා නියතා පඤ්ඤා, තීක්‍ෂ්ණ භූමීක්‍ෂ්ණ කුසලෙ චතුක්‍ෂ්ණ භූමීක්‍ෂ්ණ විපාකෙ තීක්‍ෂ්ණ භූමීක්‍ෂ්ණ කිරියාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා අනියතා පඤ්ඤා.

තීක්‍ෂ්ණ භූමීක්‍ෂ්ණ කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා සඋත්තරා පඤ්ඤා, චතුක්‍ෂ්ණ මග්ගෙක්‍ෂ්ණ චතුක්‍ෂ්ණ ඵලෙක්‍ෂ්ණ පඤ්ඤා අනුත්තරා පඤ්ඤා.

තත්ථ කතමා අත්ථජාපිකා පඤ්ඤා : චතුක්‍ෂ්ණ භූමීක්‍ෂ්ණ කුසලෙ අරහතො අභිඤ්ඤාං උපපාදෙනාසස්ස සමාපනතිං උපපාදෙනාසස්ස කිරියාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා අත්ථජාපිකා පඤ්ඤා, චතුක්‍ෂ්ණ භූමීක්‍ෂ්ණ විපාකෙ අරහතො උපපන්නාය අභිඤ්ඤාය උපපන්නාය සමාපනතියා කිරියාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා ජාපිතත්ථා පඤ්ඤා.

ඵලං දුට්ඨධෙන ඤාණවත්ථු.

දුකං.

819. තත්ථ කතමා විනාශමයා පඤ්ඤා : යොගවිභිතෙක්‍ෂ්ණ වා කම්මායතනෙක්‍ෂ්ණ යොගවිභිතෙක්‍ෂ්ණ වා සිප්පායතනෙක්‍ෂ්ණ යොගවිභිතෙක්‍ෂ්ණ වා විජ්ජාධර්මානෙක්‍ෂ්ණ කම්මසුඝකතං වා සච්චානුලොමිකං වා රුපං අනිච්චනති වා වෙදනා අනිච්චනති වා සඤ්ඤා අනිච්චනති වා සංඛාරා අනිච්චනති වා විඤ්ඤාණං අනිච්චනති වා යං ඵවරුපිං අනුලොමිකං ඛනතිං දිට්ඨිං රුපිං මුතීං¹ පෙකං ධම්මනිජ්ඣානකකතතිං පරතො අසුඤ්ඤා පටිලහති, අයං චූළවති විනාශමයා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා සුතමයා පඤ්ඤා යොගවිභිතෙක්‍ෂ්ණ වා කම්මායතනෙක්‍ෂ්ණ යොගවිභිතෙක්‍ෂ්ණ වා සිප්පායතනෙක්‍ෂ්ණ යොගවිභිතෙක්‍ෂ්ණ වා විජ්ජාධර්මානෙක්‍ෂ්ණ කම්මසුඝකතං වා සච්චානුලොමිකං වා රුපං අනිච්චනති වා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- සංඛාරා -පෙ- විඤ්ඤාණං අනිච්චනති වා යං ඵවරුපිං අනුලොමිකං ඛනතිං දිට්ඨිං රුපිං මුතීං පෙකං ධම්මනිජ්ඣානකකතතිං පරතො සුඤ්ඤා පටිලහති, අයං චූළවති සුතමයා පඤ්ඤා. සංඛාරාපි සමාපනාසස්ස පඤ්ඤා භාවනාමයා පඤ්ඤා.

තත්ථ කතමා දුනමයා පඤ්ඤා : දුනං ආරබ්භ දුනාධිගච්ඡ යා උපපජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං චූළවති දුනමයා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා සීලමයා පඤ්ඤා : සීලං ආරබ්භ සීලාධිගච්ඡ යා උපපජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං චූළවති සීලමයා පඤ්ඤා. සංඛාරාපි සමාපනාසස්ස පඤ්ඤා භාවනාමයා පඤ්ඤා.

1. මුද්දිං - සිරිමු, මජ්ඣිම.

තත්ථ කතමං අභිසිලෙ පඤ්ඤා : පාතිමොක්ඛසංවරසංවුත්ථානං² යා උපපජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති අභිසිලෙ පඤ්ඤා.

තත්ථ කතමං අභිවිතෙත පඤ්ඤා : රූපාවචරාරූපාවචරසමාපතතිං සමාපජ්ජනානං යා උපපජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති අභිවිතෙත පඤ්ඤා.

තත්ථ කතමං අභිපඤ්ඤාය පඤ්ඤා : චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා, අයං වුච්චති අභිපඤ්ඤාය පඤ්ඤා.

තත්ථ කතමං ආයතොසලං : ඉමෙ ධම්මෙ මනසිකරොතො අනුප්පන්නා චෙව අකුසලා ධම්මා න උපපජ්ජන්ති. උප්පන්නා ච අකුසලා ධම්මා පභීයන්ති, ඉමෙ චා පනිමෙ ධම්මෙ මනසිකරොතො අනුප්පන්නා චෙව කුසලා ධම්මා උපපජ්ජන්ති, උප්පන්නා ච කුසලා ධම්මා භියොසා-භාවාය චෙටුලාය භාවනාය පාරිසුරියා සංවිත්තන්ති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති ආයතොසලං.

තත්ථ කතමං අපායතොසලං : ඉමෙ ධම්මෙ මනසිකරොතො අනුප්පන්නා චෙව කුසලා ධම්මා න උපපජ්ජන්ති, උප්පන්නා ච කුසලා ධම්මා නිරුජ්ඣන්ති ඉමෙ චා පනිමෙ ධම්මෙ මනසිකරොතො අනුප්පන්නා චෙව අකුසලා ධම්මා උපපජ්ජන්ති උප්පන්නා ච අකුසලා ධම්මා භියොසාභාවාය චෙටුලාය සංවිත්තන්ති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති අපායතොසලං.

සබ්බාපි තත්‍රූපායා පඤ්ඤා උපායතොසලං.

චතුසු භූමිසු විපාකෙ පඤ්ඤා විපාකා පඤ්ඤා, චතුසු භූමිසු කුසලෙ පඤ්ඤා විපාකධම්මධම්මා පඤ්ඤා, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා නෙව විපාකනවිපාකධම්මධම්මා පඤ්ඤා.

තිසු භූමිසු විපාකෙ පඤ්ඤා උපාදිනනුපාදනියා පඤ්ඤා, තිසු භූමිසු කුසලෙ තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා අනුපාදිනනුපාදනියා පඤ්ඤා, චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අනුපාදිනනුපාදනියා පඤ්ඤා.

විතකකවිචාරසම්පයුත්තා පඤ්ඤා සවිතකකසවිචාර පඤ්ඤා, විතකක විපසයුත්තා විචාරසම්පයුත්තා පඤ්ඤා අවිතකකවිචාරමත්තා පඤ්ඤා, විතකකවිචාරවිපසයුත්තා පඤ්ඤා අවිතකකඅවිචාර පඤ්ඤා.

පිතිසම්පයුත්තා පඤ්ඤා පිතිසහගතා පඤ්ඤා, සුඛසම්පයුත්තා පඤ්ඤා සුඛසහගතා පඤ්ඤා, උපෙක්ඛාසම්පයුත්තා පඤ්ඤා උපෙක්ඛාසහගතා පඤ්ඤා.

තිසු භූමිසු කුසලෙ පඤ්ඤා ආචයගාමිනී පඤ්ඤා, චතුසු මග්ගෙසු පඤ්ඤා අපචයගාමිනී පඤ්ඤා, චතුසු භූමිසු විපාකෙ තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා නෙව ආචයගාමිනිපචයගාමිනී පඤ්ඤා.

චතුසු මග්ගෙසු තිසු ඵලෙසු පඤ්ඤා සෙක්ඛා පඤ්ඤා, උපරිට්ඨිමා අරහත්තඵලෙ පඤ්ඤා අසෙක්ඛා පඤ්ඤා, තිසු භූමිසු කුසලෙ තිසු භූමිසු විපාකෙ තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා නෙව සෙක්ඛානාසෙක්ඛා පඤ්ඤා.

2. සංවරං, සංවරනානං - සිරිමු, මජ්ඣං.

කාමාවචරකුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා පරිත්‍යාගා පඤ්ඤා, රූපාවචරා-
රූපාවචරකුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා මහග්ගතා පඤ්ඤා, චතුසු මග්ගෙසු
චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අප්පමාණා පඤ්ඤා.

තත්ථ කතමා පරිත්‍යාගරමමණා පඤ්ඤා : පරිත්‍යෙත ධම්මෙ ආරබ්භ යා
උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි-
අයං වුච්චති පරිත්‍යාගරමමණා පඤ්ඤා, තත්ථ කතමා මහග්ගතාරමමණා
පඤ්ඤා : මහග්ගතෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා
-පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති මහග්ගතාරමමණා
පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා අප්පමාණාරමමණා පඤ්ඤා : අප්පමාණෙ ධම්මෙ
ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො
සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති අප්පමාණාරමමණා පඤ්ඤා.

තත්ථ කතමා මග්ගාරමමණා පඤ්ඤා : අරියමග්ගං ආරබ්භ යා
උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි,
අයං වුච්චති මග්ගාරමමණා පඤ්ඤා. චතුසු මග්ගෙසු පඤ්ඤා මග්ග-
ගෙතුකා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා මග්ගාධිපතිනී පඤ්ඤා : අරියමග්ගං
අභිපතිං කරිතා යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො
ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති මග්ගාධිපතිනී පඤ්ඤා.

චතුසු භූමිසු විපාකෙ පඤ්ඤා සියා උප්පන්නා සියා උප්පාදිතී, න
චතතබ්බා අනුප්පන්නාති. චතුසු භූමිසු කුසලෙ, තීසු භූමිසු කිරියා
බ්‍යාකතෙ පඤ්ඤා සියා උප්පන්නා සියා අනුප්පන්නා, න චතතබ්බා
උප්පාදිතීති.

සබ්බාව පඤ්ඤා සියා අතීතා සියා අනාගතා සියා පච්චුප්පන්නා.

තත්ථ කතමා අතීතාරමමණා පඤ්ඤා : අතීතෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යා
උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි
අයං වුච්චති අතීතාරමමණා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා අනාගතාරමමණා
පඤ්ඤා : අනාගතෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා
-පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති අනාගතාරමමණා
පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා පච්චුප්පන්නාරමමණා පඤ්ඤා : පච්චුප්පන්නෙ
ධම්මෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො
ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති පච්චුප්පන්නාරමමණා පඤ්ඤා.

සබ්බාව පඤ්ඤා සියා අජ්ඣත්තා සියා බහිඤා සියා අජ්ඣත්තබහිඤා.

තත්ථ කතමා අජ්ඣත්තාරමමණා පඤ්ඤා : අජ්ඣත්තෙ ධම්මෙ
ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො
සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති අජ්ඣත්තාරමමණා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා
බහිඤාරමමණා පඤ්ඤා : බහිඤා ධම්මෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා
පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති
බහිඤාරමමණා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා අජ්ඣත්තබහිඤාරමමණා පඤ්ඤා :
අජ්ඣත්තබහිඤා ධම්මෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා
-පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති අජ්ඣත්තබහිඤා-
රමමණා පඤ්ඤා.

ඵචං තිවිධෙන ඤාණවත්ථු.

තිසං.

820. තත්ථ කතමං කම්මස්සකතං ඤාණං : අත්ථි දින්නං, අත්ථි සිට්ඨං, අත්ථි හුතං, අත්ථි සුකට්ඨකකට්ඨානං කම්මානං ඵලං විපාකො, අත්ථි අයං ලොකො, අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි මානා, අත්ථි පිනා, අත්ථි සතතා ඔපපාතිකා, අත්ථි ලොකෙ සමණ්‍යාගමණා සම්මග්ගනා සම්මා පටිපන්නා, යෙ ඉමං ච ලොකං පරං ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකම්මා පච්චෙදන්තීති යා ඵචරුපා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ඉදං වුච්චති කම්මස්සකතං ඤාණං. එපෙත්වා සච්චානුලොමිකං ඤාණං සබ්බාපි සාසවා කුසලා පඤ්ඤා කම්මස්සකතං ඤාණං. තත්ථ කතමං සච්චානුලොමිකං ඤාණං : රූපං අනිච්චනති වා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- සංඛාරා -පෙ- විඤ්ඤාණං අනිච්චනති වා යා ඵචරුපි අනුලොමිකා ඛනති දිට්ඨි රූපී මුතී¹ පෙත්වා ධම්මනිජ්ඣානකකතති ඉදං වුච්චති සච්චානුලොමිකං ඤාණං. චතුස්ස මග්ගෙස්ස පඤ්ඤා මග්ගසමඛිතිස්ස ඤාණං. චතුස්ස ඵලෙස්ස පඤ්ඤා ඵලසමඛිතිස්ස ඤාණං. මග්ගසමඛිතිස්ස ඤාණං දුක්ඛපෙතං ඤාණං, දුක්ඛසමුදයපෙතං ඤාණං, දුක්ඛනිරෝධි-පෙතං ඤාණං, දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදායපෙතං ඤාණං.

තත්ථ කතමං දුක්ඛං ඤාණං : දුක්ඛං ආරබ්භ යා උපපජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං ඤාණං. දුක්ඛසමුදයං ආරබ්භ -පෙ- දුක්ඛනිරෝධං ආරබ්භ -පෙ- දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය ආරබ්භ යා උපපජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති දුක්ඛ නිරෝධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං.

කාමාවචරකුසලාඛ්‍යාකතෙ පඤ්ඤා කාමාවචර පඤ්ඤා, රූපාවචර කුසලාඛ්‍යාකතෙ පඤ්ඤා රූපාවචර පඤ්ඤා, අරූපාවචරකුසලාඛ්‍යාකතෙ පඤ්ඤා අරූපාවචර පඤ්ඤා, චතුස්ස මග්ගෙස්ස චතුස්ස ඵලෙස්ස පඤ්ඤා අපරියාපනනා පඤ්ඤා.

තත්ථ කතමං ධම්මෙ ඤාණං : චතුස්ස මග්ගෙස්ස චතුස්ස ඵලෙස්ස පඤ්ඤා ධම්මෙ ඤාණං.

සො ඉමිනා ධම්මෙන සද්ධෙන දිට්ඨෙන පනෙන විදිතෙන පරිඤ්ඤාගාලොකන අනිත්‍යානාගතෙන නයං නෙති යෙ පි කෙවි අනිත්මධ්‍යානං සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා දුක්ඛං අබ්භඤ්ඤංසු, දුක්ඛසමුදයං අබ්භඤ්ඤංසු, දුක්ඛනිරෝධං අබ්භඤ්ඤංසු, දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපදං අබ්භඤ්ඤංසු, ඉමඤ්ඤෙව හෙ දුක්ඛං අබ්භඤ්ඤංසු, ඉමඤ්ඤෙව හෙ දුක්ඛසමුදයං අබ්භඤ්ඤංසු, ඉමඤ්ඤෙව හෙ දුක්ඛනිරෝධං අබ්භඤ්ඤංසු, ඉමඤ්ඤෙව හෙ දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදං අබ්භඤ්ඤංසු. යෙපි කෙවි අනාගත-මධ්‍යානං සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා දුක්ඛං අභිජානිස්සන්ති, දුක්ඛසමුදයං අභිජානිස්සන්ති, දුක්ඛනිරෝධං අභිජානිස්සන්ති, දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදං අභිජානිස්සන්ති, ඉමඤ්ඤෙව හෙ දුක්ඛං අභිජානිස්සන්ති. ඉමඤ්ඤෙව හෙ දුක්ඛසමුදයං අභිජානිස්සන්ති, ඉමඤ්ඤෙව හෙ දුක්ඛ නිරෝධං අභිජානිස්සන්ති, ඉමඤ්ඤෙව හෙ දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපදං අභිජානිස්සන්තිති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්ම-විචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති අනියෙ ඤාණං.

1. මුදි - සිරිමු, මජ්ඣං.

තත්ත කතමං පරිච්ඡේදෙ¹ ඤාණං : ඉධ භික්ඛු පරසතතානං පරපුග්ගලානං චේතනා චේතනො පරිච්ච පජානාති. සරාගං වා විතතං සරාගං විතතනාති පජානාති විතරාගං වා විතතං විතරාගං විතතනාති පජානාති. සද්දෙසං වා විතතං -පෙ- විතද්දෙසං වා විතතං -පෙ- සමොගං වා විතතං -පෙ- විතමොගං වා විතතං -පෙ- සංඛිතතං වා විතතං -පෙ- විතඛිතතං වා විතතං -පෙ- මහග්ගතං වා විතතං -පෙ- අමහග්ගතං වා විතතං -පෙ- සඋතතරං වා විතතං -පෙ- අනුතතරං වා විතතං -පෙ- සමාහිතං වා විතතං -පෙ- අසමාහිතං වා විතතං -පෙ- විමුත්තං වා විතතං -පෙ- අවිමුත්තං වා විතතං අවිමුත්තං විතතනාති පජානාතිති යා තත්ත පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති පරිච්ඡේදෙ ඤාණං.

ථපෙත්වා ධම්මෙ ඤාණං අනුගෙ ඤාණං පරිච්ඡේදෙ ඤාණං අවසෙසා පඤ්ඤා සමමුත්ඤාණං.

තත්ත කතමා පඤ්ඤා ආචයාය නො අපචයාය : කාමාවචරකුසලෙ පඤ්ඤා ආචයාය නො අපචයාය, චතුස්ස මග්ගෙස්ස පඤ්ඤා අපචයාය නො අපචයාය, රූපාවචරාරූපාවචරකුසලෙ පඤ්ඤා ආචයාය චේව අපචයාය ච, අවසෙසා පඤ්ඤා නෙව ආචයාය නො අපචයාය.

තත්තකතමා පඤ්ඤා නිබ්බිදාය නො පරිචේධාය : යාය පඤ්ඤාය කාමේස්ස විතරාගො හොති න ච අභිඤ්ඤායො පරිච්ඡිකිති² න ච සච්චාති, අයං වුච්චති පඤ්ඤා නිබ්බිදාය නො පරිචේධාය, සෙවච පඤ්ඤාය කාමේස්ස විතරාගො සමානො අභිඤ්ඤායො පරිච්ඡිකිති න ච සච්චාති, අයං වුච්චති පඤ්ඤා පරිචේධාය නො නිබ්බිදාය. චතුස්ස මග්ගෙස්ස පඤ්ඤා නිබ්බිදාය චේව පරිචේධාය ච, අවසෙසා පඤ්ඤා නෙව නිබ්බිදාය නො පරිචේධාය.

තත්ත කතමා භානභාගිති පඤ්ඤා : පථමස්ස ක්කානස්ස ලාභිං³ කාමසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුද්චරනාති භානභාගිති පඤ්ඤා. තදනුබම්මතා සති සනතිට්ඨති ඩිති⁴ භාගිති පඤ්ඤා අවිතකකසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුද්චරනාති විසෙසභාගිති පඤ්ඤා, නිබ්බිදාසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුද්චරනාති විරාගුපසංහිතා නිබ්බේධභාගිති පඤ්ඤා.

දුතියස්ස ක්කානස්ස ලාභිං³ විතකකසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුද්චරනාති භානභාගිති පඤ්ඤා, තදනුබම්මතා සති සනතිට්ඨති ඩිති⁴ භාගිති පඤ්ඤා, උපෙක්ඛාසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුද්චරනාති විසෙසභාගිති පඤ්ඤා. නිබ්බිදාසහගතා⁵ සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුද්චරනාති විරාගුපසංහිතා⁶ නිබ්බේධ භාගිති පඤ්ඤා.

තතියස්ස ක්කානස්ස ලාභිං³ පිතිසුඛසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුද්චරනාති භානභාගිති පඤ්ඤා, තදනුබම්මතා සති සනතිට්ඨති ඩිති භාගිති පඤ්ඤා, අදුක්ඛමුත්ඛසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුද්චරනාති විසෙසභාගිති පඤ්ඤා, නිබ්බිදාසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුද්චරනාති විරාගුපසංහිතා⁶ නිබ්බේධ භාගිති පඤ්ඤා.

1. පරිච්චෙව - සිරිමු, සා. පරිගෙ - මජ්ඣ.

2. පරිච්ඡිකිති - සිරිමු.

3. ලාභි - සිරිමු, මජ්ඣ.

4. ඩිති - සිරිමු.

5. නිබ්බිදාය සහගතා - සිප්පි.

6. විරාගුප සඤ්ඤායා - සිරිමු,

චතුර්ත්වං කාලං ලාභිං උපෙක්ඛාසගතො සද්ධො මනසිකාරො සමුද්ධරන්ති භානභාගිනී පද්ධො, තද්වුධම්මො සති සන්තිට්ඨති සීතිභාගිනී පද්ධො, ආකාසානසද්ධායතනසගතො සද්ධො මනසිකාරො සමුද්ධරන්ති විසෙසභාගිනී පද්ධො, නිබ්බිද්ධසගතො සද්ධො මනසිකාරො සමුද්ධරන්ති විරාගපසංභිතො නිබ්බව්භාගිනී පද්ධො.

ආකාසානසද්ධායතනං ලාභිං¹ රූපසගතො සද්ධො මනසිකාරො සමුද්ධරන්ති භානභාගිනී පද්ධො, තද්වුධම්මො සති සන්තිට්ඨති සීතිභාගිනී පද්ධො, විසද්ධො ආකාසානසද්ධායතනසගතො සද්ධො මනසිකාරො සමුද්ධරන්ති විසෙසභාගිනී පද්ධො, නිබ්බිද්ධසගතො සද්ධො මනසිකාරො සමුද්ධරන්ති විරාගපසංභිතො නිබ්බව්භාගිනී පද්ධො.

විසද්ධො ආකාසානසද්ධායතනං ලාභිං¹ ආකාසානසද්ධායතනසගතො සද්ධො මනසිකාරො සමුද්ධරන්ති භානභාගිනී පද්ධො, තද්වුධම්මො සති සන්තිට්ඨති සීතිභාගිනී පද්ධො, ආකිසද්ධො ආකාසානසද්ධායතනසගතො සද්ධො මනසිකාරො සමුද්ධරන්ති විසෙසභාගිනී පද්ධො, නිබ්බිද්ධසගතො සද්ධො මනසිකාරො සමුද්ධරන්ති විරාගපසංභිතො නිබ්බව්භාගිනී පද්ධො.

ආකිසද්ධො ආකාසානසද්ධායතනං ලාභිං¹ විසද්ධො ආකාසානසද්ධායතනසගතො සද්ධො මනසිකාරො සමුද්ධරන්ති භානභාගිනී පද්ධො, තද්වුධම්මො සති සන්තිට්ඨති සීතිභාගිනී පද්ධො, නෙවසද්ධො ආකාසානසද්ධායතනසගතො සද්ධො මනසිකාරො සමුද්ධරන්ති විසෙසභාගිනී පද්ධො, නිබ්බිද්ධසගතො සද්ධො මනසිකාරො සමුද්ධරන්ති විරාගපසංභිතො නිබ්බව්භාගිනී පද්ධො.

තත්ථ කතමා චතස්සො පටිසම්භිදා : අත්ථ පටිසම්භිදා ධම්ම පටිසම්භිදා නිරුත්ථාන පටිසම්භිදා පටිභාන පටිසම්භිදා. අත්ථ සද්ධාණං අත්ථ පටිසම්භිදා, ධම්ම සද්ධාණං ධම්ම පටිසම්භිදා, තත්ථ ධම්ම නිරුත්ථාන පටිසම්භිදා, අත්ථ පටිසම්භිදා, සද්ධාණං සද්ධාණං පටිභාන පටිසම්භිදා, ඉමා චතස්සො පටිසම්භිදා.

තත්ථ කතමා චතස්සො පටිපදා : දුක්ඛා පටිපදා² දක්ඛාතිසද්ධො පද්ධො, දුක්ඛා පටිපදා ඛප්පාතිසද්ධො පද්ධො, සුඛා පටිපදා³ දක්ඛාතිසද්ධො පද්ධො, සුඛා පටිපදා ඛප්පාතිසද්ධො පද්ධො.

තත්ථ කතමා දුක්ඛා පටිපදා දක්ඛාතිසද්ධො පද්ධො : කිච්චෙත්ත කසිරෙත්ත සමාධිං උප්පාදෙත්තං දක්ඛං තණ්හානං⁴ අභිජානන්තං යා උප්පජ්ජති පද්ධො පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්ම විච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති දුක්ඛා පටිපදා දක්ඛාතිසද්ධො පද්ධො.

තත්ථ කතමා දුක්ඛා පටිපදා² ඛප්පාතිසද්ධො පද්ධො : කිච්චෙත්ත කසිරෙත්ත සමාධිං උප්පාදෙත්තං ඛප්පං තණ්හානං⁵ අභිජානන්තං යා උප්පජ්ජති පද්ධො පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්ම විච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති දුක්ඛා පටිපදා² ඛප්පාතිසද්ධො පද්ධො.

තත්ථ කතමා සුඛා පටිපදා³ දක්ඛාතිසද්ධො පද්ධො : අකිච්චෙත්ත අකසිරෙත්ත සමාධිං උප්පාදෙත්තං දක්ඛං තණ්හානං⁴ අභිජානන්තං යා උප්පජ්ජති පද්ධො පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්ම විච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති සුඛා පටිපදා³ දක්ඛාතිසද්ධො පද්ධො.

තත්ථ කතමා සුඛා පටිපදා ඛප්පාතිසද්ධො පද්ධො : අකිච්චෙත්ත අකසිරෙත්ත සමාධිං උප්පාදෙත්තං ඛප්පං තණ්හානං⁵ අභිජානන්තං යා උප්පජ්ජති පද්ධො පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්ම විච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති සුඛා පටිපදා³ ඛප්පාතිසද්ධො පද්ධො. ඉමා චතස්සො පටිපදා.

1. ලාභි - සිරිමු.	4. දක්ඛා තණ්හානං - සිරිමු.
2. දුක්ඛ පටිපදා - මජ්ඣ.	5. තණ්හානං - සිරිමු.
3. සුඛ පටිපදා - මජ්ඣ.	

තත්ථ කතමානි චතතාරි ආරම්භානි : පරිත්තා පරිත්තාරම්භා පඤ්ඤා, පරිත්තා අප්පමාණාරම්භා පඤ්ඤා, අප්පමාණා පරිත්තාරම්භා පඤ්ඤා, අප්පමාණා අප්පමාණාරම්භා පඤ්ඤා.

තත්ථ කතමා පරිත්තා පරිත්තාරම්භා පඤ්ඤා : සමාධිස්ස න නිකාමලාභිස්ස ආරම්භං ථෙංකං ඵරතතස්ස යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති පරිත්තා පරිත්තාරම්භා පඤ්ඤා.

තත්ථ කතමා පරිත්තා අප්පමාණාරම්භා පඤ්ඤා : සමාධිස්ස න නිකාමලාභිස්ස ආරම්භං විපුලං ඵරතතස්ස යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති පරිත්තා අප්පමාණාරම්භා පඤ්ඤා.

තත්ථ කතමා අප්පමාණා පරිත්තාරම්භා පඤ්ඤා : සමාධිස්ස නිකාමලාභිස්ස ආරම්භං ථෙංකං ඵරතතස්ස යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති අප්පමාණා පරිත්තාරම්භා පඤ්ඤා.

තත්ථ කතමා අප්පමාණා අප්පමාණාරම්භා පඤ්ඤා : සමාධිස්ස නිකාමලාභිස්ස ආරම්භං විපුලං ඵරතතස්ස යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති අප්පමාණා අප්පමාණාරම්භා පඤ්ඤා. ඉමානි චතතාරි ආරම්භානි.

මග්ගසම්ඛිතිස්ස ඤාණං ජරාමරණේපෙතං ඤාණං, ජරාමරණ සමුදයේපෙතං ඤාණං, ජරාමරණනිරෝධගාමිනියා පටිපද්දයේපෙතං ඤාණං, ජරාමරණ නිරෝධගාමිනියා පටිපද්දයේපෙතං ඤාණං.

තත්ථ කතමං ජරාමරණේ ඤාණං : ජරාමරණං ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති ජරාමරණේ ඤාණං. ජරාමරණසමුදයං ආරබ්භ -පෙ- ජරාමරණ නිරෝධං ආරබ්භ -පෙ- ජරාමරණනිරෝධගාමිනියා පටිපද්දං ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති ජරාමරණනිරෝධගාමිනියා පටිපද්දය ඤාණං.

මග්ගසම්ඛිතිස්ස ඤාණං ජාතියාපෙතං ඤාණං -පෙ- භවේපෙතං ඤාණං -පෙ- උපාද්ධනේපෙතං ඤාණං -පෙ- තණ්හායපෙතං ඤාණං -පෙ- වේදනායපෙතං ඤාණං -පෙ- ඵස්සෙපෙතං ඤාණං -පෙ- සත්‍රායතනේපෙතං ඤාණං -පෙ- නාමරූපේපෙතං ඤාණං -පෙ- විඤ්ඤාණේපෙතං ඤාණං -පෙ-

සංඛාරේපෙතං ඤාණං, සංඛාරසමුදයේපෙතං ඤාණං, සංඛාර නිරෝධේපෙතං ඤාණං, සංඛාරනිරෝධගාමිනියා පටිපද්දයේපෙතං ඤාණං. තත්ථ කතමං සංඛාරේපෙතං ඤාණං : සංඛාරෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති සංඛාරේපෙතං ඤාණං. සංඛාරසමුදයං ආරබ්භ -පෙ- සංඛාරනිරෝධං ආරබ්භ -පෙ- සංඛාරනිරෝධගාමිනියා පටිපද්දං ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්ඡයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති සංඛාරනිරෝධගාමිනියා පටිපද්දය ඤාණං.

එවං චතුර්විධෙන සූත්‍රවස්සු.

චතුර්තකං.

821. තත්ථ කතමො පඤ්චගිහිකො සම්මාසමාධි : පිතිඵරණතා සුඛ ඵරණතා චෙතොඵරණතා ආලොකඵරණතා පච්චලේකඛනානිමිත්තං. ද්විසු ක්කිනෙසු පඤ්ඤා පිතිඵරණතා, ත්විසු ක්කිනෙසු පඤ්ඤා සුඛඵරණතා, පරච්ඡේදන ඤාණං චෙතොඵරණතා, දිබ්බවක්ඛු ආලොකඵරණතා, තමහා තමහා සමාධිමහා වුට්ඨිතස්ස පච්චලේකඛනාඤාණං පච්චලේකඛනා නිමිත්තං, අයං වුච්චති පඤ්චගිහිකො සම්මාසමාධි.

තත්ථ කතමො පඤ්චඤාණීකො සම්මාසමාධි : අයං සමාධි පච්චුප්පනනසුඛො චෙව ආයතිඤ්ච සුඛවිපාකොති පච්චතතඤ්ඤච ඤාණං උපපජ්ජති, අයං සමාධි අරියො නිරුමිතොති පච්චතතඤ්ඤච ඤාණං උපපජ්ජති, අයං සමාධි අනාපුරිසසෙවිතොති¹ පච්චතතඤ්ඤච ඤාණං උපපජ්ජති, අයං සමාධි සතො පණීතො පටිපසස්සඤ්ඤා² එකොධිභාවාධිගතො න සසඤ්ඤාරනිගගස්ස වාරිතවතොති³ පච්චතතඤ්ඤච ඤාණං උපපජ්ජති. සො ඛො පනාහං ඉමං සමාධිං සතො සමාපජ්ජාමි සතො උට්ඨගාමිති පච්චතතඤ්ඤච ඤාණං උපපජ්ජති. අයං පඤ්චඤාණීකො සම්මාසමාධි, එවං පඤ්චවිධෙන ඤාණවත්ථු.

822. තත්ථ කතමා ඡත්ථ අභිඤ්ඤාසු පඤ්ඤා : ඉද්ධිවිධෙ ඤාණං, සොතධාතු විසුද්ධියා ඤාණං, පරච්ඡේදන ඤාණං, පුබ්බෙතිවාසානුස්සන්තියා ඤාණං,⁴ සත්තානං චුත්ථපපාතෙ ඤාණං, ආසවානං ඛයෙ ඤාණං, ඉමා ඡත්ථ අභිඤ්ඤාසු පඤ්ඤා. එවං ඡබ්බිධෙන ඤාණවත්ථු.

823. තත්ථ කතමාති සත්තසත්තති ඤාණවත්ථුති : ජාතිපච්චයා ජරාමරණනති ඤාණං. අසති ජාතියා නත්ථි ජරාමරණනති ඤාණං. අනිත්ථෙ අද්ධානං ජාතිපච්චයා ජරාමරණනති ඤාණං. අසති ජාතියා නත්ථි ජරාමරණනති ඤාණං. අනාගතත්ථෙ අද්ධානං ජාතිපච්චයා ජරා මරණනති ඤාණං, අසති ජාතියා නත්ථි ජරාමරණනති ඤාණං. යම්පිසස තං ධම්මට්ඨිති ඤාණං, තම්පි ඛයධම්මං වයධම්මං විරාගධම්මං නිරෝධධම්මනති ඤාණං. භවපච්චයා ජාතීති ඤාණං -පෙ- උපාද්ග පච්චයා භවොති ඤාණං -පෙ- තණ්හාපච්චයා උපාද්ගනති ඤාණං -පෙ- වේදනාපච්චයා තණ්හාති ඤාණං -පෙ- එස්සපච්චයා වේදනාති ඤාණං -පෙ- සලායතනපච්චයා එස්සොති ඤාණං -පෙ- නාමරූප පච්චයා සලායතනනති ඤාණං -පෙ- විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපනති ඤාණං -පෙ- සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණනති ඤාණං -පෙ- අවිජ්ජා පච්චයා සඤ්ඤාරාති ඤාණං, අසති අවිජ්ජාය නත්ථි සඤ්ඤාරාති ඤාණං. අනිත්ථෙ අද්ධානං අවිජ්ජාපච්චයා සඤ්ඤාරාති ඤාණං, අසති අවිජ්ජාය නත්ථි සඤ්ඤාරාති ඤාණං, අනාගතත්ථෙ අද්ධානං අවිජ්ජාපච්චයා සඤ්ඤාරාති ඤාණං, අසති අවිජ්ජාය නත්ථි සඤ්ඤාරාති ඤාණං. යම්පිසස තං ධම්මට්ඨිති ඤාණං, තම්පි ඛයධම්මං වයධම්මං විරාගධම්මං නිරෝධධම්මනති ඤාණං. ඉමාති සත්තසත්තති⁵ ඤාණවත්ථුති. එවං සත්තවිධෙන ඤාණවත්ථු.

1. මහාපුරිසසෙවිතොති - සිරිමු, මජ්ඣ.
2. පටිපසස්සඤ්ඤා - සිරිමු.
3. වාරිතගතොති - සිරිමු, මජ්ඣ.
4. පුබ්බෙතිවාසානුස්සන්තියාඤාණං - සිරිමු, සං.
5. සත්තති - සිරිමු.

824. තත්ථ කතමා චතුසු මග්ගෙසු චතුසු එලෙසු පඤ්ඤා : සොනාපතති මග්ගෙ පඤ්ඤා, සොනාපතති එලෙ පඤ්ඤා, සකදගාමී මග්ගෙ පඤ්ඤා, සකදගාමී එලෙ පඤ්ඤා, අනාගාමී මග්ගෙ පඤ්ඤා, අනාගාමී එලෙ පඤ්ඤා, අරහත්තමග්ගෙ පඤ්ඤා, අරහත්තඑලෙ පඤ්ඤා. ඉමා චතුසු මග්ගෙසු චතුසු එලෙසු පඤ්ඤා. එවං අට්ඨවිධෙන ඤාණවිඤ්ඤා.

825. තත්ථ කතමා නවසු අනුපුබ්බවිහාරසමපතතිසු පඤ්ඤා : පඨමජ්ඣානසමාපතතියා පඤ්ඤා, දුතීයජ්ඣානසමාපතතියා පඤ්ඤා, තතීයජ්ඣානසමාපතතියා පඤ්ඤා, චතුත්ථජ්ඣානසමාපතතියා පඤ්ඤා, අකාසානඤ්චායතනසමාපතතියා පඤ්ඤා, විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපතතියා පඤ්ඤා, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපතතියා පඤ්ඤා, නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනසමාපතතියා පඤ්ඤා සඤ්ඤාචෙදසිත්තිරොධිසමාපතතියා වුට්ඨිතස්ස පච්චචේතඛනාඤාණං. ඉමා නවසු අනුපුබ්බවිහාරසමාපතතිසු පඤ්ඤා. එවං නවවිධෙන ඤාණවිඤ්ඤා.

826. තත්ථ කතමං තථාගතස්ස ධානං ව ධානංතො අට්ඨානඤ්ච අට්ඨානංතො යථාභූතං ඤාණං : ඉධ තථාගතො අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො කඤ්චි සංඛාරං නිව්වතො උපගච්ඡෙය්‍ය නෙතං ධානං විජ්ජතිති පජානාති, ධානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං පුට්ඨජ්ජනො කඤ්චි සංඛාරං නිව්වතො උපගච්ඡෙය්‍ය ධානමෙතං විජ්ජතිති පජානාති. අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො කඤ්චි සංඛාරං සුඛංතො උපගච්ඡෙය්‍ය නෙතං ධානං විජ්ජතිති පජානාති, ධානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං පුට්ඨජ්ජනො කඤ්චි සංඛාරං සුඛංතො උපගච්ඡෙය්‍ය ධානමෙතං විජ්ජතිති පජානාති, අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො කඤ්චි ධම්මං අත්තංතො උපගච්ඡෙය්‍ය නෙතං ධානං විජ්ජතිති පජානාති, ධානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං පුට්ඨජ්ජනො කඤ්චි ධම්මං අත්තංතො උපගච්ඡෙය්‍ය ධානමෙතං විජ්ජතිති පජානාති.

අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො මාතරං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය නෙතං ධානං විජ්ජතිති පජානාති, ධානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං පුට්ඨජ්ජනො මාතරං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය ධානමෙතං විජ්ජතිති පජානාති. අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො පිතරං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය -පෙ- අරහත්තං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය -පෙ- දුට්ඨෙන විතෙතන තථාගතස්ස ලොභිතං උපපාදෙය්‍ය -පෙ- සංඛං භික්ඛෙය්‍ය -පෙ- අඤ්ඤං සන්ථාරං උද්දිසෙය්‍ය -පෙ- අට්ඨමං භවං නිබ්බත්තෙය්‍ය නෙතං ධානං විජ්ජතිති පජානාති, ධානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං පුට්ඨජ්ජනො අට්ඨමං භවං නිබ්බත්තෙය්‍ය ධානමෙතං විජ්ජතිති පජානාති.

අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං එකිංසා ලොකධාතුයා ඥේ අරහතො සම්මාසම්බුද්ධා අපුබ්බං අවර්ගං උපපජ්ජෙය්‍යං නෙතං ධානං විජ්ජති පජානාති, ධානඤ්ඤා ඛො එතං විජ්ජති යං එකිංසා ලොක-
ධාතුයා එතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො උපපජ්ජෙය්‍ය ධානමෙතං විජ්ජති පජානාති. අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං එකිංසා ලොක-
ධාතුයා ඥේ රාජානො චක්කවත්තී අපුබ්බං අවර්ගං උපපජ්ජෙය්‍යං නෙතං ධානං විජ්ජති පජානාති, ධානඤ්ඤා ඛො එතං විජ්ජති යං එකිංසා ලොකධාතුයා එතො රාජා චක්කවත්තී උපපජ්ජෙය්‍ය ධානමෙතං විජ්ජති පජානාති.
අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං ඉති අරහං අස්ස සම්මා-
සම්බුද්ධො නෙතං ධානං විජ්ජති පජානාති, ධානඤ්ඤා ඛො එතං විජ්ජති යං පුරිසො අරහං අස්ස සම්මාසම්බුද්ධො ධානමෙතං විජ්ජති පජානාති.
අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං ඉති රාජා අස්ස චක්කවත්තී නෙතං ධානං විජ්ජති පජානාති, ධානඤ්ඤා ඛො එතං විජ්ජති යං පුරිසො රාජා අස්ස චක්කවත්තී ධානමෙතං විජ්ජති පජානාති.
අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං ඉති සක්කත්තං කරෙය්‍ය මාරත්තං කරෙය්‍ය බ්‍රහ්මත්තං කරෙය්‍ය නෙතං ධානං විජ්ජති පජානාති -පෙ-
ධානඤ්ඤා ඛො එතං විජ්ජති යං පුරිසො බ්‍රහ්මත්තං කරෙය්‍ය ධානමෙතං විජ්ජති පජානාති

අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං කායදුච්චරිතස්ස ඉට්ඨො කතො මනාපො විපාකො නිබ්බතෙතස්ස නෙතං ධානං විජ්ජති පජානාති, ධානඤ්ඤා ඛො එතං විජ්ජති යං කායදුච්චරිතස්ස අනිට්ඨො අකතො අමනාපො විපාකො නිබ්බතෙතස්ස ධානමෙතං විජ්ජති පජානාති.
අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං විච්ඡුච්චරිතස්ස -පෙ- යං මනොදුච්චරි-
තස්ස ඉට්ඨො කතො මනාපො විපාකො නිබ්බතෙතස්ස නෙතං ධානං විජ්ජති පජානාති -පෙ- ධානඤ්ඤා ඛො එතං විජ්ජති යං මනොදුච්චරිතස්ස අනිට්ඨො අකතො අමනාපො විපාකො නිබ්බතෙතස්ස ධානමෙතං විජ්ජති පජානාති.
අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං කායසුච්චරිතස්ස අනිට්ඨො අකතො අමනාපො විපාකො නිබ්බතෙතස්ස නෙතං ධානං විජ්ජති පජානාති, ධානඤ්ඤා ඛො එතං විජ්ජති යං කායසුච්චරිතස්ස ඉට්ඨො කතො මනාපො විපාකො නිබ්බතෙතස්ස ධානමෙතං විජ්ජති පජානාති.
අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං විච්ඡුච්චරිතස්ස -පෙ- යං මනොසුච්චරිතස්ස අනිට්ඨො අකතො අමනාපො විපාකො නිබ්බතෙතස්ස, නෙතං ධානං විජ්ජති පජානාති -පෙ- ධානඤ්ඤා ඛො එතං විජ්ජති යං මනොසුච්චරිතස්ස ඉට්ඨො කතො මනාපො විපාකො නිබ්බතෙතස්ස ධානමෙතං විජ්ජති පජානාති.

අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං කායදුච්චරිතසමඛිති තංතිද්දනා තප්පව්වයා කායස්ස හෙද පරමමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය නෙතං ධානං විජ්ජති පජානාති, ධානඤ්ඤා ඛො එතං විජ්ජති යං කායදුච්චරිතසමඛිති තංතිද්දනා තප්පව්වයා කායස්ස හෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං තීරයං උපපජ්ජෙය්‍ය ධානමෙතං විජ්ජති පජානාති, අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං විච්ඡුච්චරිතසමඛිති -පෙ-
යං මනොදුච්චරිතසමඛිති තංතිද්දනා තප්පව්වයා කායස්ස හෙද පරමමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය නෙතං ධානං විජ්ජති පජානාති -පෙ- ධානඤ්ඤා ඛො එතං විජ්ජති යං මනොදුච්චරිතසමඛිති තං-
තිද්දනා තප්පව්වයා කායස්ස හෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං තීරයං උපපජ්ජෙය්‍ය ධානමෙතං විජ්ජති පජානාති.

අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං කායසුචරිතසමඛිති තංතිදුනා තප්පව්වයා කායස්ස හෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං තීරයං උපපජ්ජෙය්‍ය නෙතං ධානං විජ්ජිති පජානාති, ධානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං කායසුචරිතසමඛිති තංතිදුනා තප්පව්වයා කායස්ස හෙද පරමමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය ධානමෙතං විජ්ජිති පජානාති. අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං චිත්තසුචරිතසමඛිති -පෙ- යං මනෝසුචරිතසමඛිති තංතිදුනා තප්පව්වයා කායස්ස හෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං තීරයං උපපජ්ජෙය්‍ය, නෙතං ධානං විජ්ජිති පජානාති -පෙ- ධානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං මනෝසුචරිතසමඛිති තංතිදුනං තප්පව්වයා කායස්ස හෙද පරමමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය, ධානමෙතං විජ්ජිති පජානාති. යෙ යෙ ධම්මා යෙසං යෙසං ධම්මානං හෙතු පච්චයා උපාදය තං තං ධානං යෙ යෙ ධම්මා යෙසං යෙසං ධම්මානං න හෙතු අප්පව්වයා උපාදය තං තං අට්ඨානනති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං තථාගතස්ස ධානඤ්ච ධානනො අට්ඨානඤ්ච අට්ඨානනො යථාභූතං ඤාණං.

827 තත්ථ කතමං තථාගතස්ස අතීතානාගතපච්චුප්පත්තානං කම්ම සමාදානානං ධානනො හෙතුසො විපාකං යථාභූතං ඤාණං : ඉධ තථාගතො පජානාති අත්ථෙකච්චාති පාපකාති කම්මසමාදානාති ගති සම්පත්තිපතිබාලකාති න විපච්චනති. අත්ථෙකච්චාති පාපකාති කම්ම සමාදානාති උපබ්බසම්පත්තිපතිබාලකාති න විපච්චනති. අත්ථෙකච්චාති පාපකාති කම්මසමාදානාති කාලසම්පත්තිපතිබාලකාති න විපච්චනති. අත්ථෙකච්චාති පාපකාති කම්මසමාදානාති පයොගසම්පත්තිපතිබාලකාති න විපච්චනති. අත්ථෙකච්චාති පාපකාති කම්මසමාදානාති ගතිවිපතතිං ආගම්ම විපච්චනති. අත්ථෙකච්චාති පාපකාති කම්මසමාදානාති උපබ්බිප්පතතිං ආගම්ම විපච්චනති. අත්ථෙකච්චාති පාපකාති කම්මසමාදානාති කාලවිපතතිං ආගම්ම විපච්චනති. අත්ථෙකච්චාති පාපකාති කම්මසමාදානාති පයොගවිපතතිං ආගම්ම විපච්චනති. අත්ථෙකච්චාති කල්‍යාණාති කම්මසමාදානාති ගතිවිපතතිපතිබාලකාති න විපච්චනති. අත්ථෙකච්චාති කල්‍යාණාති කම්මසමාදානාති උපබ්බිප්පතතිපතිබාලකාති න විපච්චනති. අත්ථෙකච්චාති කල්‍යාණාති කම්මසමාදානාති කාලවිපතතිපතිබාලකාති න විපච්චනති. අත්ථෙකච්චාති කල්‍යාණාති කම්මසමාදානාති පයොගවිපතතිපතිබාලකාති න විපච්චනති. අත්ථෙකච්චාති කල්‍යාණාති කම්මසමාදානාති ගතිසම්පතතිං ආගම්ම විපච්චනති. අත්ථෙකච්චාති කල්‍යාණාති කම්මසමාදානාති උපබ්බිප්පතතිං ආගම්ම විපච්චනති. අත්ථෙකච්චාති කල්‍යාණාති කම්මසමාදානාති කාලසම්පතතිං ආගම්ම විපච්චනති. අත්ථෙකච්චාති කල්‍යාණාති කම්මසමාදානාති පයොගසම්පතතිං ආගම්ම විපච්චනති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං තථාගතස්ස අතීතානාගතපච්චුප්පත්තානං කම්මසමාදානානං ධානනො හෙතුසො විපාකං යථාභූතං ඤාණං.

828. තත්ථ කතමං තථාගතස්ස සබ්බත්ථගාමිනීපටිපදං යථාභූතං ඤාණං : ඉධ තථාගතො අයං මග්ගො අයං පටිපදා නිරයගාමිනී¹ පජානාති. අයං මග්ගො අයං පටිපදා නිරවජ්ජානගොතිගාමිනී¹ පජානාති. අයං මග්ගො අයං පටිපදා පෙතතිවිසයගාමිනී¹ පජානාති. අයං මග්ගො අයං පටිපදා මනුස්සලොකගාමිනී පජානාති අයං මග්ගො අයං පටිපදා දෙවලොකගාමිනී පජානාති. අයං මග්ගො අයං පටිපදා නිබ්බානගාමිනී පජානාති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං තථාගතස්ස සබ්බත්ථගාමිනීපටිපදං යථාභූතං ඤාණං.

829. තත්ථ කතමං තථාගතස්ස අනෙකධාතුනානාධාතුලොකං යථා භූතං ඤාණං : ඉධ තථාගතො ඛඩ්ඩානානතතං පජානාති, ආයතන නානතතං පජානාති : ධාතුනානතතං පජානාති, අනෙකධාතුනානා-ධාතුලොකනානතතං පජානාති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං තථාගතස්ස අනෙකධාතුනානා ධාතුලොකං යථාභූතං ඤාණං.

830. තත්ථ කතමං තථාගතස්ස සත්තානං නානාධිමුතතිකතං යථාභූතං ඤාණං : ඉධ තථාගතො පජානාති : සන්ති සත්තා භිනාධි-මුතතිකා, සන්ති සත්තා පඤ්ඤාධිමුතතිකා, භිනාධිමුතතිකා සත්තා භිනාධිමුතතිකෙ සත්තෙ සෙවනති, භජනති, පසිරුපාසනති, පඤ්ඤාධි-මුතතිකා සත්තා පඤ්ඤාධිමුතතිකෙ සත්තෙ සෙවනති, භජනති, පසිරුපාසනති, අනිත්මපි අභානං භිනාධිමුතතිකා සත්තා භිනාධිමුතතිකෙ සත්තෙ සෙවිංසු, භජිංසු, පසිරුපාසිංසු, පඤ්ඤාධිමුතතිකා සත්තා පඤ්ඤාධිමුතතිකෙ සත්තෙ සෙවිංසු, භජිංසු, පසිරුපාසිංසු, අනාගතමපි අභානං භිනාධිමුතතිකා සත්තා භිනාධිමුතතිකෙ සත්තෙ සෙවිස්සනති, භජිස්සනති, පසිරුපාසිස්සනති, පඤ්ඤාධිමුතතිකා සත්තා පඤ්ඤාධි-මුතතිකෙ සත්තෙ සෙවිස්සනති, භජිස්සනති, පසිරුපාසිස්සනති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං තථාගතස්ස සත්තානං නානාධිමුතතිකතං යථාභූතං ඤාණං.

831. තත්ථ කතමං තථාගතස්ස පරසත්තානං පරපුග්ගලානං ඉන්ද්‍රියපරොපරියතතං යථාභූතං ඤාණං : ඉධ තථාගතො සත්තානං ආසයං පජානාති, අනුසයං පජානාති, චරිතං පජානාති, අධිමුතතිං පජානාති, අපපරජකෙඛ මහාරජකෙඛ තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ ස්වාකාරෙ ආකාරෙ සුච්ඤ්ඤාපයෙ දුච්ඤ්ඤාපයෙ භබ්බාභබ්බෙ සත්තෙ පජානාති

කතමො ච සත්තානං ආසයො : සසසතො ලොකොති වා අසසතො ලොකොති වා අනතවා ලොකොති වා අනන්තවා ලොකොති වා තං ජිවං තං සරීරනති වා, අඤ්ඤං ජිවං අඤ්ඤං සරීරනති වා හොති තථාගතො පරමමරණාති වා, න හොති තථාගතො පරමමරණාති වා, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරමමරණාති වා, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරමමරණාති වා, ඉති භවදිට්ඨිසන්තිස්සිතා වා සත්තා හොනති, විභවදිට්ඨිසන්තිස්සිතා වා, එතෙ වා පන උභො අනෙක අනුපගමම ඉදපථවචයතා පටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අනුලොමිකා ඛන්ති පටිලභා හොති යථාභූතං වා ඤාණං,² අයං සත්තානං ආසයො.

1. ගාමිනී - සිපැවි.

2. යථාභූතං ඤාණං - සිරිමු.

කතමො ච සත්තානං අනුසයො : සත්තානුසයො : කාමරූපානුසයො පටිඝානුසයො මානානුසයො දිට්ඨානුසයො විචිකිච්ඡානුසයො භව-රූපානුසයො අවිජ්ජානුසයො, යං ලොකෙ පියරූපං සාධරූපං එත්ථ සත්තානං රූපානුසයො අනුසෙති. යං ලොකෙ අපට්ඨරූපං අසාධරූපං එත්ථ සත්තානං පටිඝානුසයො අනුසෙති ඉති ඉමෙසු ද්විසු බලෙමසු අවිජ්ජානුසයා නදෙකටො, මානො ච දිට්ඨි ච විචිකිච්ඡා ච දට්ඨබ්බා, අයං සත්තානං අනුසයො.

කතමස්ථ සත්තානං චරිතං : පුඤ්ඤාභිසංඛාරො අපුඤ්ඤාභිසංඛාරො ආනෙස්ඤාභිසංඛාරො පරිත්තභූමිකො චා මහාභූමිකො චා, ඉදං සත්තානං චරිතං.

කතමා ච සත්තානං අබ්බුතති : සතති සත්තා භිනාධිබ්බුතතිකා සතති සත්තා පඤ්ඤාධිබ්බුතතිකා, භිනාධිබ්බුතතිකා සත්තා භිනාධිබ්බුතතිකෙ සතෙත සෙවනති, භජනති පසිරූපාසනති, පඤ්ඤාධිබ්බුතතිකා සත්තා පඤ්ඤාධිබ්බුතතිකෙ සතෙත සෙවනති භජනති පසිරූපාසනති. අනිත්ථි අභ්‍යානං -පෙ- අනාගතත්ථි අභ්‍යානං භිනාධිබ්බුතතිකා සත්තා භිනාධිබ්බුතතිකෙ සතෙත සෙවිස්සනති, භජිස්සනති පසිරූපාසිස්සනති, පඤ්ඤාධිබ්බුතතිකා සත්තා පඤ්ඤාධිබ්බුතතිකෙ සතෙත සෙවිස්සනති, භජිස්සනති, පසිරූපාසිස්සනති. අයං සත්තානං අබ්බුතති.

කතමෙ තෙ සත්තා මහාරජ්ඣා : දසකිලෙසවඤ්ඤා : ලොභො දොසො මොහො මානො දිට්ඨි විචිකිච්ඡා පිනං උභවං අතිරික්ඛං අනොත්තරං. යෙසං සත්තානං ඉමානි දසකිලෙසවඤ්ඤා ආසෙවිතානි භාවිතානි බහුලිකතානි උස්සදගතානි. ඉමෙ තෙ සත්තා මහාරජ්ඣා.

කතමෙ තෙ සත්තා අපරජ්ඣා : යෙසං සත්තානං ඉමානි දසකිලෙසවඤ්ඤා අනාසෙවිතානි අභාවිතානි අබහුලිකතානි අනුස්සදගතානි. ඉමෙ තෙ සත්තා අපරජ්ඣා.

කතමෙ තෙ සත්තා මුදිත්ථි : පඤ්ඤිත්ථි : සද්ධිත්ථි : විරිසිත්ථි : සතීත්ථි : සමාධිත්ථි : පඤ්ඤිත්ථි : යෙසං සත්තානං ඉමානි පඤ්ඤිත්ථි අනාසෙවිතානි අභාවිතානි අබහුලිකතානි අනුස්සදගතානි,¹ ඉමෙ තෙ සත්තා මුදිත්ථි.

කතමෙ තෙ සත්තා තිකම්භිත්ථි : යෙසං සත්තානං ඉමානි පඤ්ඤිත්ථි ආසෙවිතානි භාවිතානි බහුලිකතානි උස්සදගතානි,¹ ඉමෙ තෙ සත්තා තිකම්භිත්ථි.

කතමෙ තෙ සත්තා ආකාරා : යෙ තෙ සත්තා පාපාසයා පාපානුසයා පාපචරිතා පාපාධිබ්බුතතිකා මහාරජ්ඣා මුදිත්ථි : ඉමෙ තෙ සත්තා ආකාරා.

කතමෙ තෙ සත්තා ස්වාකාරා : යෙ තෙ සත්තා කල්‍යාණා කල්‍යාණා-සයා කල්‍යාණචරිතා කල්‍යාණාධිබ්බුතතිකා අපරජ්ඣා තිකම්භිත්ථි, ඉමෙ තෙ සත්තා ස්වාකාරා.

කතමෙ තෙ සත්තා දුට්ඨස්සදායා : යෙව තෙ සත්තා ආකාරා තෙව තෙ සත්තා දුට්ඨස්සදායා, යෙව තෙ සත්තා ස්වාකාරා, තෙව තෙ සත්තා සුට්ඨස්සදායා.

1. කතානි - සිප්පි.

තතමෙ තෙ සත්තා අභබ්බා : යෙ තෙ සත්තා කම්මාවරණෙන සම්මනාගතා, කිලෙසාවරණෙන සම්මනාගතා, විපාකාවරණෙන සම්මනාගතා, අස්සඤ්ඤා අච්ඡේදිකා දුප්පඤ්ඤා අභබ්බා නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මතතං, ඉමෙ තෙ සත්තා අභබ්බා.

තතමෙ තෙ සත්තා භබ්බා : යෙ තෙ සත්තා න කම්මාවරණෙන සම්මනාගතා, න කිලෙසාවරණෙන සම්මනාගතා, න විපාකාවරණෙන සම්මනාගතා, සඤ්ඤා ඡේදිකා පඤ්ඤාවනො භබ්බා නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මතතං. ඉමෙ තෙ සත්තා භබ්බාති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං තථාගතස්ස පරසත්තානං පරපුග්ගලානං ඉන්ද්‍රියපරෙපරිසතතං යථාභූතං සූත්‍රං.

832. තත්ථ තතමං තථාගතස්ස ක්කානවිමොක්ඛසමාධිසමාපත්තීනං සංකිලෙසං චෝදනං වුට්ඨානං යථාභූතං සූත්‍රං. ක්කායිති චතතාරො ක්කායී : අනේකචේවා ක්කායී සම්පත්තියෙව¹ සමානං විපත්තීති පචේවති. අනේකචේවා ක්කායී විපත්තියෙව² සමානං සම්පත්තීති පචේවති. අනේකචේවා ක්කායී සම්පත්තියෙව සමානං සම්පත්තීති පචේවති. අනේකචේවා ක්කායී විපත්තියෙව සමානං විපත්තීති පචේවති. ඉමෙ චතතාරො ක්කායී.

අපරෙපි චතතාරො ක්කායී. අනේකචේවා ක්කායී දඤ්ඤා සමාපජ්ජති ඛිප්පං වුට්ඨාති, අනේකචේවා ක්කායී. ඛිප්පං සමාපජ්ජති දඤ්ඤා වුට්ඨාති, අනේකචේවා ක්කායී දඤ්ඤා සමාපජ්ජති දඤ්ඤා වුට්ඨාති, අනේකචේවා ක්කායී ඛිප්පං සමාපජ්ජති ඛිප්පං වුට්ඨාති. ඉමෙ චතතාරො ක්කායී.

අපරෙපි චතතාරො ක්කායී : අනේකචේවා ක්කායී සමාධිස්මිං සමාධි කුසලො හොති න සමාධිස්මිං සමාපත්තිකුසලො, අනේකචේවා ක්කායී සමාධිස්මිං සමාපත්තිකුසලො හොති න සමාධිස්මිං සමාධිකුසලො, අනේකචේවා ක්කායී සමාධිස්මිං සමාධිකුසලො ච හොති සමාධිස්මිං සමාපත්ති කුසලො ච, අනේකචේවා ක්කායී නෙව සමාධිස්මිං සමාධි කුසලො හොති න සමාධිස්මිං සමාපත්තිකුසලො. ඉමෙ චතතාරො ක්කායී.

ක්කානනති චතතාරි ක්කානාති : පඨමං ක්කානං දුතියං ක්කානං තතියං ක්කානං චතුත්ථං ක්කානං.

විමොක්ඛොති අට්ඨවිමොක්ඛා : රූපි රූපානි පස්සති, අයං පඨමො විමොක්ඛො. අජ්ඣතතං අරූපසඤ්ඤාධි ඛේදානි රූපානි පස්සති, අයං දුතියො විමොක්ඛො. සුභනොතච අධිච්ඡින්නො හොති, අයං තතියො විමොක්ඛො. සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්ඛමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථගිමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරු අනනො ආකාසොති ආකාසානඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං චතුත්ථො විමොක්ඛො. සබ්බසො ආකාසානඤ්ඤායතනං සමතික්ඛමම අනන්තං විඤ්ඤාණනති විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං පඤ්ඤාමො විමොක්ඛො. සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමතික්ඛමම නත්ථි කිඤ්චිති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං ඡට්ඨො විමොක්ඛො. සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්ඛමම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං සත්තමො විමොක්ඛො. සබ්බසො නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනං සමතික්ඛමම සඤ්ඤාවේදගිතතිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං අට්ඨමො විමොක්ඛො.

1. සම්පත්තියෙව - මජ්ඣමං.

2. විපත්තියෙව - මජ්ඣමං.

සමාධිති තයො සමාධි : සවිතකකසවිවාදේ සමාධි, අවිතකක විවාදමතො සමාධි, අවිතකකඅවිවාදේ සමාධි.

සමාපතීති නව අනුපුබ්බවිහාරසමාපතියො, පඨමඡ්ඤාන-සමාපතී දුතියඡ්ඤානසමාපතී තතියඡ්ඤානසමාපතී චතුර්ඡ්ඤාන සමාපතී ආකාසානඤ්චායනනසමාපතී විඤ්ඤාණඤ්චායනනසමාපතී ආකිඤ්චඤ්ඤායනනසමාපතී, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනනසමාපතී සඤ්ඤාවේදසිතනිරෝධසමාපතී.

සංකිලෙසනති භානභාගියො ධම්මො.

වොදනනති විසෙසභාගියො ධම්මො.

වුට්ඨානනති වොදනමපිවුට්ඨානං, තමහා තමහා සමාධිමහා වුට්ඨානමපි වුට්ඨානනති යා තත් පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිවයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං තථාගතස්ස ක්කානවිමොක්ඛසමාධිසමාපතීනං සංකිලෙසං වොදනං වුට්ඨානං යථාභූතං ඤ්ඤං.

833. තත් කතමං තථාගතස්ස පුබ්බන්තිවාසානුස්සති යථාභූතං ඤ්ඤං : ඉධ තථාගතො අනෙකවිහිතං පුබ්බන්තිවාසං අනුස්සරති. සෙය්‍යපීදං : එකමපි ජාතියො, ද්වෙපි ජාතියො, තිස්සොපි ජාතියො, චතස්සොපි ජාතියො, පඤ්චපි ජාතියො, දසපි ජාතියො, විසතිමපි ජාතියො, නිංසමපි ජාතියො, චන්ද්‍රාශ්‍රිතමපි ජාතියො, පඤ්ඤාසමපි ජාතියො, ජාතිසතමපි ජාති සහස්සමපි ජාති සතසහස්සමපි අනෙකෙපි සංවට්ටකපෙප, අනෙකෙපි විවට්ටකපෙප, අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකපෙප, අමුත්‍රායං එවංනාමො එවංගොතොනා එවංවණ්ණො, එවමාහාරො, එවංසුඛදුක්ඛපටිසංවේදී, එවමායුපරියනොනා, සො තතො වුතො අමුත්‍ර උදපාදිං තත්‍රාපායං එවංනාමො එවංගොතොනා එවංවණ්ණො, එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛපටිසංවේදී එවමායුපරියනොනා. සො තතො වුතො ඉටුපපනොනාති ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බ-න්තිවාසං අනුස්සරතිති යා තත් පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිවයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං තථාගතස්ස පුබ්බන්තිවාසානුස්සති යථාභූතං ඤ්ඤං.

834. තත් කතමා තථාගතස්ස සත්තානං වුත්‍රපපාතං යථාභූතං ඤ්ඤං : ඉධ තථාගතො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමා-නුසංකෙන සතො පස්සති චම්මානෙ උපපජ්ජමානෙ හිනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මුපගෙ සතො පජානාති. ඉමෙ චත භොතොනා සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්තාගතා චම්මසුචරිතෙන සමන්තාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්තාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකමමසමාදනා, තෙ කායස්ස හෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. ඉමෙ චා පන භොතොනා සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්තාගතා චම්මසුචරිතෙන සමන්තාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්තාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකමමසමාදනා තෙ කායස්ස හෙද පරමමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නාති, ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසංකෙන සතො පස්සති චම්මානෙ උපපජ්ජමානෙ හිනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මුපගෙ සතො පජානාතිති, යා තත් පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිවයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං තථාගතස්ස සත්තානං වුත්‍රපපාතං යථාභූතං ඤ්ඤං.

835. තත් කතමං තථාගතස්ස ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං :
 ඉධ තථාගතො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුතතිං පඤ්ඤාවිමුතතිං
 දිට්ඨොව ඛමෙම සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරතිති යා
 තත් පඤ්ඤා පජානනා සලලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ඩිතං
 කොසලලං නෙපුඤ්ඤං වෙහව්සා විනනා උපපරිකඛා හුරි මෙධා පරිනාසිකා
 විපස්සනා සම්පජ්ඤාං පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිප්පිතං පඤ්ඤාබලං
 පඤ්ඤාසත්තං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලෝකො පඤ්ඤාභිභාසො පඤ්ඤා-
 පජේජාතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ඛම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං
 තථාගතස්ස ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණනති, ඉමානි දස තථාගතස්ස
 තථාගතබලානි, යෙහි බලෙහි සමන්තාගතො තථාගතො ආසවං ථානං
 පටිජානාති, පරිසාසු සිහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පව්තෙනති.

එවං දසවිගමන ඤාණවස්තු.

ඤාණවිගමනා නිට්ඨිතො.

---

17. බුද්දකවත්ථු විභවෙය්‍යා

836. ජාතීමදෙ ගොතනමදෙ ආරෝග්‍යමදෙ යොබ්බනමදෙ ජීවිතමදෙ ලාභමදෙ තක්කාරමදෙ ගරුකාරමදෙ පුරෙකකාරමදෙ පරිවාරමදෙ භොගමදෙ වණ්ණමදෙ සුතමදෙ පටිභානමදෙ රත්තඤ්ඤමදෙ පිණ්ඩපාතීමදෙ අනවඤ්ඤාතීමදෙ¹ ඉරියාපථමදෙ ඉද්ධිමදෙ යසමදෙ සීලමදෙ කුංචමදෙ සිප්පමදෙ ආරොහමදෙ පරිණාහමදෙ සණ්ඨානමදෙ පාරිපුරිමදෙ මදෙ පමාදෙ ඵලොහා සාරලොහා අත්‍රිච්ඡතා මභිච්ඡතා පාපිච්ඡතා සිඛිතං තින්නිනං වාපලාං අසභාගවුත්ති, අරතී තඤ්ඤි විජමතිකා හත්තසම්මදෙ චේතසො ච ලීනත්තං, කුහනා ලපනා නෙමිත්තිකතා නිපෙපසිකතා ලාභෙන ලාභං නිජ්ඣිංසනතා, සෙය්‍යා හමසමිති මානො සද්දිසොහමසමිති මානො සීනොහමසමිති මානො, සෙය්‍යස්ස සෙය්‍යොහමසමිති මානො සෙය්‍යස්ස සද්දිසොහමසමිති මානො සෙය්‍යස්ස සීනොහමසමිති මානො, සද්දිසස්ස සෙය්‍යොහමසමිති මානො සද්දිසස්ස සද්දිසොහමසමිති මානො සද්දිසස්ස සීනොහමසමිති මානො, සීනස්ස සෙය්‍යොහමසමිති මානො සීනස්ස සද්දිසොහමසමිති මානො සීනස්ස සීනොහමසමිති මානො, මානො අතිමානො මානාති-මානො ඔමානො අධිමානො අසම්මානො මිච්ඡාමානො, ඤාතිවිතකෙකා ජනපදවිතකෙකා අමරවිතකෙකා පරුක්ඛායකාපටිසංයුතො විතකෙකා ලාභසක්කාරසීලොක්කපටිසංයුතො විතකෙකා අනවඤ්ඤාතීපටිසං-යුතො විතකෙකා.

එකකං.

837. කොඨො ච උපනාභො ච, මකෙඛො ච පලාසො ච, ඉස්සා ච මච්ඡරියං ච, මායා ච සාධෙය්‍යං ච, අවිජ්ජා ච භවතණ්හා ච, භවදිට්ඨි ච විභවදිට්ඨි ච, සස්සතදිට්ඨි ච උච්ඡේදදිට්ඨි ච, අනන්තවාදිට්ඨි ච අනන්තවාදිට්ඨි ච, පුබ්බන්තානුදිට්ඨි ච අපරන්තානුදිට්ඨි ච, අහිරිකං ච අනොත්තපං ච, දොවචස්සතා ච පාපමිත්තතා ච, අනජ්ජවො ච අමඤ්ඤවො ච, අකඛන්ති ච අසොරච්චං ච, අසාබලං ච අප්පටිසන්ධාරෙ ච, ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තආරතා ච භොජනෙ අමත්තඤ්ඤාතා ච, මුට්ඨසච්චං ච අසමප-ජඤ්ඤං ච, සීලවිපතති ච දිට්ඨිවිපතති ච, අජ්ඣත්තසංයොජනං ච බහිඤ්ඤාසංයොජනං ච.

දුක්ඛං.

238. තිණි අකුසලමුලානි, තයො අකුසල විතකකා, තිස්සො අකුසල සඤ්ඤා, තිස්සො අකුසලධාතූයො, තිණි දුච්චරිතානි, තයො ආසවා, තිණි සංයොජනානි, තිස්සො තණ්හා, අපරුපි තිස්සො තණ්හා, තිස්සො එසනා, තිස්සො විධා, තිණි භයානි, තිණි තමානි, තිණි තිත්ථායතනානි, තයො කිඤ්චනා, තිණි අභිගණානි, තිණි මලානි, තිණි විසමානි අපරුනිපි තිණි විසමානි, තයො අග්නි, තයො කසාවා, අපරෙපි තයො කසාවා, අස්සාදදිට්ඨි අත්තානුදිට්ඨි මිච්ඡාදිට්ඨි, අරතී විහෙසා අධම්මචරියා,

1. අනවඤ්ඤාතමදෙ - සිරිමු, මජ්ඣං.

දෙව්වස්සතා පාපමිත්තතා නානත්තසක්කදා, උභවං කොසල්පං පමාදො, අසනතුට්ඨිතා අසමපජ්ඣදා මහිවජ්ඣා, අතිරිකං අනොත්තප්පං පමාදො, අනාදරියං දෙව්වස්සතා පාපමිත්තතා, අස්සද්ධියං අවදක්කදා කොසල්පං, උභවං අසංවරො දුස්සිලාං, අරියානං අදස්සනකම්මතා සභ්බමං අසොතුකම්මතා උපාරම්භවිත්තතා, මුට්ඨස්සවං අසමපජ්ඣදො චේතසො විකේඛපො, අයොනිසොමනසිකාරො කුමමස්සසෙවනා චේතසො ච ලීනත්තං.

තිකං.

839. චත්තාරො ආසවා, චත්තාරො ගජ්ඣා, චත්තාරො භික්ඛා, චත්තාරො යොගා, චත්තාරි උපාදානානි, චත්තාරො තණ්හුපපාදා, චත්තාරි අගති-ගමනානි, චත්තාරො විපරියෙසා, චත්තාරො අනරියවොභාරා, අපරෙපි චත්තාරො අනරියවොභාරා, චත්තාරි දුච්චරිතානි, අපරුනිපි චත්තාරි දුච්චරිතානි, චත්තාරි භයානි, අපරුනිපි චත්තාරි භයානි, චතස්සො දිට්ඨියො.

චතුක්කං.

840. පඤ්චාරම්භාගියානි සඤ්ඤාජනානි, පඤ්චුභ්බාරම්භාගියානි සඤ්ඤාජනානි, පඤ්චමච්ඡරියානි, පඤ්ච සංඛා, පඤ්ච සලලා, පඤ්ච චේතොධිලා, පඤ්ච චේතසො විනිබ්බා, පඤ්ච නීවරණානි, පඤ්ච කම්මානි ආනන්තරිකානි, පඤ්ච දිට්ඨියො, පඤ්ච වේරා, පඤ්ච ව්‍යසනා, පඤ්ච අකඛන්තියා ආදීනවා, පඤ්ච භයානි, පඤ්ච දිට්ඨිමමනිබ්බානවාදා.

පඤ්චකං.

841. ඡ විවාද මූලානි, ඡ ඡන්දරුගා ගෙහසිතා ධම්මා,¹ ඡ විරෝධ-වඤ්චනි, ඡ තණ්හාකායා, ඡ අගාරවා, ඡ පරිහානියා ධම්මා, අපරෙපි ඡ පරිහානියා ධම්මා, ඡ සොමනස්සුපවිචාරා, ඡ දොමනස්සුපවිචාරා, ඡ උපෙක්ඛුපවිචාරා, ඡ ගෙහසිතානි සොමනස්සානි, ඡ ගෙහසිතානි දොම-නස්සානි, ඡ ගෙහසිතා උපෙක්ඛා, ඡ දිට්ඨියො.

ඡක්කං.

842. සත්තානුසයා, සත්ත සඤ්ඤාජනානි, සත්ත පරිපුට්ඨානානි, සත්ත අසභ්බමා, සත්ත දුච්චරිතානි, සත්ත මානා, සත්ත දිට්ඨියො.

සත්තකං.

843. අට්ඨ කිලෙසවඤ්චනි, අට්ඨ කුසිතවඤ්චනි, අට්ඨ සු ලොකධම්මෙසු විත්තස්ස පරිභාගො, අට්ඨ අනරියවොභාරා, අට්ඨ මිච්ඡතනා, අට්ඨ පුරිසදෙසා, අට්ඨ අසක්ඤ්චිවාදා, අට්ඨ නෙවසක්ඤ්චිනාසක්ඤ්චිවාදා.

අට්ඨකං.

844. නව ආභාතවඤ්චනි, නව පුරිසමලානි, නව විධ මානා, නව තණ්හාමූලිකා ධම්මා, නව ඉඤ්ජිතානි, නව මඤ්ඤිතානි, නව එජ්ඣිතානි, නව පපඤ්චිතානි, නව සංඛිතානි.

නවකං.

1. ඡ ඡන්දරුගා - සිරිමු, මජ්ඣ.

845. දස කිලෙසවඤ්ඤා, දස ආභාතවඤ්ඤා, දස අකුසලකම්මපථා, දස සංකෘතජනානි, දස මිච්ඡතා, දසවඤ්ඤා මිච්ඡාදිට්ඨි, දසවඤ්ඤා අනාගාමිකා, දිට්ඨි.

දසකං.

846. අධාරස තණ්හා විවරිතානි අජකිත්තිකස්ස උපාදය, අධාරස තණ්හා විවරිතානි බාහිරස්ස උපාදය, තදෙකජකිං අභිසංඝායානි අභිසංඝිපිතා ජනනිංස තණ්හාවිවරිතානි හොනති. ඉති අනිතානි ජනනිංස තණ්හාවිවරිතානි, අනාගතානි ජනනිංස තණ්හාවිවරිතානි, පච්චුප්පනානි ජනනිංස තණ්හා විවරිතානි, තදෙකජකිං අභිසංඝායානි අභිසංඝිපිතා අධාරතණ්හාවිවරිතානං හොති. යානි ච ආසවස්සි දිට්ඨිගතානි බ්‍රහ්මජාලෙ වේය්‍යාකරණෙ වුත්තානි ගගවතා.

මානිකා.

847. තත්ථ කතමො ජාතිමද්දෙ : ජාතීං පටිච්ච මද්දෙ මජ්ජනා මජ්ජිතතනං මානො මඤ්ඤානා මඤ්ඤිතතනං උත්තති උත්තාමො ධජො සම්පග්ගාහො කෙතුකම්මතා චිත්තස්ස අයං වුච්චති ජාතිමද්දෙ.

848. තත්ථ කතමො ගොතනමද්දෙ : ගොතනං පටිච්ච -පෙ- ආරොග්ගං පටිච්ච -පෙ- යොබ්බනං පටිච්ච -පෙ- ජිවිතං පටිච්ච -පෙ- ලාභං පටිච්ච -පෙ- සකකාරං පටිච්ච -පෙ- ගරුකාරං පටිච්ච -පෙ- පුරෙකකාරං පටිච්ච -පෙ- පරිවාරං පටිච්ච -පෙ- හොගං පටිච්ච -පෙ- චණ්ණං පටිච්ච -පෙ- සුතං පටිච්ච -පෙ- පටිභානං පටිච්ච -පෙ- රතනඤ්ඤානං පටිච්ච -පෙ- පිණ්ඩපාතිකතනං පටිච්ච -පෙ- අනවඤ්ඤානං¹ පටිච්ච -පෙ- ඉරියපථං පටිච්ච -පෙ- ඉද්ධිං පටිච්ච -පෙ- යසං පටිච්ච -පෙ- සීලං පටිච්ච -පෙ- ක්කානං පටිච්ච -පෙ- සීප්පං පටිච්ච -පෙ- ආරොග්ගං පටිච්ච -පෙ- පරිණාහං පටිච්ච -පෙ- සණ්ඨානං පටිච්ච -පෙ- පාරිපුරිං පටිච්ච මද්දෙ මජ්ජනා මජ්ජිතතනං මානො මඤ්ඤානා මඤ්ඤිතතනං උත්තති උත්තාමො ධජො සම්පග්ගාහො කෙතුකම්මතා චිත්තස්ස අයං වුච්චති පාරිපුරිමද්දෙ.

849. තත්ථ කතමො මද්දෙ : යො මද්දෙ මජ්ජනා මජ්ජිතතනං මානො මඤ්ඤානා මඤ්ඤිතතනං උත්තති උත්තාමො ධජො සම්පග්ගාහො කෙතුකම්මතා චිත්තස්ස අයං වුච්චති මද්දෙ.

850. තත්ථ කතමො පමාද්දෙ : කායදුච්චරිතෙ වා වච්චුච්චරිතෙ වා මනො දුච්චරිතෙ වා පඤ්චස්ස වා කාමගුණස්ස චිත්තස්ස වොස්සග්ගො වොස්සග්ගානුපාදානං කුසලානං වා ධම්මානං භාවනාය අසකකම්මකිරියතා අසාතම්මකිරියතා අනට්ඨිතකිරියතා මලීනවුත්තිතා නික්ඛිත්තජන්තා නික්ඛිත්තධුරතා අනාසෙවනා අභාවනා අබහුලීකම්මං අනට්ඨානං අනුක්‍රයොගො පමාද්දෙ. යො ඵවරුපො පමාද්දෙ පමජ්ජනා පමජ්ජිතතනං, අයං වුච්චති පමාද්දෙ.

1. අනවඤ්ඤානං - සිරිමු, මජ්ඣං.

851. තත්ථ කතමො ඵලො : යො ඵලො ඵලානා ඵලිතතං කකඛ්ඛිං ඵාරාසිං උජ්චිතතා අමුද්දතා, අයං වුච්චති ඵලො.

852. තත්ථ කතමො සාරලො : යො සාරලො පටිසාරලො සාරමහනා පටිසාරමහනා පටිසාරමහිතතං, අයං වුච්චති සාරලො.

853. තත්ථ කතමො අත්‍රිච්ඡතා : ඉතරිතරවිවරපිණ්ඩපාතසෙනාසන-
භිලානපච්චයනෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි පඤ්චති වා කාමගුණෙහි අසනතුට්ඨස්ස
හිසෙයාකමන්තා යා ඵවරූපා ඉච්ඡා ඉච්ඡාගතං¹ අත්‍රිච්ඡතා රාගො
සාදගො අනුනගො අනුරුධො නන්දි නන්දිරුගො චිත්තස්ස සාදගො,
අයං වුච්චති අත්‍රිච්ඡතා.

854. තත්ථ කතමො මහිච්ඡතා : ඉතරිතරවිවරපිණ්ඩපාතසෙනා-
සනභිලානපච්චයනෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි පඤ්චති වා කාමගුණෙහි
අසනතුට්ඨස්ස හිසෙයාකමන්තා, යා ඵවරූපා ඉච්ඡා ඉච්ඡාගතං මහිච්ඡතා
රුගො සාදගො -පෙ- චිත්තස්ස සාදගො, අයං වුච්චති මහිච්ඡතා.

855. තත්ථ කතමො පාපිච්ඡතා : ඉධෙකථෙවො අස්සඤ්ඤා සමානො
සඤ්ඤාති මං ජනො ජානාතුති ඉච්ඡති, දුස්සිලො සමානො සිලවාති
මං ජනො ජානාතුති ඉච්ඡති, අප්පසසුතො සමානො බහුස්සුතොති
මං ජනො ජානාතුති ඉච්ඡති, සඛගභිකාරුමො සමානො පටිවිතෙතාති
මං ජනො ජානාතුති ඉච්ඡති, කුසිතො සමානො ආරභිවරිගොති මං
ජනො ජානාතුති ඉච්ඡති, මුට්ඨස්සති සමානො උපට්ඨිතසතීති මං
ජනො ජානාතුති ඉච්ඡති, අසමාහිතො සමානො සමාහිතොති මං
ජනො ජානාතුති ඉච්ඡති. දුප්පඤ්ඤා සමානො පඤ්ඤවාති මං ජනො
ජානාතුති ඉච්ඡති. අබ්බිකාසවො සමානො බ්බිකාසවොති මං ජනො
ජානාතුති ඉච්ඡති. යා ඵවරූපා ඉච්ඡා ඉච්ඡාගතං පාපිච්ඡතා රාගො
සාදගො -පෙ- චිත්තස්ස සාදගො, අයං වුච්චති පාපිච්ඡතා.

856. තත්ථ කතමං සිඛං : යං සිඛං සිඛාරතා චතුරතා²
වාතුරිං පරික්ඛතතා පාරික්ඛතතිං, ඉදං වුච්චති සිඛං.

857. තත්ථ කතමං තිනතිනං : යං තිනතිනං තිනතිනායනා
තිනතිනාසිතතං ලොඋප්පං ලොඋප්පායනා ලොඋප්පාසිතතං
පුච්ඡඤ්ඤිකතා³ සාදුකමන්තා⁴, ඉදං වුච්චති තිනතිනං.

858. තත්ථ කතමං වාපලං :⁵ විවරමණිනා පත්තමණිනා
සෙනාසනමණිනා ඉමස්ස වා පුඤ්ඤායස්ස බාහිරානං වා පරික්ඛාරානං
මණිනා විභුසනා කෙලායනා පරිකෙලායනා⁶ ගෙඨිකතා ගෙඨිකතනං
චපලතා වාපලං, ඉදං වුච්චති වාපලං.

1. ඉච්ඡාගතා - සිරිමු, මජ්ඣ.

2. වාතුරතා - සිරිමු, මජ්ඣ.

3. පුච්ඡඤ්ඤිකතා - සිරිමු, මජ්ඣ. පුඤ්ඤිකතා - ස්‍යා.

4. සාදුකමන්තා - සිරිමු, මජ්ඣ, ස්‍යා.

5. වාපලං - සි පැවි.

6. කෙලතා, පරිකෙලතා - සිරිමු, මජ්ඣ, ස්‍යා.

859. තත්ථ කතමා අසභාගවුතභි : මාතරි වා පිතරි වා ජේට්ඨ වා කනිට්ඨ වා ගාතරි ආචරියෙසු වා උපජ්ඣායෙ වා බුද්ධි වා සාවකෙසු වා අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙසු ගරාධ්මානියෙසු විපප්පිකුලගාතිතා විපච්චනිකසාතතා අනාදරියං අනාදරතා¹ අභාරවතා අපපතිස්සවතා, අයං වුච්චති අසභාගවුතභි.

860. තත්ථ කතමා අරතී : පනෙනසු වා සෙනාසනෙසු අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙසු වා අබිකුසලෙසු ධම්මෙසු අරතී අරතීතා අනභිරතී අනභිරමනා උක්කණ්ඨිතා පරතස්සිතා, අයං වුච්චති අරතී.

861. තත්ථ කතමා තඤ්ඤි : යා තඤ්ඤි තඤ්ඤයනා තඤ්ඤමනකතා ආලසාං ආලසායනා ආලසායිතතං, අයං වුච්චති තඤ්ඤි.

862. තත්ථ කතමා විජ්ඣතිකා : යා කායස්ස ජම්භනා විජ්ඣනා ආනමනා විනමනා සන්තමනා පනමනා ව්‍යාධියතං, අයං වුච්චති විජ්ඣතිකා.

863. තත්ථ කතමො භත්තසම්මදො : යා භුත්තාවිස්ස භත්තමුච්ඡා භත්තකිලමථො භත්තපරිලාභො කායදුට්ඨලං, අයං වුච්චති භත්තසම්මදො.

864. තත්ථ කතමං චේතසො ව ලීනතතං : යා විතතස්ස අකලලතා අකම්මඤ්ඤතා ඔලීයනා සලලීයනා ලීනං ලීයනා ලීඝිතතං පීනං පීයනා පිඝිතතං විතතස්ස, ඉදං වුච්චති චේතසො ව ලීනතතං.

865. තත්ථ කතමා කුහනා : ලාභසක්කාරසිලොක්කසන්තිස්සිතස්ස පාපිච්ඡස්ස ඉච්ඡාපකතස්ස පච්චයපටිසෙධනසංඛාතෙන වා සාමන්තජප්පිතෙන වා ඉරියාපථස්ස වා අට්ඨපනා² ධපනා සණ්ඨපනා භාකුට්ඨා භාකුට්ඨයං කුහනා කුහායනා කුහිතතං, අයං වුච්චති කුහනා.

866. තත්ථ කතමා ලපනා : ලාභසක්කාරසිලොක්කසන්තිස්සිතස්ස පාපිච්ඡස්ස ඉච්ඡාපකතස්ස යා පරෙසං ආලපනා ලපනා සලලපනා උලලපනා සමුලලපනා උත්තභනා සමුත්තභනා උක්කාවනා සමුක්කාවනා අනුපපියභාණීතා³ චාට්ඨකමයනා මුග්ගසුප්පයනා පාරිභට්ඨනා, අයං වුච්චති ලපනා.

867. තත්ථ කතමා නෙමිතතිකතා : ලාභසක්කාරසිලොක්කසන්තිස්සිතස්ස පාපිච්ඡස්ස ඉච්ඡාපකතස්ස යං පරෙසං නිමිතතං නිමිතතකම්මං ඕහාසො ඕහාසකම්මං සාමන්තජප්පා පරිකථා, අයං වුච්චති නෙමිතතිකතා.

868. තත්ථ කතමා නිපෙපසිකතා : ලාභසක්කාරසිලොක්කසන්තිස්සිතස්ස පාපිච්ඡස්ස ඉච්ඡාපකතස්ස යා පරෙසං අකෙකාසනා වම්භනා ගරභනා උකෙකපනා සමුකෙකපනා ඛිපනා සංඛිපනා පාපනා සම්පාපනා අවණණාභාරිකා⁴ පරපිට්ඨිමංසිකතා, අයං වුච්චති නිපෙපසිකතා.

1. අනාදරියතා - සිරිමු, මජ්ඣ.

2. ආඨපනා - සිමු.

3. අනුපපියභාසිතා - සිපැවි.

4. අවණණාභාරියා - සිපැවි.

869. තත්ථ කතමා ලාභෙන ලාභං නිජ්ඣිංසනතා : ලාභසකකාර-
සිලෝකසන්නිසිතො පාපිට්ඨො ඉට්ඨාසකතො ඉතො ලභං ආමිසං
අසුත්ත භරතී, අසුත්ත වා ලභං ආමිසං ඉධ ආභරතී, යා ඵවරුපා
ආමිසෙන ආමිසස්ස ඵට්ඨි ගවෙට්ඨි පරිසෙට්ඨි ඵසනා ගවෙසනා
පරිසෙසනා, අයං වුට්ඨති ලාභෙන ලාභං නිජ්ඣිංසනතා.

870. තත්ථ කතමො සෙය්‍යොගමස්මිති මානො : ඉධෙකච්චො
ජාතියා වා ගොතෙතන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොකඛරතාය වා
ධනෙන වා අජේඛිනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා
විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන
වජුත්තා මානං ජපෙපතී, යො ඵවරුපො මානො මඤ්ඤානා මඤ්ඤී-
තතං උත්තති උත්තාමො ධජො සම්පන්නාහො කෙතුකම්පතා විතතස්ස
අයං වුට්ඨති සෙය්‍යොගමස්මිති මානො.

871. තත්ථ කතමො සද්දිසොගමස්මිති මානො : ඉධෙකච්චො
ජාතියා වා ගොතෙතන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොකඛරතාය වා
ධනෙන වා අජේඛිනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා
විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන
වජුත්තා මානං ජපෙපතී, යො ඵවරුපො මානො මඤ්ඤානා මඤ්ඤීතතං
උත්තති උත්තාමො ධජො සම්පන්නාහො කෙතුකම්පතා විතතස්ස, අයං
වුට්ඨති සද්දිසොගමස්මිති මානො.

872. තත්ථ කතමො භිනොගමස්මිති මානො : ඉධෙකච්චො ජාතියා
වා ගොතෙතන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොකඛරතාය වා ධනෙන
වා අජේඛිනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨා-
නෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන වජුත්තා
මානං ජපෙපතී, යො ඵවරුපො මානො මිමඤ්ඤානා මිමඤ්ඤීතතං
භිලනා මිභිලනා මිභිලීතතං අත්තඤ්ඤා අත්තච්ඤ්ඤා අත්තපරිභවො,
අයං වුට්ඨති භිනොගමස්මිති මානො.

873. තත්ථ කතමො සෙය්‍යස්ස සෙය්‍යොගමස්මිති මානො :
ඉධෙකච්චො සෙය්‍යො හොති ජාතියා වා ගොතෙතන වා කොලපුත්ති-
යෙන වා වණ්ණපොකඛරතාය වා ධනෙන වා අජේඛිනෙන වා කම්මා-
යතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා
පටිභානෙන වා අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන වජුත්තා පරෙති සෙය්‍යං අත්තානං
දහති. යො තං නිස්සාය මානං ජපෙපතී, යො ඵවරුපො මානො
මඤ්ඤානා මඤ්ඤීතතං උත්තති උත්තාමො ධජො සම්පන්නාහො
කෙතුකම්පතා විතතස්ස, අයං වුට්ඨති සෙය්‍යස්ස සෙය්‍යොගමස්මිති
මානො.

874. තත්ථ කතමො සෙය්‍යස්ස සද්දිසොගමස්මිති මානො : ඉධෙ-
කච්චො සෙය්‍යො හොති ජාතියා වා ගොතෙතන වා කොලපුත්තියෙන වා
වණ්ණපොකඛරතාය වා ධනෙන වා අජේඛිනෙන වා කම්මායතනෙන වා
සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා
අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන වජුත්තා පරෙති සද්දිසං අත්තානං දහති. යො තං
නිස්සාය මානං ජපෙපතී. යො ඵවරුපො මානො මඤ්ඤානා මඤ්ඤීතතං
උත්තති උත්තාමො ධජො සම්පන්නාහො කෙතුකම්පතා විතතස්ස, අයං
වුට්ඨති සෙය්‍යස්ස සද්දිසොගමස්මිති මානො.

875. තත්ථ කතමො සෙය්‍යස්ස භිනෝ'ගමස්මිති මානෝ : ඉධෙකච්චො සෙය්‍යො හොති ජාතියා වා ගොතෙතන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොකඛරතාය වා ධනෙන වා අජේඛිනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාධාරණෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන වච්ඡුනා පරෙති භීනං අත්තානං දහති. සො තං නිස්සාය මමානං ජපෙපති. යො ඵවරුපො මමානෝ මමඤ්ඤානා මමඤ්ඤිතතනං භීලනා මභීලනා මභීලිතතනං අත්තුඤ්ඤා අත්තවඤ්ඤා අත්තපරිභවො, අයං වුච්චති සෙය්‍යස්ස භිනෝ'ගමස්මිති මානෝ.

876. තත්ථ කතමො සද්දිසස්ස සෙය්‍යො'ගමස්මිති මානෝ : ඉධෙකච්චො සද්දිසො හොති ජාතියා වා ගොතෙතන වා කොලපුත්තියෙන වා -පෙ- අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන වච්ඡුනා පරෙති සෙය්‍යං අත්තානං දහති. සො තං නිස්සාය මානං ජපෙපති. යො ඵවරුපො මානෝ මඤ්ඤානා මඤ්ඤිතතනං -පෙ- කෙතුකම්පතා විතතස්ස, අයං වුච්චති සද්දිසස්ස සෙය්‍යො'ගමස්මිති මානෝ.

877. තත්ථ කතමො සද්දිසස්ස සද්දිසො'ගමස්මිති මානෝ : ඉධෙකච්චො සද්දිසො හොති ජාතියා වා ගොතෙතන වා කොලපුත්තියෙන වා -පෙ- අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන වච්ඡුනා පරෙති සද්දිසං අත්තානං දහති. සො තං නිස්සාය මානං ජපෙපති. යො ඵවරුපො මානෝ මඤ්ඤානා මඤ්ඤිතතනං -පෙ- කෙතුකම්පතා විතතස්ස, අයං වුච්චති සද්දිසස්ස සද්දිසො'ගමස්මිති මානෝ.

878. තත්ථ කතමො සද්දිසස්ස භිනෝ'ගමස්මිති මානෝ : ඉධෙකච්චො සද්දිසො හොති ජාතියා වා ගොතෙතන වා කොලපුත්තියෙන වා -පෙ- අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන වච්ඡුනා පරෙති භීනං අත්තානං දහති. සො තං නිස්සාය මමානං ජපෙපති. යො ඵවරුපො මමානෝ මමඤ්ඤානා මමඤ්ඤිතතනං භීලනා මභීලනා මභීලිතතනං අත්තුඤ්ඤා අත්තවඤ්ඤා අත්තපරිභවො, අයං වුච්චති සද්දිසස්ස භිනෝ'ගමස්මිති මානෝ.

879. තත්ථ කතමො භීනස්ස සෙය්‍යො'ගමස්මිති මානෝ : ඉධෙකච්චො භිනෝ හොති ජාතියා වා ගොතෙතන වා -පෙ- අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන වච්ඡුනා පරෙති සෙය්‍යං අත්තානං දහති. සො තං නිස්සාය මානං ජපෙපති. යො ඵවරුපො මානෝ මඤ්ඤානා මඤ්ඤිතතනං -පෙ- කෙතුකම්පතා විතතස්ස, අයං වුච්චති භීනස්ස සෙය්‍යො'ගමස්මිති මානෝ.

880. තත්ථ කතමො භීනස්ස සද්දිසො'ගමස්මිති මානෝ : ඉධෙකච්චො භිනෝ හොති, ජාතියා වා ගොතෙතන වා -පෙ- අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන වච්ඡුනා පරෙති සද්දිසං අත්තානං දහති. සො තං නිස්සාය මානං ජපෙපති. යො ඵවරුපො මානෝ මඤ්ඤානා මඤ්ඤිතතනං -පෙ- කෙතුකම්පතා විතතස්ස, අයං වුච්චති භීනස්ස සද්දිසො'ගමස්මිති මානෝ.

881. තත්ථ කතමො භිනංස භිනෝ'හමස්මිති මානෝ : ඉධෙකච්චො භිනෝ හොති ජාතියා වා ගොතෙතන වා -පෙ- අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන වජ්ජනා පරෙහි භිනං අත්තානං දහති. යො තං නිසංසාය ඔමානං ජපෙපති. යො ඵවරුපො ඔමානෝ ඔමඤ්ඤානා ඔමඤ්ඤීතතනං හිලනා ඔහිලනා ඔහිලීතතනං අත්තුඤ්ඤා අත්තවඤ්ඤා අත්තපරිභවො, අයං වුච්චති භිනංස භිනෝ'හමස්මිති මානෝ.

882. තත්ථ කතමො මානෝ : යො මානෝ මඤ්ඤානා මඤ්ඤීතතනං උත්තති උත්තාමො ධජෝ සම්පග්ගාහො කෙතුකම්පතා චිත්තංසං, අයං වුච්චති මානෝ.

883. තත්ථ කතමො අතිමානෝ : ඉධෙකච්චො ජාතියා වා ගොතෙතන වා -පෙ- අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන වජ්ජනා පරෙහි අත්තානං අතිමඤ්ඤති. යො ඵවරුපො මානෝ මඤ්ඤානා මඤ්ඤීතතනං -පෙ- කෙතුකම්පතා චිත්තංසං, අයං වුච්චති අතිමානෝ.

884. තත්ථ කතමො මානාතිමානෝ : ඉධෙකච්චො ජාතියා වා ගොතෙතන වා -පෙ- අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන වජ්ජනා සුබ්බකාලං පරෙහි සදිසං අත්තානං දහති. අපරකාලං අත්තානං සෙය්‍යං දහති. යො ඵවරුපො මානෝ මඤ්ඤානා මඤ්ඤීතතනං -පෙ- කෙතුකම්පතා චිත්තංසං, අයං වුච්චති මානාතිමානෝ.

885. තත්ථ කතමො ඔමානෝ : ඉධෙකච්චො ජාතියා වා ගොතෙතන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොකඛරතාය වා ධනෙන වා අජේඛි-
නෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාධාරිතෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන වජ්ජනා ඔමානං ජපෙපති. යො ඵවරුපො ඔමානෝ ඔමඤ්ඤානා ඔමඤ්ඤීතතනං හිලනා ඔහිලනා ඔහිලීතතනං අත්තුඤ්ඤා අත්තවඤ්ඤා අත්තපරිභවො, අයං වුච්චති ඔමානෝ.

886. තත්ථ කතමො අභිමානෝ : අප්පතෙන පත්තසඤ්ඤීතා අකතෙ කතසඤ්ඤීතා අනඛිගතෙ අඛිගතසඤ්ඤීතා අසච්ඡිකතෙ සච්ඡිකත-
සඤ්ඤීතා, යො ඵවරුපො මානෝ මඤ්ඤානා මඤ්ඤීතතනං උත්තති උත්තාමො ධජෝ සම්පග්ගාහො කෙතුකම්පතා චිත්තංසං, අයං වුච්චති අභිමානෝ.

887. තත්ථ කතමො අසම්මානෝ : රූපං අසම්මිති මානෝ, අසම්මිති ඡන්දෝ, අසම්මිති අනුසයෝ, වේදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- සංඛාරා -පෙ- විඤ්ඤාණං අසම්මිති මානෝ, අසම්මිති ඡන්දෝ, අසම්මිති අනුසයෝ. යො ඵවරුපො මානෝ මඤ්ඤානා මඤ්ඤීතතනං උත්තති උත්තාමො ධජෝ සම්පග්ගාහො කෙතුකම්පතා චිත්තංසං, අයං වුච්චති අසම්මානෝ.

888. තත්ථ කතමො ඕච්ඡාමානෝ : ඉධෙකච්චො පාපකෙන වා කම්මායතනෙන පාපකෙන වා සිප්පායතනෙන පාපකෙන වා විජ්ජාධාරි-
තෙන පාපකෙන වා සුතෙන පාපකෙන වා පටිභානෙන පාපකෙන වා සිලෙන පාපකෙන වා වතෙන පාපකෙන වා සිලබ්බතෙන පාපකෙන වා දිට්ඨියා අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන වජ්ජනා මානං ජපෙපති. යො ඵවරුපො මානෝ මඤ්ඤානා මඤ්ඤීතතනං උත්තති උත්තාමො ධජෝ සම්පග්ගාහො කෙතුකම්පතා චිත්තංසං, අයං වුච්චති ඕච්ඡාමානෝ.

889. තත්ථ කතමො ඤාතිවිතකෙකා : ඤාතකො ආරබ්භ ගෙහසිතො තකෙකා විතකෙකා මිච්ඡාසංකපපො, අයං වුච්චති ඤාතිවිතකෙකා.

890. තත්ථ කතමො ජනපදවිතකෙකා : ජනපදං ආරබ්භ ගෙහසිතො තකෙකා විතකෙකා මිච්ඡාසංකපපො, අයං වුච්චති ජනපදවිතකෙකා.

891. තත්ථ කතමො අමරවිතකෙකා : දුක්ඛාර්තාරිතා පටිසංයුතො වා දිට්ඨිගතපටිසංයුතො වා ගෙහසිතො තකෙකා විතකෙකා මිච්ඡාසංකපපො, අයං වුච්චති අමරවිතකෙකා.

892. තත්ථ කතමො පරුක්ඛදායකපටිසංයුතො විතකෙකා : ඉධෙකළෙව්වා ගිහිසංසංඝො විහරති සහනඤ්ඤි සහසොක්ඛි සුඛිනෙසු සුඛිනො දුක්ඛිනෙසු දුක්ඛිනො උපපන්නෙසු කිච්ච කරණීයෙසු අත්තනා වා යොගං ආපජ්ජති. යො තත්ථ ගෙහසිතො තකෙකා විතකෙකා මිච්ඡාසංකපපො, අයං වුච්චති පරුක්ඛදායකපටිසංයුතො විතකෙකා.

893. තත්ථ කතමො ලාභසක්කාරසිලොකපටිසංයුතො විතකෙකා : ලාභසක්කාරසිලොකං ආරබ්භ ගෙහසිතො තකෙකා විතකෙකා මිච්ඡාසංකපපො, අයං වුච්චති ලාභසක්කාරසිලොකපටිසංයුතො විතකෙකා.

894. තත්ථ කතමො අනවඤ්ඤාතතිපටිසංයුතො විතකෙකා : ඉධෙකළෙව්වා ජාතියා වා ගෝතොන වා කොලපුත්තියෙන වා චණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජේඛිනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාධර්මානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන චජ්ඣනා 'මා මං පරෙ' අවජානිංසු¹ති. යො තත්ථ ගෙහසිතො තකෙකා විතකෙකා මිච්ඡාසංකපපො, අයං වුච්චති අනවඤ්ඤාතතිපටිසංයුතො විතකෙකා.

එකකං.

895. තත්ථ කතමො කොට්ඨො : යො කොට්ඨො කුජ්ඣිනා කුජ්ඣිතතනං දොසො දුස්සනා දුස්සිතතනං,² ව්‍යාපනති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතතනං, විරෝධො පටිවිරෝධො චණ්ඩිකකං අසුරෝපො,³ අනත්තමනනා චිත්තස්ස, අයං වුච්චති කොට්ඨො.

තත්ථ කතමො උපනාහො : පුබ්බකාලං⁴ කොට්ඨො අපරකාලං⁵ උපනාහො. යො ඵවරුපො උපනාහො උපනස්සනා උපනස්භිතතනං, ආරූපනා, රූපනා සණ්ඨපනා අනුසංසාදනා අනුපුබ්බඛනා දලහිකම්මං කොට්ඨස්ස, අයං වුච්චති උපනාහො.

1. චජ්ඣනා, මං - සිරිමු.

2. දුස්සනා දුස්සිතතනං - ස්‍යා.

3. අසුරෝපො - සිරිමු.

4. පුබ්බකාලෙ - සිපාවි.

5. අපරකාලෙ - සිපාවි.

896. තත්ථ කතමො මකේඛා : යො මකේඛා මකේඛනා¹ මකේඛිතතනං නිට්ඨරියං නිට්ඨරියකමමං, අයං වුච්චති මකේඛා.

තත්ථ කතමො පළාසො : යො පළාසො පළාසායනා පළාසාසාරො විවාදධානං සුගග්ගාහො අපපටිතිස්සග්ගො, අයං වුච්චති පළාසො.

897. තත්ථ කතමා ඉස්සා : යා පරලාභසක්කාරගරුකාරමානන-විඤ්ඤාපුජනාසු ඉස්සා ඉස්සායනා ඉස්සාසිතතනං, උසුයා උසුයනා උසුසිතතනං, අයං වුච්චති ඉස්සා.

තත්ථ කතමං මච්ඡරියං : පඤ්ච මච්ඡරියානි : ආවාසමච්ඡරියං කුල මච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං වණණමච්ඡරියං ධම්මමච්ඡරියං. යං ඵවරූපං මච්ඡරං මච්ඡරුයනා මච්ඡරාසිතතනං චෙට්ඨමං කදරියං කට්ඨකඤ්චිකතා අග්ගභිතතනං විතතස්ස, ඉදං වුච්චති මච්ඡරියං.

898. තත්ථ කතමා මායා : ඉධෙකච්චො කායෙන දුච්චරිතං චරිතා වාමාය දුච්චරිතං චරිතා මනසා දුච්චරිතං චරිතා තස්ස පටිච්ඡාදන හෙතු පාපිකං ඉච්ඡං පනිදහති, මා මං ජඤ්ඤති ඉච්ඡති, මා මං ජඤ්ඤති සංකප්පෙති, මා මං ජඤ්ඤති වාචං භාසති, මා මං ජඤ්ඤති කායෙන පරකකමති, යා ඵවරූපා මායා මායාවිතා අවමාසරු² වඤ්චනා නිකති විකිරණා පරිහරණා ගුහනා පරිගුහනා ඡාදනා පටිච්ඡාදනා අනුතතානිකමමං අනාවිකමමං චොච්ඡාදනා පාපකිරියා, අයං වුච්චති මායා.

තත්ථ කතමං සාදේය්‍යං : ඉධෙකච්චො සාදේය්‍යො හොති පරිසාදේය්‍යං තත්ථ සාදේය්‍යං සාදේය්‍යං සාදේය්‍යං කකඛලිතා කකඛලියං³ පරිකඛතතතා පාරිකඛතතියං, ඉදං වුච්චති සාදේය්‍යං.

899. තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොහො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමා භවතණ්හා : යො භවේසු භවච්ඡන්දො භවිරාගො භවනන්දි භවතණ්හා භවසෙනහො භවපරිලාහො භවමුච්ඡා භවජේඛාසානං, අයං වුච්චති භවතණ්හා.

900. තත්ථ කතමා භවදිට්ඨි : භවිස්සති අත්තා ච ලොකොවාති යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසගාහො⁴ අයං වුච්චති භවදිට්ඨි.

තත්ථ කතමා විභවදිට්ඨි : න භවිස්සති අත්තා ච ලොකො වාති යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසගාහො, අයං වුච්චති විභවදිට්ඨි.

901. තත්ථ කතමා සස්සනදිට්ඨි : සස්සනො අත්තා ච ලොකො වාති යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසගාහො, අයං වුච්චති සස්සනදිට්ඨි.

1. මකේඛනා - සිරිමු - ස්‍යා. මකේඛායනා - මජ්ඣිම.

2. අවමාසරු - සිප්ඵි.

3. කකඛරතා කකඛරියං - සිරිමු, මජ්ඣිම.

කකඛරතා, කකඛරියං - අධිකරණ.

4. විපරියාසගාහො - මජ්ඣිම.

තත්ථ කතමා උචේදදිට්ඨි : උච්ඡේදස්සති අත්තා ච ලොකො චාති යා ඵවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසගාහො, අයං වුච්චති උචේදදිට්ඨි.

902. තත්ථ කතමා අන්තවාදිට්ඨි : අන්තවා අත්තා ච ලොකො චාති යා ඵවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසගාහො, අයං වුච්චති අන්තවාදිට්ඨි.

තත්ථ කතමා අනන්තවාදිට්ඨි : අනන්තවා අත්තා ච ලොකො චාති යා ඵවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසගාහො, අයං වුච්චති අනන්තවාදිට්ඨි.

903. තත්ථ කතමා පුබ්බන්තානුදිට්ඨි : පුබ්බන්තං ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසගාහො, අයං වුච්චති පුබ්බන්තානුදිට්ඨි.

තත්ථ කතමා අපරන්තානුදිට්ඨි : අපරන්තං ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසගාහො, අයං වුච්චති අපරන්තානුදිට්ඨි.

904. තත්ථ කතමං අභිරික්ඛං : යං න භිරියති භිරිසිත්තබ්බෙන න භිරියති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, ඉදං වුච්චති අභිරික්ඛං.

තත්ථ කතමං අනොත්තප්පං : යං න ඕත්තප්පති ඕත්තප්පිත්තබ්බෙන න ඕත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, ඉදං වුච්චති අනොත්තප්පං.

905. තත්ථ කතමා දෙවච්ඡස්සනා : සහධම්මිකො වුච්චමානො දෙවච්ඡස්සනා දෙවච්ඡස්සායං දෙවච්ඡස්සියං දෙවච්ඡස්සනා විප්පටිකුලගාහිතා විප්පටිකිකසානතා අනාදරියං අනාදරතා අගාරවතා අප්පතිස්සවතා, අයං වුච්චති දෙවච්ඡස්සනා.

තත්ථ කතමා පාපමිත්තනා : යෙ තෙ පුග්ගලා අස්සඤ්ඤා දුස්සීලා අප්පසසුතා මච්ඡරිනො දුප්පඤ්ඤා යා තෙසං සෙවනා නිසෙවනා සංසෙවනා භජනා සංභජනා භතති සම්භතති සම්පවම්භතා, අයං වුච්චති පාපමිත්තනා.

906. තත්ථ කතමො අනජ්ජවො : යො අනජ්ජවො අනජ්ජවතා ජම්භතා වම්භතා කුටිලතා, අයං වුච්චති අනජ්ජවො.

තත්ථ කතමො අමද්දවො : යා අමුද්දතා අමද්දවතා කකකලියං ඵාරුසියං කකකලතා කසීනතා උජ්ජිත්තතා අමුද්දතා, අයං වුච්චති අමද්දවො.

907. තත්ථ කතමා අකඛන්ති : යා අකඛන්ති අකඛමන්තා අනධි-වාසනතා චණ්ඩිකකං අසුරෙපො අනන්තමන්තා විත්තස්ස, අයං වුච්චති අකඛන්ති.

තත්ථ කතමං අසොරච්චං : කාසිකො විතීක්ඛකමො වාචසිකො විතීක්ඛකමො කාසික වාචසිකො විතීක්ඛකමො, ඉදං වුච්චති අසොරච්චං, සබ්බම්පි දුස්සීලාං අසොරච්චං.

908. තත්ථ කතමං අසාඛලාං ; යා සා වාචා අණ්ඩකා කකකසා පරකට්ඨකා පරුහිසජ්ජති කොධසාමනතා අසමාධි සංවිතනනිකා තථා රූපිං වාචං භාසිතා හොති. යා තත්ථ අනණ්ඩවාචනා අසඛලවාචනා ඵරුසවාචනා, ඉදං වුච්චති අසාඛලාං.

තත්ථ කතමො අපට්ඨසන්ධායො : ඥො පට්ඨසන්ධායො ආර්ථිසපට්ඨසන්ධායො ච ධම්මපට්ඨසන්ධායො ච ඉධෙකච්චො අපට්ඨසන්ධායොකො හොති ආර්ථිසපට්ඨසන්ධායොරෙන වා ධම්මපට්ඨසන්ධායොරෙන වා, අයං වුච්චති අපට්ඨසන්ධායො.

909. තත්ථ කතමා ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තථාරතා : ඉධෙකච්චො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නිමිත්තභග්ගාහි හොති අනුබ්‍යඤ්ඤානභග්ගාහි. යත්ථාධිකරණ මෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අනොස්සවෙස්සං, තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති න රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං චක්ඛුන්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති. සොනෙන සද්ධං සුත්වා -පෙ- භානෙන ගන්ධං භාසිතා -පෙ- ජීවහාය රසං සාසිතා -පෙ- කායෙන ථොට්ඨබ්බං චුසිතා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නිමිත්තභග්ගාහි හොති අනුබ්‍යඤ්ඤානභග්ගාහි යත්ථාධිකරණමෙනං මනික්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අනොස්සවෙස්සං. තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති, න රක්ඛති මනික්ද්‍රියං මනික්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති. යා ඉමෙසං ඡන්තං ඉන්ද්‍රියානං අගුත්ති අගොපනා අනාරකො අසංවරො, අයං වුච්චති ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තථාරතා.

තත්ථ කතමා භොජනෙ අමත්තඤ්ඤානා : ඉධෙකච්චො අපපට්ඨසංඛා අයොනිසො ආහාරං ආහාරෙති, දවාය මදාය මණ්ඩනාය විභූසනාය. යා තත්ථ අසනතුට්ඨිතා අමත්තඤ්ඤානා අපපට්ඨසංඛා භොජනෙ, අයං වුච්චති භොජනෙ අමත්තඤ්ඤානා.

910. තත්ථ කතමං මුට්ඨසච්චං : යා අසති අනනුස්සති අපපට්ඨස්සති අසරණතා අධාරණතා පිලාපනතා සංමුස්සනතා,¹ ඉදං වුච්චති මුට්ඨසච්චං.

තත්ථ කතමං අසමපජ්ඤායො : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලභි මොහො අකුසලමූලං, ඉදං වුච්චති අසමපජ්ඤායො.

911. තත්ථ කතමා සිලවිපතති : යො කාසිකො විතීක්කමො වාචසිකො විතීක්කමො කාසිකවාචසිකො විතීක්කමො, අයං වුච්චති සිලවිපතති. සබ්බමපි දුස්සීලාං සිලවිපතති.

තත්ථ කතමා දිට්ඨිවිපතති : නත්ථි දින්නං නත්ථි සිට්ඨං -පෙ- යෙ ඉමෙඤ්ච ලොකං පරෙඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පච්චෙදෙනතිති යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසගාහො, අයං වුච්චති දිට්ඨිවිපතති සබ්බාපි ඡිව්ජාදිට්ඨි දිට්ඨිවිපතති.

912. තත්ථ කතමං අජ්ඣත්තසංයොජනං : පඤ්ඤාචාරම්භාගියානි සංයොජනානි අජ්ඣත්තසංයොජනං. පඤ්චුභ්බම්භාගියානි සංයොජනානි බහිඤ්ඤාසංයොජනං.

දුකං.

1. පමොස්සනතා - සිපාචි.

913. තත්ත කතමානි තිණි අකුසලමූලානි : ලොභො දොසො මොහො.

තත්ත කතමො ලොභො : යො රුභො සාරාගො අනුනගො අනුරේධො නන්දි¹ නන්දිරාගො විතතස්ස සාරාගො ඉවජ්ඣ මුවජ්ඣ අජේඛාසානං ගෙධො පරිගෙධො සබ්බො පබ්බො ඵජ්ඣ මායා ජනිකා² සඤ්ජනනී සිබ්බනී³ ජාලිනී සරිතා විසතතිකා සුතතං⁴ විසවා⁵ ආයුහනී දුතියා පණ්ඩි භවනෙතති චනං චනථො සත්ථවො සෙනාහො⁶ අපෙකකි පටිබන්ධු ආසා ආසිංසනා ආසිංසිතතතං රූපාසා සද්දාසා ගන්ධාසා රසාසා ථොට්ඨබ්බාසා ලාභාසා ධනාසා පුත්තාසා ජීවිතාසා ජප්පා අභිජප්පා ජප්පනා ජප්පිතතතං ලොලුප්පං ලොලුප්පායනා ලොලුප්පාසිතතතං පුච්ඡඤ්ජිකතා⁷ සාදුකම්මනා⁸ අධිමමරුගො විසමලොභො නිකන්ති නිකාමනා පත්තනා පිහනා සංපත්තනා කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා රූපතණ්හා අරූපතණ්හා නිරෝධතණ්හා සද්දතණ්හා ගන්ධතණ්හා රසතණ්හා ථොට්ඨබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා ඔසො යොගො ගන්තො උපාදානං ආවරණං නීවරණං ඡදනං බන්ධනං උපකක්කිලෙසො අනුසගො පරිසුට්ඨානං ලතා වෙවිච්ඡං දුක්ඛමූලං දුක්ඛනිදානං දුක්ඛප්පභවො මාරපාසො මාරබලිසං මාරවිසගො තණ්හානදී තණ්හාජාලං තණ්හාගද්දුලං තණ්හාසමුද්දො අභිජ්ඣා ලොභො අකුසලමූලං, අයං වුවච්ඡි ලොභො.

තත්ත කතමො දොසො : අනන්තං මෙ අවරීති ආභාතො ජායති, අනන්තං මෙ චරතීති ආභාතො ජායති, අනන්තං මෙ චරිස්සතීති ආභාතො ජායති, පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනන්තං අවරි අනන්තං චරති අනන්තං චරිස්සතීති ආභාතො ජායති, අපපියස්ස මෙ අමනාපස්ස අන්තං අවරි අන්තං චරති අන්තං චරිස්සතීති ආභාතො ජායති, අට්ඨානෙ වා පහ ආභාතො ජායති, යො ඵවරුපො විතතස්ස ආභාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිවිරේධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දොසො පදොසො සම්පදොසො විතතස්ස බ්‍යාපනති මිනොපදොසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතතතං දොසො දුස්සනා දුස්සිතතතං බ්‍යාපනති බ්‍යාපජ්ජනා බ්‍යාපජ්ජිතතතං විරේධො පටිවිරේධො චණ්ඩිකකං අසුරොපො⁹ අනතන-මනනා විතතස්ස, අයං වුවච්ඡි දොසො.

තත්ත කතමො මොහො : දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරෝධෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරේධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං, පුබ්බනෙත අඤ්ඤාණං, අපරනෙත අඤ්ඤාණං, පුබ්බනාපරනෙත අඤ්ඤාණං, ඉදප්පච්චයනා පටිච්චසමුප්පනෙතසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණං. යං ඵවරුපං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්බි මොහො අකුසලමූලං, අයං වුවච්ඡි මොහො. ඉමානි තිණි අකුසලමූලානි.

1. නන්දි - මජ්ඣ.	8. සාධුකම්මනා - සිරිමු, ස්‍යා, මජ්ඣ.
2. ජනිකා - සිරිමු, සිප්ථි.	9. අසුරේධො - සිරිමු.
3. සිබ්බනී - සිරිමු, ස්‍යා, මජ්ඣ.	
4. සොතං - සිරිමු, මජ්ඣ.	
5. විසදා - සිරිමු.	
6. සිනෙහො - මජ්ඣ, ස්‍යා.	
7. පුච්ඡඤ්ජිකතා - සිරිමු, මජ්ඣ.	
පුඤ්ජිකතා - සිප්ථි, ස්‍යා.	

914. තත්ථ කතමේ තයො අකුසලවිතකකා : කාමවිතකකා ව්‍යාපාදවිතකකා විහිංසාවිතකකා. තත්ථ කතමො කාමවිතකකා : කාමපටිසංයුතතො තකකා විතකකා -පෙ- ඡිව්ජාසංකප්පො, අයං වුච්චති කාමවිතකකා.

තත්ථ කතමො ව්‍යාපාද විතකකා : ව්‍යාපාදපටිසංයුතතො තකකා විතකකා -පෙ- ඡිව්ජාසංකප්පො, අයං වුච්චති ව්‍යාපාදවිතකකා.

තත්ථ කතමො විහිංසාවිතකකා : විහිංසාපටිසංයුතතො තකකා විතකකා -පෙ- ඡිව්ජාසංකප්පො, අයං වුච්චති විහිංසාවිතකකා. ඉමො තයො අකුසලවිතකකා.

915. තත්ථ කතමා තිස්සො අකුසලසංකද්දා : කාමසංකද්දා ව්‍යාපාද-සංකද්දා විහිංසාසංකද්දා. තත්ථ කතමා කාමසංකද්දා : කාමපටිසංයුතතො සංකද්දා සංකප්පානනා සංකප්පානිතතනං, අයං වුච්චති කාමසංකද්දා.

සත්ථ කතමා ව්‍යාපාදසංකද්දා : ව්‍යාපාදපටිසංයුතතො සංකද්දා සංකප්පානනා සංකප්පානිතතනං, අයං වුච්චති ව්‍යාපාදසංකද්දා.

තත්ථ කතමා විහිංසාසංකද්දා : විහිංසාපටිසංයුතතො සංකද්දා සංකප්පානනා සංකප්පානිතතනං, අයං වුච්චති විහිංසා සංකද්දා. ඉමා තිස්සො අකුසලසංකද්දා.

916. තත්ථ කතමා තිස්සො අකුසලධාතූයො : කාමධාතූ, ව්‍යාපාද-ධාතූ, විහිංසාධාතූ. තත්ථ කතමා කාමධාතූ : කාමවිතකකා කාමධාතූ ව්‍යාපාදවිතකකා ව්‍යාපාදධාතූ විහිංසාවිතකකා විහිංසාධාතූ.

තත්ථ කතමො කාමවිතකකා : කාමපටිසංයුතතො තකකා විතකකා -පෙ- ඡිව්ජාසංකප්පො, අයං වුච්චති කාමවිතකකා.

තත්ථ කතමො ව්‍යාපාද විතකකා : ව්‍යාපාදපටිසංයුතතො තකකා විතකකා -පෙ- ඡිව්ජාසංකප්පො, අයං වුච්චති ව්‍යාපාදවිතකකා.

තත්ථ කතමො විහිංසා විතකකා : විහිංසාපටිසංයුතතො තකකා විතකකා -පෙ- ඡිව්ජාසංකප්පො, අයං වුච්චති විහිංසා විතකකා. ඉමා තිස්සො අකුසලධාතූයො.

917. තත්ථ කතමානි තිණ්ඨි දුච්චරිතානි : කායදුච්චරිතං චච්චිදුච්චරිතං මනෝදුච්චරිතං. තත්ථ කතමං කායදුච්චරිතං : පාණාතිපාතො අදින්නාද්දනං කාමෙසු ඡිව්ජාවාරො, ඉදං වුච්චති කායදුච්චරිතං.

තත්ථ කතමං චච්චිදුච්චරිතං : මුසාවාදො පිසුණාවාචා ඵරාසාවාචා සම්මප්පලාපො, ඉදං වුච්චති චච්චිදුච්චරිතං.

තත්ථ කතමං මනෝදුච්චරිතං : අභිජ්ඣා ව්‍යාපාදො ඡිව්ජාදිවසී, ඉදං වුච්චති මනෝදුච්චරිතං.

තත්ථ කතමං කායදුච්චරිතං : අකුසලං කායකම්මං කායදුච්චරිතං, අකුසලං චචිකම්මං චච්චිදුච්චරිතං, අකුසලං මනෝකම්මං මනෝදුච්චරිතං. තත්ථ කතමං අකුසලං කායකම්මං : අකුසලා කායසංකොචනනා අකුසලං කායකම්මං, අකුසලා චචිසංකොචනනා අකුසලං චචිකම්මං, අකුසලා මනෝසංකොචනනා අකුසලං මනෝකම්මං, ඉමානි තිණ්ඨි දුච්චරිතානි.

918 තත්ථ කතමෙ තයො ආසවා : කාමාසවො භවාසවො අවිජ්ජාසවො. තත්ථ කතමො කාමාසවො : යො කාමෙසු කාමච්ඡෙදු -පෙ- කාමජෙක්ඛාසානං, අයං වුච්චති කාමාසවො.

තත්ථ කතමො භවාසවො : යො භවෙසු භවච්ඡෙදු -පෙ- භවජෙක්ඛාසානං, අයං වුච්චති භවාසවො.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාසවො : දුකෙහි අඤ්ඤාණං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොහො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජාසවො. ඉමෙ තයො ආසවා.

919. තත්ථ කතමානි තිණ්ණි සංයොජනානි : සකකායදිට්ඨි විච්ඡිච්ඡ, සීලබ්බතපරාමාසො. තත්ථ කතමා සකකායදිට්ඨි : ඉධ අසුභවා පුට්ඨජ්ජනො අරියානං අදස්සාපි අරියධම්මස්ස අකොවිදො අරියධම්මෙ අවිනිතො සප්පරිසානං අදස්සාපි සප්පරිසධම්මස්ස අකොවිදො සප්පරිස-ධම්මෙ අවිනිතො රූපං අත්තතො සමනුපස්සති රූපචන්තං වා අත්තානං අත්තති වා රූපං රූපසම්මි වා අත්තානං, වේදනං -පෙ- සඤ්ඤං -පෙ- සඤ්ඤා රෙ -පෙ- විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සති විඤ්ඤාණ-චන්තං වා අත්තානං අත්තති වා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණසම්මි වා අත්තානං. යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිසෙසගාහො, අයං වුච්චති සකකායදිට්ඨි.

තත්ථ කතමා විච්ඡිච්ඡ : සත්ථරි කඛ්ඛති විච්ඡිච්ඡති, ධම්මෙ කඛ්ඛති විච්ඡිච්ඡති, සංඝෙස කඛ්ඛති විච්ඡිච්ඡති, සික්ඛාය කඛ්ඛති විච්ඡිච්ඡති, පුබ්බනො කඛ්ඛති විච්ඡිච්ඡති, අපරනො කඛ්ඛති විච්ඡිච්ඡති, පුබ්බනාපරනො කඛ්ඛති විච්ඡිච්ඡති, ඉදප්පච්චයතා පටිච්ච සමුප්පනොසු ධම්මෙසු කඛ්ඛති විච්ඡිච්ඡති. යා ඵවරූපා කඛ්ඛා කඛ්ඛායතා කඛ්ඛාසිත්තතං ඵමහිත්තතං¹ විත්තස්ස මනොවිලොඛො, අයං වුච්චති විච්ඡිච්ඡ.

තත්ථ කතමො සීලබ්බතපරාමාසො : ඉතො ඛනිඛා සමණ්ට්ඨාගමණානං සීලෙන සුද්ධි වතෙන සුද්ධි සීලබ්බතෙන සුද්ධිති යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිසෙසගාහො, අයං වුච්චති සීලබ්බතපරාමාසො ඉමානි තිණ්ණි සංයොජනානි.

920. තත්ථ කතමා තිස්සො තණ්හා : කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා. තත්ථ කතමා භවතණ්හා : භවදිට්ඨිසහගතො රාගො සාරාගො විත්තස්ස සාරාගො, අයං වුච්චති භවතණ්හා.

තත්ථ කතමා විභවතණ්හා : උච්චේදදිට්ඨි සහගතො රාගො සාරාගො විත්තස්ස සාරාගො, අයං වුච්චති විභවතණ්හා. අවසෙසා තණ්හා කාමතණ්හා

තත්ථ කතමා කාමතණ්හා : කාමධාතු පටිසංස්සතො රාගො සාරාගො -පෙ- විත්තස්ස සාරාගො, අයං වුච්චති කාමතණ්හා. රූපධාතු අරූපධාතු පටිසංස්සතො රාගො සාරාගො -පෙ- විත්තස්ස සාරාගො, අයං වුච්චති භවතණ්හා. උච්චේදදිට්ඨිසහගතො රාගො සාරාගො -පෙ- විත්තස්ස සාරාගො, අයං වුච්චති විභවතණ්හා. ඉමා තිස්සො තණ්හා.

1. ඡමහිත්තතං - සිරිමු.

921. තත්ථ කතමා අපරාපි තිස්සො තණ්හා : කාමතණ්හා රූපතණ්හා අරූපතණ්හා. තත්ථ කතමා කාමතණ්හා : කාමඛාතු පටිසංයුතො රාගො සාරාගො -පෙ- විත්තස්ස සාරාගො, අයං වුච්චති කාමතණ්හා.

තත්ථ කතමා රූපතණ්හා : රූපඛාතුපටිසංයුතො රාගො සාරාගො -පෙ- විත්තස්ස සාරාගො, අයං වුච්චති රූපතණ්හා.

තත්ථ කතමා අරූපතණ්හා : අරූපඛාතුපටිසංයුතො රාගො සාරාගො -පෙ- විත්තස්ස සාරාගො, අයං වුච්චති අරූපතණ්හා. ඉමා තිස්සො තණ්හා.

922. තත්ථ කතමා අපරාපි තිස්සො තණ්හා : රූපතණ්හා අරූපතණ්හා නිරෝධතණ්හා. තත්ථ කතමා රූපතණ්හා : රූපඛාතුපටිසංයුතො රාගො සාරාගො -පෙ- විත්තස්ස සාරාගො, අයං වුච්චති රූපතණ්හා.

තත්ථ කතමා අරූපතණ්හා : අරූපඛාතුපටිසංයුතො රාගො සාරාගො -පෙ- විත්තස්ස සාරාගො, අයං වුච්චති අරූපතණ්හා.

තත්ථ කතමා නිරෝධතණ්හා : උච්චේදදිට්ඨි සහගතො රාගො සාරාගො -පෙ- විත්තස්ස සාරාගො, අයං වුච්චති නිරෝධතණ්හා. ඉමා තිස්සො තණ්හා.

923. තත්ථ කතමා තිස්සො එසනා : කාමෙසනා භවෙසනා බ්‍රහ්මචරියෙසනා. තත්ථ කතමා කාමෙසනා : යො කාමෙසු කාමච්ඡේදො -පෙ- කාමච්ඡේදාසානං, අයං වුච්චති කාමෙසනා.

තත්ථ කතමා භවෙසනා : යො භවෙසු භවච්ඡේදො -පෙ- භවච්ඡේදාසානං, අයං වුච්චති භවෙසනා.

තත්ථ කතමා බ්‍රහ්මචරියෙසනා : සස්සතො ලොකොති වා අසස්සතො ලොකොති වා -පෙ- නෙව භොති. න න භොති තථාගතො පරමමරණාති වා යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසගාහො, අයං වුච්චති බ්‍රහ්මචරියෙසනා.

තත්ථ කතමා කාමෙසනා : කාමභවො, තදෙකථං අකුසලං කායකමමං චචිකමමං මනොකමමං, අයං වුච්චති කාමෙසනා.

තත්ථ කතමා භවෙසනා : භවරාගො තදෙකථං අකුසලං කායකමමං චචිකමමං මනොකමමං, අයං වුච්චති භවෙසනා.

තත්ථ කතමා බ්‍රහ්මචරියෙසනා : අනතග්ගාතිකාදිට්ඨි තදෙකථං අකුසලං කායකමමං චචිකමමං මනොකමමං, අයං වුච්චති බ්‍රහ්මචරියෙසනා. ඉමා තිස්සො එසනා.

924. තස්ස කතමා තිස්සො විධා : 'සොයොහමස්මි'ති විධා. 'සදිසො හමස්මි'ති විධා. 'තිනොහමස්මි'ති විධා. ඉමා තිස්සො විධා.

925. තත්ථ කතමාති තිණ්ඤ්ඤානං : ජාතිගතං ජරාගතං මරණගතං. තත්ථ කතමං ජාතිගතං : ජාතීං පටිච්ච ගතං ගතානකං ජලහිනතතං ලොමහංසො වෙනසො උත්‍රාසො, ඉදං වුච්චති ජාතිගතං.

තත්ථ කතමං ජරාභයං : ජරං පටිච්ච භයං භයානකං ජමහිතතතං ලොමහංසො වෙනසො උත්‍රාසො, ඉදං වුච්චති ජරාභයං.

තත්ථ කතමං මරණභයං : මරණං පටිච්ච භයං භයානකං ජමහිතතතං ලොමහංසො වෙනසො උත්‍රාසො, ඉදං වුච්චති මරණභයං. ඉමානි තිණ්හි භයානි.

926. තත්ථ කතමානි තිණ්හි තමානි : අනිතං වා අභිංතං ආරබ්භ කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති නාසිඤ්චවති න සම්පසිදති, අනාගතං වා අභිංතං ආරබ්භ කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති නාසිඤ්චවති න සම්පසිදති, එතරහි වා පච්චුප්පන්නං අභිංතං ආරබ්භ කඛ්ඛති විචිකිච්ඡති නාසිඤ්චවති න සම්පසිදති. ඉමානි තිණ්හි තමානි.

927. තත්ථ කතමානි තිණ්හි තිත්ථායතනානි : ඉධෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී භොති එවංදිට්ඨි 'යං කිඤ්චායං පුරිස පුග්ගලො පටිසංවෙදෙති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛම්සුඛං වා සබ්බන්තං සුබ්බෙකතභෙත්තු'ති.

ඉධ පනෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී භොති එවංදිට්ඨි. 'යං කිඤ්චායං පුරිසපුග්ගලො පටිසංවෙදෙති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛම්සුඛං වා සබ්බන්තං ඉසාරනිමාණභෙත්තු'ති.

ඉධ පනෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී භොති එවංදිට්ඨි 'යං කිඤ්චායං පුරිසපුග්ගලො පටිසංවෙදෙති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛම්සුඛං වා සබ්බන්තං අභෙත්තුඅප්පච්චයා'ති. ඉමානි තිණ්හි තිත්ථායතනානි.

928. තත්ථ කතමෙ තයො කිඤ්චනා : රුහො කිඤ්චනං දොසො කිඤ්චනං මොහො කිඤ්චනං. ඉමෙ තයො කිඤ්චනා.

929. තත්ථ කතමානි තිණ්හි අඛිගණානි : රාහො අඛිගණං දොසො අඛිගණං මොහො අඛිගණං. ඉමානි තිණ්හි අඛිගණානි.

930. තත්ථ කතමානි තිණ්හි මලානි : රුහො මලං දොසො මලං මොහො මලං. ඉමානි තිණ්හි මලානි.

931. තත්ථ කතමානි තිණ්හි විසමානි : රුහො විසමං දොසො විසමං මොහො විසමං. ඉමානි තිණ්හි විසමානි.

932. තත්ථ කතමානි අපරුනිපි තිණ්හි විසමානි : කායවිසමං චිත්තිවිසමං මනෝවිසමං. ඉමානි තිණ්හි විසමානි.

933. තත්ථ කතමෙ තයො අග්ගි : රාගග්ගි දොසග්ගි මොහග්ගි, ඉමෙ තයො අග්ගි.

934. තත්ථ කතමෙ තයො කසාවා : රුගකසාවො දොසකසාවො මොහකසාවො. ඉමෙ තයො කසාවා.

935. තත්ථ කතමෙ අපරෙපි තයො කසාවා : කායකසාවො චිත්තිකසාවො මනෝකසාවො. ඉමෙ තයො කසාවා.

936 තත් කතමා අස්සාදදිට්ඨි : ඉධෙකච්චො, සමණො වා, බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී හොති එවංදිට්ඨි 'නත්ති කාමේසු දොසො'ති. සො කාමේසු පාතව්‍යතං ආපජ්ජති, අයං වුච්චති අස්සාදදිට්ඨි.

තත් කතමා අත්තානුදිට්ඨි : ඉධ අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අරියානං අදස්සාපි අරියධම්මස්ස අකොවිදො අරියධම්මෙ අවිනීනො, සප්පරිසානං අදස්සාපි සප්පරිසධම්මස්ස අකොවිදො සප්පරිසධම්මෙ අවිනීනො රූපං අත්තනො සම්නුපස්සති රූපවත්තං වා අත්තානං අත්තනි වා රූපං රූපස්මිං වා අත්තානං. වේදනං -පෙ- සඤ්ඤං -පෙ- සංඛාරෙ -පෙ- විඤ්ඤාණං අත්තනො සම්නුපස්සති විඤ්ඤාණවත්තං වා අත්තානං අත්තනි වා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං, යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිසෙසගාහො, අයං වුච්චති අත්තානුදිට්ඨි.

තත් කතමා ඡිච්ඡාදිට්ඨි : නත්ති දිත්තං නත්ති සිට්ඨං -පෙ- යෙ ඉමිඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකාමා පච්චෙදෙනාති. යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිසෙසගාහො,¹ අයං වුච්චති ඡිච්ඡාදිට්ඨි. සස්සතදිට්ඨි අස්සාදදිට්ඨි, සක්කායදිට්ඨි අත්තානුදිට්ඨි, උච්චේද දිට්ඨි ඡිච්ඡාදිට්ඨි.

937. තත් කතමා අරති : පනෙනසු වා සෙනාසනෙසු අඤ්ඤා-තරඤ්ඤාතරෙසු වා අබ්බුලෙසු ධම්මෙසු අරති අරතිතා² අනභිරති අනභිරමණා උක්කණ්ඨිතා පරිතස්සිතා³, අයං වුච්චති අරති.

තත් කතමා විහෙසා : ඉධෙකච්චො පාණීනා වා ලෙඛ්ඛුනා වා දණ්ඨෙන වා සන්තේන වා රජ්ජයා වා අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන සතෙන විහෙසෙති, යා එවරූපා හෙථනා විහෙථනා හිංසනා විහිංසනා රොසනා විරොසනා පරූපභානො, අයං වුච්චති විහෙසා.

තත් කතමා අධම්මචරියා : කායෙන අධම්මචරියා විසමචරියා වාචාය අධම්මචරියා විසමචරියා මනසා අධම්මචරියා විසමචරියා, අයං වුච්චති අධම්මචරියා.

938. තත් කතමා දොවචස්සතා : සහධම්මිකෙ වුච්චමානෙ දොවචස්සායං දොවචස්සියං දොවචස්සතා විපප්පිකුලගාහිතා විපච්චතික-සාතතා අනාදරියං අනාදරතා අගාරවතා අපපතිස්සවතා, අයං වුච්චති දොවචස්සතා.

තත් කතමා පාපමිත්තතා : යෙ තෙ පුග්ගලා අස්සඤ්ඤා දුස්සීලා අපසස්සතා මච්ඡරිනො දුපපඤ්ඤා, යා තෙසං සෙවනා නිවේසනා සංසෙවනා භජනා සංභජනා භතති සම්භතති තං සමපච්චිකතා, අයං වුච්චති පාපමිත්තතා.

තත් කතමා නානත්තසඤ්ඤා : කාමසඤ්ඤා ව්‍යාපාදසඤ්ඤා විහිංසා සඤ්ඤා, අයං වුච්චති නානත්තසඤ්ඤා. සංඛාරාපි අකුසලසඤ්ඤා නානත්තසඤ්ඤා.

1. විපරියාසගාහො - මජ්ඣං.

විපරියෙසගාහො - ස්‍යා.

2. අරතිකා - සිරිමු, සිපාවි, ස්‍යා.

3. පරිතස්සිකා - සිරිමු, සිපාවි, ස්‍යා.

939. තත් තතමං උභිවං : යං විතතස්ස උභිවං අවුපසමො චේතසො විකේධපො භනනතතං විතතස්ස, ඉදං වුච්චති උභිවං.

තත් තතමං කොසල් : කායදුච්චරිතෙ වා, වච්චුච්චරිතෙ වා, මනෝදුච්චරිතෙ වා, පඤ්චස්ස වා, කාමගුණේස්ස විතතස්ස වොස්සග්ගො වොස්සග්ගානුපපදනං කුසලානං ධම්මානං භාවනාය අසකකච්චකිරියතා අසාතච්චකිරියතා අනට්ඨිතකිරියතා, ඔලීනවුතතිතා නිකඛිතතඡ්ඤා නිකඛිතතඬුරතා අනාසෙවනා අභාවනා අබහුලීකම්මං අනට්ඨානං අනනුයොගො පමාදො, ඉදං වුච්චති කොසල්.

තත් තතමො පමාදො : කායදුච්චරිතෙ වා, වච්චුච්චරිතෙ වා, මනෝදුච්චරිතෙ වා, පඤ්චස්ස වා, කාමගුණේස්ස විතතස්ස වොස්සග්ගො වොස්සග්ගානුපපදනං කුසලානං ධම්මානං භාවනාය අසකකච්චකිරියතා අසාතච්චකිරියතා අනට්ඨිතකිරියතා, ඔලීනවුතතිතා නිකඛිතතඡ්ඤා නිකඛිතතඬුරතා අනාසෙවනා අභාවනා අබහුලීකම්මං අනට්ඨානං අනනුයොගො පමාදො, යො ඵවරුපො පමාදො පමජ්ජනා පමජ්ජනතතං, අයං වුච්චති පමාදො.

940. තත් තතමා අසනතුට්ඨිතා : ඉතරිතරවිවරපිණ්ඩපාත සෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙති පඤ්චති වා, කාමගුණේති අසනතුට්ඨස්ස භියෝයාකම්මතා. යා ඵවරුපා ඉච්ඡා ඉච්ඡාගතං අසනතුට්ඨිතා රුගො සාරුගො -පෙ- විතතස්ස සාරුගො, අයං වුච්චති අසනතුට්ඨිතා.

තත් තතමා අසමපජ්ඣඤානා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛනී මොහො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති අසමපජ්ඣඤානා.

තත් තතමා මහිච්ඡතා : ඉතරිතරවිවරපිණ්ඩපාතසෙනාසන ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙති පඤ්චති වා, කාමගුණේති අසනතුට්ඨස්ස භියෝයාකම්මතා. යා ඵවරුපා ඉච්ඡා ඉච්ඡාගතං මහිච්ඡතා රුගො සාරුගො -පෙ- විතතස්ස සාරුගො, අයං වුච්චති මහිච්ඡතා.

941. තත් තතමං අභිරිකං : යං න භිරියති භිරිසිතබ්බෙන න භිරියති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපතතියා, ඉදං වුච්චති අභිරිකං.

තත් තතමං අනොතතප්පං : යං න ඕතතප්පති ඕතතප්පිතබ්බෙන න ඕතතප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපතතියා, ඉදං වුච්චති අනොතතප්පං.

තත් තතමො පමාදො : කායදුච්චරිතෙ වා, වච්චුච්චරිතෙ වා, මනෝදුච්චරිතෙ වා, පඤ්චස්ස වා, කාමගුණේස්ස විතතස්ස වොස්සග්ගො වොස්සග්ගානුපපදනං, කුසලානං ධම්මානං භාවනාය අසකකච්චකිරියතා අසාතච්චකිරියතා අනට්ඨිතකිරියතා, ඔලීනවුතතිතා නිකඛිතතඡ්ඤා නිකඛිතතඬුරතා අනාසෙවනා අභාවනා අබහුලීකම්මං අනට්ඨානං අනනුයොගො පමාදො, යො ඵවරුපො පමාදො පමජ්ජනා පමජ්ජනතතං, අයං වුච්චති පමාදො.

942. තත්ථ කතමං අනාදරියං : යං අනාදරියං අනාදරතා අගාරවතා අප්පතිස්සවතා අනඤ්ඤා අනඤ්ඤානා අනඤ්ඤාසිත්තතං අසීලාං අවිතතිකාරො, ඉදං වුච්චති අනාදරියං.

තත්ථ කතමා දෙවච්ඡානා : සහධම්මිකෙ වුච්චමානෙ දෙවච්ඡායං දෙවච්ඡාසියං දෙවච්ඡානා, විප්පටිකුලගාතිනා, විප්පටිනිකසාතනා,¹ අනාදරියං අනාදරතා අගාරවතා අප්පතිස්සවතා, අයං වුච්චති දෙවච්ඡානා.

තත්ථ කතමා පාපමිත්තනා : යෙ තෙ පුග්ගලා අස්සඤ්ඤා දුස්සීලා අප්පසන්නා මච්ඡරිනො දුප්පඤ්ඤා, යා තෙසං සෙවනා නිසෙවනා සංසෙවනා පටිසෙවනා හජනා සංහජනා හතති සංහතති තං සම්ප-විකතා, අයං වුච්චති පාපමිත්තනා.

943. තත්ථ කතමං අස්සඤ්ඤියං : ඉධෙකච්චො අස්සඤ්ඤා හොති. න සද්දහති බුද්ධං වා, ධර්මං වා, සංඝං වා. යං ඵවරූපං අස්සඤ්ඤියං අසද්දහනා අනොකප්පනා අනභිප්පසාදො, ඉදං වුච්චති අස්සඤ්ඤියං.

තත්ථ කතමා අවදඤ්ඤානා : පඤ්චමච්ඡරියානි : ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං චණ්ණමච්ඡරියං ධර්මමච්ඡරියං, යං ඵවරූපං මච්ඡරං මච්ඡරුයනා මච්ඡරුසිත්තතං චෙට්ඨං කදරියං කට්ඨකඤ්චුකතා අග්ගභිත්තතං විත්තස්ස, අයං වුච්චති අවදඤ්ඤානා.

තත්ථ කතමං කොසල්ලං : කායදුච්චරිතෙ වා, වච්ඡුච්චරිතෙ වා, මනෝදුච්චරිතෙ වා, පඤ්චසු වා කාමගුණෙසු විත්තස්ස වොස්සග්ගො වොස්සග්ගානුප්පදනං කුසලානං ධර්මානං භාවනාය අසකකච්චකිරියතා අසාතච්චකිරියතා අනට්ඨිතකිරියතා ඕලීනවුත්තිතා නික්ඛිත්තජ්ඣතා නික්ඛිත්තධුරතා අනාසෙවනා අභාවනා අබහුලීකම්මං අනට්ඨානං අනනුයොගො පමාදො, ඉදං වුච්චති කොසල්ලං.

944. තත්ථ කතමං උභවං : යං විත්තස්ස උභවං අවුපසමො චෙනසො විකේඛපො භන්තතං විත්තස්ස, ඉදං වුච්චති උභවං.

තත්ථ කතමො අසංවරො : ඉධෙකච්චො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නිමිත්තභ්‍යාගී හොති අනුබ්‍යඤ්ඤානාගී. යත්ථාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධර්මා අනොස්සවෙය්‍යං, තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති න රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං චක්ඛුන්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති, සොතෙන සද්දං සුත්වා -පෙ- ඝාතෙන ගතං ඝාසිත්වා -පෙ- ජීව්හාය රසං ඝාසිත්වා -පෙ- කායෙන ථොරිඨබ්බං පුප්පිත්වා -පෙ- මනසා ධර්මං විඤ්ඤාය නිමිත්තභ්‍යාගී හොති අනුබ්‍යඤ්ඤානාගී, යත්ථාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධර්මා අනොස්සවෙය්‍යං, තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති න රක්ඛති මනින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති, අයං වුච්චති අසංවරො.

තත්ථ කතමං දුස්සීලා : කාසිකො විතීක්ඛමො වාචසිකො විතීක්ඛමො කාසිකවාචසිකො විතීක්ඛමො, ඉදං වුච්චති දුස්සීලා.

1. විප්පටිනිකසාතනා - සිඬු.

945. තත්ථ කතමා අරියානං අදස්සනකම්මයතා : තත්ථ කතමො අරියා : අරියා වුච්චන්ති බුද්ධා ච බුද්ධසාවකා ච, යා ඉමෙසං අරියානං අදස්සනකම්මයතා අදට්ඨකම්මයතා අසමෙතුකම්මයතා අසමාගනතුකම්මයතා, අයං වුච්චති අරියානං අදස්සනකම්මයතා.

තත්ථ කතමා සද්ධම්මං අසොතුකම්මයතා : තත්ථ කතමො සද්ධම්මො : චිත්තාරො සතිපට්ඨානා චිත්තාරො සම්මසංධානා චිත්තාරො ඉද්ධිපාදා පඤ්චේන්ද්‍රියානි පඤ්ච බලානි සත්තා බොජ්ඣංගා අරියො අට්ඨබ්බිකො මග්ගො, අයං වුච්චති සද්ධම්මො. යා ඉමෙසං සද්ධම්මෙසං අසොතුකම්මයතා අසවනකම්මයතා අනුක්කලෙතුකම්මයතා අධාරෙතුකම්මයතා, අයං වුච්චති සද්ධම්මං අසොතුකම්මයතා.

තත්ථ කතමා උපාරමාභිත්තතා : තත්ථ කතමො උපාරමො : යො උපාරමො අනුපාරමො උපාරමානා අනුපාරමානා අනුපාරමිත්තතං උඤ්ඤා අවඤ්ඤා පරිභවො රක්ඛවෙසිතා, අයං වුච්චති උපාරමාභිත්තතා.

946. තත්ථ කතමං මුට්ඨසච්චං : යා අසති අනුක්කලෙති අපට්ඨස්සති අසරණතා අධාරණතා පිලාපනතා පමමුස්සනතා, ඉදං වුච්චති මුට්ඨසච්චං.

තත්ථ කතමං අසමපජ්ඤාදං : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්බි මොහො අකුසලමූලං, ඉදං වුච්චති අසමපජ්ඤාදං.

තත්ථ කතමො චේතසො විකේඛපො : යං විතතස්ස උද්ධම්මං අවුපසමො චේතසො විකේඛපො භ්‍යාතතං විතතස්ස, අයං වුච්චති චේතසො විකේඛපො.

947. තත්ථ කතමො අයොනිසො මනසිකාරො : අනිච්චෙ නිච්චන්ති අයොනිසො මනසිකාරො, දුකේඛ සුඛන්ති අයොනිසො මනසිකාරො. අනත්තන්ති අත්තාති අයොනිසො මනසිකාරො, අසුභෙ සුභන්ති අයොනිසො මනසිකාරො, සච්චවිප්පටිකුලෙන චා විතතස්ස අච්චන්තා අච්චාච්චන්තා¹ ආභොගො සමන්තාභාරො මනසිකාරො, අයං වුච්චති අයොනිසො මනසිකාරො.

තත්ථ කතමා කුමමග්ගසෙවනා : තත්ථ කතමො කුමමග්ගො : ඡිව්ඡා දිට්ඨි ඡිව්ඡාසංකප්පො ඡිව්ඡාවාචා ඡිව්ඡාකම්මනෙතා ඡිව්ඡාආජ්චො ඡිව්ඡා වායාමො ඡිව්ඡාසති ඡිව්ඡාසමාධි, අයං වුච්චති කුමමග්ගො. යා ඉමෙසං කුමමග්ගස්ස සෙවනා නිසෙවනා සංසෙවනා භජනා සංභජනා භ්‍යති සම්භන්ති තං සමපට්ඨිකතා, අයං වුච්චති කුමමග්ගසෙවනා.

තත්ථ කතමං චේතසො ච ලීනතතං : යා විතතස්ස අකල්පතා අකම්මඤ්ඤාතා ඔලීයනා ඥලජීයනා ලීනං ලීයනා ලීසිතතං පීනං පීයනා පීසිතතං විතතස්ස, ඉදං වුච්චති චේතසො ච ලීනතතං.

නිකං.

1. අනාච්චන්තා - සිරිමු, මජ්ඣං.
ආච්චජ්ජනා, අනාච්චජ්ජනා - ස්‍යා.

948. තත්ථ කතමෙ චත්තාරො අසවා : කාමාසවො භවාසවො දිට්ඨාසවො අවිජ්ජාසවො, තත්ථ කතමො කාමාසවො : යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමරාගො කාමනන්දි කාමතණ්හා කාමසෙත්තො කාම පරිත්තො කාමමුච්ඡා කාමජේඛාසානං, අයං වුච්චති කාමාසවො.

තත්ථ කතමො භවාසවො : යො භවෙසු භවච්ඡන්දො -පෙ- භවජේඛාසානං, අයං වුච්චති භවාසවො.

තත්ථ කතමො දිට්ඨාසවො : සස්සතො ලොකොති වා අසස්සතො ලොකොති වා අත්තවා ලොකොති වා අත්තත්තවා ලොකොති වා තං ජිවං තං සරීරන්ති වා, අඤ්ඤං ජිවං අඤ්ඤං සරීරන්ති වා, හොති තථාගතො පරමමරණාති වා, න හොති තථාගතො පරමමරණාති වා, හොති ච න හොති ච තථාගතො පරමමරණාති වා නෙව හොති න නහොති තථාගතො පරමමරණාති වා යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිසෙසගාහො, අයං වුච්චති දිට්ඨාසවො. සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨාසවො.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාසවො : දුකෙධි අඤ්ඤාණං දුකඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං දුකඛනිරෝධෙ අඤ්ඤාණං දුකඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං පුබ්බන්තො අඤ්ඤාණං අපරන්තො අඤ්ඤාණං පුබ්බන්තාපරන්තො අඤ්ඤාණං ඉදංචවචයනා පටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධර්මෙසු අඤ්ඤාණං, යං ඵවරූපං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්ධි මොහො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජාසවො. ඉමෙ චත්තාරො අසවා.

949. තත්ථ කතමෙ චත්තාරො ගන්තා -පෙ- චත්තාරො ඕඝා -පෙ- චත්තාරො යොගා -පෙ- චත්තාරි උපාදානාති : කාමුපාදානං දිට්ඨපාදානං සීලබ්බතුපාදානං අත්තවාදුපාදානං, තත්ථ කතමං කාමුපාදානං : යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමරාගො කාමනන්දි කාමතණ්හා කාමසෙත්තො කාමපරිත්තො කාමමුච්ඡා කාමජේඛාසානං, ඉදං වුච්චති කාමුපාදානං.

තත්ථ කතමං දිට්ඨපාදානං : නන්ති දින්නං නන්ති ශිට්ඨං -පෙ- යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පච්චෙදෙනතිති යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිසෙසගාහො, ඉදං වුච්චති දිට්ඨපාදානං. ධර්මෙසු සීලබ්බතුපාදානඤ්ච අත්තවාදුපාදානඤ්ච සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨපාදානං.

තත්ථ කතමං සීලබ්බතුපාදානං : ඉතො බහිඤ්ඤා සමණබ්බාගමණානං සීලෙන සුද්ධි වතෙන සුද්ධි සීලබ්බතෙන සුද්ධිති යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිසෙසගාහො, ඉදං වුච්චති සීලබ්බතුපාදානං.

තත්ථ කතමං අත්තවාදුපාදානං : ඉධ අසසුතවා, පුපුර්ජනො අරියානං අදස්සාපි අරියධම්මස්ස අකොවිදො අරියධම්මෙ අවිනිත්තො සප්පරිසානං අදස්සාපි සප්පරිසධම්මස්ස අකොවිදො සප්පරිසධම්මෙ අවිනිත්තො රූපං අත්තතො සමනුපස්සති රූපවන්තං වා අත්තානං අත්තති වා රූපං රූපස්මිං වා අත්තානං, වෙදනං -පෙ- සඤ්ඤං -පෙ- සබ්බාරෙ -පෙ- විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සති. විඤ්ඤාණවන්තං වා අත්තානං අත්තති වා විඤ්ඤාණං. විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං, යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිසෙසගාහො, ඉදං වුච්චති අත්තවාදුපාදානං. ඉමාති චත්තාරි උපාදානාති.

950. තත්ථ කතමෙ චත්තාරො තණ්හප්පාදා: විවරහෙතු වා භික්ඛුනො තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, පිණ්ඩපාතහෙතු වා භික්ඛුනො තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, කෙනාසනහෙතු වා භික්ඛුනො තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, ඉති භවාභව හෙතු වා භික්ඛුනො තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති. ඉමෙ චත්තාරො තණ්හප්පාදා.

951. තත්ථ කතමානි චත්තාරි අගතිගමනානි: ඡන්දගතියං ගව්ඡති දෙසාගතියං ගව්ඡති, මොහාගතියං ගව්ඡති, භයාගතියං ගව්ඡති, යා ඵවරුපා අගතිගමනා ඡන්දගමනා චග්ගගමනා වාරිගමනා, ඉමානි චත්තාරි අගතිගමනානි.

952. තත්ථ කතමෙ චත්තාරො විපරියෙසා¹: අතිච්ච නිව්චනති සඤ්ඤා විපරියෙසො විතතවිපරියෙසො දිට්ඨිවිපරියෙසො, දුක්ඛ සුඛනති සඤ්ඤා විපරියෙසො විතතවිපරියෙසො දිට්ඨිවිපරියෙසො, අනතතති අත්තාති සඤ්ඤා විපරියෙසො විතතවිපරියෙසො දිට්ඨිවිපරියෙසො, අසුභෙ සුභනති සඤ්ඤා විපරියෙසො විතතවිපරියෙසො දිට්ඨිවිපරියෙසො. ඉමෙ චත්තාරො විපරියෙසා.

953. තත්ථ කතමෙ චත්තාරො අනරියවොභාරා: අදිට්ඨි දිට්ඨිවාදිනා අසුභෙ සුභවාදිනා අමුභෙ මුභවාදිනා අවිඤ්ඤානෙ විඤ්ඤානවාදිනා, ඉමෙ චත්තාරො අනරියවොභාරා.

954. තත්ථ කතමෙ අපරෙපි චත්තාරො අනරියවොභාරා: දිට්ඨි අදිට්ඨිවාදිනා සුභෙ අසුභවාදිනා මුභෙ අමුභවාදිනා විඤ්ඤානෙ අවිඤ්ඤානවාදිනා. ඉමෙ චත්තාරො අනරියවොභාරා.

955. තත්ථ කතමානි චත්තාරි දුච්චරිතානි: පාණාතිපාතො අදිත්තාදානං කාමෙසු ඡිව්ජාචාරො මුසාවාදො, ඉමානි චත්තාරි දුච්චරිතානි.

956. තත්ථ කතමානි අපරානිපි චත්තාරි දුච්චරිතානි: මුසාවාදො පිසුනාවාචා ඵරුසාවාචා සම්පප්පාපො, ඉමානි චත්තාරි දුච්චරිතානි.

957. තත්ථ කතමානි චත්තාරි භයානි: ජාතිභයං ජරාභයං ව්‍යාධිභයං මරණභයං, ඉමානි චත්තාරි භයානි.

958. තත්ථ කතමානි අපරානි චත්තාරි භයානි: රුජ්භයං චෝර භයං අභිභයං උදකභයං, ඉමානි චත්තාරි භයානි.

959. තත්ථ කතමානි අපරානිපි චත්තාරි භයානි: උෂ්මිභයං, කුමභිලභයං, ආවට්ඨභයං, සුසුකාභයං, ඉමානි චත්තාරි භයානි.

960. තත්ථ කතමානි අපරානිපි චත්තාරි භයානි: අත්තානුවාදභයං පරානුවාදභයං දණ්ඩභයං දුග්ගතිභයං, ඉමානි චත්තාරි භයානි.

1. විරියාසා - මජ්ඣං.

961. තත්ථ කතමා චතස්සො දිට්ඨියො : සයං කතං සුඛදුක්ඛනභි සම්මතො ථෙතතො දිට්ඨි උපපජ්ඣති. පරං කතං සුඛදුක්ඛනභි සම්මතො ථෙතතො දිට්ඨි උපපජ්ඣති. සයං කතඤ්ච පරං කතඤ්ච සුඛදුක්ඛනභි සම්මතො ථෙතතො දිට්ඨි උපපජ්ඣති. අසයංකාරං අපරංකාරං අධිච්ච-සමුප්පන්නං සුඛදුක්ඛනභි සම්මතො ථෙතතො දිට්ඨි උපපජ්ඣති. ඉමා චතස්සො දිට්ඨියො

චතුක්කං

962. තත්ථ කතමානි පඤ්චොරමහාගියානි සඤ්ඤාජනානි : සක්කාය දිට්ඨි විච්ඡිච්ඡා සීලබ්බතපරමාසො කාමච්ඡන්දො ව්‍යාපාදො, ඉමානි පඤ්චොරමහාගියානි සඤ්ඤාජනානි.

963 තත්ථ කතමානි පඤ්චුඛමහාගියානි සඤ්ඤාජනානි : රූප රුගො අරූපරුගො මානො උඛ්චිං අවිජ්ජා, ඉමානි පඤ්චුඛමහාගියානි සඤ්ඤාජනානි.

964. තත්ථ කතමානි පඤ්චමච්ඡරියානි : ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං චණ්ණමච්ඡරියං ඛම්මමච්ඡරියං. ඉමානි පඤ්ච මච්ඡරියානි.

965. තත්ථ කතමෙ පඤ්ච සංඛයා : රාගසංඛයා දෝෂසංඛයා මොහසංඛයා මානසංඛයා දිට්ඨිසංඛයා, ඉමෙ පඤ්චසංඛයා.

966. තත්ථ කතමෙ පඤ්චසල්ලා : රාගසල්ලං දෝෂසල්ලං මොහසල්ලං මානසල්ලං දිට්ඨිසල්ලං, ඉමෙ පඤ්ච සල්ලා.

967. තත්ථ කතමෙ පඤ්චචේතොඛිලා : සත්ථරි කඛබ්භි විච්ඡිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති, ඛම්මෙ කඛබ්භි විච්ඡිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති, සංඛෙස කඛබ්භි විච්ඡිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති, සික්කාය කඛබ්භි විච්ඡිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති. සමුභවාරිසු කුපිතො හොති අනන්තමතො ආභතථිතො ඩිලජාතො, ඉමෙ පඤ්ච චේතොඛිලා.

968. තත්ථ කතමෙ පඤ්ච චේතස්සො විනිබ්බයා : කාමෙ අවිතරාගො හොති අවිගතඡ්ඤො අවිගතපෙමො අවිගතපිපාසො අවිගතපරිලාභො අවිගතතණ්ණො. කායෙ අවිතරාගො හොති. -පෙ- රූපෙ අවිතරාගො හොති. -පෙ- සාවද්දත්ථං උදරවිදේහනං භුඤ්ජිතා සෙය්‍යසුඛං පස්සසුඛං¹ මිඤ්ඤං අනුසුතො විහරති. අඤ්ඤතරං දෙවතීකායං පණ්ණාස බ්‍රහ්ම-චරියං චරති ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වාති, ඉමෙ පඤ්ච චේතස්සො විනිබ්බයා.

969. තත්ථ කතමානි පඤ්ච නිවරණානි : කාමච්ඡන්දනිවරණං ව්‍යාපාදනිවරණං ජිනමිඤ්ඤනිවරණං උඛ්චිකුක්කුච්චනිවරණං විච්ඡිච්ඡා-නිවරණං, ඉමානි පඤ්ච නිවරණානි.

1. එස්සසුඛං - සිමු.

970. තත්ථ කතමානි පඤ්ච කම්මානි ආනන්තරියානි : මානා ජිවිතා වොරොපිතා හොති, පිතා ජිවිතා වොරොපිතො හොති, අරහන්තො ජිවිතා වොරොපිතො හොති, දුට්ඨෙන විතෙතන තථාගතස්ස ලොභිනං උපපාදිතං හොති, සඛෙසා භික්ෂො හොති, ඉමානි පඤ්ච කම්මානි ආනන්තරියානි.

971. තත්ථ කතමා පඤ්ච දිට්ඨියො : සඤ්ඤා අත්තා හොති අරොගො පරමමරණාති ඉතෙකෙ අභිවදනති, අසඤ්ඤා අත්තා හොති අරොගො පරමමරණාති ඉතෙකෙ අභිවදනති, නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤා අත්තා හොති අරොගො පරමමරණාති ඉතෙකෙ අභිවදනති, සතො වා පන සත්තස්ස උචෙජ්ඣං විනාසං විභවං පඤ්ඤාපෙතති, දිට්ඨධම්මනිබ්බානං වා පනෙකෙ අභිවදනති, ඉමා පඤ්ච දිට්ඨියො.

972. තත්ථ කතමෙ පඤ්ච වේරා : පාණාතිපාතො අදින්නාදුනං කාමෙසුඤ්චිත්තවාරො ඉතාවාදො සුරාමේරයමජ්ජපමාදට්ඨානං, ඉමෙ පඤ්ච වේරා.

973. තත්ථ කතමෙ පඤ්ච ව්‍යසනා : ඤාතිව්‍යසනං ගොගව්‍යසනං රොගව්‍යසනං සීලව්‍යසනං දිට්ඨිව්‍යසනං, ඉමෙ පඤ්ච ව්‍යසනා.

974. තත්ථ කතමෙ පඤ්ච අඛන්ධියා ආදීනවා : බහුනො ජනස්ස අපට්ඨො හොති අමනාපො, වේරබහුලො ච හොති, චජ්ඣබහුලො ච, සමුලුලො කාලං කරොති, කායස්ස හෙදා පරමමරණො අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති, ඉමෙ පඤ්ච අඛන්ධියා ආදීනවා.

975. තත්ථ කතමානි පඤ්ච භයානි : ආජිවිකභයං අසිලොකභයං පරිඝසාරජ්ජභයං මරණභයං දුග්ගතිභයං, ඉමානි පඤ්ච භයානි.

976. තත්ථ කතමෙ පඤ්ච දිට්ඨධම්මනිබ්බානම්ඤ්ඤා : ඉධෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී හොති එවංදිට්ඨි. යතො ඛො හො අයං අත්තා පඤ්චති කාමගුණෙති සමපටිතො සමඛිනීහුතො පරිවාරෙති. එත්තාවතා ඛො හො අයං අත්තා පරමදිට්ඨධම්ම නිබ්බානපාතො හොතිති, ඉතෙකෙ සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්ම නිබ්බානං පඤ්ඤාපෙතති.

තමඤ්ඤා එවමාහ: අත්ථි ඛො හො එතො අත්තා යං තිං වදෙසි නෙතො නත්ථිති වදාමි. නො ච ඛො හො අයං අත්තා එත්තාවතා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානපාතො හොති. තං කිස්ස හෙතු: කාමා හි හො අතිච්චා දුක්ඛා විපරිණාමධම්මා, තෙනං විපරිණාමඤ්ඤාථාගාවා උපපජ්ජති සොකපරිදොවදුක්ඛදොමනස්සපායාසා. යතො ඛො හො අයං අත්තා විවිච්චො කාමෙති -පෙ- පඨමං කානං උපසමපජ්ජ විහරති. එත්තාවතා ඛො හො අයං අත්තා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානපාතො හොතිති ඉතෙකෙ සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤාපෙතති.

තමඤ්ඤා එවමාහ: අපී ඛො හො එසො අත්තා යං තුං වදෙසි. නෙසො නාපීති වදාමි. නො ව ඛො හො අයං අත්තා එත්තාවතා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානපපතො හොති. තං කිසං හෙතු: යදෙව තත්ථ විතක්කිතං විචාරිතං එතෙන එතං ඔලාරිකං අක්කායති. යතො ඛො හො අයං අත්තා විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති. එත්තාවතා ඛො හො අයං අත්තා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානපපතො හොතිති ඉතෙකෙ සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤාපෙනති.

තමඤ්ඤා එවමාහ: අපී ඛො හො එසො අත්තා යං තුං වදෙසි නෙසො නාපීති වදාමි. නො ව ඛො හො අයං අත්තා එත්තාවතා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානපපතො හොති. තං කිසං හෙතු: යදෙව තත්ථ පිතිගතං චේතසො උබ්බිලාචිතතං¹ එතෙන එතං ඔලාරිකං අක්කායති. යතො ඛො හො අයං අත්තා පිතියා ව විරාගා -පෙ- තතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති. එත්තාවතා ඛො හො අයං අත්තා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානපපතො හොතිති ඉතෙකෙ සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤාපෙනති.

තමඤ්ඤා එවමාහ: අපී ඛො හො එසො අත්තා යං තුං වදෙසි නෙසො නාපීති වදාමි. නො ව ඛො හො අයං අත්තා එත්තාවතා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානපපතො හොති. තං කිසං හෙතු: යදෙව තත්ථ සුඛමිති චේතසො² ආභොගො එතෙන එතං ඔලාරිකං අක්කායති. යතො ඛො හො අයං අත්තා සුඛස්ස ව පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති. එත්තාවතා ඛො හො අයං අත්තා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානපපතො හොතිති ඉතෙකෙ සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤාපෙනති. ඉමෙ පඤ්ච දිට්ඨධම්මනිබ්බානවාදා.

පඤ්චකං

977. තත්ථ කතමානි ඡ විචාදමුලානි: කොඛො මකෙඛා ඉස්සා සායෙත්තං පාපිච්ඡතා සන්දිට්ඨිපරමාසිතා. ඉමානි ඡ විචාදමුලානි.

978. තත්ථ කතමෙ ඡ ඡන්දරාගා ගෙහසිතා ධම්මා: මනාපියෙසු රූපෙසු ගෙහසිතො රුගො සාරුගො විත්තස්ස සාරුගො. මනාපියෙසු සද්දෙසු -පෙ- මනාපියෙසු ගන්ධෙසු -පෙ- මනාපියෙසු රසෙසු -පෙ- මනාපියෙසු ථොට්ඨබ්බෙසු -පෙ- මනාපියෙසු ධම්මෙසු ගෙහසිතො රුගො සාරුගො විත්තස්ස සාරුගො, ඉමෙ ඡ ඡන්දරාගා ගෙහසිතා ධම්මා.

979. තත්ථ කතමානි ඡ විරෝධවිඤ්චනි: අමනාපියෙසු රූපෙසු විත්තස්ස ආභාතො පටිභාතො චිකිත්තං අසුරෙපො අනත්තමනතා විත්තස්ස. අමනාපියෙසු සද්දෙසු -පෙ- අමනාපියෙසු ගන්ධෙසු -පෙ- අමනාපියෙසු රසෙසු -පෙ- අමනාපියෙසු ථොට්ඨබ්බෙසු -පෙ- අමනාපියෙසු ධම්මෙසු විත්තස්ස ආභාතො පටිභාතො චිකිත්තං අසුරෙපො අනත්තමනතා විත්තස්ස, ඉමානි ඡ විරෝධවිඤ්චනි.

1. උබ්බිලාචිතං - සි - උබ්බිලාචිතං - PTS උබ්බිලාචිතං - සිරිඡු. මජ්ඣං.
2. සුඛමිති චේතසො ආභොගො - සිරිඡු, මජ්ඣං.

980. තත් කතමා ඡ තණ්හාකායා : රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගන්ධතණ්හා රසතණ්හා ථොඨ්ඨබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා. ඉමෙ ඡ තණ්හාකායා.

981. තත් කතමෙ ඡ අගාරවා : සත්ථි අගාරවො විහරති අප්පතිස්සො. ධම්මෙ අගාරවො විහරති අප්පතිස්සො. සබ්බෙ අගාරවො විහරති අප්පතිස්සො. සික්ඛාය අගාරවො විහරති අප්පතිස්සො. අප්පමාදෙ අගාරවො විහරති අප්පතිස්සො. පටිත්තජාලෙ අගාරවො විහරති අප්පතිස්සො ඉමෙ ඡ අගාරවා.

982. තත් කතමෙ ඡ පරිභානියා ධම්මා : කම්මාරුමනා හස්සාරුමනා නිද්දාරුමනා සම්මන්ත්තාරුමනා සංසන්තාරුමනා පපඤ්චාරුමනා, ඉමෙ ඡ පරිභානියා ධම්මා.

983. තත් කතමෙ අපරෙපි ඡ පරිභානියා ධම්මා : කම්මාරුමනා හස්සාරුමනා නිද්දාරුමනා සම්මන්ත්තාරුමනා දෙව්වස්සනා පාපමිත්තනා, ඉමෙ ඡ පරිභානියා ධම්මා.

984. තත් කතමෙ ඡ සොමනස්සුපවිචාරා : චික්ඛුනා රූපං දිස්වා සොමනස්සව්ඨානීයං රූපං උපවිචරති. සොතෙන සද්දං සුඤ්ඤා -පෙ- ඤානෙන ගඤ්ඤා සාධිතා -පෙ- ජීව්හාය රසං සාධිතා -පෙ- කායෙන ථොඨ්ඨබ්බං පුඤ්ඤා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය සොමනස්සව්ඨානීයං ධම්මං උපවිචරති, ඉමෙ ඡ සොමනස්සුපවිචාරා.

985. තත් කතමෙ ඡ දෙමනස්සුපවිචාරා : චික්ඛුනා රූපං දිස්වා දෙමනස්සව්ඨානීයං රූපං උපවිචරති, සොතෙන සද්දං සුඤ්ඤා -පෙ- ඤානෙන ගඤ්ඤා සාධිතා -පෙ- ජීව්හාය රසං සාධිතා -පෙ- කායෙන ථොඨ්ඨබ්බං පුඤ්ඤා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය දෙමනස්සව්ඨානීයං ධම්මං උපවිචරති, ඉමෙ ඡ දෙමනස්සුපවිචාරා.

986. තත් කතමෙ ඡ උපෙක්ඛුපවිචාරා : චික්ඛුනා රූපං දිස්වා උපෙක්ඛාධානීයං රූපං උපවිචරති. සොතෙන සද්දං සුඤ්ඤා -පෙ- ඤානෙන ගඤ්ඤා සාධිතා -පෙ- ජීව්හාය රසං සාධිතා -පෙ- කායෙන ථොඨ්ඨබ්බං පුඤ්ඤා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය උපෙක්ඛාධානීයං ධම්මං උපවිචරති, ඉමෙ ඡ උපෙක්ඛුපවිචාරා.

987. තත් කතමානි ඡ ගෙහසිත්තානි සොමනස්සානි : මනාපියෙසු රූපෙසු ගෙහසිතං චේතයිතං සාතං චේතයිතං සුඛං, චේතො සම්ඵස්සජ්ඣං සාතං සුඛං චේදයිතං, චේතො සම්ඵස්සජ්ඣං සාතං සුඛං චේදනා, මනාපියෙසු සද්දෙසු -පෙ- මනාපියෙසු ගන්ධෙසු -පෙ- මනාපියෙසු රසෙසු -පෙ- මනාපියෙසු ථොඨ්ඨබ්බෙසු -පෙ- මනාපියෙසු ධම්මෙසු ගෙහසිතං චේතයිතං සාතං චේතයිතං සුඛං චේතො සම්ඵස්සජ්ඣං සාතං සුඛං චේදයිතං, චේතොසම්ඵස්සජ්ඣං සාතං සුඛං චේදනා, ඉමානි ඡ ගෙහසිත්තානි සොමනස්සානි.

988. තත්ථ කතමානි ඡ ගෙහසිනානි දොමනස්සානි : අමනාපියෙසු රූපෙසු ගෙහසිතං චේතසිතං අසාතං චේතසිතං දුක්ඛං, චේතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං චේදසිතං, චේතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං චේදනා, අමනාපියෙසු සද්දෙසු -පෙ- අමනාපියෙසු ගනේසු -පෙ- අමනාපියෙසු රතෙසු -පෙ- අමනාපියෙසු ථොට්ඨබ්බෙසු -පෙ- අමනාපියෙසු ඛමේමසු ගෙහසිතං චේතසිතං අසාතං චේතසිතං දුක්ඛං චේතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං චේදසිතං චේතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං චේදනා, ඉමානි ඡ ගෙහසිනානි දොමනස්සානි.

989. තත්ථ කතමා ඡ ගෙහසිතා උපෙක්ඛා : උපෙක්ඛාඨානීයෙසු රූපෙසු ගෙහසිතං චේතසිතං නෙවසාතං නාසාතං චේතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං චේදසිතං චේතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං චේදනා උපෙක්ඛාඨානීයෙසු සද්දෙසු -පෙ- උපෙක්ඛාඨානීයෙසු ගනේසු -පෙ- උපෙක්ඛාඨානීයෙසු රතෙසු -පෙ- උපෙක්ඛාඨානීයෙසු ථොට්ඨබ්බෙසු -පෙ- උපෙක්ඛාඨානීයෙසු ඛමේමසු ගෙහසිතං චේතසිතං නෙවසාතං නාසාතං චේතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං චේදසිතං චේතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං චේදනා, ඉමා ඡ ගෙහසිතා උපෙක්ඛා.

990. තත්ථ කතමා ඡ දිට්ඨියො : අනු මෙ අත්තානි වා අස්ස සච්චතො ථේතතො දිට්ඨි උපපජති, නනු මෙ අත්තානි වා අස්ස සච්චතො ථේතතො දිට්ඨි උපපජති. අත්තනා වා අත්තානං සඤ්ජානාමිති වා අස්ස සච්චතො ථේතතො දිට්ඨි උපපජති. අත්තනා වා අත්තනානං සඤ්ජානාමිති වා අස්ස සච්චතො ථේතතො දිට්ඨි උපපජති. අත්තනනා වා අත්තානං සඤ්ජානාමිති වා අස්ස සච්චතො ථේතතො දිට්ඨි උපපජති. අථ වා පනස්ස ඵලං දිට්ඨි හොති, සො මෙ අයං අත්තා වදො චේදෙයො, තත්ථ තත්ථ දීඝරත්තං කල්යාණපාපකානං කම්මානං විපාකං පච්චන්තොති න සො ජාතො නාහොසි. න සො ජාතො න භවිස්සති. නිවේවා ධූවො සස්සතො අවිපරිණංගිඛමේමානි වා පනස්ස සච්චතො ථේතතො දිට්ඨි උපපජති, ඉමා ඡ දිට්ඨියො.

ජත්තං.

991. තත්ථ කතමෙ සත්තානුසයා : කාමරුගානුසයො පටිසානුසයො මානානුසයො දිට්ඨානුසයො විචිකිච්ඡානුසයො භවරුගානුසයො අවිජ්ජානුසයො, ඉමෙ සත්ත අනුසයා.

992. තත්ථ කතමානි සත්ත සඤ්ඤාජනානි : කාමරුගසඤ්ඤාජනං පටිසසඤ්ඤාජනං මානසඤ්ඤාජනං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං විචිකිච්ඡා සඤ්ඤාජනං භවරුගසඤ්ඤාජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනං, ඉමානි සත්ත සඤ්ඤාජනානි.

993. තත්ථ කතමානි සත්ත පරිසුට්ඨානානි : කාමරුගපරිසුට්ඨානං පටිසපරිසුට්ඨානං මානපරිසුට්ඨානං දිට්ඨිපරිසුට්ඨානං විචිකිච්ඡා පරිසුට්ඨානං භවරුගපරිසුට්ඨානං අවිජ්ජාපරිසුට්ඨානං, ඉමානි සත්ත පරිසුට්ඨානානි.

994. තත්ථ කතමෙ සත්ත අසඬම්මා: අස්සඤ්ඤා හොති, අභිරිකො හොති, අනොත්තප්පි හොති, අපපස්සනො හොති, කුසිනො හොති. මුට්ඨස්සති හොති, දුපපඤ්ඤා හොති. ඉමෙ සත්ත අසඬම්මා.

995. තත්ථ කතමානි සත්ත දුච්චරිතානි: පාණාතිපානො අදින්නාදහං කාමෙසු මිච්ඡාචාරෙණ මුසාවාදෙ පිසුනාවාචා ඵරුකාවාචා සමථප්පලාපො, ඉමානි සත්ත දුච්චරිතානි.

996. තත්ථ කතමෙ සත්ත මානා: මානො අතිමානො මානාති-මානො ඔමානො අධිමානො අසම්මානො මිච්ඡාමානො. ඉමෙ සත්ත මානා.

997. තත්ථ කතමා සත්ත දිට්ඨියො: ඉධෙකච්චො සම්මණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ඵම්මවාදි හොති ඵම්මදිට්ඨි. යතො ඛො හො අයං අත්තා රුපි වාතුම්මහංභුතිකො මානාපෙත්තිකසම්මචො කායස්ස හෙද උච්ඡිජ්ජති විනයස්සති න හොති පරම්මරණං ඵත්තාවතා ඛො හො අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතිති. ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡිදං විනාසං විහවං පඤ්ඤාපෙත්ති.

තමඤ්ඤා ඵම්මාහ: අත්ථි ඛො හො ඵතො අත්තා යං තිං වදෙසි නෙසො නත්ථිති වදාමි. නො ච ඛො හො අයං අත්තා ඵත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොති. අත්ථි ඛො හො අඤ්ඤා අත්තා දිඤ්ඤා රුපි කාමාවච්චෙණ කබලිඛිකාරහකෙඛො, තං තිං න ජානාසි න පස්සසි තමහං ජානාමි පස්සාමි. තො ඛො හො අත්තා යතො කායස්ස හෙද උච්ඡිජ්ජති විනයස්සති න හොති පරම්මරණං, ඵත්තාවතා ඛො හො අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතිති, ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡිදං විනාසං විහවං පඤ්ඤාපෙත්ති.

තමඤ්ඤා ඵම්මාහ: අත්ථි ඛො හො ඵතො අත්තා යං තිං වදෙසි නෙසො නත්ථිති වදාමි. නො ච ඛො හො අයං අත්තා ඵත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොති අත්ථි ඛො හො අඤ්ඤා අත්තා දිඤ්ඤා රුපි මනොමයො සබ්බභවපච්චඛිති අභිනිඤ්ඤො, තං තිං න ජානාසි න පස්සසි, තමහං ජානාමි පස්සාමි. තො ඛො හො අත්තා යතො කායස්ස හෙද උච්ඡිජ්ජති, විනයස්සති, න හොති පරම්මරණං. ඵත්තාවතා ඛො හො අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතිති, ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡිදං විනාසං විහවං පඤ්ඤාපෙත්ති.

තමඤ්ඤා ඵම්මාහ: අත්ථි ඛො හො ඵතො අත්තා යං තිං වදෙසි නෙසො නත්ථිති වදාමි. නො ච ඛො හො අයං අත්තා ඵත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොති. අත්ථි ඛො හො අඤ්ඤා අත්තා සබ්බසො රුප-සඤ්ඤාහං සමතිකකමා පච්ඡිකසඤ්ඤාහං අත්ථිභවමා නානත්තසඤ්ඤාහං අමුභසිකාරු අනන්තො ආකාසොති ආකාසානඤ්චායනිඤ්චපගො තං තිං න ජානාසි න පස්සසි, තමහං ජානාමි පස්සාමි. තො ඛො හො අත්තා යතො කායස්ස හෙද උච්ඡිජ්ජති, විනයස්සති, න හොති පරම්මරණං. ඵත්තාවතා ඛො හො අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතිති, ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡිදං විනාසං විහවං පඤ්ඤාපෙත්ති.

තමඤ්ඤා ඵවමාහ: අප්පි බො හො ඵසො අත්තා යං තිං වදෙයි නෙසො නාප්පිති වදාමි. නො ටි බො හො අයං අත්තා ඵත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡිනො හොති. අප්පි බො හො අඤ්ඤා අත්තා සබ්බසො ආකාසානඤ්ඤායතනං සමතික්කමම අනන්තං විඤ්ඤාණනාති විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනුපගො, තං තිං න ජානායි න පසායි තමහං ජානාමි පසාමි. සො බො හො අත්තා යතො කායස්ස හෙදා උච්ඡ්ඡ්ඡති විනස්සති න හොති පරමමරණං, ඵත්තාවතා බො හො අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡිනො හොතිති, ඉතෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡ්ඡදං විනාසං විහවං පඤ්ඤාපෙනති.

තමඤ්ඤා ඵවමාහ: අප්පි බො හො ඵසො අත්තා යං තිං වදෙයි නෙසො නාප්පිති වදාමි. නො ටි බො හො අයං අත්තා ඵත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡිනො හොති. අප්පි බො හො අඤ්ඤා අත්තා සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමතික්කමම නාප්පි කිඤ්චිති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනුපගො, තං තිං න ජානායි න පසායි, තමහං ජානාමි පසාමි. සො බො හො අත්තා යතො කායස්ස හෙදා උච්ඡ්ඡ්ඡති විනස්සති න හොති පරමමරණං. ඵත්තාවතා බො හො අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡිනො හොතිති. ඉතෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡ්ඡදං විනාසං විහවං පඤ්ඤාපෙනති.

තමඤ්ඤා ඵවමාහ: අප්පි බො හො ඵසො අත්තා යං තිං වදෙයි නෙසො නාප්පිති වදාමි. නො ටි බො හො අයං අත්තා ඵත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡිනො හොති. අප්පි බො හො අඤ්ඤා අත්තා සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කමම නෙවනඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනුපගො, තං තිං න ජානායි න පසායි, තමහං ජානාමි පසාමි. සො බො හො අත්තා යතො කායස්ස හෙදා උච්ඡ්ඡ්ඡති විනස්සති න හොති පරමමරණං. ඵත්තාවතා බො හො අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡිනො හොතිති ඉතෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡ්ඡදං විනාසං විහවං පඤ්ඤාපෙනති. ඉමෙ සත්ත දිට්ඨියො.

සත්තකං.

998. තත්ථ කතමාති අට්ඨ කිලෙසවච්ඡුති : ලොහො දෙසො මොහො මාහො දිට්ඨි විවිකිච්ඡා ඕනං උඤ්චමං. ඉමාති අට්ඨ කිලෙසවච්ඡුති.

999. තත්ථ කතමාති අට්ඨ කුසිතවච්ඡුති : ඉධ භික්ඛුනා කම්මං කාතබ්බං හොති, තස්ස ඵවං හොති: කම්මං බො මෙ කාතබ්බං භවිස්සති. කම්මං බො පන මෙ කරුණතස්ස කායො කිලමිස්සති. භද්දහං නිපජ්ජාමිති සො නිපජ්ජති න විරියං ආරහති අපපත්තස්ස පතතියා අනට්ඨතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං පඨමං කුසිතවච්ඡු.

පුන ටි පරං භික්ඛුනා කම්මං කතං හොති. තස්ස ඵවං හොති : අහං බො කම්මං අකාසිං, කම්මං බො පන මෙ කරුණතස්ස කායො කිලනොතා භද්දහං නිපජ්ජාමිති සො නිපජ්ජති. න විරියං ආරහති අපපත්තස්ස පතතියා, අනට්ඨතස්ස අධිගමාය, අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං දුතියං කුසිතවච්ඡු.

පුන ච පරං භික්ඛුනා මග්ගො ගන්තබ්බො භොති, තස්ස ඵලං භොති : මග්ගො ඛො පන මෙ ගන්තබ්බො භවිස්සති. මග්ගං ඛො පන මෙ ගච්ඡන්තස්ස කායො කිලභිස්සති, භන්දුභං නිපජ්ජාමිති, සො නිපජ්ජති. න චිරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පතතියා අනඛිගතස්ස අඛිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං තතියං කුසිතවඤ්චු.

පුන ච පරං භික්ඛුනා මග්ගො ගතො භොති. තස්ස ඵලං භොති : අභං ඛො මග්ගං අගමාසිං. මග්ගං ඛො පන මෙ ගච්ඡන්තස්ස කායො කිලනොතා භන්දුභං නිපජ්ජාමිති. සො නිපජ්ජති. න චිරියං ආරහති. අප්පත්තස්ස පතතියා අනඛිගතස්ස අඛිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං චතුස්සං කුසිතවඤ්චු.

පුන ච පරං භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතොතා න ලහති ලුඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපුරිං. තස්ස ඵලං භොති : අභං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතොතා නාලත්ථං ලුඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපුරිං. තස්ස මෙ කායො කිලනොතා අකමමඤ්ඤො භන්දුභං නිපජ්ජාමිති. සො නිපජ්ජති, න චිරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පතතියා අනඛිගතස්ස අඛිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං පඤ්චමං කුසිතවඤ්චු.

පුන ච පරං භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතොතා ලහති ලුඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපුරිං. තස්ස ඵලං භොති : අභං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතොතා අලත්ථං ලුඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපුරිං. තස්ස මෙ කායො කිලනොතා අකමමඤ්ඤො මාසාචිතං මඤ්ඤො. භන්දුභං නිපජ්ජාමිති සො නිපජ්ජති න චිරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පතතියා අනඛිගතස්ස අඛිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං ඡට්ඨං කුසිතවඤ්චු.

පුන ච පරං භික්ඛුනො උප්පත්තො භොති අප්පමත්තකො ආබාධො. තස්ස ඵලං භොති : උප්පත්තො ඛො මෙ අයං අප්පමත්තකො ආබාධො අත්ථි කප්පො නිපජ්ජතුං. භන්දුභං නිපජ්ජාමිති සො නිපජ්ජති න චිරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පතතියා අනඛිගතස්ස අඛිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං සත්තමං කුසිතවඤ්චු.

පුන ච පරං භික්ඛු ගිලානා වුට්ඨිතො භොති අචිරවුට්ඨිතො ගෙලඤ්ඤො, තස්ස ඵලං භොති : අභං ඛො ගිලානා වුට්ඨිතො අචිර-වුට්ඨිතො ගෙලඤ්ඤො. තස්ස මෙ කායො දුබ්බලො අකමමඤ්ඤො භන්දුභං නිපජ්ජාමිති. සො නිපජ්ජති, න චිරියං ආරහති, අප්පත්තස්ස පතතියා අනඛිගතස්ස අඛිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං අට්ඨමං කුසිතවඤ්චු. ඉමානි අට්ඨ කුසිතවඤ්චනි.

1000. තත්ථ කතමෙසු අට්ඨසු ලොකධම්මෙසු චිත්තස්ස පටිඝාතො : ලාභෙ සාරුගො අලාභෙ පටිච්ඡේදො යසෙ සාරුගො අයසෙ පටිච්ඡේදො පසංසාය සාරුගො නිශ්ශය පටිච්ඡේදො සුඛෙ සාරුගො දුකෙහි පටිච්ඡේදො, ඉමෙසු අට්ඨසු ලොකධම්මෙසු චිත්තස්ස පටිඝාතො.

1001. තත්ථ කතමෙ අට්ඨ අනරියවොහාරා : අදිට්ඨො දිට්ඨවාදිතා අස්සතෙ සුතවාදිතා අමුතෙ මුතවාදිතා අවිඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාතවාදිතා දිට්ඨො අදිට්ඨවාදිතා සුතෙ අස්සතවාදිතා, මුතෙ අමුතවාදිතා, විඤ්ඤාතෙ අවිඤ්ඤාතවාදිතා. ඉමෙ අට්ඨ අනරියවොහාරා.

1002. තත්ථ කතමෙ අට්ඨ ඡිව්ත්තතා : ඡිව්ත්තදිට්ඨි ඡිව්ත්තසංකපපො ඡිව්ත්තවාචා ඡිව්ත්තකමමනෙතා ඡිව්ත්තආථිවො ඡිව්ත්තවායාමො ඡිව්ත්තසති ඡිව්ත්තමාසි. ඉමෙ අට්ඨ ඡිව්ත්තතා.

1003. තත්ථ කතමෙ අට්ඨ පුරිසදෙසො : ඉධ භික්ඛු භික්ඛුං ආපතතියා වොදෙතති සො භික්ඛු භික්ඛුහි ආපතතියා වොදියමානො න සරාමී න සරාමීති අසතියාව තිබ්බෙතෙති. අයං පඨමො පුරිස දෙසො.

පුන ච පරං භික්ඛු භික්ඛුං ආපතතියා වොදෙතති, සො භික්ඛු භික්ඛුහි ආපතතියා වොදියමානො වොදකං යෙව පටිපථරති. කිං චු ඛො තුය්‍යං බාලස්ස අව්‍යාතස්ස හණිතෙන, තුච්චපි නාම මං හණිතබ්බං මඤ්ඤාසිති. අයං දුතියො පුරිසදෙසො.

පුන ච පරං භික්ඛු භික්ඛුං ආපතතියා වොදෙතති, සො භික්ඛු භික්ඛුහි ආපතතියා වොදියමානො වොදකං යෙව පට්ඨාරොපෙති. තුච්චි ඛොස් ඉත්තනාමං ආපතතිං ආපනොතො, ත්වං තාව පඨමං පටිකරොගිති අයං තතියො පුරිසදෙසො.

පුන ච පරං භික්ඛු භික්ඛුං ආපතතියා වොදෙතති. සො භික්ඛු භික්ඛුහි ආපතතියා වොදියමානො අඤ්ඤානඤ්ඤං පටිවරති. බහිඤ්ඤා කථං අපනාමෙති. කොපඤ්ඤා දෙසඤ්ඤා අපච්චයඤ්ඤා පාතුකරෙති. අයං චතුත්තො පුරිසදෙසො.

පුන ච පරං භික්ඛු භික්ඛුං ආපතතියා වොදෙතති. සො භික්ඛු භික්ඛුහි ආපතතියා වොදියමානො සංකමජේඛි බාහා විකෙඛපකං හණති. අයං පඤ්ඤාමො පුරිසදෙසො.

පුන ච පරං භික්ඛු භික්ඛුං ආපතතියා වොදෙතති. සො භික්ඛු භික්ඛුහි ආපතතියා වොදියමානො නෙවාහං ආපනොතාසමි න පනාහං අනාපනොතාසමිති තුණ්හිතුතො සංකං විහෙසෙති. අයං ඡට්ඨො පුරිසදෙසො.

පුන ච පරං භික්ඛු භික්ඛුං ආපතතියා වොදෙතති. සො භික්ඛු භික්ඛුහි ආපතතියා වොදියමානො අනාදිසිත්වා සංකං, අනාදිසිත්වා වොදකං, සාපතතිකොච යෙන කාමං පක්කමති. අයං ධ්වංගමො පුරිසදෙසො.

පුන ච පරං භික්ඛු භික්ඛුං ආපතතියා වොදෙතති. සො භික්ඛු භික්ඛුහි ආපතතියා වොදියමානො ඵවමාහ : කිං චු ඛො තුලෙහ ආයස්සෙනො අතිබාලස්ස මසි බ්‍යාවචා, ඉදුනාහං සික්ඛං පට්ඨකංග භිනායාවත්තස්සමිති. සො සික්ඛං පට්ඨකංග භිනායාවත්තස්ස ඵවමාහ : 'ඉදුහි ඛො තුලෙහ ආයස්සෙනො අත්තමිතා හොථා'ති. අයං අට්ඨමො පුරිසදෙසො. ඉමෙ අට්ඨ පුරිසදෙසො.

1004. තත්ථ කතමෙ අට්ඨ අසඤ්ඤිවාදාද්‍යා රූපි අත්තා හොති අරුග්‍රහො පරමමරණාති අසඤ්ඤිති නං පඤ්ඤාපෙනති. අරූපි අත්තා -පෙ- රූපි ච අරූපි ච -පෙ- නෙවරූපි නාරූපි -පෙ- අනත්තවා අත්තා හොති අරුග්‍රහො පරමමරණාති අසඤ්ඤිති නං පඤ්ඤාපෙනති. අනත්තවා අත්තා හොති අරුග්‍රහො පරමමරණාති. අසඤ්ඤිති නං පඤ්ඤාපෙනති. අනත්තවා ච අනත්තවා ච අත්තා හොති අරුග්‍රහො පරමමරණාති අසඤ්ඤිති නං පඤ්ඤාපෙනති. නෙවත්තත්තවා නානත්තත්තවා අත්තා හොති අරුග්‍රහො පරමමරණාති අසඤ්ඤිති නං පඤ්ඤාපෙනති. ඉමෙ අට්ඨ අසඤ්ඤිවාදාද්‍යා.

1005. තත්ථ කතමෙ අට්ඨ නෙවසඤ්ඤි නාසඤ්ඤිවාදාද්‍යා රූපි අත්තා හොති අරුග්‍රහො පරමමරණාති නෙවසඤ්ඤි නාසඤ්ඤිති නං පඤ්ඤාපෙනති. අරූපි අත්තා හොති අරුග්‍රහො පරමමරණාති නෙවසඤ්ඤි නාසඤ්ඤිති නං පඤ්ඤාපෙනති. රූපි ච අරූපි ච අත්තා හොති අරුග්‍රහො පරමමරණාති නෙවසඤ්ඤි නාසඤ්ඤිති නං පඤ්ඤාපෙනති. නෙව රූපි නාරූපි අත්තා හොති අරුග්‍රහො පරමමරණාති නෙවසඤ්ඤි නාසඤ්ඤිති නං පඤ්ඤාපෙනති. අනත්තවා අත්තා හොති අරුග්‍රහො පරමමරණාති නෙවසඤ්ඤි නාසඤ්ඤිති නං පඤ්ඤාපෙනති. අනත්තවා අත්තා හොති අරුග්‍රහො පරමමරණාති නෙවසඤ්ඤි නාසඤ්ඤිති නං පඤ්ඤාපෙනති. අනත්තවා ච අනත්තවා ච අත්තා හොති අරුග්‍රහො පරමමරණාති නෙවසඤ්ඤි නාසඤ්ඤිති නං පඤ්ඤාපෙනති. නෙවත්තත්තවා නානත්තත්තවා අත්තා හොති අරුග්‍රහො පරමමරණාති නෙවසඤ්ඤි නාසඤ්ඤිති නං පඤ්ඤාපෙනති. ඉමෙ අට්ඨ නෙවසඤ්ඤි නාසඤ්ඤිවාදාද්‍යා.

අට්ඨකං

1006. තත්ථ කතමාති නව ආභාතවච්ඡුති: අනත්ථං මෙ අවරිති ආභාතො ජායති. අනත්ථං මෙ චරිතිති ආභාතො ජායති. අනත්ථං මෙ චරිසුතිති ආභාතො ජායති. පියසු මෙ මනාපසු අනත්ථං අවරි, අනත්ථං චරිති, අනත්ථං චරිසුතිති. ආභාතො ජායති. අප්පියසු මෙ අමනාපසු අනත්ථං අවරි, අනත්ථං චරිති, අනත්ථං චරිසුතිති ආභාතො ජායති. ඉමාති නව ආභාතවච්ඡුති.

1007. තත්ථ කතමාති නව පුරිසමලාති: කොට්ඨා මකෙට්ඨා ඉසුසා මෙඡ්ඡරියං මායා සාධෙය්‍යං මුත්තාවාදෙ පාපිච්ඡතා මිච්ඡාදිට්ඨි ඉමාති නව පුරිසමලාති.

1008. තත්ථ කතමෙ නවවිධා මානා: සෙය්‍යසු සෙය්‍යාහමසමිති මානො, සෙය්‍යසු සද්දිසො හමසමිති මානො, සෙය්‍යසු හිනො හමසමිති මානො, සද්දිසසු සෙය්‍යා හමසමිති මානො, සද්දිසසු සද්දිසො හමසමිති මානො, සද්දිසසු හිනො හමසමිති මානො, හිනසු සෙය්‍යා හමසමිති මානො, හිනසු සද්දිසො හමසමිති මානො, හිනසු හිනො හමසමිති මානො. ඉමෙ නවවිධා මානා.

1016. තත්ථ කතමෙ දස මිව්ඡතතා : මිව්ඡදිට්ඨි මිව්ඡසබ්බසෙසා මිව්ඡවාචා මිව්ඡකම්මනො මිව්ඡආජ්චො මිව්ඡවායාමො මිව්ඡසති මිව්ඡසමාධි මිව්ඡඤ්ඤා මිව්ඡවිමුත්ති, ඉමෙ දස මිව්ඡතතා.

1017. තත්ථ කතමා දසවක්ඛුකා මිව්ඡදිට්ඨි : නත්ති දින්නං, නත්ති සිට්ඨං, නත්ති හුතං, නත්ති සුතපිදුකකවානං කම්මානං ඵලං විපාකො, නත්ති අයං ලොකො, නත්ති පරො ලොකො, නත්ති මාතා, නත්ති පිතා, නත්ති සත්තා ඕපපාතිකා, නත්ති ලොකෙ සමණව්‍යාගමණා සම්මඤ්ඤා සම්මා පටිපත්තා යෙ ඉමඤ්ඤෙ ලොකං පරඤ්ඤෙ ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සම්මතඤ්ඤා පච්චෙදෙනත්ති, අයං දසවක්ඛුකා මිව්ඡදිට්ඨි.

1018. තත්ථ කතමා දසවක්ඛුකා අනතග්ගාතිකා දිට්ඨි : සස්සනො ලොකොති වා, අසස්සනො ලොකොති වා අනතවා ලොකොති වා අනතතවා ලොකොති වා, තං ජිවං තං සරීරතති වා, අඤ්ඤං ජිවං අඤ්ඤං සරීරතති වා, හොති තථාගතො පරමමරණාති වා, න හොති තථාගතො පරමමරණාති වා, හොති ච න හොති ච තථාගතො පරමමරණාති වා, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරමමරණාති වා, අයං දසවක්ඛුකා අනතග්ගාතිකා දිට්ඨි.

දසකං.

1019. තත්ථ කතමාති අට්ඨාරස නණ්ඤාච්චරිතාති අජ්ඣතතිකස්ස උපාදය : අසමිති හොති, ඉත්ථසමිති හොති, එවසමිති හොති, අඤ්ඤා-ථාසමිති හොති, භවිස්සනති හොති, ඉත්ථං භවිස්සනති හොති. ඵලං භවිස්සනති හොති. අඤ්ඤාථා භවිස්සනති හොති, අසසමිති¹ හොති, සතසමිති² හොති, සියනති හොති, ඉත්ථං සියනති හොති, ඵලං සියනති හොති, අඤ්ඤාථා සියනති හොති, අපාහං සියනති හොති, අපාහං ඉත්ථං සියනති හොති, අපාහං ඵලං සියනති හොති, අපාහං අඤ්ඤාථා සියනති හොති.

කථඤ්ඤෙ අසමිති හොති : කඤ්ඤි ධම්මං අනවකාරිං කරිත්වා රූපං වේදනං සඤ්ඤං සංඛාරෙ විඤ්ඤාණං අසමිති ඡන්දං පටිලහති. අසමිති මානං පටිලහති අසමිති දිට්ඨිං පටිලහති. තස්මිං සත්ථ ඉමානි පපඤ්ඤි-තාති හොනති : ඉත්ථසමිති වා එවසමිති වා අඤ්ඤාථාසමිති වා.

කථඤ්ඤෙ ඉත්ථසමිති හොති : ඛතතිගොසමිති වා ව්‍යාගමණොසමිති වා වෙස්සොසමිති වා සුද්දොසමිති වා ගහට්ඨොසමිති වා පබ්බජ්ඣොසමිති වා දෙවොසමිති වා මනුස්සොසමිති වා රූපිසමිති වා අරූපිසමිති වා සඤ්ඤිසමිති වා අසඤ්ඤිසමිති වා නෙවසඤ්ඤිනාසඤ්ඤිසමිති වා, ඵලං ඉත්ථසමිති හොති.

1. සසමිති - සිරිමු.

2. අසසමිති - සිරිමු, සාතසමිති - මජ්ඣිම, සතා.

කථාසූත්‍ර ඵලසමිති හොති : පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛතතිසො තථාහං ඛතතිසොසමිති වා, යථා සො ඩ්‍රාග්ගමණො තථාහං ඩ්‍රාග්ගමණොසමිති වා, යථා සො වෙසො තථාහං වෙසොසමිති වා, යථා සො සුද්දො තථාහං සුද්දොසමිති වා, යථා සො ගහට්ඨො තථාහං ගහට්ඨොසමිති වා, යථා සො පබ්බජ්ඣො තථාහං පබ්බජ්ඣොසමිති වා, යථා සො දෙවො තථාහං දෙවොසමිති වා, යථා සො මනුසො තථාහං මනුසොසමිති වා, යථා සො රූපි තථාහං රූපිසමිති වා, යථා සො අරූපි තථාහං අරූපිසමිති වා, යථා සො සංඝො තථාහං සංඝොසමිති වා, යථා සො අසංඝො තථාහං අසංඝොසමිති වා, යථා සො නෙවසංඝො නාසංඝො තථාහං නෙවසංඝො නාසංඝොසමිති වා, එවං ඵලසමිති හොති.

කථාසූත්‍ර අසංඝොසමිති හොති : පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛතතිසො නාහං තථා ඛතතිසොසමිති වා, යථා සො ඩ්‍රාග්ගමණො නාහං තථා ඩ්‍රාග්ගමණොසමිති වා, යථා සො වෙසො නාහං තථා වෙසොසමිති වා, යථා සො සුද්දො නාහං තථා සුද්දොසමිති වා, යථා සො ගහට්ඨො නාහං තථා ගහට්ඨොසමිති වා, යථා සො පබ්බජ්ඣො නාහං තථා පබ්බජ්ඣොසමිති වා, යථා සො දෙවො නාහං තථා දෙවොසමිති වා, යථා සො මනුසො නාහං තථා මනුසොසමිති වා, යථා සො රූපි නාහං තථා රූපිසමිති වා, යථා සො අරූපි නාහං තථා අරූපිසමිති වා, යථා සො සංඝො නාහං තථා සංඝොසමිති වා, යථා සො අසංඝො නාහං තථා අසංඝොසමිති වා, යථා සො නෙවසංඝො නාසංඝො නාහං තථා නෙවසංඝො නාසංඝොසමිති වා, එවං අසංඝොසමිති හොති.

කථාසූත්‍ර භවිස්සනති හොති : කඤ්චි ධම්මං අනවකාරිං කරිත්වා රූපං වේදනං සංඝො සංඛාරෙ විඤ්ඤාණං භවිස්සනති ඡන්දං පටිලභති, භවිස්සනති මානං පටිලභති. භවිස්සනති දිට්ඨිං පටිලභති. තස්මිං සති ඉමානි පපඤ්චනාති හොනති : ඉන්ධං භවිස්සනති වා එවං භවිස්සනති වා අසංඝොසමිති වා.

කථාසූත්‍ර ඉන්ධං භවිස්සනති හොති : ඛතතිසො භවිස්සනති වා, ඩ්‍රාග්ගමණො භවිස්සනති වා, වෙසො භවිස්සනති වා, සුද්දො භවිස්සනති වා, ගහට්ඨො භවිස්සනති වා, පබ්බජ්ඣො භවිස්සනති වා, දෙවො භවිස්සනති වා, මනුසො භවිස්සනති වා, රූපි භවිස්සනති වා, අරූපි භවිස්සනති වා, සංඝො භවිස්සනති වා, අසංඝො භවිස්සනති වා, නෙවසංඝො නාසංඝො භවිස්සනති වා, එවං ඉන්ධං භවිස්සනති හොති.

කථාසූත්‍ර එවං භවිස්සනති හොති : පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛතතිසො තථාහං ඛතතිසො භවිස්සනති වා, යථා සො ඩ්‍රාග්ගමණො තථාහං ඩ්‍රාග්ගමණො භවිස්සනති වා - පෙ - යථා සො නෙවසංඝො නාසංඝො තථාහං නෙවසංඝො නාසංඝො භවිස්සනති වා, එවං භවිස්සනති හොති.

කථාසූත්‍ර අසංඝොසමිති හොති : පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛතතිසො නාහං තථා ඛතතිසො භවිස්සනති වා, යථා සො ඩ්‍රාග්ගමණො නාහං තථා ඩ්‍රාග්ගමණො භවිස්සනති වා - පෙ - යථා සො නෙවසංඝො නාසංඝො නාහං තථා නෙවසංඝො නාසංඝො භවිස්සනති වා, එවං අසංඝොසමිති හොති.

කථාසූචි අසත්ති හොති : කඤ්චි ධම්මං අනවකාරිං¹ කරිත්වා රූපං වේදනං සද්දං සංඛාරෙ විඤ්ඤාණං නිවේවාසම් බුච්චොසම් සසංකොසම් අවිපරිණාමධම්මොසම් ඵලං අසත්ති හොති.

කථාසූචි සත්ති හොති : කඤ්චි ධම්මං අනවකාරිං කරිත්වා රූපං වේදනං සද්දං සංඛාරෙ විඤ්ඤාණං උච්ඡිජ්ජාමි විනස්සිමාමි න භවිමාමි, ඵලං සත්ති හොති.

කථාසූචි සියනති හොති : කඤ්චි ධම්මං අනවකාරිං කරිත්වා රූපං වේදනං සද්දං සංඛාරෙ විඤ්ඤාණං සියනති ඡන්දං පටිලහති, සියනති මානං පටිලහති, සියනති දිව්ඛිං පටිලහති, තස්මිං සති ඉමානි පපඤ්චානි හොනති : ඉන්ද්‍රියං සියනති වා, ඵලං සියනති වා, අඤ්ඤාථා සියනති වා.

කථාසූචි ඉන්ද්‍රියං සියනති හොති : ඛනිතො සියනති වා, ව්‍රාහ්මණො සියනති වා, වෙස්සො සියනති වා, සුද්දො සියනති වා, ගහවේඨා සියනති වා, පබ්බජිතො සියනති වා, දෙවො සියනති වා, මනුස්සො සියනති වා, රූපි සියනති වා, අරූපි සියනති වා, සඤ්ඤී සියනති වා, අසඤ්ඤී සියනති වා, නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී සියනති වා, ඵලං ඉන්ද්‍රියං සියනති හොති.

කථාසූචි ඵලං සියනති හොති : පරපුඤ්ඤං උපනිධාය යථා සො ඛනිතො තථාහං ඛනිතො සියනති වා, යථා සො ව්‍රාහ්මණො තථාහං ව්‍රාහ්මණො සියනති වා -පෙ- යථා සො නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී, තථාහං නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී සියනති වා, ඵලං ඵලං සියනති හොති.

කථාසූචි අඤ්ඤාථා සියනති හොති : පරපුඤ්ඤං උපනිධාය යථා සො ඛනිතො නාහං තථා ඛනිතො සියනති වා, යථා සො ව්‍රාහ්මණො නාහං තථා ව්‍රාහ්මණො සියනති වා -පෙ- යථා සො නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී නාහං තථා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී සියනති වා, ඵලං අඤ්ඤාථා සියනති හොති.

කථාසූචි අපාහං සියනති හොති : කඤ්චි ධම්මං අනවකාරිං කරිත්වා රූපං වේදනං සද්දං සංඛාරෙ විඤ්ඤාණං අපාහං සියනති ඡන්දං පටිලහති. අපාහං සියනති මානං පටිලහති. අපාහං සියනති දිව්ඛිං පටිලහති. තස්මිං සති ඉමානි පපඤ්චානි හොනති : අපාහං ඉන්ද්‍රියං සියනති වා, අපාහං ඵලං සියනති වා, අපාහං අඤ්ඤාථා සියනති වා.

කථාසූචි අපාහං ඉන්ද්‍රියං සියනති හොති : අපාහං ඛනිතො සියනති වා, අපාහං ව්‍රාහ්මණො සියනති වා, අපාහං වෙස්සො සියනති වා, අපාහං සුද්දො සියනති වා, අපාහං ගහවේඨා සියනති වා, අපාහං පබ්බජිතො සියනති වා, අපාහං දෙවො සියනති වා, අපාහං මනුස්සො සියනති වා, අපාහං රූපි සියනති වා, අපාහං අරූපි සියනති වා, අපාහං සඤ්ඤී සියනති වා, අපාහං අසඤ්ඤී සියනති වා, අපාහං නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී සියනති වා. ඵලං අපාහං ඉන්ද්‍රියං සියනති හොති.

1. අනවකාරි - සිද්ධ.

කථකුච්ඡ අපාභං ඵලං සියනති හොති : පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛතතියො අපාභං තථා ඛතතියො සියනති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො අපාභං තථා බ්‍රාහ්මණො සියනති වා - පෙ - යථා සො නෙවසකුඤ්ඤානාසකුඤ්ඤා අපාභං තථා නෙවසකුඤ්ඤානාසකුඤ්ඤා සියනති වා. ඵලං අපාභං ඵලං සියනති හොති.

කථකුච්ඡ අපාභං අකුඤ්ඤා සියනති හොති : පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛතතියො අපාභං න තථා ඛතතියො සියනති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො අපාභං න තථා බ්‍රාහ්මණො සියනති වා - පෙ - යථා සො නෙවසකුඤ්ඤානාසකුඤ්ඤා අපාභං න තථා නෙවසකුඤ්ඤානාසකුඤ්ඤා සියනති වා. ඵලං අපාභං අකුඤ්ඤා සියනති හොති. ඉමානි අට්ඨාරස තණ්හා විවරිතානි අජ්ඣතතිකස්ස උපාදය.

තත්ථ කතමානි අට්ඨාරස තණ්හාවිවරිතානි බාහිරස්ස උපාදය : ඉමිනා අසමිති හොති. ඉමිනා ඉත්ථසමිති හොති. ඉමිනා ඵලසමිති හොති. ඉමිනා අකුඤ්ඤාසමිති හොති ඉමිනා හවිස්සනති හොති ඉමිනා ඉත්ථං හවිස්සනති හොති. ඉමිනා ඵලං හවිස්සනති හොති ඉමිනා අකුඤ්ඤා හවිස්සනති හොති. ඉමිනා අසමිති හොති. ඉමිනා සතසමිති හොති. ඉමිනා සියනති හොති. ඉමිනා ඉත්ථං සියනති හොති ඉමිනා ඵලං සියනති හොති. ඉමිනා අකුඤ්ඤා සියනති හොති. ඉමිනා අපාභං සියනති හොති. ඉමිනා අපාභං ඉත්ථං සියනති හොති, ඉමිනා අපාභං ඵලං සියනති හොති ඉමිනා අපාභං අකුඤ්ඤා සියනති හොති.

කථකුච්ඡ ඉමිනා අසමිති හොති : කකුච්ඡ ධම්මං අවකාරිං¹ කරිත්වා රූපං වෙදනං සකුඤ්ඤං සංඛාරෙ විකුඤ්ඤණං. ඉමිනා අසමිති ඡන්දං පටිලහති. ඉමිනා අසමිති මානං පටිලහති. ඉමිනා අසමිති දිට්ඨිං පටිලහති. තස්මිං සති ඉමානි පපසුඤ්ඤානි හොනති : ඉමිනා ඉත්ථසමිති වා ඉමිනා ඵලසමිති වා ඉමිනා අකුඤ්ඤාසමිති වා.

කථකුච්ඡ ඉමිනා ඉත්ථසමිති හොති : ඉමිනා ඛතතියොසමිති වා, ඉමිනා බ්‍රාහ්මණොසමිති වා, ඉමිනා වෙසෙසොසමිති වා, ඉමිනා සුඤ්ඤාසමිති වා, ඉමිනා ගහට්ඨාසමිති වා, ඉමිනා පබ්බජිතොසමිති වා, ඉමිනා දෙවොසමිති වා. ඉමිනා මනුස්සොසමිති වා, ඉමිනා රූපිසමිති වා, ඉමිනා අරූපිසමිති වා, ඉමිනා සකුඤ්ඤාසමිති වා, ඉමිනා අසකුඤ්ඤාසමිති වා, ඉමිනා නෙවසකුඤ්ඤානාසකුඤ්ඤාසමිති වා, ඵලං ඉමිනා ඉත්ථසමිති හොති.

කථකුච්ඡ ඉමිනා ඵලසමිති හොති : පර පුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛතතියො ඉමිනා නාභං තථා ඛතතියොසමිති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා නාභං බ්‍රාහ්මණොසමිති වා - පෙ - යථා සො නෙවසකුඤ්ඤානාසකුඤ්ඤා ඉමිනා නාභං නෙවසකුඤ්ඤානාසකුඤ්ඤාසමිති වා, ඵලං ඉමිනා ඵලසමිති හොති.

කථකුච්ඡ ඉමිනා අකුඤ්ඤාසමිති හොති : පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛතතියො ඉමිනා නාභං තථා ඛතතියොසමිති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා නාභං තථා බ්‍රාහ්මණොසමිති වා - පෙ - යථා සො නෙවසකුඤ්ඤානාසකුඤ්ඤා ඉමිනා නාභං තථා නෙවසකුඤ්ඤානාසකුඤ්ඤාසමිති වා, ඵලං ඉමිනා අකුඤ්ඤාසමිති හොති.

1. අවකාරි - සිමු.

කථංකුට්ඨ ඉමිනා භවිස්සන්ති හොති : කඤ්චිධම්මං අවකාරිං¹ කරිනිථා රූපං වේදනං සඤ්ඤං සංඛාරෙ විඤ්ඤාණං ඉමිනා භවිස්සන්ති ඡන්දං පටිලභති. ඉමිනා භවිස්සන්ති මානං පටිලභති : ඉමිනා භවිස්සන්ති දිට්ඨිං පටිලභති. තස්මිං සති ඉමානි පපඤ්චිතානි හොන්ති : ඉමිනා ඉත්ථං භවිස්සන්ති වා, ඉමිනා එවං භවිස්සන්ති වා, ඉමිනා අඤ්ඤාථා භවිස්සන්ති වා.

කථංකුට්ඨ ඉමිනා ඉත්ථං භවිස්සන්ති හොති : ඉමිනා ඛන්තිසො භවිස්සන්ති වා, -පෙ- ඉමිනා අරූපි භවිස්සන්ති වා, ඉමිනා සඤ්ඤා භවිස්සන්ති වා, ඉමිනා අසඤ්ඤා භවිස්සන්ති වා, ඉමිනා නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤා භවිස්සන්ති වා, එවං ඉමිනා ඉත්ථං භවිස්සන්ති හොති.

කථංකුට්ඨ ඉමිනා එවං භවිස්සන්ති හොති : පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛන්තිසො ඉමිනා තථාහං ඛන්තිසො භවිස්සන්ති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා තථාහං බ්‍රාහ්මණො භවිස්සන්ති වා, -පෙ- යථා සො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා ඉමිනා තථාහං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා භවිස්සන්ති වා, එවං ඉමිනා එවං භවිස්සන්ති හොති.

කථංකුට්ඨ ඉමිනා අඤ්ඤාථා භවිස්සන්ති හොති : පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛන්තිසො ඉමිනා නාහං තථා ඛන්තිසො භවිස්සන්ති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා නාහං තථා බ්‍රාහ්මණො භවිස්සන්ති වා, -පෙ- යථා සො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා ඉමිනා නාහං තථා නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤා භවිස්සන්ති වා, එවං ඉමිනා අඤ්ඤාථා භවිස්සන්ති හොති.

කථංකුට්ඨ ඉමිනා අසත්ති හොති : කඤ්චි ධම්මං අවකාරිං¹ කරිනිථා රූපං වේදනං සඤ්ඤං සංඛාරෙ විඤ්ඤාණං ඉමිනා නිවේවාසම් ධ්වුවොසම් සසන්තොසම් අවිපරිණාමධම්මොසමිති, එවං ඉමිනා අසත්ති හොති.

කථංකුට්ඨ ඉමිනා සත්ති හොති : කඤ්චි ධම්මං අවකාරිං කරිනිථා රූපං වේදනං සඤ්ඤං සංඛාරෙ විඤ්ඤාණං ඉමිනා උච්ඡේද්ධස්සාමි විනස්සිස්සාමි න භවිස්සාමිති, එවං ඉමිනා සත්ති හොති.

කථංකුට්ඨ ඉමිනා සියන්ති හොති : කඤ්චි ධම්මං අවකාරිං කරිනිථා රූපං වේදනං සඤ්ඤං සංඛාරෙ විඤ්ඤාණං, ඉමිනා සියන්ති ඡන්දං පටිලභති, ඉමිනා සියන්ති මානං පටිලභති, ඉමිනා සියන්ති දිට්ඨිං පටිලභති. තස්මිං සති ඉමානි පපඤ්චිතානි හොන්ති : ඉමිනා ඉත්ථං සියන්ති වා, ඉමිනා එවං සියන්ති වා, ඉමිනා අඤ්ඤාථා සියන්ති වා.

කථංකුට්ඨ ඉමිනා ඉත්ථං සියන්ති හොති : ඉමිනා ඛන්තිසො සියන්ති වා, ඉමිනා බ්‍රාහ්මණො සියන්ති වා, ඉමිනා වෙසෙසො සියන්ති වා, ඉමිනා සුඤ්ඤා සියන්ති වා, ඉමිනා ගහට්ඨො සියන්ති වා, ඉමිනා පබ්බජිතො සියන්ති වා, ඉමිනා දෙවො සියන්ති වා, ඉමිනා මනුසෙසො සියන්ති වා, ඉමිනා රූපි සියන්ති වා, ඉමිනා අරූපි සියන්ති වා, ඉමිනා සඤ්ඤා සියන්ති වා, ඉමිනා අසඤ්ඤා සියන්ති වා, ඉමිනා නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤා සියන්ති වා, එවං ඉමිනා ඉත්ථං සියන්ති හොති.

1. අවකාරි - සිඹු.

කථකුට්ඨ ඉමිනා ඵලං සියනති හොති : පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛතියො ඉමිනා තථාහං ඛතියො සියනති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා තථාහං බ්‍රාහ්මණො සියනති වා -පෙ- යථා සො නෙවසකුඤ්ඤිනාසකුඤ්ඤි ඉමිනා තථාහං නෙවසකුඤ්ඤිනාසකුඤ්ඤි සියනති වා, ඵලං ඉමිනා ඵලං සියනති හොති.

කථකුට්ඨ ඉමිනා අකුඤ්ඤා සියනති හොති : පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛතියො ඉමිනා නාහං තථා ඛතියො සියනති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා නාහං තථා බ්‍රාහ්මණො සියනති වා -පෙ- යථා සො නෙවසකුඤ්ඤිනාසකුඤ්ඤි ඉමිනා නාහං තථා නෙවසකුඤ්ඤිනාසකුඤ්ඤි සියනති වා, ඵලං ඉමිනා අකුඤ්ඤා සියනති හොති.

කථකුට්ඨ ඉමිනා අපාහං සියනති හොති : කකුචි ධම්මං අවකාරිං කරිනා රූපං වෙදනං සකුඤ්ඤං සංඛාරෙ විකුඤ්ඤණං ඉමිනා අපාහං සියනති ඡන්දං පටිලහති, ඉමිනා අපාහං සියනති මානං පටිලහති, ඉමිනා අපාහං සියනති දිට්ඨිං පටිලහති. තස්මිං සති ඉමානි පපකුච්ඡිතානි හොනති : ඉමිනා අපාහං ඉන්ධං සියනති වා, ඉමිනා අපාහං ඵලං සියනති වා, ඉමිනා අපාහං අකුඤ්ඤා සියනති වා.

කථකුට්ඨ ඉමිනා අපාහං ඉන්ධං සියනති හොති : ඉමිනා අපාහං ඛතියො සියනති වා, ඉමිනා අපාහං බ්‍රාහ්මණො සියනති වා, ඉමිනා අපාහං වෙසෙසා සියනති වා, ඉමිනා අපාහං සුඤ්ඤා සියනති වා, ඉමිනා අපාහං ගහථෙඨා සියනති වා, ඉමිනා අපාහං පබ්බජිතො සියනති වා, ඉමිනා අපාහං දෙවො සියනති වා, ඉමිනා අපාහං මනුසෙසා සියනති වා, ඉමිනා අපාහං රූපි සියනති වා, ඉමිනා අපාහං අරූපි සියනති වා, ඉමිනා අපාහං සකුඤ්ඤි සියනති වා, ඉමිනා අපාහං අසකුඤ්ඤි සියනති වා, ඉමිනා අපාහං නෙවසකුඤ්ඤි, නාසකුඤ්ඤි සියනති වා, ඵලං ඉමිනා අපාහං ඉන්ධං සියනති හොති.

කථකුට්ඨ ඉමිනා අපාහං ඵලං සියනති හොති : පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛතියො ඉමිනා අපාහං තථා ඛතියො සියනති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා අපාහං තථා බ්‍රාහ්මණො සියනති වා -පෙ- යථා සො නෙවසකුඤ්ඤි නාසකුඤ්ඤි ඉමිනා අපාහං තථා නෙවසකුඤ්ඤි නාසකුඤ්ඤි සියනති වා, ඵලං ඉමිනා අපාහං ඵලං සියනති හොති.

කථකුට්ඨ ඉමිනා අපාහං අකුඤ්ඤා සියනති හොති : පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛතියො ඉමිනා අපාහං න තථා ඛතියො සියනති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා අපාහං න තථා බ්‍රාහ්මණො සියනති වා -පෙ- යථා සො නෙවසකුඤ්ඤිනාසකුඤ්ඤි ඉමිනා අපාහං න තථා නෙවසකුඤ්ඤිනාසකුඤ්ඤි සියනති වා, ඵලං ඉමිනා අපාහං අකුඤ්ඤා සියනති හොති. ඉමානි අවකාරස්ස තණ්හාවිවරිතානි බාහිරස්ස උපාදාය.

ඉති ඉමානි අට්ඨාරක තණ්හාවිචරිතානි අජ්ඣතතිකස්ස උපාදය, ඉමානි අට්ඨාරක තණ්හාවිචරිතානි බාහිරස්ස උපාදය. තදෙකජ්ඣං අභිසංඝද්දුගිනා, අභිසංඛිපිනා ඡතතිංස තණ්හාවිචරිතානි හොනති. ඉති එවරුපානි අනිතානි ඡතතිංස තණ්හාවිචරිතානි, අනාගතානි ඡතතිංස තණ්හාවිචරිතානි, පච්චුප්පනානි ඡතතිංස තණ්හාවිචරිතානි, තදෙකජ්ඣං අභිසංඝද්දුගිනා, අභිසංඛිපිනා අට්ඨතණ්හාවිචරිතසතං හොති.

තත්ථ කතමානි ආසවසී දිට්ඨිගතානි බ්‍රහ්මජාලෙ වේය්‍යාකරණේ වුත්තානි භගවතා: චත්තාරෙ සස්සතවාද, චත්තාරෙ එකච්චසස්සතීකා, චත්තාරෙ අනාගතනීකා, චත්තාරෙ අමරවිකේඛිපිකා, ආදි අධිච්ච සමුප්පනනීකා, සොලස සංඝද්දිවාද, අට්ඨ අසංඝද්දිවාද, අට්ඨ නෙවසංඝද්දි නාසංඝද්දිවාද, සත්ත උච්චේදවාද, පඤ්ච දිට්ඨධම්මනිබ්බානවාද, ඉමානි ආසවසී දිට්ඨිගතානි බ්‍රහ්මජාලෙ වේය්‍යාකරණේ වුත්තානි භගවතාති.

මුද්දකවක්ඛුච්ඡිහඬෙහා හිට්ඨිතො.

18. ධම්මහදය විහඬගා

1

1020. කති ඛකි: කති ආයතනානි: කති ධාතුයො: කති සච්චානි:
කති ඉන්ද්‍රියානි: කති හෙතු: කති ආහාර: කති එස්සා: කති වේදනා:
කති සංඝඤ්ඤා: කති චේතනා: කති විතතානි :

1021. පඤ්චකකිකි, ආදසායනනානි, අට්ඨාරසධාතුයො, චත්තාරි
සච්චානි, බාවිසතින්ද්‍රියානි, නව හෙතු, චත්තාරෙ ආහාර, සත්ත එස්සා,
සත්ත වේදනා, සත්ත සංඝඤ්ඤා, සත්ත චේතනා, සත්ත විතතානි.

1022. තස්ස කතමෙ පඤ්චකකිකි: රූපකකිකි, වේදනාකකිකි,
සංඝඤ්ඤාකකිකි, සංඛාරකකිකි, විඤ්ඤාණකකිකි. ඉමෙ වුච්චන්ති
පඤ්චකකිකි.

1023. තස්ස කතමානි ආදසායනනානි: චකිංශතනං රූපායතනං
සොවායතනං සද්දයතනං ඝාතායතනං ගකිංශතනං ජිව්හායතනං
රසායතනං කායායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මනායතනං ධම්මායතනං.
ඉමානි වුච්චන්ති ආදසායනනානි.

1024. තස්ස කතමා අට්ඨාරසධාතුයො: චක්ඛුධාතු රූපධාතු චක්ඛු-
විඤ්ඤාණධාතු, සොතධාතු සද්දධාතු සොතවිඤ්ඤාණධාතු, ඝාතධාතු
ගකිධාතු ඝාතවිඤ්ඤාණධාතු, ජිව්හාධාතු රසධාතු ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතු,
කායධාතු ඵොට්ඨබ්බධාතු කායවිඤ්ඤාණධාතු, මනොධාතු ධම්මධාතු
මනොවිඤ්ඤාණධාතු. ඉමා වුච්චන්ති අට්ඨාරසධාතුයො.

1025. තස්ස කතමානි චත්තාරි සච්චානි: දුක්ඛසච්චං සමුදයසච්චං
නිරෝධසච්චං මග්ගසච්චං. ඉමානි වුච්චන්ති චත්තාරි සච්චානි.

1026. තස්ස කතමානි බාවිසතින්ද්‍රියානි: චක්ඛුන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං
ඝාතින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං, ඉන්ද්‍රියානි පුරිසින්ද්‍රියං
ජිව්හින්ද්‍රියං පුබ්බින්ද්‍රියං දුක්ඛින්ද්‍රියං සොමනස්සින්ද්‍රියං දොමනස්සින්ද්‍රියං
උපෙක්ඛින්ද්‍රියං සද්ධින්ද්‍රියං විරිසින්ද්‍රියං සතීන්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤීන්ද්‍රියං
අනඤ්ඤානඤ්ඤාසංකප්පිත්තීන්ද්‍රියං අඤ්ඤීන්ද්‍රියං අඤ්ඤානාවිත්තීන්ද්‍රියං. ඉමානි
වුච්චන්ති බාවිසතින්ද්‍රියානි.

1027. තස්ස කතමෙ නව හෙතු: තයො කුසලහෙතු, තයො අකුසල-
හෙතු, තයො අව්‍යාකතහෙතු. තස්ස කතමෙ තයො කුසලහෙතු:
අලොභො කුසලහෙතු, අද්දෙසො කුසලහෙතු, අමොහො කුසලහෙතු,
ඉමෙ තයො කුසලහෙතු. තස්ස කතමෙ තයො අකුසලහෙතු, ලොභො
අකුසලහෙතු, ද්දෙසො අකුසලහෙතු, මොහො අකුසලහෙතු, ඉමෙ තයො
අකුසලහෙතු. තස්ස කතමෙ තයො අව්‍යාකතහෙතු: කුසලානං වා
ධම්මානං විපාකතො කිරිතාව්‍යාකතෙසු වා ධම්මෙසු අලොභො අද්දෙසො
අමොහො, ඉමෙ තයො අව්‍යාකතහෙතු. ඉමෙ වුච්චන්ති නව හෙතු.

1028. තත්ථ කතමෙ චතතාරෙ ආභාරා: කබලිඛිකාරෙ ආභාරෙ ඵසාභාරෙ මනෝසඤ්චනතාභාරෙ විඤ්ඤාණාභාරෙ. ඉමෙ වුච්චන්ති චතතාරෙ ආභාරා.

1029. තත්ථ කතමෙ සත්ත ඵසා: චක්ඛුසල්පසො සොතසල්පසො ඝානසල්පසො ජිව්හාසල්පසො කායසල්පසො මනෝධාතුසල්පසො මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසල්පසො. ඉමෙ වුච්චන්ති සත්ත සල්පසා.

1030. තත්ථ කතමා සත්ත වෙදනා: චක්ඛුසල්පසප්ප්ඵ වෙදනා සොත සල්පසප්ප්ඵ වෙදනා ඝානසල්පසප්ප්ඵ වෙදනා ජිව්හාසල්පසප්ප්ඵ වෙදනා කායසල්පසප්ප්ඵ වෙදනා මනෝධාතුසල්පසප්ප්ඵ වෙදනා මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසල්පසප්ප්ඵ වෙදනා. ඉමා වුච්චන්ති සත්ත වෙදනා.

1031. තත්ථ කතමා සත්තසඤ්ඤා: චක්ඛුසල්පසප්ප්ඵ සඤ්ඤා සොත සල්පසප්ප්ඵ සඤ්ඤා ඝානසල්පසප්ප්ඵ සඤ්ඤා ජිව්හාසල්පසප්ප්ඵ සඤ්ඤා කායසල්පසප්ප්ඵ සඤ්ඤා මනෝධාතුසල්පසප්ප්ඵ සඤ්ඤා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සල්පසප්ප්ඵ සඤ්ඤා. ඉමා වුච්චන්ති සත්තසඤ්ඤා.

1032. තත්ථ කතමා සත්ත චේතනා: චක්ඛුසල්පසප්ප්ඵ චේතනා සොතසල්පසප්ප්ඵ චේතනා ඝානසල්පසප්ප්ඵ චේතනා ජිව්හාසල්පසප්ප්ඵ චේතනා කායසල්පසප්ප්ඵ චේතනා මනෝධාතුසල්පසප්ප්ඵ චේතනා මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසල්පසප්ප්ඵ චේතනා. ඉමා වුච්චන්ති සත්ත චේතනා.

1033. තත්ථ කතමානි සත්තචිත්තානි: චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං ඝානවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං කායවිඤ්ඤාණං මනෝධාතු මනෝවිඤ්ඤාණධාතු. ඉමානි වුච්චන්ති සත්ත චිත්තානි.

2

1034. කාමධාතුයා කති ඛණ්ඩා: කති ආයතනානි: කති ධාතුයො: කති සල්පානි: කති ඉන්ද්‍රියානි: කති භෙතු: කති ආභාරා: කති ඵසා: කති වෙදනා: කති සඤ්ඤා: කති චේතනා: කති චිත්තානි:

කාමධාතුයා පඤ්චකඛණ්ඩා, ආදසායතනානි, අට්ඨාරසධාතුයො, නිඤ්ඤි සල්පානි, බාවිසතින්ද්‍රියානි, නව භෙතු, චතතාරෙ ආභාරා, සත්ත ඵසා, සත්ත වෙදනා, සත්ත සඤ්ඤා, සත්ත චේතනා, සත්ත චිත්තානි.

තත්ථ කතමෙ කාමධාතුයා පඤ්චකඛණ්ඩා: රූපකඛණ්ඩො වෙදනාකඛණ්ඩො සඤ්ඤාකඛණ්ඩො සංඛාරකඛණ්ඩො විඤ්ඤාණකඛණ්ඩො. ඉමෙ වුච්චන්ති කාමධාතුයා පඤ්චකඛණ්ඩා.

තත්ථ කතමානි කාමධාතුයා ආදසායතනානි: චක්ඛායතනං රූපායතනං සොතායතනං සඤ්ඤායතනං ඝානායතනං ගණ්ඩායතනං ජිව්හායතනං රසායතනං කායායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මනායතනං ධම්මායතනං. ඉමානි වුච්චන්ති කාමධාතුයා ආදසායතනානි.

තත්ථ කතමා කාමධාතුයා අට්ඨාරසධාතුයො: චක්ඛුධාතු රූපධාතු චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු, සොතධාතු සඤ්ඤාධාතු සොතවිඤ්ඤාණධාතු, ඝානධාතු ගණ්ඩධාතු ඝානවිඤ්ඤාණධාතු, ජිව්හාධාතු රසධාතු ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතු, කායධාතු ඵොට්ඨබ්බධාතු කායවිඤ්ඤාණධාතු, මනෝධාතු ධම්මධාතු මනෝවිඤ්ඤාණධාතු. ඉමා වුච්චන්ති කාමධාතුයා අට්ඨාරස ධාතුයො.

තත්ථ කතමානි කාමධාතුයා නිඤ්ඤානි : දුක්ඛසම්මං සමුදයසම්මං මහසම්මං. ඉමානි වුච්චන්ති කාමධාතුයා නිඤ්ඤානි.

තත්ථ කතමානි කාමධාතුයා බාවිසතිජ්ඣානි : චක්ඛුස්සයං සොතිජ්ඣයං -පෙ- අඤ්ඤානාවිජ්ඣයං. ඉමානි වුච්චන්ති කාමධාතුයා බාවිසතිජ්ඣානි.

තත්ථ කතමෙ කාමධාතුයා නව ගෙතු : තයො කුසලගෙතු, තයො අකුසලගෙතු, තයො අව්‍යාකතගෙතු. ඉමෙ වුච්චන්ති කාමධාතුයා නව ගෙතු.

තත්ථ කතමෙ කාමධාතුයා චත්තාරො ආභාරා : කමිත්ථිකාරො ආභාරො එස්සාභාරො මනෝසඤ්ඤාචත්තාරො විඤ්ඤාණාභාරො. ඉමෙ වුච්චන්ති කාමධාතුයා චත්තාරො ආභාරා.

තත්ථ කතමෙ කාමධාතුයා සත්ත එස්සා : චක්ඛුසම්මස්සො සොති-සම්මස්සො ඝානසම්මස්සො ජිව්හාසම්මස්සො කායසම්මස්සො මනෝධාතුසම්මස්සො මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්මස්සො. ඉමෙ වුච්චන්ති කාමධාතුයා සත්ත එස්සා.

තත්ථ කතමා කාමධාතුයා සත්ත වේදනා : චක්ඛුසම්මස්සජ්, වේදනා සොතිසම්මස්සජ්, වේදනා ඝානසම්මස්සජ්, වේදනා ජිව්හාසම්මස්සජ්, වේදනා කායසම්මස්සජ්, වේදනා මනෝධාතුසම්මස්සජ්, වේදනා මනෝ-විඤ්ඤාණධාතුසම්මස්සජ්, වේදනා. ඉමා වුච්චන්ති කාමධාතුයා සත්ත වේදනා.

තත්ථ කතමා කාමධාතුයා සත්ත සඤ්ඤා : චක්ඛුසම්මස්සජ්, සඤ්ඤා සොතිසම්මස්සජ්, සඤ්ඤා ඝානසම්මස්සජ්, සඤ්ඤා ජිව්හාසම්මස්සජ්, සඤ්ඤා කායසම්මස්සජ්, සඤ්ඤා මනෝධාතුසම්මස්සජ්, සඤ්ඤා මනෝ-විඤ්ඤාණධාතුසම්මස්සජ්, සඤ්ඤා. ඉමා වුච්චන්ති කාමධාතුයා සත්ත සඤ්ඤා.

තත්ථ කතමා කාමධාතුයා සත්ත චේතනා : චක්ඛුසම්මස්සජ්, චේතනා සොතිසම්මස්සජ්, චේතනා ඝානසම්මස්සජ්, චේතනා ජිව්හාසම්මස්සජ්, චේතනා කායසම්මස්සජ්, චේතනා මනෝධාතුසම්මස්සජ්, චේතනා මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්මස්සජ්, චේතනා. ඉමා වුච්චන්ති කාමධාතුයා සත්ත චේතනා.

තත්ථ කතමානි කාමධාතුයා සත්ත විත්තානි : චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සොතිවිඤ්ඤාණං ඝානවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං කායවිඤ්ඤාණං මනෝධාතු මනෝවිඤ්ඤාණධාතු. ඉමානි වුච්චන්ති කාමධාතුයා සත්ත විත්තානි.

1035. රූපධාතුයා කති ඛන්ධා : කති ආයතනා : කති ධාතුයො : කති සම්මානි : කති ඉජ්ඣානි -පෙ- කති විත්තානි :

රූපධාතුයා පඤ්ඤාකඛන්ධා, ඡ ආයතනානි, නව ධාතුයො, නිඤ්ඤානි, වුද්ධිසම්මානි, අට්ඨ ගෙතු, තයො ආභාරා, චත්තාරො එස්සා, චත්තස්සො වේදනා, චත්තස්සො සඤ්ඤා, චත්තස්සො චේතනා, චත්තාරි විත්තානි.

තත්ථ කතමෙ රූපධාතුයා පඤ්ඤාකඛන්ධා : රූපකඛන්ධො වේදනාකඛන්ධො සඤ්ඤාකඛන්ධො සංඛාරකඛන්ධො විඤ්ඤාණකඛන්ධො. ඉමෙ වුච්චන්ති රූපධාතුයා පඤ්ඤාකඛන්ධා.

තත්ථ කතමාති රූපධාතුයා ඡ ආයතනාති : චක්ඛායතනං රූපා-
යතනං සොත්තායතනං සද්දයතනං මනායතනං ධම්මායතනං. ඉමාති
වුච්චන්ති රූපධාතුයා ඡ ආයතනාති.

තත්ථ කතමා රූපධාතුයා නව ධාතුයො : චක්ඛුධාතු රූපධාතු
චක්ඛුච්ඡාද්දාණධාතු, සොත්තධාතු සද්දධාතු සොත්ච්ඡාද්දාණධාතු, මනොධාතු
ධම්මධාතු මනොච්ඡාද්දාණධාතු. ඉමාති වුච්චන්ති රූපධාතුයා නව
ධාතුයො.

තත්ථ කතමාති රූපධාතුයා තිණ්ණි සච්චාති : දුක්ඛසච්චං සමුදයසච්චං
මඤ්ඤසච්චං. ඉමාති වුච්චන්ති රූපධාතුයා තිණ්ණි සච්චාති.

තත්ථ කතමාති රූපධාතුයා වුද්දසිඤ්ජියාති : චක්ඛුඤ්ජියං සොතිඤ්ජියං
මතිඤ්ජියං ජිවිතිඤ්ජියං සොමනසසිඤ්ජියං උපෙක්ඛිඤ්ජියං සද්ධිඤ්ජියං විරිභිඤ්ජියං
සතිඤ්ජියං සමාධිඤ්ජියං පඤ්ඤාඤ්ජියං අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාමිතිඤ්ජියං අඤ්ඤාඤ්ජියං
අඤ්ඤානාච්ඤ්ජියං. ඉමාති වුච්චන්ති රූපධාතුයා වුද්දසිඤ්ජියාති.

තත්ථ කතමෙ රූපධාතුයා අට්ඨ හෙතු : තයො කුසලහෙතු, ඥෙඨ
අකුසලහෙතු, තයො අව්‍යාකතහෙතු. තත්ථ කතමෙ තයො කුසලහෙතු :
අලොභො කුසලහෙතු, අද්දෙසො කුසලහෙතු, අමොහො කුසලහෙතු.
ඉමෙ තයො කුසලහෙතු.

තත්ථ කතමෙ ඥෙඨ අකුසලහෙතු : ලොභො අකුසලහෙතු මොහො
අකුසලහෙතු. ඉමෙ ඥෙඨ අකුසලහෙතු.

තත්ථ කතමෙ තයො අව්‍යාකත හෙතු : කුසලානං වා ධම්මානං
විපාකතො කිරියාව්‍යාකතෙසු වා ධම්මෙසු අලොභො අද්දෙසො අමොහො
ඉමෙ තයො අව්‍යාකත හෙතු. ඉමෙ වුච්චන්ති රූපධාතුයා අට්ඨ හෙතු.

තත්ථ කතමෙ රූපධාතුයා තයො ආභාර : එස්සාභාරෙ මනො-
සඤ්ඤවතනාභාරෙ විඤ්ඤාණාභාරෙ. ඉමෙ වුච්චන්ති රූපධාතුයා තයො
ආභාර.

තත්ථ කතමෙ රූපධාතුයා චත්තාරෙ එස්සා : චක්ඛුසම්පස්සො
සොත්තසම්පස්සො මනොධාතුසම්පස්සො මනොච්ඡාද්දාණධාතුසම්පස්සො.
ඉමෙ වුච්චන්ති රූපධාතුයා චත්තාරෙ එස්සා.

තත්ථ කතමා රූපධාතුයා චතස්සො වේදනා -පෙ- චතස්සො
සඤ්ඤා -පෙ- චතස්සො චේතනා -පෙ- චත්තාරි විත්තාති : චක්ඛුච්ඡාද්දාණං
සොත්ච්ඡාද්දාණං මනොධාතු මනොච්ඡාද්දාණධාතු. ඉමාති වුච්චන්ති
රූපධාතුයා චත්තාරි විත්තාති.

1036. අරූපධාතුයා කති ඛකා : -පෙ- කති විත්තාති :

අරූපධාතුයා චත්තාරෙ ඛකා, ඥෙඨ ආයතනාති, ඥෙඨ ධාතුයො,
තිණ්ණි සච්චාති, එකාදසිඤ්ජියාති, අට්ඨ හෙතු, තයො ආභාර, එකො
එස්සො, එකා වේදනා, එකා සඤ්ඤා, එකා චේතනා, එකං විත්තං.

තත්ථ කතමෙ අරූපධාතුයා චත්තාරෙ ඛකා : වේදනාකඛකො
සඤ්ඤකඛකො සංඛාරකඛකො විඤ්ඤාණකඛකො. ඉමෙ වුච්චන්ති
අරූපධාතුයා චත්තාරෙ ඛකා.

තත්ථ කතමාති අරූපධාතුයා ඥෙඨ ආයතනාති : මනායතනං
ධම්මායතනං. ඉමාති වුච්චන්ති අරූපධාතුයා ඥෙඨ ආයතනාති.

තත්ථ කතමා අරුපධාතුයා ඥා ධාතුයො : මනෝවිඤ්ඤාණධාතු ධම්මධාතු. ඉමා වුච්චන්ති අරුපධාතුයා ඥා ධාතුයො.

තත්ථ කතමානි අරුපධාතුයා තිණි සච්චානි : දුක්ඛ සච්චං සමුදය සච්චං මහගසච්චං. ඉමානි වුච්චන්ති අරුපධාතුයා තිණි සච්චානි.

තත්ථ කතමානි අරුපධාතුයා එකාදසිඤ්ජයානි : මනිඤ්ජයං ජිවිතීඤ්ජයං සොමනස්සිඤ්ජයං උපෙක්ඛිඤ්ජයං සද්ධිඤ්ජයං විරිසිඤ්ජයං සනිඤ්ජයං සමාධිඤ්ජයං පඤ්ඤිඤ්ජයං අඤ්ඤිඤ්ජයං අඤ්ඤානාවිඤ්ජයං. ඉමානි වුච්චන්ති අරුපධාතුයා එකාදසිඤ්ජයානි.

තත්ථ කතමෙ අරුපධාතුයා අට්ඨහෙතු : තයො කුසලහෙතු ඥා අකුසලහෙතු තයො අව්‍යාකතහෙතු. ඉමෙ වුච්චන්ති අරුපධාතුයා අට්ඨහෙතු.

තත්ථ කතමෙ අරුපධාතුයා තයො ආහාරා : එස්සාහාරො මනෝ සඤ්ඤානාහාරො විඤ්ඤාණාහාරො. ඉමෙ වුච්චන්ති අරුපධාතුයා තයො ආහාරා.

තත්ථ කතමා අරුපධාතුයා එකො එස්සො : මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සමඑස්සො. අයං වුච්චති අරුපධාතුයො එකො එස්සො.

තත්ථ කතමා අරුපධාතුයා එකා වෙදනා -පෙ- එකා සඤ්ඤා -පෙ- එකා චෙතනා -පෙ- එකං චිත්තං : මනෝවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං වුච්චති අරුපධාතුයා එකං චිත්තං.

1037 අපරියාපනෙන කති ඛකිා : -පෙ- කති චිත්තානි : අපරියා-පනෙන චත්තාරො ඛකිා, ඥා ආයතනානි, ඥා ධාතුයො, ඥා සච්චානි, ආදසිඤ්ජයානි, ඡ හෙතු, තයො ආහාරා, එකො එස්සො, එකා වෙදනා, එකා සඤ්ඤා, එකා චෙතනා, එකං චිත්තං.

තත්ථ කතමෙ අපරියාපනෙන චත්තාරො ඛකිා : වෙදනාක්ඛකිො, සඤ්ඤාක්ඛකිො, සංඛාරාක්ඛකිො, විඤ්ඤාණාක්ඛකිො. ඉමෙ වුච්චන්ති අපරියාපනෙන චත්තාරො ඛකිා.

තත්ථ කතමානි අපරියාපනෙන ඥා ආයතනානි : මනායතනං ධම්මායතනං. ඉමානි වුච්චන්ති අපරියාපනෙන ඥා ආයතනානි

තත්ථ කතමා අපරියාපනෙන ඥා ධාතුයො : මනෝවිඤ්ඤාණධාතු ධම්මධාතු. ඉමා වුච්චන්ති අපරියාපනෙන ඥා ධාතුයො.

තත්ථ කතමානි අපරියාපනෙන ඥා සච්චානි : මහගසච්චං නිරෝධ-සච්චං. ඉමානි වුච්චන්ති අපරියාපනෙන ඥා සච්චානි.

තත්ථ කතමානි අපරියාපනෙන ආදසිඤ්ජයානි : මනිඤ්ජයං ජිවිතීඤ්ජයං සොමනස්සිඤ්ජයං උපෙක්ඛිඤ්ජයං සද්ධිඤ්ජයං විරිසිඤ්ජයං සනිඤ්ජයං සමාධිඤ්ජයං පඤ්ඤිඤ්ජයං අනඤ්ඤානඤ්ඤාස්සාමිතිඤ්ජයං අඤ්ඤිඤ්ජයං අඤ්ඤානාවිඤ්ජයං. ඉමානි වුච්චන්ති අපරියාපනෙන ආදසිඤ්ජයානි.

තත්ථ කතමෙ අපරියාපනෙන ඡ හෙතු : තයො කුසලහෙතු, තයො අව්‍යාකතහෙතු.

තත්ථ කතමෙ තයො කුසලහෙතු : අලොභො කුසලහෙතු, අදොසො කුසලහෙතු, අමොහො කුසලහෙතු. ඉමෙ තයො කුසලහෙතු.

තත්ථ කතමෙ තයො අව්‍යාකතහෙනු : කුසලානං ධම්මානං විපාකනො
අලොභො අදෝසො අමොහො. ඉමෙ තයො අව්‍යාකතහෙනු. ඉමෙ
වුච්චන්ති අපරියාපනෙන ඡ හෙනු.

තත්ථ කතමෙ අපරියාපනෙන තයො ආහාරා : එස්සාහාරො, මනො
සංකෛතනාහාරො, විඤ්ඤාණාහාරො. ඉමෙ වුච්චන්ති අපරියාපනෙන
තයො ආහාරා.

තත්ථ කතමො අපරියාපනෙන එකො එස්සො : මනොවිඤ්ඤාණධාතු
සම්ප්පේසො. අයං වුච්චති අපරියාපනෙන එකො එස්සො.

තත්ථ කතමො අපරියාපනෙන එකා වේදනා -පෙ- එකා සංකෘද්ධා
-පෙ- එකා චේතනා -පෙ- එකං චිත්තං : මනොවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං
වුච්චති අපරියාපනෙන එකං චිත්තං.

3

1038. පඤ්චන්තං ඛක්ඛානං කති කාමධාතුපරියාපනතා : කති
න කාමධාතුපරියාපනතා : -පෙ- සත්තන්තං චිත්තානං කති කාමධාතු
පරියාපනතා : කති න කාමධාතුපරියාපනතා :

රූපකඛ්ඛො කාමධාතුපරියාපනතො. චත්තාරො ඛක්ඛා සියා
කාමධාතුපරියාපනතා, සියා න කාමධාතුපරියාපනතා.

දසායතනා කාමධාතුපරියාපනතා. ඤේ ආයතනා සියා කාමධාතු-
පරියාපනතා, සියා න කාමධාතුපරියාපනතා.

සොළස ධාතුයො කාමධාතු පරියාපනතා. ඤේ ධාතුයො සියා
කාමධාතුපරියාපනතා, සියා න කාමධාතුපරියාපනතා.

සමුදයසම්චං කාමධාතුපරියාපනතං. ඤේ සම්චං න කාමධාතු
පරියාපනතා. දුක්ඛසම්චං සියා කාමධාතුපරියාපනතං, සියා න කාමධාතු
පරියාපනතං.

දසිඤ්ඤා කාමධාතුපරියාපනතා. තීණිඤ්ඤා න කාමධාතුපරියාපනතා.
නවිඤ්ඤා සියා කාමධාතුපරියාපනතා, සියා න කාමධාතුපරියාපනතා.

තයො අකුසලහෙනු කාමධාතුපරියාපනතා. ඡ හෙනු සියා කාමධාතු
පරියාපනතා, සියා න කාමධාතුපරියාපනතා.

කඛ්චිඛ්ඤා රො ආහාරො කාමධාතුපරියාපනතො. තයො ආහාරා
සියා කාමධාතුපරියාපනතා, සියා න කාමධාතුපරියාපනතා.

ඡ එස්සා කාමධාතුපරියාපනතා. මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පේසො
සියා කාමධාතුපරියාපනතා, සියා න කාමධාතුපරියාපනතා.

ඡ වේදනා -පෙ- ඡ සංකෘද්ධා -පෙ- ඡ චේතනා -පෙ- ඡ චිත්තා
කාමධාතුපරියාපනතා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා කාමධාතුපරියාපනතා,
සියා න කාමධාතුපරියාපනතා.

1039. පඤ්චන්තං ඛක්ඛානං කති රූපධාතුපරියාපනතා : කති න
රූපධාතුපරියාපනතා -පෙ- සත්තන්තං චිත්තානං කති රූපධාතුපරියා-
පනතා : කති න රූපධාතුපරියාපනතා :

රූපකඛ්ඛේ න රූපධාතුපරියාපනො. චත්තාරො ඛඛ්ඛා සියා රූපධාතුපරියාපනො, සියා න රූපධාතුපරියාපනො.

දසායතනා න රූපධාතුපරියාපනො. ඥො ආයතනා සියා රූපධාතුපරියාපනො, සියා න රූපධාතුපරියාපනො.

සොළස ධාතුසො න රූපධාතුපරියාපනො. ඥො ධාතුසො සියා රූපධාතුපරියාපනො, සියා න රූපධාතුපරියාපනො.

නිඤ්ඤි සම්මානි න රූපධාතුපරියාපනො. දුක්ඛසම්මං සියා රූපධාතුපරියාපනං, සියා න රූපධාතුපරියාපනං.

තෙරසිඤ්ඤා න රූපධාතුපරියාපනො. නවිඤ්ඤා සියා රූපධාතුපරියාපනො, සියා න රූපධාතුපරියාපනො.

තසො අකුසල්ලෙන න රූපධාතුපරියාපනො. ඡ හෙන සියා රූපධාතුපරියාපනො, සියා න රූපධාතුපරියාපනො.

කඛ්ඛිඛ්ඛාරො ආභාරො න රූපධාතුපරියාපනො. තසො ආභාරා සියා රූපධාතුපරියාපනො, සියා න රූපධාතුපරියාපනො.

ඡ එසා න රූපධාතුපරියාපනො. මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්මසො සියා රූපධාතුපරියාපනො, සියා න රූපධාතුපරියාපනො.

ඡ වේදනා -පෙ- ඡ සංඤ්ඤා -පෙ- ඡ චේතනා -පෙ- ඡ විතතා න රූපධාතුපරියාපනො. මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා රූපධාතුපරියාපනො, සියා න රූපධාතුපරියාපනො.

1040. පඤ්චනනා ඛඛ්ඛානං කතී අරූපධාතුපරියාපනො: කතී න අරූපධාතුපරියාපනො: -පෙ- සත්තනනං විතතානං කතී අරූපධාතුපරියාපනො: කතී න අරූපධාතුපරියාපනො:

රූපකඛ්ඛේ න අරූපධාතුපරියාපනො. චත්තාරො ඛඛ්ඛා සියා අරූපධාතුපරියාපනො, සියා න අරූපධාතුපරියාපනො.

දසායතනා න අරූපධාතුපරියාපනො. ඥො ආයතනා සියා අරූපධාතුපරියාපනො, සියා න අරූපධාතුපරියාපනො.

සොළස ධාතුසො න අරූපධාතුපරියාපනො. ඥො ධාතුසො සියා අරූපධාතුපරියාපනො, සියා න අරූපධාතුපරියාපනො.

නිඤ්ඤි සම්මානි න අරූපධාතුපරියාපනො. දුක්ඛසම්මං සියා අරූපධාතුපරියාපනං, සියා න අරූපධාතුපරියාපනං.

චුඤ්ඤිඤා න අරූපධාතුපරියාපනො. අවඤ්ඤිඤා සියා අරූපධාතුපරියාපනො, සියා න අරූපධාතුපරියාපනො.

තසො අකුසල්ලෙන න අරූපධාතුපරියාපනො. ඡ හෙන සියා අරූපධාතුපරියාපනො, සියා න අරූපධාතුපරියාපනො.

කඛ්ඛිඛ්ඛාරො ආභාරො න අරූපධාතුපරියාපනො. තසො ආභාරා සියා අරූපධාතුපරියාපනො, සියා න අරූපධාතුපරියාපනො.

ඡ එසා න අරූපධාතුපරියාපනො. මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්මසො සියා අරූපධාතුපරියාපනො, සියා න අරූපධාතුපරියාපනො.

ඡ වේදනා -පෙ- ඡ සංඤ්ඤා -පෙ- ඡ චේතනා -පෙ- ඡ විතතා න අරූපධාතුපරියාපනො. මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා අරූපධාතුපරියාපනො, සියා න අරූපධාතුපරියාපනො.

1041. පඤ්චකං ඛනිකං කති පරියාපනනා : කති අපරියාපනනා -පෙ- සත්තනනං විතතානං කති පරියාපනනා : කති අපරියාපනනා :

රූපකඛකො පරියාපනනා. චතතාඤ්ඤ ඛනික සියා පරියාපනනා, සියා අපරියාපනනා.

දසායනනා පරියාපනනා. දො ආයනනා සියා පරියාපනනා, සියා අපරියාපනනා.

සොලස බාතුයො පරියාපනනා. දො බාතුයො සියා පරියාපනනා, සියා අපරියාපනනා.

දො සච්චා පරියාපනනා. දො සච්චා අපරියාපනනා.

දසිඤ්ඤා පරියාපනනා. තිඤ්ඤා අපරියාපනනා. නවිඤ්ඤා සියා පරියාපනනා, සියා අපරියාපනනා.

තයො අක්ඛුසලහෙතු පරියාපනනා. ඡ හෙතු සියා පරියාපනනා, සියා අපරියාපනනා.

කඛ්ඤ්ඤාඤ්ඤ ආභාරො පරියාපනනා. තයො ආභාරා සියා පරියාපනනා, සියා අපරියාපනනා.

ඡ එසසා පරියාපනනා. මනොවිඤ්ඤාණබාතුසම්පයො සියා පරියාපනනා, සියා අපරියාපනනා.

ඡ වෙදනා -පෙ- ඡ සඤ්ඤා -පෙ- ඡ චේතනා -පෙ- ඡ විතතා පරියාපනනා. මනොවිඤ්ඤාණබාතු සියා පරියාපනනා, සියා අපරියාපනනා.

4

1042. කාමබාතුයා උපපතතිකඛණේ කතිඛනි පාතුභවනති -පෙ- කති විතතානි පාතුභවනති :

කාමබාතුයා උපපතතිකඛණේ සබ්බෙතං පඤ්චකඛනි පාතුභවනති.

කසසී එකාදසායනනානි පාතුභවනති. කසසී දසායනනානි පාතුභවනති. කසසී අපරුනි දසායනනානි පාතුභවනති. කසසී නවායනනානි පාතුභවනති. කසසී සත්තායනනානි පාතුභවනති.

කසසී එකාදස බාතුයො පාතුභවනති. කසසී දස බාතුයො පාතුභවනති. කසසී අපරු දස බාතුයො පාතුභවනති. කසසී නව බාතුයො පාතුභවනති. කසසී සත්ත බාතුයො පාතුභවනති.

සබ්බෙතං එකං සච්චං පාතුභවති.

කසසී චුද්දසිඤ්ඤානි පාතුභවනති. කසසී තෙරසිඤ්ඤානි පාතුභවනති. කසසී අපරුනි තෙරසිඤ්ඤානි පාතුභවනති. කසසී ද්වාදසිඤ්ඤානි පාතුභවනති. කසසී දසිඤ්ඤානි පාතුභවනති. කසසී නවිඤ්ඤානි පාතුභවනති. කසසී අපරුනි නවිඤ්ඤානි පාතුභවනති. කසසී අට්ඨිඤ්ඤානි පාතුභවනති. කසසී අපරුනි අට්ඨිඤ්ඤානි පාතුභවනති. කසසී සතතිඤ්ඤානි පාතුභවනති. කසසී පඤ්චිඤ්ඤානි පාතුභවනති. කසසී චිත්තාරිඤ්ඤානි පාතුභවනති.

කසසී තයො හෙතු පාතුභවනති. කසසී දො හෙතු පාතුභවනති. කෙවි¹ අහෙතුකා පාතුභවනති.

සබ්බෙතං චතතාඤ්ඤ ආභාරා පාතුභවනති. සබ්බෙතං එකො එසසා පාතුභවනති.

සබ්බෙතං එකා වෙදනා, එකා සඤ්ඤා, එකා චේතනා, එකං විතතං පාතුභවති.

1. කසසී - සිද්ධි, මඡසං.

1643. කාමධාතුයා උපපත්තිකකිණේ සබ්බෙතං තතමෙ පඤ්චකකිකිං පාතුභවනති : රූපකකිකිං -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකිං. කාමධාතුයා උපපත්තිකකිණේ සබ්බෙතං ඉමෙ පඤ්චකකිකිං පාතුභවනති.

1044. කාමධාතුයා උපපත්තිකකිණේ කස්ස¹ එකාදසායනනානි පාතුභවනති : කාමාවච්චරුනං දෙව්‍යානං, පඨමකපටිකානං මනුස්සානං, ඔපපාතිකානං පෙතානං, ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තීරච්ඡානගතානං, නෙරසිකානං පරිපුණ්ණායනනානං, උපපත්තිකකිණේ එකාදසායනනානි පාතුභවනති : චක්ඛායනං රූපායනං සොනායනං ඝානායනං ගන්ධායනං ජීව්හායනං රසායනං කායායනං ථොට්ඨබ්බායනං මනායනං ධම්මායනං, කාමධාතුයා උපපත්තිකකිණේ එතෙසං ඉමානි එකාදසායනනානි පාතුභවනති.

කාමධාතුයා උපපත්තිකකිණේ කස්ස දසායනනානි පාතුභවනති : ඔපපාතිකානං පෙතානං, ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තීරච්ඡානගතානං, නෙරසිකානං ජ්ව්වකිකිණේ දසායනනානි පාතුභවනති : රූපායනං සොනායනං ඝානායනං ගන්ධායනං ජීව්හායනං රසායනං කායායනං ථොට්ඨබ්බායනං මනායනං ධම්මායනං, කාමධාතුයා උපපත්තිකකිණේ එතෙසං ඉමානි දසායනනානි පාතුභවනති.

කාමධාතුයා උපපත්තිකකිණේ කස්ස අපරුනි දසායනනානි පාතුභවනති : ඔපපාතිකානං පෙතානං, ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තීරච්ඡානගතානං, නෙරසිකානං, ජ්ව්වබ්බිරුනං උපපත්තිකකිණේ දසායනනානි පාතුභවනති : චක්ඛායනං රූපායනං ඝානායනං ගන්ධායනං ජීව්හායනං රසායනං කායායනං ථොට්ඨබ්බායනං මනායනං ධම්මායනං. කාමධාතුයා උපපත්තිකකිණේ එතෙසං ඉමානි දසායනනානි පාතුභවනති.

කාමධාතුයා උපපත්තිකකිණේ කස්ස නවායනනානි පාතුභවනති : ඔපපාතිකානං පෙතානං, ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තීරච්ඡානගතානං, නෙරසිකානං, ජ්ව්වබ්බිරුනං, උපපත්තිකකිණේ නවායනනානි පාතුභවනති : රූපායනං ඝානායනං ගන්ධායනං ජීව්හායනං රසායනං කායායනං ථොට්ඨබ්බායනං මනායනං ධම්මායනං. කාමධාතුයා උපපත්තිකකිණේ එතෙසං ඉමානි නවායනනානි පාතුභවනති.

කාමධාතුයා උපපත්තිකකිණේ කස්ස සත්තායනනානි පාතුභවනති : ගබ්හසෙය්‍යකානං සත්තානං උපපත්තිකකිණේ සත්තායනනානි පාතුභවනති : රූපායනං ගන්ධායනං රසායනං කායායනං ථොට්ඨබ්බායනං මනායනං ධම්මායනං. කාමධාතුයා උපපත්තිකකිණේ එතෙසං ඉමානි සත්තායනනානි පාතුභවනති.

1045. කාමධාතුයා උපපත්තිකකිණේ කස්ස එකාදස ධාතුයො පාතුභවනති : කාමාවච්චරුනං දෙව්‍යානං පඨමකපටිකානං මනුස්සානං, ඔපපාතිකානං පෙතානං, ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තීරච්ඡානගතානං, නෙරසිකානං පරිපුණ්ණායනනානං, උපපත්තිකකිණේ එකාදස ධාතුයො පාතුභවනති : චක්ඛුධාතු රූපධාතු සොනධාතු ඝානධාතු ගන්ධධාතු ජීව්හාධාතු රසධාතු කායධාතු ථොට්ඨබ්බධාතු මනෝවිඤ්ඤාණධාතු ධම්මධාතු. කාමධාතුයා උපපත්තිකකිණේ එතෙසං ඉමා එකාදසධාතුයො පාතුභවනති.

1. කස්සපී - සිරිසු.

කාමධාතුයා උපපතීක්කණේ කස්ස දස ඛාතුයො පාතුභවනති : ඔපපාතිකානං පෙනානං, ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තීරව්ජානගතානං, නෙරසිකානං, ජව්වකුඛානං උපපතීක්කණේ දස ඛාතුයො පාතුභවනති : රූපධාතු භානධාතු භානධාතු ගතධාතු ජ්වහාධාතු රසධාතු කායධාතු ථොට්ඨබ්බධාතු මනෝවිඤ්ඤාණධාතු බම්මධාතු. කාමධාතුයා උපපතීක්කණේ එතෙසං ඉමා දස ඛාතුයො පාතුභවනති.

කාමධාතුයා උපපතීක්කණේ කස්ස අපරා දස ඛාතුයො පාතුභවනති : ඔපපාතිකානං පෙනානං, ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තීරව්ජානගතානං, නෙරසිකානං, ජව්වකුඛානං උපපතීක්කණේ දස ඛාතුයො පාතුභවනති : චක්ඛුධාතු රූපධාතු භානධාතු ගතධාතු ජ්වහාධාතු රසධාතු කායධාතු ථොට්ඨබ්බධාතු මනෝවිඤ්ඤාණධාතු බම්මධාතු. කාමධාතුයා උපපතීක්කණේ එතෙසං ඉමා දස ඛාතුයො පාතුභවනති.

කාමධාතුයා උපපතීක්කණේ කස්ස නව ඛාතුයො පාතුභවනති : ඔපපාතිකානං පෙනානං, ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තීරව්ජානගතානං, නෙරසිකානං, ජව්වකුඛානං උපපතීක්කණේ නව ඛාතුයො පාතුභවනති : රූපධාතු භානධාතු ගතධාතු ජ්වහාධාතු රසධාතු කායධාතු ථොට්ඨබ්බධාතු මනෝවිඤ්ඤාණධාතු බම්මධාතු. කාමධාතුයා උපපතීක්කණේ එතෙසං ඉමා නව ඛාතුයො පාතුභවනති.

කාමධාතුයා උපපතීක්කණේ කස්ස සත්ත ඛාතුයො පාතුභවනති : ගබ්හසෙසකානං සත්තානං උපපතීක්කණේ සත්ත ඛාතුයො පාතුභවනති : රූපධාතු ගතධාතු රසධාතු කායධාතු ථොට්ඨබ්බධාතු මනෝවිඤ්ඤාණධාතු බම්මධාතු. කාමධාතුයා උපපතීක්කණේ එතෙසං ඉමා සත්ත ඛාතුයො පාතුභවනති.

1046. කාමධාතුයා උපපතීක්කණේ සබ්බෙසං කතමං එකං සච්චං පාතුභවති : දුක්ඛසච්චං. කාමධාතුයා උපපතීක්කණේ සබ්බෙසං ඉදං එකං සච්චං පාතුභවති.

1047. කාමධාතුයා උපපතීක්කණේ කස්ස වුද්දයිජ්ජියානි පාතුභවනති : කාමාවචරානං දෙවානං සහෙතුකානං ඤාණසම්පයුත්තානං උපපතීක්කණේ වුද්දයිජ්ජියානි පාතුභවනති : චක්ඛුජ්ජියං සොතිජ්ජියං භානිජ්ජියං ජ්වහිජ්ජියං කායිජ්ජියං මනිජ්ජියං ඉන්ද්‍රියිජ්ජියං වා පුරිසිජ්ජියං වා ජිවිතිජ්ජියං තොමනසසිජ්ජියං වා උපෙක්ඛිජ්ජියං වා සද්ධිජ්ජියං විරිසිජ්ජියං සතිජ්ජියං සමාධිජ්ජියං පඤ්ඤාජ්ජියං. කාමධාතුයා උපපතීක්කණේ එතෙසං ඉමානි වුද්දයිජ්ජියානි පාතුභවනති.

කාමධාතුයා උපපතීක්කණේ කස්ස තෙරයිජ්ජියානි පාතුභවනති : කාමාවචරානං දෙවානං සහෙතුකානං ඤාණසම්පයුත්තානං උපපතීක්කණේ තෙරයිජ්ජියානි පාතුභවනති : චක්ඛුජ්ජියං සොතිජ්ජියං භානිජ්ජියං ජ්වහිජ්ජියං කායිජ්ජියං මනිජ්ජියං ඉන්ද්‍රියිජ්ජියං වා පුරිසිජ්ජියං වා ජිවිතිජ්ජියං තොමනසසිජ්ජියං වා උපෙක්ඛිජ්ජියං වා සද්ධිජ්ජියං විරිසිජ්ජියං සතිජ්ජියං සමාධිජ්ජියං. කාමධාතුයා උපපතීක්කණේ එතෙසං ඉමානි තෙරයිජ්ජියානි පාතුභවනති.

කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ කස්ස සතතිජ්ඣයාති පාතුභවනති : ඔපපාතිකානං පෙනානං ඔපපාතිකානං අසුරානං ඔපපාතිකානං තිරවජානං ගතානං නෙරසිකානං ජව්වකුබ්බිරානං උපපතීක්ඛණේ සතතිජ්ඣයාති පාතුභවනති : ඝාතිජ්ඣයං ජිව්හිජ්ඣයං කාසිජ්ඣයං මනිජ්ඣයං ඉස්සිජ්ඣයං වා පුරිසිජ්ඣයං වා ජිව්හිජ්ඣයං උපෙක්ඛිජ්ඣයං. කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ එතෙසං ඉමාති සතතිජ්ඣයාති පාතුභවනති.

කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ කස්ස පඤ්චිජ්ඣයාති පාතුභවනති : ගබ්භසෙය්‍යකානං සත්තානං අභෙතුකානං ධර්මපඤ්චා නපුංසකානං උපපතීක්ඛණේ පඤ්චිජ්ඣයාති පාතුභවනති : කාසිජ්ඣයං මනිජ්ඣයං ඉස්සිජ්ඣයං වා පුරිසිජ්ඣයං වා ජිව්හිජ්ඣයං උපෙක්ඛිජ්ඣයං. කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ එතෙසං ඉමාති පඤ්චිජ්ඣයාති පාතුභවනති.

කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ කස්ස චතතාරිජ්ඣයාති පාතුභවනති : ගබ්භසෙය්‍යකානං සත්තානං අභෙතුකානං නපුංසකානං උපපතීක්ඛණේ චතතාරිජ්ඣයාති පාතුභවනති : කාසිජ්ඣයං මනිජ්ඣයං ජිව්හිජ්ඣයං උපෙක්ඛිජ්ඣයං. කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ එතෙසං ඉමාති චතතාරිජ්ඣයාති පාතුභවනති.

1048. කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ කස්ස තයො හෙතු පාතුභවනති : කාමාවම්චරානං දෙව්‍යානං පඨමිකපටිකානං මනුස්සානං ගබ්භසෙය්‍යකානං සත්තානං සභෙතුකානං ඤ්ඤාණපිපාසුත්තානං උපපතීක්ඛණේ තයො හෙතු පාතුභවනති : අලොභො විපාකහෙතු, අද්දසො විපාකහෙතු, අමොහො විපාකහෙතු. කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ එතෙසං ඉමෙ තයො හෙතු පාතුභවනති.

කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ කස්ස ද්වෙ හෙතු පාතුභවනති : කාමාවම්චරානං දෙව්‍යානං පඨමිකපටිකානං මනුස්සානං ගබ්භසෙය්‍යකානං සත්තානං සභෙතුකානං ඤ්ඤාණපිපාසුත්තානං උපපතීක්ඛණේ ද්වෙ හෙතු පාතුභවනති : අලොභො විපාකහෙතු, අද්දසො විපාකහෙතු. කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ එතෙසං ඉමෙ ද්වෙ හෙතු පාතුභවනති. අවසෙසා සත්තා¹ අභෙතුකා පාතුභවනති.

1049. කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ සබ්බෙසං කතමෙ චතතාරෙ අභාර පාතුභවනති : කබ්බිඛිකාරෙ අභාරෙ එස්සාභාරෙ මනොසඤ්ඤා-ත්තාභාරෙ විඤ්ඤාණාභාරෙ. කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ සබ්බෙසං ඉමෙ චතතාරෙ අභාර පාතුභවනති.

1050. කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ සබ්බෙසං කතමො එකො එස්සො පාතුභවති : මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පෙසො. කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ සබ්බෙසං අයං එකො එස්සො පාතුභවති.

1051. කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ සබ්බෙසං කතමා එකා වේදනා -පෙ- එකා සඤ්ඤා -පෙ- එකා චේතනා -පෙ- එකං චිත්තං පාතුභවති : මනොවිඤ්ඤාණධාතු. කාමධාතුයා උපපතීක්ඛණේ සබ්බෙසං ඉදං එකං චිත්තං පාතුභවති.

1052. රූපධාතුයා උපපතීක්ඛණේ කති ඛකිං පාතුභවනති -පෙ- කති චිත්තාති පාතුභවනති : රූපධාතුයා උපපතීක්ඛණේ ධර්මපඤ්චා අසඤ්ඤාසත්තානං දෙව්‍යානං පඤ්චකුබ්බිරානං පාතුභවනති, පඤ්චායත්තාති පාතුභවනති, පඤ්ච ධාතුයො පාතුභවනති, එකං සම්මං පාතුභවති, දසිජ්ඣයාති පාතුභවනති, තයො හෙතු පාතුභවනති, තයො අභාර පාතුභවනති, එකො එස්සො පාතුභවති, එකා වේදනා, එකා සඤ්ඤා, එකා චේතනා, එකං චිත්තං පාතුභවති.

1. අවසෙසානං සත්තානං - සිමු, මජ්ඣං

1053. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමෙ පඤ්චකකිකි පාතුභවනති : රූපකකිකිණේ වේදනාකකිකිණේ සඤ්ඤාකකිකිණේ සංඛාරකකිකිණේ විඤ්ඤාණකකිකිණේ. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ ඉමෙ පඤ්චකකිකි පාතුභවනති.

1054. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමානි පඤ්චායතනානි පාතුභවනති : චක්ඛායතනං රූපායතනං සොඤ්ඤායතනං මනායතනං ඛම්මායතනං. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ ඉමානි පඤ්චායතනානි පාතුභවනති.

1055. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමා පඤ්ච ධාතුයො පාතුභවනති : චක්ඛුධාතු රූපධාතු සොඤ්ඤාධාතු මනෝවිඤ්ඤාණධාතු ඛම්මධාතු. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ ඉමා පඤ්ච ධාතුයො පාතුභවනති.

1056. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමං එකං සච්චං පාතුභවති : දුක්ඛසච්චං. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ ඉදං එකං සච්චං පාතුභවති.

1057. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමානි දසිනිකානි පාතුභවනති : චක්ඛුනිකානි සොඤ්ඤානිකානි මනිනිකානි ජිවිතීනිකානි සොමනසිනිකානි චා උපෙක්ඛිනිකානි චා සඤ්ඤානිකානි විරිසිනිකානි සතිනිකානි සමාධිනිකානි පඤ්ඤානිකානි. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ ඉමානි දසිනිකානි පාතුභවනති.

1058. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමෙ තයො හෙතු පාතුභවනති : අලොභො විපාක හෙතු, අද්දෙසො විපාකහෙතු, අමොහො විපාකහෙතු. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ ඉමෙ තයො හෙතු පාතුභවනති.

1059. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමෙ තයො ආහාර පාතුභවනති : එස්සාහාරො මනෝසඤ්ඤානිකාහාරො විඤ්ඤාණාහාරො. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ ඉමෙ තයො ආහාර පාතුභවනති.

1060. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමො එකො එස්සො පාතුභවති : මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසමඵස්සො. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ අයං එකො එස්සො පාතුභවති.

1061. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමා එකා වේදනා -පෙ- එකා සඤ්ඤා -පෙ- එකා චේතනා -පෙ- එකං චිත්තං පාතුභවති : මනෝවිඤ්ඤාණධාතු. රූපධාතුයා උපපතතිකකිණේ ඉදං එකං චිත්තං පාතුභවති.

1062. අසඤ්ඤාසත්තානං දෙව්‍යානං උපපතතිකකිණේ කති ඛකි පාතුභවනති : -පෙ- කති චිත්තානි පාතුභවනති : අසඤ්ඤාසත්තානං දෙව්‍යානං උපපතතිකකිණේ එකො ඛකි පාතුභවති : රූපකකිකිණේ. ඤා ආයතනානි පාතුභවනති : රූපායතනං ඛම්මායතනං. ඤා ධාතුයො පාතුභවනති : රූපධාතු ඛම්මධාතු. එකං සච්චං පාතුභවති : දුක්ඛසච්චං. එකිනිකානි පාතුභවති : රූපජිවිතීනිකානි. අසඤ්ඤාසත්තා දෙව්‍යා අහෙතුකා, අනාහාරා, අඵස්සකා, අවේදනකා, අසඤ්ඤාකා, අචේතනකා, අචිත්තකා පාතුභවනති.

1063. අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කති ඛකිං පාතුභවනති :
-පෙ- කති විතතාති පාතුභවනති : අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ
විතතාතො ඛකිං පාතුභවනති, ඥො ආයතනාති පාතුභවනති, ඥො
ධාතුයො පාතුභවනති, එකං සච්චං පාතුභවති, අට්ඨිඤ්ඤාති පාතුභවනති.
තයො හෙතු පාතුභවනති, තයො ආහාරා පාතුභවනති, එකො එසො
පාතුභවති එකා වෙදනා - එකා සඤ්ඤා - එකා චේතනා - එකං විතතං
පාතුභවති

4064. අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමෙ විතතාතො ඛකිං
පාතුභවනති : වෙදනාකකිණො සඤ්ඤාකකිණො සංඛාරකකිණො
විඤ්ඤාණකකිණො. අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ ඉමෙ විතතාතො
ඛකිං පාතුභවනති.

අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමාති ඥො ආයතනාති
පාතුභවනති : මනායතනං ධම්මායතනං. අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ
ඉමාති ඥො ආයතනාති පාතුභවනති.

අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමා ඥො ධාතුයො පාතුභවනති :
මනොවිඤ්ඤාණධාතු ධම්මධාතු. අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ ඉමා
ඥො ධාතුයො පාතුභවනති.

අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමං එකං සච්චං පාතුභවති :
දුක්ඛසච්චං. අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ ඉදං එකං සච්චං පාතුභවති.

අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමාති අට්ඨිඤ්ඤාති පාතුභවනති :
මනිඤ්ඤං ජීවිතිඤ්ඤං උපෙක්ඛිඤ්ඤං සද්ධිඤ්ඤං විරිඬිඤ්ඤං සතිඤ්ඤං
සමාධිඤ්ඤං පඤ්ඤාඤ්ඤං. අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ ඉමාති
අට්ඨිඤ්ඤාති පාතුභවනති.

අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමෙ තයො හෙතු පාතුභවනති :
අලොභො විපාකහෙතු, අද්දෙසො විපාකහෙතු, අමොභො විපාකහෙතු.
අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ ඉමෙ තයො හෙතු පාතුභවනති.

අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමෙ තයො ආහාරා පාතුභවනති :
එසසාහාරො මනොසඤ්ඤවතනාහාරො විඤ්ඤාණාහාරො. අරුපධාතුයා
උපපතතිකකිණේ ඉමෙ තයො ආහාරා පාතුභවනති

අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමො එකො එසො පාතුභවති :
මනොවිඤ්ඤාණධාතුසච්චෙසො. අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ අයං
එකො එසො පාතුභවති.

අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ කතමා එකා වෙදනා -පෙ- එකා
සඤ්ඤා -පෙ- එකා චේතනා -පෙ- එකං විතතං පාතුභවති : මනො-
විඤ්ඤාණධාතු. අරුපධාතුයා උපපතතිකකිණේ ඉදං එකං විතතං
පාතුභවති.

5

1065. කාමාවච්චිඤ්ඤා, න කාමාවච්චිඤ්ඤා ධම්මා, රූපාවච්චිඤ්ඤා ධම්මා,
න රූපාවච්චිඤ්ඤා ධම්මා, අරුපාවච්චිඤ්ඤා ධම්මා, න අරුපාවච්චිඤ්ඤා ධම්මා,
පරියාපන්නා ධම්මා, අපරියාපන්නා ධම්මා.

1066. කතමෙ ධම්මා කාමාවච්චිඤ්ඤා : හෙට්ඨතො අවිච්ඡිතයං පරියාපනං
කරිත්වා, උපරිතො පරතිමිත-විතර්කිතදෙවෙ අනෙතා කරිත්වා යං
එතස්මිං අනතරෙ එතාවච්චිඤ්ඤා පරියාපන්නා ඛකිං ධාතු ආයතනා
රූපා වෙදනා සඤ්ඤා සංඛාරා විඤ්ඤාණං. ඉමෙ ධම්මා කාමාවච්චිඤ්ඤා.

1067. කතමෙ ධම්ම, න කාමාවචරා : රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපනතා. ඉමෙ ධම්ම, න කාමාවචරා.

1068. කතමෙ ධම්ම, රූපාවචරා : හෙට්ඨනො චුභමලොකං පරියන්තං කරිත්වා උපරිනො අකානිට්ඨ දෙවෙ අනෙතා කරිත්වා යං එතස්මිං අනන්තරෙ එත්ථාවචරා එත්ථ පරියාපනතා සමාපනනස්ස වා උපපනනස්ස වා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරිස්ස වා විත්තවෙනසිකා ධම්මා. ඉමෙ ධම්ම, රූපාවචරා.

1069. කතමෙ ධම්ම, න රූපාවචරා : කාමාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපනතා. ඉමෙ ධම්ම, න රූපාවචරා.

1070 කතමෙ ධම්ම, අරූපාවචරා : හෙට්ඨනො අකාසානඤ්චායන-භූපගෙ දෙවෙ පරියන්තං කරිත්වා උපරිනො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා-යනභූපගෙ දෙවෙ අනෙතා කරිත්වා යං එතස්මිං අනන්තරෙ එත්ථාවචරා එත්ථ පරියාපනතා සමාපනනස්ස වා උපපනනස්ස වා දිට්ඨධම්මසුඛ-විහාරිස්ස වා විත්තවෙනසිකා ධම්මා. ඉමෙ ධම්ම, අරූපාවචරා.

1071. කතමෙ ධම්ම, න අරූපාවචරා : කාමාවචරා රූපාවචරා අපරියාපනතා. ඉමෙ ධම්ම, න අරූපාවචරා.

1072. කතමෙ ධම්ම, පරියාපනතා : සාසවා කුසලාකුසලාඛ්‍යාකතා ධම්මා, කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපකඤ්ඤා චේදනාකඤ්ඤා සඤ්ඤාකඤ්ඤා සංඛාරකඤ්ඤා විඤ්ඤාණකඤ්ඤා. ඉමෙ ධම්ම, පරියාපනතා.

1073. කතමෙ ධම්ම, අපරියාපනතා : මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසංඛතා ච ඛානා. ඉමෙ ධම්ම, අපරියාපනතා.

6

1074. දෙවානි තයො දෙවා : සමුත්ථි දෙවා, උප්පත්ති දෙවා, විසුඛ්ඛි දෙවා. සමුත්ථිදෙවා නාම රාජානො, දෙවියො, කුමාරා. උප්පත්තිදෙවා නාම වාතුමහාරාජිකො දෙවො උපාදාය තදුපරි දෙවා. විසුඛ්ඛිදෙවා නාම අරහනෙතා වුච්චන්ති.

1075. දුනං දත්වා සීලං සමාදිසිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා කත්ථ උප්පජ්ජන්ති.

දුනං දත්වා සීලං සමාදිසිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා අපොසකළෙව ගහපතිමහාසාලානං¹ සහව්‍යනං උප්පජ්ජන්ති², අපොසකළෙව බ්‍රාහ්මණ-මහාසාලානං සහව්‍යනං උප්පජ්ජන්ති³, අපොසකළෙව ඛත්තිගමහාසාලානං⁴ සහව්‍යනං උප්පජ්ජන්ති², අපොසකළෙව වාතුමහාරාජිකානං⁴ දෙවානං සහව්‍යනං උප්පජ්ජන්ති, අපොසකළෙව තාවතීංසානං දෙවානං සහව්‍යනං උප්පජ්ජන්ති, අපොසකළෙව යාමානං දෙවානං සහව්‍යනං උප්පජ්ජන්ති, අපොසකළෙව කුසිත්තානං දෙවානං සහව්‍යනං උප්පජ්ජන්ති, අපොසකළෙව නිමොණරතීනං දෙවානං සහව්‍යනං උප්පජ්ජන්ති, අපොසකළෙව පරනිමිත වසවත්තීනං දෙවානං සහව්‍යනං උප්පජ්ජන්ති.¹

1. ඛත්තිගමහාසාලානං - සිරිමු, මජ්ඣිම, සං. 2. උප්පජ්ජන්ති - සිරිමු. 3. ගහපතිමහාසාලානං - සිරිමු, මජ්ඣිම, සං.

4. වාතුමහාරාජිකානං - මජ්ඣිම.

1076. මනුස්සානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං : වස්සසතං අප්පං වා ගිගෙයා.

1077. වාතූමමහාරාජිකානං දෙව්‍යානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං : යාති මානුස්සකාති පඤ්ඤාසවස්සාති වාතූමමහාරාජිකානං දෙව්‍යානං එසො එකො රතතිජ්ඣෙවො. තාය රතතියා තිංස රතතියො මාසො. තෙන මාසෙන ආදසමාසියො සංවච්ඡරේ. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බාති පඤ්ඤා වස්සසතාති වාතූමමහාරාජිකානං දෙව්‍යානං ආයුප්පමාණං. මනුස්සානං ගණනාය කිත්තකං හොති : නවුතිවස්සසතසහස්සාති.

1078. තාවතීංසානං දෙව්‍යානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං : යං මානුස්සකං වස්සසතං, තාවතීංසානං දෙව්‍යානං එසො එකො රතතිජ්ඣෙවො. තාය රතතියා තිංස රතතියො මාසො. තෙන මාසෙන ආදසමාසියො සංවච්ඡරේ, තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බං වස්සසහස්සං තාවතීංසානං දෙව්‍යානං ආයුප්පමාණං. මනුස්සානං ගණනාය කිත්තකං හොති : තිස්සො ව වස්සකොට්ඨෙයො සට්ඨි ව වස්සසතසහස්සාති.

1079. යාමානං දෙව්‍යානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං : යාති මානුස්සකාති දො වස්සසතාති, යාමානං දෙව්‍යානං එසො එකො රතතිජ්ඣෙවො. තාය රතතියා තිංස රතතියො මාසො. තෙන මාසෙන ආදසමාසියො සංවච්ඡරේ. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බාති දො වස්සසහස්සාති යාමානං දෙව්‍යානං ආයුප්පමාණං. මනුස්සානං ගණනාය කිත්තකං හොති : වුද්දස ව¹ වස්සකොට්ඨෙයො වතතාරිසඤ්ඤා වස්සසතසහස්සාති.

1080. තුසිතානං දෙව්‍යානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං : යාති මානුස්සකාති වතතාරිවස්සසතාති, තුසිතානං දෙව්‍යානං එසො එකො රතතිජ්ඣෙවො. තාය රතතියා තිංස රතතියො මාසො. තෙන මාසෙන ආදසමාසියො සංවච්ඡරේ. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බාති වතතාරි වස්සසහස්සාති තුසිතානං දෙව්‍යානං ආයුප්පමාණං. මනුස්සානං ගණනාය කිත්තකං හොති : සතපඤ්ඤාස වස්සකොට්ඨෙයො සට්ඨි ව වස්සසතසහස්සාති.

1081. නිම්මාණරතීනං දෙව්‍යානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං : යාති මානුස්සකාති අට්ඨවස්සසතාති, නිම්මාණරතීනං දෙව්‍යානං එසො එකො රතතිජ්ඣෙවො. තාය රතතියා තිංස රතතියො මාසො. තෙන මාසෙන ආදසමාසියො සංවච්ඡරේ, තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බාති අට්ඨ වස්සසහස්සාති නිම්මාණරතීනං දෙව්‍යානං ආයුප්පමාණං. මනුස්සානං ගණනාය කිත්තකං හොති : දො වස්සකොට්ඨසතාති තිංසා ව වස්සකොට්ඨෙයො වතතාරිසඤ්ඤා වස්සසතසහස්සාති.

1082. පරනිමිතවසවතතීනං දෙව්‍යානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං : යාති මානුස්සකාති සොලසවස්සසතාති, පරනිමිතවසවතතීනං දෙව්‍යානං එසො එකො රතතිජ්ඣෙවො, තාය රතතියා තිංස රතතියො මාසො, තෙන මාසෙන ආදසමාසියො සංවච්ඡරේ, තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බාති සොලසවස්සසහස්සාති පරනිමිතවසවතතීනං දෙව්‍යානං ආයුප්පමාණං. මනුස්සානං ගණනාය කිත්තකං හොති : නව ව වස්සකොට්ඨ සතාති එකවිසඤ්ඤා වස්සකොට්ඨෙයො සට්ඨි ව වස්සසතසහස්සාති'ති.

1. වුද්දසඤ්ඤා - සිරිමු, මේසං. 2. තිස්සො ව වස්සකොට්ඨෙයො - සිරිමු.

1083 ඡ එතෙ කාමාවචරා - සබ්බකාමසමිද්ධිනො.
සබ්බසං එකසංඛාරො - ආයු භවති කිත්තකො,
ආදස කොට්ඨකං තෙසං - අට්ඨවිසංඝාතො කොට්ඨො,
පඤ්ඤාසං සත්තසංඝාතං - වස්සගෙන පකාසිතා'ති.

1384. පථමං ක්‍රියානං පරිත්තං භාවෙත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති: පථමං ක්‍රියානං¹ පරිත්තං භාවෙත්වා බ්‍රහ්මපාරිසර්ජනං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති. තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං: කප්පස්ස තතියො භාගො. පථමං ක්‍රියානං මජ්ඣමං භාවෙත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති: පථමං ක්‍රියානං මජ්ඣමං භාවෙත්වා බ්‍රහ්මපුරුණිතානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති, තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං: උපධිකප්පො. පථමං ක්‍රියානං පණීතං භාවෙත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති: පථමං ක්‍රියානං පණීතං භාවෙත්වා මහා-බ්‍රහ්මානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති, තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං: කප්පො.

1085. දුතියං ක්‍රියානං² පරිත්තං භාවෙත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති: දුතියං ක්‍රියානං පරිත්තං භාවෙත්වා පරිත්තභානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති. තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං: ආප්පො. දුතියං ක්‍රියානං මජ්ඣමං භාවෙත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති: දුතියං ක්‍රියානං මජ්ඣමං භාවෙත්වා අප්පමාණභානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති. තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං: චත්තාරො කප්පො. දුතියං ක්‍රියානං පණීතං භාවෙත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති: දුතියං ක්‍රියානං පණීතං භාවෙත්වා ආභස්සරානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති. තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං: අට්ඨ කප්පො.

1086. තතියං ක්‍රියානං³ පරිත්තං භාවෙත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති: තතියං ක්‍රියානං පරිත්තං භාවෙත්වා පරිත්තසුභානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති⁴ තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං: සොලස කප්පො. තතියං ක්‍රියානං මජ්ඣමං භාවෙත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති: තතියං ක්‍රියානං මජ්ඣමං භාවෙත්වා අප්පමාණසුභානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති. තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං: ආතතිංස කප්පො. තතියං ක්‍රියානං පණීතං භාවෙත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති: තතියං ක්‍රියානං පණීතං භාවෙත්වා සුභකිණ්ඨානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති. තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං: චතුසට්ඨිකප්පො.

1087. චතුස්ථං ක්‍රියානං⁵ භාවෙත්වා ආරම්භණානන්තරා මනසිකාර නානන්තරා ඡන්දනානන්තරා පණීතිනානන්තරා අධිමොක්ඛනානන්තරා අභිනීභාරනානන්තරා පඤ්ඤානානන්තරා අප්පෙකලෙව අසඤ්ඤාසත්තානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකලෙව වෙහප්ප්පානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකලෙව අවිභානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකලෙව අතප්පානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකලෙව සුදස්සානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකලෙව සුදස්සිනං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකලෙව අකතිට්ඨානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකලෙව ආකාසානඤ්චායනනුප-භානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකලෙව විඤ්ඤාණඤ්චා-යනනුපභානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකලෙව ආකිඤ්ඤායනනුපභානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති අප්පෙකලෙව නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනනුපභානං දෙව්‍යානං සහව්‍යං උපපජ්ජන්ති.

1. පථමජ්ඣානං - සිරිමු.

2. දුතියජ්ඣානං - සිරිමු.

3. තතියජ්ඣානං - සිරිමු.

4. උපපජ්ජන්ති - සිරිමු.

5. චතුස්ථජ්ඣානං - සිරිමු.

1088. අසඤ්ඤාසත්තානඤ්ච වේගපථ්‍රානඤ්ච දෙව්‍යානං කිත්තකං
ආයුපපමාණං : පඤ්ච කප්පසහසාති.

අවිභානං දෙව්‍යානං කිත්තකං ආයුපපමාණං : කප්පසහසං.

අතප්පානං දෙව්‍යානං කිත්තකං ආයුපපමාණං : දො කප්පසහසාති.

සුදසසානං දෙව්‍යානං කිත්තකං ආයුපපමාණං : චතතාරි කප්ප
සහසාති.

සුදසසීනං දෙව්‍යානං කිත්තකං ආයුපපමාණං : අට්ඨ කප්පසහසාති.

අකනිට්ඨකානං දෙව්‍යානං කිත්තකං ආයුපපමාණං : තොලුස කප්ප
සහසාති.

ආකාසානඤ්චායනනුපගානං දෙව්‍යානං කිත්තකං ආයුපපමාණං :
විසති කප්පසහසාති.

විඤ්ඤාණඤ්චායනනුපගානං දෙව්‍යානං කිත්තකං ආයුපපමාණං :
චතතාරිස කප්පසහසාති.

ආකිඤ්චඤ්ඤායනනුපගානං දෙව්‍යානං කිත්තකං ආයුපපමාණං : සට්ඨි
කප්පසහසාති.

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනනුපගානං දෙව්‍යානං කිත්තකං ආයුපප-
මාණං : චතුර්ධිති කප්පසහසාති.

1089. උකඛිත්තා පුඤ්ඤතෙජෙන - කාමරූපගතිඛිත්තා
භවග්ගතමි සම්පත්තා - පුනාගච්ඡන්ති දුග්ගතිං.
තාව දිඝායුකා සත්තා - චචන්ති ආයුතඛියා,
නත්ති කොචි භවො නිවෙට්ඨො - ඉති වුත්තං මහෙසීනා.
තසමා හි ධිරා නිපකා - නිපුණා අත්ථවිත්තකා,
ජරාමරණමොක්ඛාය - භාවෙනති මග්ගමුත්තමං.
භාවසිත්ථා සුචිං¹ මග්ගං - නිබ්බාණොග්ගිමාමිනං,
සබ්බාගචෙ² පරිඤ්ඤාය - පරිනිබ්බන්ති අනාසවා'ති.

7

1090. පඤ්චන්තං ඛික්ඛානං කති අභිඤ්ඤායා, කති පරිඤ්ඤායා,
කති පභාතබ්බා, කති භාවේතබ්බා, කති සච්ඡිකාතබ්බා, කති න
පභාතබ්බා, න භාවේතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා -පෙ- සත්තන්තං
චිත්තානං කති අභිඤ්ඤායා, කති පරිඤ්ඤායා, කති පභාතබ්බා,
කති භාවේතබ්බා, කති සච්ඡිකාතබ්බා, කති න පභාතබ්බා, න භාවේ-
තබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා :

1091. රූපකඛ්ඛො අභිඤ්ඤායො පරිඤ්ඤායො න පභා-
තබ්බො න භාවේතබ්බො න සච්ඡිකාතබ්බො. චිත්තාණං ඛික්ඛා
අභිඤ්ඤායො පරිඤ්ඤායො, සීයා පභාතබ්බා, සීයා භාවේතබ්බා, සීයා
සච්ඡිකාතබ්බා, සීයා න පභාතබ්බා. න භාවේතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා.

1. සුචි මග්ගං - PTS.

2. සබ්බාගචෙ - කත්ථි.

1092. දසායතනා අභිඤ්ඤායා, පරිඤ්ඤායා, න පභාතබ්බා, න භාවේතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා. ඥා ආයතනා අභිඤ්ඤායා, පරිඤ්ඤායා, සියා පභාතබ්බා, සියා භාවේතබ්බා, සියා සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න පභාතබ්බා, න භාවේතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා.

1093. සොළසධාතූයො අභිඤ්ඤායා, පරිඤ්ඤායා, න පභාතබ්බා, න භාවේතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා. ඥා ට්ඨාතූයො අභිඤ්ඤායා, පරිඤ්ඤායා, සියා පභාතබ්බා, සියා භාවේතබ්බා, සියා සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න පභාතබ්බා, න භාවේතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා.

1094. සමුදයසච්චං අභිඤ්ඤායාං පරිඤ්ඤායාං පභාතබ්බං න භාවේතබ්බං න සච්ඡිකාතබ්බං. මග්ගසච්චං අභිඤ්ඤායාං පරිඤ්ඤායාං න පභාතබ්බං භාවේතබ්බං න සච්ඡිකාතබ්බං. නිරෝධසච්චං අභිඤ්ඤායාං පරිඤ්ඤායාං න පභාතබ්බං න භාවේතබ්බං සච්ඡිකාතබ්බං. දුක්ඛසච්චං අභිඤ්ඤායාං පරිඤ්ඤායාං, සියා පභාතබ්බං න භාවේතබ්බං, න සච්ඡිකාතබ්බං, සියා න පභාතබ්බං.

1095. නවිනුයා අභිඤ්ඤායා පරිඤ්ඤායා න පභාතබ්බා න භාවේතබ්බා න සච්ඡිකාතබ්බා. දොමනස්සිනුයං අභිඤ්ඤායාං පරිඤ්ඤායාං පභාතබ්බං න භාවේතබ්බං න සච්ඡිකාතබ්බං. අනඤ්ඤානඤ්ඤාසංඝිනිනුයං අභිඤ්ඤායාං පරිඤ්ඤායාං න පභාතබ්බං. භාවේතබ්බං න සච්ඡිකාතබ්බං. අඤ්ඤානුයං අභිඤ්ඤායාං පරිඤ්ඤායාං න පභාතබ්බං. සියා භාවේතබ්බං, සියා සච්ඡිකාතබ්බං. අඤ්ඤානවිනුයං අභිඤ්ඤායාං පරිඤ්ඤායාං න පභාතබ්බං න භාවේතබ්බං සච්ඡිකාතබ්බං. නිඤ්ඤායා අභිඤ්ඤායා පරිඤ්ඤායා න පභාතබ්බා, සියා භාවේතබ්බා, සියා සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න භාවේතබ්බා න සච්ඡිකාතබ්බා. ඡ ඉනුයා අභිඤ්ඤායා පරිඤ්ඤායා, සියා පභාතබ්බා, සියා භාවේතබ්බා, සියා සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න පභාතබ්බා, න භාවේතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා.

1096. තයො අකුසලහෙතු අභිඤ්ඤායා පරිඤ්ඤායා පභාතබ්බා, න භාවේතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා. තයො කුසලහෙතු අභිඤ්ඤායා පරිඤ්ඤායා, න පභාතබ්බා, සියා භාවේතබ්බා න සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න භාවේතබ්බා. තයො අව්‍යාකතහෙතු අභිඤ්ඤායා පරිඤ්ඤායා, න පභාතබ්බා න භාවේතබ්බා, සියා සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න සච්ඡිකාතබ්බා.

1097. කබලිඞ්කාරො ආහාරො අභිඤ්ඤායො, පරිඤ්ඤායො, න පභාතබ්බො, න භාවේතබ්බො, න සච්ඡිකාතබ්බො. තයො ආහාරො අභිඤ්ඤායා, පරිඤ්ඤායා, සියා පභාතබ්බා, සියා භාවේතබ්බා, සියා සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න පභාතබ්බා, න භාවේතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා.

1098. ඡ එසං අභිඤ්ඤායා, පරිඤ්ඤායා, න පභාතබ්බා, න භාවේතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා. මනෝවිඤ්ඤාණධාතූසමථස්සො අභිඤ්ඤායො, පරිඤ්ඤායො, සියා පභාතබ්බා, සියා භාවේතබ්බා, සියා සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න පභාතබ්බා, න භාවේතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා.

1099. ඡ වෙදනා, ඡ සඤ්ඤා, ඡ චේතනා, ඡ චිත්තා අභිඤ්ඤායා පරිඤ්ඤායා න පභාතබ්බා න භාවේතබ්බා න සච්ඡිකාතබ්බා.

1100. මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ අභිඤ්ඤායා පරිඤ්ඤායා සීයා පභාතබ්බා, සීයා භාවේතබ්බා, සීයා සච්ඡිකාතබ්බා, සීයා න පභාතබ්බා, න භාවේතබ්බා න සච්ඡිකාතබ්බා.

8

1101. පඤ්චත්තං ඛඩ්ධානං කති සාරම්මණා, කති අනාරම්මණා-පෙ-සත්තත්තං චිත්තානං කති සාරම්මණා, කති අනාරම්මණා :

1102. රූපකඛඤ්ඤා අනාරම්මණා. චිත්තාණේ ඛඩ්ධා සාරම්මණා.

දසායතනා අනාරම්මණා. මනායතනං සාරම්මණං. ධම්මායතනං සීයා සාරම්මණං, සීයා අනාරම්මණං.

දසධාතූයො අනාරම්මණා. සත්තධාතූයො සාරම්මණා. ධම්මධාතූ සීයා සාරම්මණා, සීයා අනාරම්මණා.

ඤ්ඤා සච්චා සාරම්මණා. නිරුධ්වසච්චං අනාරම්මණං. දුක්ඛසච්චං සීයා සාරම්මණං, සීයා අනාරම්මණං.

සතතිඤ්ඤා අනාරම්මණා. වුද්ධසිඤ්ඤා සාරම්මණා. ජීවිතිඤ්ඤා සීයා සාරම්මණං, සීයා අනාරම්මණං.

නව භෙත්තු සාරම්මණා. කඛ්ඤ්ඤාණේ ආභාණේ අනාරම්මණා. තයො ආභාණ සාරම්මණා.

සත්ත එසසා, සත්ත වෙදනා, සත්ත සඤ්ඤා, සත්ත චේතනා, සත්ත චිත්තා සාරම්මණා.

1103. පඤ්චත්තං ඛඩ්ධානං කති සාරම්මණාරම්මණා, කති අනාරම්මණාරම්මණා -පෙ- සත්තත්තං චිත්තානං කති සාරම්මණාරම්මණා, කති අනාරම්මණාරම්මණා:

1104 රූපකඛඤ්ඤා අනාරම්මණා. චිත්තාණේ ඛඩ්ධා සීයා සාරම්මණාරම්මණා, සීයා අනාරම්මණාරම්මණා.

දසායතනා අනාරම්මණා. මනායතනං සීයා සාරම්මණාරම්මණං, සීයා අනාරම්මණාරම්මණං. ධම්මායතනං සීයා සාරම්මණාරම්මණං, සීයා අනාරම්මණාරම්මණං, සීයා අනාරම්මණාරම්මණං, සීයා අනාරම්මණාරම්මණං.

දස ධාතූයො අනාරම්මණා. ඡ ධාතූයො අනාරම්මණාරම්මණා. මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ සීයා සාරම්මණාරම්මණා, සීයා අනාරම්මණාරම්මණා, ධම්මධාතූ සීයා සාරම්මණාරම්මණා, සීයා අනාරම්මණාරම්මණා, සීයා අනාරම්මණාරම්මණා, සීයා අනාරම්මණාරම්මණා.

නිරුධ්වසච්චං අනාරම්මණං. මහසච්චං අනාරම්මණාරම්මණං. සමුදයසච්චං සීයා සාරම්මණාරම්මණං, සීයා අනාරම්මණාරම්මණං, දුක්ඛසච්චං සීයා සාරම්මණාරම්මණං, සීයා අනාරම්මණාරම්මණං, සීයා අනාරම්මණාරම්මණං.

සත්තිඤ්ඤා අනාරම්භණං. පඤ්ඤා අනාරම්භණාරම්භණං. නවිඤ්ඤා සියා සාරම්භණාරම්භණං, සියා අනාරම්භණාරම්භණං. ජිවිතිඤ්ඤා සියා සාරම්භණාරම්භණං, සියා අනාරම්භණාරම්භණං, සියා අනාරම්භණං.

නව හෙතු සියා සාරම්භණාරම්භණං, සියා අනාරම්භණාරම්භණං.

කබලිඛ්ඤා ආභාරණ අනාරම්භණං. තයො ආභාරණ සියා සාරම්භණාරම්භණං, සියා අනාරම්භණාරම්භණං.

ජ එසසා අනාරම්භණාරම්භණං. මනොවිඤ්ඤාණධාතූසම්ප්පෙසසා සියා සාරම්භණාරම්භණං, සියා අනාරම්භණාරම්භණං.

ජ වේදනා, ජ සංඤ්ඤා, ජ චේතනා, ජ විතතා අනාරම්භණාරම්භණං. මනොවිඤ්ඤාණධාතූ සියා සාරම්භණාරම්භණං, සියා අනාරම්භණාරම්භණං.

9

1105. පඤ්ඤානං ඛණ්ඩානං කති දිට්ඨා, කති සුතා, කති මුතා, කති විඤ්ඤානා, කති න දිට්ඨා, න සුතා, න මුතා, න විඤ්ඤානා, -පෙ- සත්තනං විතතානං කති දිට්ඨා, කති සුතා, කති මුතා, කති විඤ්ඤානා, කති න දිට්ඨා, න සුතා, න මුතා, න විඤ්ඤානා :

රූපකඛණ්ඩා සියා දිට්ඨා, සියා සුතො, සියා මුතො, සියා විඤ්ඤානො, සියා න දිට්ඨා, න සුතො, න මුතො, න විඤ්ඤානො. විතතාණ ඛණ්ඩා න දිට්ඨා, න සුතා, න මුතා, විඤ්ඤානා.

රූපායතනං දිට්ඨං, න සුතං, න මුතං, විඤ්ඤානං. සද්දයතනං න දිට්ඨං, සුතං, න මුතං, විඤ්ඤානං. ගණ්ඨයතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං න දිට්ඨං, න සුතං, මුතං, විඤ්ඤානං. සත්තායතනං න දිට්ඨා, න සුතා, න මුතා, විඤ්ඤානා.

රූපධාතූ දිට්ඨා, න සුතා, න මුතා, විඤ්ඤානා. සද්ධධාතූ න දිට්ඨා, සුතා, න මුතා, විඤ්ඤානා. ගණ්ඨධාතූ රසධාතූ ථොට්ඨබ්බධාතූ න දිට්ඨා, න සුතා, මුතා, විඤ්ඤානා. තෙරස ධාතූයො න දිට්ඨා, න සුතා, න මුතා, විඤ්ඤානා.

කිංඤ්ඤා සම්මානි න දිට්ඨා, න සුතා, න මුතා, විඤ්ඤානා. දුක්ඛසම්මං සියා දිට්ඨං, සියා සුතං, සියා මුතං, සියා විඤ්ඤානං, සියා න දිට්ඨං, න සුතං, න මුතං, විඤ්ඤානං.

බාවිසත්තිඤ්ඤා න දිට්ඨා, න සුතා, න මුතා, විඤ්ඤානා.

නව හෙතු න දිට්ඨා, න සුතා, න මුතා, විඤ්ඤානා.

විතතාණ ආභාරණ න දිට්ඨා, න සුතා, න මුතා, විඤ්ඤානා.

සත්ත එසසා න දිට්ඨා, න සුතා, න මුතා, විඤ්ඤානා.

සත්ත වේදනා, සත්ත සංඤ්ඤා, සත්ත චේතනා, සත්ත විතතා, න දිට්ඨා, න සුතා, න මුතා, විඤ්ඤානා.

1107. පඤ්චනං ඛණ්ඩානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අව්‍යාකතා, -පෙ- සත්තනං චිත්තානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අව්‍යාකතා:

1108. රූපකඛ්ඤා අව්‍යාකතො. චිත්තාදේ ඛණ්ඩා සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

දසායනනා අව්‍යාකතා. ආයනනා සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

සොළස බාතුසො අව්‍යාකතා. දො බාතුසො. සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

සමුදයසම්මං අකුසලං. මග්ගසම්මං කුසලං. නිරෝධසම්මං අව්‍යාකතං. දුක්ඛසම්මං සියා කුසලං, සියා අකුසලං, සියා අව්‍යාකතං.

දසිනියා අව්‍යාකතා. දොමනසිනියං අකුසලං අනඤ්ඤානඤ්ඤාසා- මිනිනියං කුසලං. චිත්තාරිනියා සියා කුසලා, සියා අව්‍යාකතා. ඡ ඉනියා සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

තසො කුසලහෙතු කුසලා. තසො අකුසලහෙතු අකුසලා. තසො අව්‍යාකතහෙතු අව්‍යාකතා.

කඛ්ඝ්‍රිහ්ඤාදේ ආභාදේ අව්‍යාකතො. තසො ආභාද් සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

ඡ එසා අව්‍යාකතා. මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පෙසා සියා කුසලො, සියා අකුසලො, සියා අව්‍යාකතො.

ඡ වෙදනා, ඡ සඤ්ඤා, ඡ චේතනා, ඡ චිත්තා අව්‍යාකතා. මනො විඤ්ඤාණධාතු සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

1109. පඤ්චනං ඛණ්ඩානං කති සුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනා: කති දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුතනා: කති අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනා: -පෙ- සත්තනං චිත්තානං කති සුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනා: කති දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුතනා: කති අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනා:

1110. දො ඛණ්ඩා න චිත්තබ්බා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනානිපි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුතනානිපි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනානිපි. තසො ඛණ්ඩා සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනා, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුතනා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනා.

දසායනනා න චිත්තබ්බා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනානිපි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුතනානිපි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනානිපි. මනායනනං සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනං, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුතනං, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනං. බ්‍රහ්මායනනං සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනං, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුතනං, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනං, සියා නචිත්තබ්බා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනානිපි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුතනානිපි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුතනානිපි.

දසවාතුයෝ නවතනබ්බො සුඛාය වේදනාය සමපසුතතාතිපි. දුක්ඛාය වේදනාය සමපසුතතාතිපි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපසුතතාතිපි. පඤ්ච ධාතුයෝ අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපසුතතා. කායවිඤ්ඤාණධාතු සීයා සුඛාය වේදනාය සමපසුතතා, සීයා දුක්ඛාය වේදනාය සමපසුතතා. මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සීයා සුඛාය වේදනාය සමපසුතතා, සීයා දුක්ඛාය වේදනාය සමපසුතතා, සීයා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපසුතතා. ධම්මධාතු සීයා සුඛාය වේදනාය සමපසුතතා, සීයා දුක්ඛාය වේදනාය සමපසුතතා, සීයා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපසුතතා, සීයා න වතනබ්බො සුඛාය වේදනාය සමපසුතතාතිපි දුක්ඛාය වේදනාය සමපසුතතාතිපි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපසුතතාතිපි.

දෙව් සම්මාන සිංහාසන වෙදනාය සම්පූර්ණයෙන්, සිංහාසන අනුකූලව සම්පූර්ණයෙන්
 වෙදනාය සම්පූර්ණයෙන්, නිරෝධසම්මාන. නිවහනබලය සම්පූර්ණයෙන් වෙදනාය
 සම්පූර්ණයෙන්, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පූර්ණයෙන්, අනුකූලව සම්පූර්ණයෙන්
 වෙදනාය සම්පූර්ණයෙන්, දුක්ඛසම්මාන සිංහාසන වෙදනාය සම්පූර්ණයෙන්,
 සිංහාසන දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පූර්ණයෙන්, සිංහාසන අනුකූලව සම්පූර්ණයෙන්
 වෙදනාය සම්පූර්ණයෙන්, සිංහාසන නිවහනබලය සම්පූර්ණයෙන්, සිංහාසන
 දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පූර්ණයෙන්, අනුකූලව සම්පූර්ණයෙන් වෙදනාය සම්පූ-
 ර්ණයෙන්.

ද්විතීයික, නිවහන, සුඛ, වේදනා, සම්පූර්ණ, දුක, වේදනා, සම්පූර්ණ, අද්විතීයික, වේදනා, සම්පූර්ණ, ජාති, සුඛ, වේදනා, සම්පූර්ණ, සිය, අද්විතීයික, වේදනා, සම්පූර්ණ, නිවහන, සුඛ, වේදනා, සම්පූර්ණ, සිය, දුක, වේදනා, සම්පූර්ණ, සිය, අද්විතීයික, වේදනා, සම්පූර්ණ, ජාති, සුඛ, වේදනා, සම්පූර්ණ, සිය, දුක, වේදනා, සම්පූර්ණ, සිය, අද්විතීයික, වේදනා, සම්පූර්ණ, නිවහන, සුඛ, වේදනා, සම්පූර්ණ, දුක, වේදනා, සම්පූර්ණ, අද්විතීයික, වේදනා, සම්පූර්ණ.

දෙසො අකුසලභෙතු දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතො. සත්තභෙතු සීයා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, සීයා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතො. මොහො අකුසලභෙතු සීයා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, සීයා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතො, සීයා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතො.

කබ්ලිඩිකාගේ ආභාගේ න වන්නබ්බා සුඛාය වේදනාය සම්පසුනේනා-
නිපි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පසුනේනානිපි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය
සම්පසුනේනානිපි. නයො ආභාග් සියා සුඛාය වේදනාය සම්පසුනනා,
සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පසුනනා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය
සම්පසුනනා.

පඤ්ච ඵ සංගා අදුක්ඛමසුඛං වේදනං සම්පසුතං. කායවිඤ්ඤාණ-
ධාතුසම්ප්පේදො සියං සුඛං වේදනං සම්පසුතං, සියං දුක්ඛං
වේදනං සම්පසුතං. මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පේදො සියං සුඛං
වේදනං සම්පසුතං, සියං දුක්ඛං වේදනං සම්පසුතං, සියං
අදුක්ඛමසුඛං වේදනං සම්පසුතං.

සත්ත වේදනා න වතනබ්බා සුඛාය වේදනාය සම්පසුත්තානිපි
දුක්ඛාය වේදනාය සම්පසුත්තානිපි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්ප-
සුත්තානිපි.

පඤ්ච සඤ්ඤා -පෙ- පඤ්ච චේතනා පඤ්ච විතතා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා. කායවිඤ්ඤාණධාතු සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතා. මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා.

1111. පඤ්චනනං ඛන්ධානං කතී විපාකා : කතී විපාකධම්මධම්මා : කතී නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා : -පෙ- සත්තනනං විතතානං කතී විපාකා : කතී විපාකධම්මධම්මා : කතී නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා :

1112. රූපකඛ්ඤා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා. චිත්තාණේ ඛන්ධා සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා.

දසායනනා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා. ආයනනා සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා.

දසධාතුයො නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා. පඤ්චධාතුයො විපකා. මනෝධාතු සියා විපාකා, සියා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා. ඥේ ධාතුයො සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා.

ඥේ සච්චා විපාකධම්මධම්මා. නිරේඛසච්චං නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මං. දුක්ඛසච්චං සියා විපාකං, සියා විපාකධම්මධම්මං, සියා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මං.

සත්තඤ්ඤා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා. නිඤ්ඤා විපාකා. දුච්ඤ්ඤා විපාකධම්මධම්මා. අඤ්ඤා සියා විපාකං, සියා විපාකධම්මධම්මං. නච්ඤ්ඤා සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා.

ඡ හෙතු විපාකධම්මධම්මා. තයො අව්‍යාකතහෙතු සියා විපාකා, සියා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා.

කඛ්චිඤ්ඤාණො ආභාණේ නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා. තයො ආභාරා සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා.

පඤ්ච ඵසා විපාකා. මනෝධාතුසම්පයුතා සියා විපාකො, සියා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා. මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්පයුතා සියා විපාකො, සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා.

පඤ්ච වේදනා, පඤ්ච සඤ්ඤා, පඤ්ච චේතනා, පඤ්ච විතතා විපාකා. මනෝධාතු සියා විපාකා, සියා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා. මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා.

1113. පඤ්චනං ඛකානං කති උපාදිනනුපාදනියා : කති අනුපාදිනනුපාදනියා : කති අනුපාදිනනඅනුපාදනියා -පෙ- සත්තනනං චිත්තානං කති උපාදිනනුපාදනියා : කති අනුපාදිනනුපාදනියා : කති අනුපාදිනනඅනුපාදනියා :

1114. රූපකඛකො සියා උපාදිනනුපාදනියො, සියා අනුපාදිනනුපාදනියො. චිත්තාරො ඛකා සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා.

පඤ්චායතනා උපාදිනනුපාදනියා, සද්දයතනං අනුපාදිනනුපාදනියං. චිත්තාරො ආයතනා සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා. ආයතනා සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා.

දසධාතූයො උපාදිනනුපාදනියා, සද්දධාතූ අනුපාදිනනුපාදනියා පඤ්ච ධාතූයො සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා. ඤො ධාතූයො සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා. සියා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා.

සමුදයසම්මං අනුපාදිනනුපාදනියං. ඤො සම්මං අනුපාදිනනඅනුපාදනියා. දුක්ඛසම්මං සියා උපාදිනනුපාදනියං, සියා අනුපාදිනනුපාදනියං.

නවිඤ්ඤා උපාදිනනුපාදනියා. දොමනසම්ඤ්ඤා අනුපාදිනනුපාදනියා. තිඤ්ඤා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා. නවිඤ්ඤා සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා.

තයො අකුසලහෙතු අනුපාදිනනුපාදනියා. තයො කුසලහෙතු සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා. තයො අවිජාකතහෙතු සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා.

කබ්බිකාරො ආභාරො සියා උපාදිනනුපාදනියො, සියා අනුපාදිනනුපාදනියො. තයො ආභාරා සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා.

පඤ්ච ඵසා උපාදිනනුපාදනියා. මනොධාතූසම්මයො සියා උපාදිනනුපාදනියො, සියා අනුපාදිනනුපාදනියො. මනොවිඤ්ඤාණධාතූසම්මයො සියා උපාදිනනුපාදනියො, සියා අනුපාදිනනුපාදනියො, සියා අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

පඤ්ච වේදනා, පඤ්ච සඤ්ඤා, පඤ්ච චේතනා, පඤ්ච චිත්තා උපාදිනනුපාදනියා. මනොධාතූ සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා. මනොවිඤ්ඤාණධාතූ සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා.

1115. පඤ්චනං ඛකානං කති සම්මකකසම්මාරා : කති අම්මකකසම්මාරමත්තා : කති අම්මකකසම්මාරා : -පෙ- සත්තනනං චිත්තානං කති සම්මකකසම්මාරා : කති අම්මකකසම්මාරමත්තා : කති අම්මකකසම්මාරා :

1116. රූපකඛ්ඛේයො අවිතක්කඅවිචාරො. තයො ඛේයො සියො සවිතක්ක-සවිචාරො, සියො අවිතක්කවිචාරමත්තො, සියො අවිතක්කඅවිචාරො. සංඛාරකඛ්ඛේයො සියො සවිතක්කසවිචාරො, සියො අවිතක්කවිචාරමත්තො, සියො අවිතක්කඅවිචාරො, සියො න චත්තඛේයො සවිතක්කසවිචාරොතිපි අවිතක්කවිචාරමත්තොතිපි. අවිතක්කඅවිචාරොතිපි.

දසායතනො අවිතක්කඅවිචාරො. මනායතනං සියො සවිතක්කසවිචාරො, සියො අවිතක්කවිචාරමත්තො, සියො අවිතක්කඅවිචාරො. ධම්මායතනං සියො සවිතක්කසවිචාරො, සියො අවිතක්කවිචාරමත්තො, සියො අවිතක්කඅවිචාරො, සියො න චත්තඛේයො සවිතක්කසවිචාරොතිපි අවිතක්කවිචාරමත්තොතිපි අවිතක්කඅවිචාරොතිපි.

පණණ්රසධාතුයො අවිතක්කඅවිචාරො. මනොධාතු සවිතක්කසවිචාරො. මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියො සවිතක්කසවිචාරො, සියො අවිතක්කවිචාරමත්තො, සියො අවිතක්කඅවිචාරො. ධම්මධාතු සියො සවිතක්කසවිචාරො, සියො අවිතක්කවිචාරමත්තො, සියො අවිතක්කඅවිචාරො, සියො න චත්තඛේයො සවිතක්කසවිචාරොතිපි අවිතක්කවිචාරමත්තොතිපි අවිතක්කඅවිචාරොතිපි.

සමුදයසච්චං සවිතක්කසවිචාරො. නිරෝධසච්චං අවිතක්කඅවිචාරො. මග්ගසච්චං සියො සවිතක්කසවිචාරො, සියො අවිතක්කවිචාරමත්තො, සියො අවිතක්කඅවිචාරො. දුක්ඛසච්චං සියො සවිතක්කසවිචාරො, සියො අවිතක්කවිචාරමත්තො, සියො අවිතක්කඅවිචාරො, සියො න චත්තඛේයො සවිතක්කසවිචාරොතිපි අවිතක්කවිචාරමත්තොතිපි අවිතක්කඅවිචාරොතිපි.

නවිජ්ජියො අවිතක්කඅවිචාරො. දොමනසසිජ්ජියං සවිතක්කසවිචාරො. උපෙක්ඛිජ්ජියං සියො සවිතක්කසවිචාරො, සියො අවිතක්කඅවිචාරො. එකාදසිජ්ජියො සියො සවිතක්කසවිචාරො, සියො අවිතක්කවිචාරමත්තො, සියො අවිතක්කඅවිචාරො.

තයො අකුසලසත්තු සවිතක්කසවිචාරො. ඡ හෙතු සියො සවිතක්කසවිචාරො, සියො අවිතක්කවිචාරමත්තො, සියො අවිතක්කඅවිචාරො.

කඛ්ඛ්ඛිකාරො ආහාරො අවිතක්කඅවිචාරො. තයො ආහාරො සියො සවිතක්කසවිචාරො, සියො අවිතක්කවිචාරමත්තො, සියො අවිතක්කඅවිචාරො.

පඤ්ච එසං අවිතක්කඅවිචාරො මනොධාතුසච්චෙසං සවිතක්කසවිචාරො. මනොවිඤ්ඤාණධාතුසච්චෙසං සියො සවිතක්කසවිචාරො, සියො අවිතක්කවිචාරමත්තො, සියො අවිතක්කඅවිචාරො.

පඤ්ච වේදනා, පඤ්ච සඤ්ඤා, පඤ්ච චේතනා, පඤ්ච චිත්තා අවිතක්කඅවිචාරො. මනොධාතු සවිතක්කසවිචාරො. මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියො සවිතක්කසවිචාරො, සියො අවිතක්කවිචාරමත්තො, සියො අවිතක්කඅවිචාරො.

1117. පඤ්චාසං ඛේයං කති රූපා: කති අරූපා: -පෙ- සත්තාසං චිත්තාසං කති රූපා: කති අරූපා:

1118. රූපකඛ්ඛේයො රූපං. චිත්තාරො ඛේයො අරූපං.

දසායතනො රූපං. මනායතනං අරූපං. ධම්මායතනං සියො රූපං, සියො අරූපං.

දස ධාතුයො රූපං. සත්ත ධාතුයො අරූපං. ධම්මධාතු සියො රූපං, සියො අරූපං.

නිඤ්ඤි සච්චානි අරූපං. දුක්ඛසච්චං සියො රූපං, සියො අරූපං.

සතකීජ්ඣයා රූපා. වුද්ධසිජ්ඣයා අරූපා. ජ්ඣිකීජ්ඣයං සියා රූපං, සියා අරූපං.

නව හෙතු අරූපා.

කබලිඛකාරො ආභාරො රූපං. තයො ආභාරා අරූපා.

සත්ත ඵසා අරූපා.

සත්ත වේදනා, සත්ත සඤ්ඤා, සත්ත චේතනා, සත්ත චිත්තා අරූපා.

1119. පඤ්චත්තං ඛකානං කති ලොකියා, කති ලොකුත්තරා: ආදසනං ආයතනානං කති ලොකියා, කති ලොකුත්තරා: අධාරසත්තං ඛාතුනං කති ලොකියා, කති ලොකුත්තරා: චතුත්තං සම්මානං කති ලොකියා, කති ලොකුත්තරා: -පෙ- සත්තත්තං චිත්තානං කති ලොකියා, කති ලොකුත්තරා:

1120. රූපකඛකො ලොකියො. චිත්තාරො ඛකා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා.

දසායතනා ලොකියා. ථෙ ආයතනා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා.

සොලස ඛාතුයො ලොකියා. ථෙ ඛාතුයො සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා.

ථෙ සම්මා ලොකියා. ථෙ සම්මා ලොකුත්තරා.

දසිජ්ඣයා ලොකියා. තීර්ණිජ්ඣයා ලොකුත්තරා. නවිජ්ඣයා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා.

තයො අකුසලහෙතු ලොකියා. ඡ හෙතු සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා.

කබලිඛකාරො ආභාරො ලොකියො. තයො ආභාරා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා.

ඡ ඵසා ලොකියා. මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්පසාරා සියා ලොකියො, සියා ලොකුත්තරො.

ඡ වේදනා ලොකියා. මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්පසාරා වේදනා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා.

ඡ සඤ්ඤා ලොකියා. මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්පසාරා සඤ්ඤා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා.

ඡ චේතනා ලොකියා. මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්පසාරා චේතනා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා.

ඡ චිත්තා ලොකියා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරාති.

ධම්මසද්ධානිසංඝයා නිවසිනො.

විභවගප්පකරණං සමත්තං.